

עֲזְרֵי מַעַם הַשֵּׁם עוֹשֶׂה שְׁמַיִם וָאָרֶץ

סֵפֶר הַזִּהָר

הַשָּׁלֹם וְהַמְּנוּקָד
עַל חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה

מִהַתְנָא הָאֱלֹקִי
רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאי זִיע"א

פְּרָשַׁת תּוֹלְדוֹת

יוֹצֵא לְאוֹר עַל יְדֵי "מִפְעַל הַזִּהָר הָעוֹלָמִי"
בַּעִיָּה "ק בֵּית שְׁמֹשׁ תוֹבֵב" א
חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר בָּאֵב תש"ע לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א
רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל
טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
CIO CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin
Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8
Ramat Beth Shemesh 99093, Israel
Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300
hazohar.com@gmail.com

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי
בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים
ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א
וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים
ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

כל הזכויות שמורות

ואין למכור או לסחור או לקבל רווח עבור הטקסט או חלקו
מותר ומצוה ללמוד ולזכות את הרבים בחינם בלבד

ניתן ל"מפעל הזוהר העולמי"

על ידי הרב הצדיק המקובל **הרב בניהו שמואלי** שליט"א
ראש ישיבת **"נהר שלום"** (רח' שילה 6 ירושלים)
לעילוי נשמת מורינו ורבינו הצדיק הקדוש
רבי **מרדכי** בן מרים **שרעב"י** זיע"א

פרשת תולדות

וְאֵלֶּה (בראשית כח) תולדות יצחק וגו'. פתח רבי חייא
וְאָמַר (תהלים קו) מי ימלל גבורות יי' ישמיע כל
 תהלתו. תא חזי, כד בעא קדשא בריך הוא וסליק
 ברעותא קמיה למברי עלמא, הוה מסתפל
 באורייתא, וברא ליה, ובכל עובדא ועובדא דברא
 קדשא בריך הוא בעלמא הוה מסתפל באורייתא,
 וברא ליה. הדא הוא דכתיב, (משלי ח) ואהיה אצלו
 אמן ואהיה (דף קלד ע"ב) שעשועים יום יום אל תקרי
 אמן, אלא אמן.

כד בעא למברי אדם אמרה תורה קמיה, אי בר
 נש יתברי, ולבתר יחטי ואנת תידון ליה, אמאי
 יהון עובדי ידך למגנא, דהא לא ייכול למסבל דינד.
 אמר ליה קדשא בריך הוא, הא אתקינת תשובה עד
 לא בראתי עלמא, אמר קדשא בריך הוא לעלמא

לשון הקודש

פרשת תולדות

מסתפל בתורה ובורא אותו. והו
 שכתוב (משלי ח) ואהיה אצלו אמן ואהיה
 שעשועים יום יום. אל תקרי אמן אלא
 אמן.

פְּשָׁרָצָה לברא אדם, אמרה התורה
 לפניו: אם האדם יברא ואחר כך יחטא
 ואתה תדון אותו, למה יהיו מעשי ידיך
 לחנם, שחרי לא יוכל לסבל את דינד?

וְאֵלֶּה תולדות יצחק וגו'. פתח רבי
 חייא ואמר, (תהלים קו) מי ימלל גבורות ה'
 ישמיע כל תהלתו. בא ראה, בשרצה
 הקדוש ברוך הוא ועלה ברצון לפניו
 לברא את העולם, הנה מסתפל בתורה
 ובורא אותו, ובכל מעשה ומעשה
 שברא הקדוש ברוך הוא בעולם, היה

בְּשַׁעֲתָא דְּעֵבֶד לִיהּ וּבָרָא לְאָדָם, אָמַר לִיהּ, עֲלֵמָא
עֲלֵמָא, אַנְתָּ וְנִימוּסָךְ לָא קִיַּיְמִין אֵלָא עַל אוֹרֵייתָא.
וּבְגִין כֹּךְ בִּרְאֵתִי לִיהּ לְאָדָם כֹּךְ, בְּגִין דִּיתַעֲסֵק בָּהּ.
וְאִי לָאו, הָא אֲנָא אֶהְדֵּר לָךְ לְתַהוּ וּבָהוּ
וּכְלָא בְּגִינִיהּ דְּאָדָם קִיַּיְמָא, הָדָא הוּא דְכֻתִּיב, (ישעיה
מז) אֲנֹכִי עָשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ בִּרְאֵתִי. וְאוֹרֵייתָא
קִיַּיְמָא וּמִכְרִזָּא קִמְיִיהוּ דְּבְנֵי נָשָׂא, בְּגִין דִּיתַעֲסֵקוּ
וְיִשְׁתַּדְּלוּ בָּהּ וְלִית מָאן דִּירְכִין אוֹדֵינִיהּ.

תָּא חַזִּי, כֹּל מָאן דְּאֶשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵייתָא אִיהוּ קִיַּיִם
עֲלֵמָא, וְקִיַּיִם כֹּל עוֹבְדָא וְעוֹבְדָא עַל תְּקוּנִיָּה
בְּדִקָּא יָאוּת, וְלִית לָךְ כֹּל שְׂיִיפָא וְשְׂיִיפָא דְקִיַּיְמָא
בֵּיהּ בְּבֵר נָשׁ, דִּלָּא חַזִּי לְקַבְּלִיהּ בְּרִיָּה בְּעֲלֵמָא. דִּהָא
כְּמָה דְּבֵר נָשׁ אִיהוּ מִתְפַּלֵּיג שְׂיִיפִין, וּכְלָהוּ קִיַּיְמִין
דְּרָגִין עַל דְּרָגִין מִתְתַּקְּנִין אֵלִין עַל אֵלִין וּכְלָהוּ חַד

לשון הקודש

וְהוּ שְׂכַתוּב (ישעיה מז) אֲנֹכִי עָשִׂיתִי אֶרֶץ
וְאָדָם עָלֶיהָ בִּרְאֵתִי. וְהַתּוֹרָה עוֹמֶדֶת
וּמִכְרִיזָה לְפָנֵי בְנֵי אָדָם כְּדִי שִׁיתַּעֲסֵקוּ
וְיִשְׁתַּדְּלוּ בָּהּ, וְאִין מִי שִׁירְכִין אֲזוּנִי.

בֹּא רָאָה, כֹּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדַּל בַּתּוֹרָה,
מְקַיֵּם הָעוֹלָם וּמְקַיֵּם כֹּל מַעֲשֵׂה וּמַעֲשֵׂה
עַל תְּקוּנֹתוֹ בְּרָאוּי, וְאִין לָךְ כֹּל אֵיבֵר
וְאֵיבֵר בְּאָדָם שְׂאִין כְּנֻגְדוֹ בְּרִיָּה בְּעוֹלָם.
שְׁהָרִי כְּמוֹ שְׂאָדָם נִחְלַק לְאֵיבָרִים,

אָמַר לָהּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: הִנֵּה תִקְנֵתִי
תְּשׁוּבָה טָרָם שֶׁבִּרְאֵתִי אֶת הָעוֹלָם.
אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם בְּשַׁעֲה
שַׁעֲשָׂה אוֹתוֹ וּבָרָא אֶת הָאָדָם, אָמַר לוֹ:
עוֹלָם, עוֹלָם, אַתָּה וְחֻקוֹתֶיךָ לֹא יִתְקַיְּמוּ
אֵלָא עַל הַתּוֹרָה.

וּמִשּׁוּם כֹּךְ בִּרְאֵתִי כֹךְ אֶת הָאָדָם, כְּדִי
שִׁיתַּעֲסֵק בָּהּ, וְאִם לֹא – הִרְיֵנִי מִחַיִּירָךְ
לְתַהוּ וּבָהוּ, וְהַכֹּל בְּשִׁבִּיל הָאָדָם קִיַּיִם.

גּוֹפָא, הָכִי נָמִי עֲלֵמָא, כָּל אֵינוֹן בְּרִיין בְּלָחוּ שְׂיִיפִין
שְׂיִיפִין, וְקִיּוּמִין אֵלִין עַל אֵלִין, וְכַד מִתְתַּקְּנִין בְּלָחוּ,
הָא (חד) גּוֹפָא מִמּוֹשׁ.

וְכֹלָא בְּגִוּוּנָא דְאֹרִייתָא, דִּהָא אֹרִייתָא כֹּלָא
שְׂיִיפִין וּפְרָקִין, וְקִיּוּמִין אֵלִין עַל אֵלִין, וְכַד
מִתְתַּקְּנִין בְּלָחוּ, אֶתְעֵבִידוּ חַד גּוֹפָא. כִּינֹן דְּאֶסְתַּכֵּל
דְּדוּר בְּעוֹבְדָא דָא, פִּתַּח וְאָמַר, (תהלים קד) מָה רַבּוּ
מַעֲשֵׂיךָ יְיָ בָּלֵם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ מְלָאכָה הָאָרֶץ קִנְיָנְךָ.
בְּאֹרִייתָא אֵינוֹן כָּל רְזִין עֲלָאִין חֲתִימִין דִּלָּא
יְכָלִין לְאַתְדַּבְּקָא, בְּאֹרִייתָא כָּל אֵינוֹן
מְלִין עֲלָאִין, דְּאַתְגַּלִּיין וְלֹא אֶתְגַּלִּיין, בְּאֹרִייתָא אֵינוֹן
כָּל מְלִין דְּלֵעִילָא וְלִתְתָא, כָּל מְלִין דְּעֲלֵמָא דִּין, וְכָל
מְלִין דְּעֲלֵמָא דְּאֶתִי בְּאֹרִייתָא אֵינוֹן, וְלִית
(דף קלה ע"א) מָאן דִּישְׁנַח וַיֵּדַע לֹון, וּבִגִּין כָּךְ כְּתִיב, (תהלים קו) מִי
יִמְלִל גְּבוּרוֹת יְיָ יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.

לשון הקודש

וּכְשֶׁכֶּלֶם נִתְקַנִּים – נַעֲשִׂים גּוֹף אֶחָד.
כִּינֹן שְׂדוּד הַסְתַּכֵּל בַּמַּעֲשֵׂה הַזֶּה, פִּתַּח
וְאָמַר, (תהלים קד) מָה רַבּוּ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּלֵם
בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ מְלָאכָה הָאָרֶץ קִנְיָנְךָ.
בְּתוֹרָה כָּל הַסּוּדוֹת עֲלִיוֹנִים חֲתוּמִים
שֶׁלֹא יְכוּלִים לְהַשִּׁיג. בְּתוֹרָה כָּל אוֹתָם
דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים שֶׁהִתְגַּלּוּ וְלֹא הִתְגַּלּוּ.
בְּתוֹרָה הֵם כָּל הַדְּבָרִים שֶׁלְמַעֲלָה

וְכָלֵם עוֹמְדִים דְּרָגוֹת עַל דְּרָגוֹת
מִתְקַנִּים אֵלּוּ עַל אֵלּוּ וְכָלֵם גּוֹף אֶחָד –
כָּךְ גַּם הָעוֹלָם, כָּל אוֹתָם בְּרִיּוֹת כָּלֵם
אֵיבָרִים אֵיבָרִים וְעוֹמְדִים אֵלּוּ עַל אֵלּוּ,
וְכֹאֲשֶׁר כָּלֵם מִתְקַנִּים – הִנֵּה גּוֹף וְאַחֶר
מִמּוֹשׁ.

וְחֶפֶל כְּמוֹ שֶׁהִתְוֹרָה, שֶׁהָרִי כָּל הַתּוֹרָה
אֵיבָרִים וּפְרָקִים וְעוֹמְדִים אֵלּוּ עַל אֵלּוּ,

תָּא חַיִּי אֶתָּא שְׁלֹמָה וּבָעָא לְמִיָּקָם עַל מְלוּי
 דְּאוֹרֵייתָא, וְעַל דְּקְדוּקֵי אוֹרֵייתָא, וְלֹא יָכִיל,
 אָמַר (קהלת ז) אֲמַרְתִּי אֲחַבְמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי. דְּוֹד
 אָמַר, (תהלים קיט) גַּל עֵינַי וְאִבִּיטָהּ נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ.

תָּא חַיִּי, כְּתִיב בְּשְׁלֹמָה (מלכים א ה) וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת
 אֲלָפִים מָשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וְאַלְף. וְהָא
 אוֹקְמוּהָ. דְּחֲמִשָּׁה וְאַלְף טַעְמִים הָווּ בְּכָל מָשָׁל וּמָשָׁל
 דִּיהוּ אָמַר. וּמָה שְׁלֹמָה דְּאִיהוּ בָּשָׂר וְדָם כְּדָ הָווּ
 בְּמְלוּי, מְלִין דְּאוֹרֵייתָא דְּקָאֲמַר קְדָשָׁא בְּרִידָ הוּא,
 עַל אַחַת בְּמָה וּבְמָה, דְּבְכָל מְלָה וּמְלָה אֵית בָּהּ בְּמָה
 מְשָׁלִים, בְּמָה שִׁירִין, בְּמָה תְּשַׁבְּחָן, בְּמָה רְזִין עֲלָאִין,
 בְּמָה חֲבִמָּאן וְעַל דָּא כְּתִיב מִי יִמְלִיל גְּבוּרוֹת יִי.

לשון הקודש

וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ
 חֲמִשָּׁה וְאַלְף. וְהָרִי בְּאוֹרוֹהוּ שְׁחֲמִשָּׁה
 וְאַלְף טַעְמִים הָיוּ בְּכָל מָשָׁל וּמָשָׁל
 שֶׁהִיא אוֹמַר. וּמָה שְׁלֹמָה, שֶׁהוּא בָּשָׂר
 וְדָם, כְּדָ הָיוּ בְּדְבָרָיו – דְּבָרֵי הַתּוֹרָה
 שֶׁאֲמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל אַחַת בְּמָה
 וּבְמָה שֶׁבְּכָל דְּבָר וְדְבָר יֵשׁ בּוֹ בְּמָה
 מְשָׁלִים, בְּמָה שִׁירִים, בְּמָה תְּשַׁבְּחוֹת,
 בְּמָה סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים, בְּמָה חֲבִמּוֹת, וְעַל
 בֵּן כְּתוּב מִי יִמְלִיל גְּבוּרוֹת ה'.

וּלְמַטָּה. כָּל הַדְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה
 וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא הֵם
 בְּתוֹרָה, וְאֵין מִי שֶׁמְשַׁנֵּי וּמַבִּיר אוֹתָם.
 וּמִשּׁוּם כְּדָ כְּתוּב (תהלים קו) מִי יִמְלִיל
 גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.

בָּא רָאָה, בָּא שְׁלֹמָה וּבִקֵּשׁ לַעֲמֹד עַל
 דְּבָרֵי הַתּוֹרָה וְעַל דְּקְדוּקֵי הַתּוֹרָה וְלֹא
 יָכִיל. אָמַר, אֲמַרְתִּי אֲחַבְמָה וְהִיא
 רְחוּקָה מִמֶּנִּי. דְּוֹד אָמַר, (תהלים קיט) גַּל
 עֵינַי וְאִבִּיטָהּ נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ.

בָּא רָאָה, כְּתוּב בְּשְׁלֹמָה (מלכים-א ה)

תָּא חַיִּי, מֶה כְּתִיב לְעֵילָא, (בראשית כה) **וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת**
יִשְׁמָעֵאל, דְּאִינוּן תְּרִיסר נְשִׂאִין, לְבָתֵּר אָמַר
וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק, סְלָקָא דַּעְתָּךְ דְּכִינוּן דְּכְתִיב בֵּיה
בְּיִשְׁמָעֵאל דְּאוֹלִיד תְּרִיסר נְשִׂאִין, וְיִצְחָק אוֹלִיד תְּרִין
בְּנִין, דְּדָא אֶסְתִּלַּק וְדָא לָא אֶסְתִּלַּק. עַל דָּא כְּתִיב
מִי יִמְלִל גְּבוּרוֹת יְיָ, דָּא יִצְחָק, וְיִצְחָק אֲפִיק לִיה
לְיַעֲקֹב דְּהָוָה אִיהוּ בְּלַחֲזוּדוּי יִתִּיר מְכַלְהוּ, דְּאוֹלִיד
תְּרִיסר שְׁבָטִין, קִיּוּמָא דְלְעֵילָא וְתַתָּא. אָבֵל יִצְחָק
לְעֵילָא בְּקֻדוּשָׁה עֲלָאָה (ס"א וְיִשְׁמָעֵאל) וְעֵשָׂו לְתַתָּא, וְעַל
דָּא כְּתִיב, מִי יִמְלִל גְּבוּרוֹת יְיָ יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ,
דָּא יַעֲקֹב כִּד אֶתְדַּבֵּק שְׂמִשָּׂא בְּסִיחָרָא כַּמָּה כְּכַבֵּיא
נְהִירִין מְנַיְיָהוּ.

וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אֲבִרְהָם. (בראשית כה) **אָמַר רַבִּי**
יוֹסִי, מָאי שָׁנָא דַּעַד הָכָא לָא כְּתִיב בֶּן
אֲבִרְהָם וְהַשְׁתָּא אָמַר, אֵלֶּה אָף עַל גַּב דְּכְתִיב וַיְבָרֶךְ

לשון הקודש

יַעֲקֹב, שֶׁהוּא הָיָה לְבָדוּ יוֹתֵר מִכָּלֶם,
 שֶׁהוּלִיד שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים, הַקִּיּוּם שֶׁל
 מַעֲלָה וּמַטָּה. אָבֵל יִצְחָק לְמַעֲלָה
 בְּקֻדְשָׁה עֲלִיוֹנָה, וְיִשְׁמָעֵאל וְעֵשָׂו לְמַטָּה,
 וְעַל בֶּן כְּתוּב מִי יִמְלִל גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ
 כָּל תְּהִלָּתוֹ. זֶה יַעֲקֹב. בְּשִׁנְדָּבֵק הַשְּׂמִשׁ
 בְּלִבְנָה, כַּמָּה בּוֹכְכִים מְאִירִים מֵהֶם.
 וְאֵלֶּה תּוֹלְדֵי יִצְחָק בֶּן אֲבִרְהָם. אָמַר

בֵּא רְאֵה מֶה כְּתוּב לְמַעֲלָה, וְאֵלֶּה
 תּוֹלְדֵי יִשְׁמָעֵאל. שְׁהֵם שְׁנַיִם עָשָׂר
 נְשִׂאִים. אַחֲרַי קִדְּ אָמַר וְאֵלֶּה תּוֹלְדֵי
 יִצְחָק. הִתְעַלָּה עַל דַּעְתָּךְ שְׁכְּתוּב בּו
 בְּיִשְׁמָעֵאל שֶׁהוּלִיד שְׁנַיִם עָשָׂר נְשִׂאִים
 וְיִצְחָק הוּלִיד שְׁנֵי בָנִים, שְׁנֵה הִתְעַלָּה
 וְזֶה לֹא הִתְעַלָּה? עַל בֶּן כְּתוּב מִי יִמְלִל
 גְּבוּרוֹת ה'. זֶה יִצְחָק. וְיִצְחָק הוֹצִיא אֶת

אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ, הַשְׁתָּא דְּמִית אַבְרָהָם דְּיוֹקְנִיָּה
 הָוָה בֵּיהּ, וְאַשְׁתָּאֵר בֵּיהּ בְּיִצְחָק, דְּכָל מָאן דְּחָמִי
 לְיִצְחָק הָוָה אָמַר דָּא אַבְרָהָם וְדָאִי, וְהָוָה סְחִיד וְאָמַר
 אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק. (בראשית כה)

רבי יצחק קם ליליא חד (דף קלה ע"ב) לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא,
 וְרַבִּי יְהוּדָה קָם בְּקִסְרוֹי, בְּתַחֲיָא שְׁעָתָא. אָמַר
 רַבִּי יְהוּדָה, אִיקוּם וְאִיזִיל לְגַבִּי רַבִּי יִצְחָק, וְאַלְעִי
 בְּאוֹרֵייתָא וְנִתְחַבֵּר בְּחָדָא. אֲזַל עֲמִיָּה חֲזַקִּיָּה בְּרִיה
 דְּהָוָה רַבִּיא. כִּד קָרִיב אַבְבָּא, שָׁמַע לִיה לְרַבִּי יִצְחָק
 דְּהָוָה אָמַר, וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים
 אֶת יִצְחָק בְּנוֹ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחֵי רוּאִי, הָאִי
 קָרָא לָאו רִישִׁיָּה סִיפִיָּה וְלָאו סִיפִיָּה רִישִׁיָּה, מָאִי
 שָׁנָא דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַצְטְרִיךְ לְבָרְכָא לִיה
 לְיִצְחָק, בְּגִין דְּאַבְרָהָם לָא בְּרַכִּיָּה. מָאִי טַעְמָא, מַשּׁוּם

לשון הקודש

בְּשַׁעָה הָהִיא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אָקוּם
 וְאַלְדִּי לְרַבִּי יִצְחָק, וְאַעֲסֵק בְּתוֹרָה
 וְנִתְחַבֵּר יַחַד. הִלָּךְ עֲמֹו חֲזַקִּיָּה בְּנוֹ,
 שְׁהִיָּה יָלֵד. בְּשִׁקְרָב לְשַׁעַר, שָׁמַע אֶת
 רַבִּי יִצְחָק שְׁהִיָּה אוֹמֵר, וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת
 אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ
 וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחֵי רוּאִי. הַפְּסוּק
 הָזֶה אֵין ראשׁוֹ סוּפּוֹ, וְאֵין סוּפּוֹ ראשׁוֹ.
 מַה שׁוֹנָה שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַצֵּרֶךְ

רַבִּי יוֹסִי, מַה שׁוֹנָה שְׁעַד פֶּאן לָא כְּתוּב
 בֶּן אַבְרָהָם וְכַעַת אָמַר? אֵלָּא אַף עַל גַּב
 שְׁכַתוֹב וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ,
 כַּעַת שְׁמַת אַבְרָהָם, דְּמִיתוּ הִיָּתָה בּוֹ,
 וְנִשְׁאַרְהָ בְּיִצְחָק. שְׁכַל מִי שְׁרָאָה אֶת
 יִצְחָק, הִיָּה אוֹמֵר זֶה וְדָאִי אַבְרָהָם, וְהִיָּה
 מַעֲיֵד וְאוֹמֵר, אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק.
 רַבִּי יִצְחָק קָם לְיָלֵד אַחֵר לְעַסֵּק
 בְּתוֹרָה, וְרַבִּי יְהוּדָה קָם בְּקִיסְרִיָּה

דָּלָא יתְבַרַךְ עֲשׂוֹ, וְעַל דָּא סְלִיקוּ אֵינוֹן בְּרַכָּאן
 לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְאוּקְמוּהָ. וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר
 לַחֵי רְאִי, מָאִי לַחֵי רְאִי, אֵלָא דְאַתְחַבְר בָּהּ
 בְּשִׁכְנִיתָא, בִּירָא דְמִלְאָךְ קַיִמָּא אֶתְחִי עָלֶיהָ,
 בְּתַרְגוּמוֹ, וּבְגִין כֹּךְ בִּרְכִיָּה.

אֲדַהְבִּי, בְּמִשׁ רַבִּי יְהוּדָה אֲבָבָא וְעָאֵל, וְאַתְחַבְרוּ.
 אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הִשְׁתָּא זְווגָא דְשִׁכְנִיתָא
 בְּחֶדְנָן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָאִי בְּאֵר לַחֵי רְאִי
 דְקַאֲמֶרֶת שְׁפִיר, אֲבָל בְּמִלְחָה אֲשַׁתְּמַע. פְּתַח וְאָמַר,
 מַעֲיֵן גְּנִים בְּאֵר מִיָּם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן,
 הָאִי קָרָא אֶתְמָר אֲבָל הָאִי אוּקְמוּהָ, מַעֲיֵן גְּנִים דָּא
 אֲבָרְהָם בְּאֵר מִיָּם חַיִּים דָּא יִצְחָק, וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן
 דָּא יַעֲקֹב. בְּאֵר מִיָּם חַיִּים דָּא יִצְחָק, הֵיִינוּ דְכֶתִיב
 וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחֵי רְאִי. וּמָאִי בְּאֵר דָּא

לשון הקודש

וְהִתְחַבְּרוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּעֵת זְווג
 הַשְּׁכִינָה עָמְנוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַבְּאֵר
 לַחֵי רְאִי הוּא שְׁאֲמֶרֶת – יָפָה, אֲבָל
 בְּדָבָר נִשְׁמַע. פְּתַח וְאָמַר, (שיר ד) מַעֲיֵן
 גְּנִים בְּאֵר מִיָּם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן.
 חֲפִסוּק הָזֶה נִתְבָּאֵר, אֲבָל הִנֵּה פֶרֶשׁוּהוּ,
 מַעֲיֵן גְּנִים – זֶה אֲבָרְהָם. בְּאֵר מִיָּם חַיִּים
 – זֶה יִצְחָק. וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן – זֶה יַעֲקֹב.
 בְּאֵר מִיָּם חַיִּים זֶה יִצְחָק, הֵיִינוּ שְׁכֵתוֹב

לְבָרַךְ אֶת יִצְחָק מִשּׁוּם שְׁאֲבָרְהֶם לֹא
 בְּרַךְ אוֹתוֹ? מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא
 יתְבַרַךְ עֲשׂוֹ, וְעַל כֵּן עָלוּ אוֹתָן בְּרֻכּוֹת
 לְקַבְּלָהּ, וּבִאֲרוּהוּ. וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר
 לַחֵי רְאִי, מַה זֶה לַחֵי רְאִי? אֵלָא
 שְׁהִתְחַבְּר עִם הַשְּׁכִינָה, הַבְּאֵר שֶׁל
 מִלְאָךְ הַבְּרִית נִרְאָה עָלֶיהָ בְּתַרְגוּמוֹ,
 וּמִשּׁוּם כֹּךְ בִּרְכּוֹ.

בִּינְתָיִם דְּפַק רַבִּי יְהוּדָה בְּשַׁעַר וְנִכְנַס,

שְׁכִינָתָא. לְחִי, דָּא חֵי הָעוֹלָמִים, צְדִיק חֵי הָעוֹלָמִים
וְלִית לְאַפְרָשָׁא לֹוֹן, חֵי הוּא בְתָרִי עֲלָמִין, חֵי לְעִילָא,
דְּאִיהוּ עֲלָמָא עֲלָאָה, חֵי לְגַבִּי עֲלָמָא תַתָּאָה, וְעֲלָמָא
תַתָּאָה בְּגִינִיָּה קִיִּימָא וְנִהְרָא.

תָּא חֵי, סִיחָרָא לָא אֲתִנְהִירָת, אָלָא בַד חֵזִיא לִיה
לְשִׁמּוּשָׁא, וּבִיּוֹן דְּחֵזִיא לִיה, אֲתִנְהִיר. וְעַל דָּא
הָאִי בָאֵר לְחִי רוּאִי וְדָאִי, וּבְדִין אֲתִנְהָרָא, וְקִיִּימָא
בְּמִין חֵיין, לְחִי רָאִי, בְּגִין לְאַתְמַלִּיא וְלֹאֲתִנְהָרָא
מִהָאִי חֵי.

תָּא חֵי, כְּתִיב (דף קלז ע"א) (שמואל ב כ"ג) וּבְנִיָּהּ בֶן יְהוֹדָע
בֶּן אִישׁ חֵי דְהָוָה צְדִיק וְנִהִיר לְדָרִיָּה, כְּמָה
דְּחֵי דְלְעִילָא נִהִיר לְעֲלָמָא. וּבְכָל זְמָנָא הָאִי בָאֵר
לְחִי אֲסַתְבַּל וְחָמִי, בְּגִין לְאַתְנִהָרָא כְּדָקְאֲמָרֵן. וַיֵּשֶׁב
יִצְחָק עִם בָּאֵר לְחִי רָאִי. חֵיִינוּ דְכְּתִיב, (בראשית כה)

לשון הקודש

אותו – מאירה. ועל בן באר לחי ראי
הוּא וְדָאִי, וְאִזּוּ מְאִירָה וְעוֹמְדָת בְּמִים
חַיִּים. לְחִי רָאִי, כְּדִי לְהַתְמַלֵּא וּלְהִיּוֹת
מְאִירָה מִחֵי הָזֶה.

בֶּא רָאָה, כְּתוּב (שמואל-ב כז) וּבְנִיָּהּ בֶן
יְהוֹדָע בֶּן אִישׁ חֵי, שְׁהִיָּה צְדִיק וְהָאִיר
לְדוּרוֹ, כְּמוֹ חֵי שְׁלֻמְעֵלָה מְאִיר לְעוֹלָם,
וּבְכָל זְמַן הַבָּאֵר הוּא לְחִי מְסַתְבַּלָּת
וְרוּאָה כְּדִי לְהָאִיר, כְּמוֹ שְׁאֲמָרְנוּ. וַיֵּשֶׁב

וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בָּאֵר לְחִי רָאִי. וְכֵן
הַבָּאֵר? זֶה הַשְּׁכִינָה. לְחִי – זֶה חֵי
הָעוֹלָמִים, צְדִיק חֵי הָעוֹלָמִים, וְאִין
לְהַפְרִיד אוֹתָם. חֵי הוּא בְּשָׁנֵי עוֹלָמוֹת.
חֵי לְמַעְלָה, שְׁהוּא הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. חֵי
כְּלָפִי הָעוֹלָם הַתַּתָּהוֹן. וְהָעוֹלָם הַתַּתָּהוֹן
בְּשִׁבּוּלֵי קַיִם וּמְאִיר.

בֶּא רָאָה, הַלְבָּנָה לֹא מְאִירָה אֲלָא
כְּשִׁרְוָאָה אֶת הַשֶּׁמֶשׁ, וּבִיּוֹן שְׁרׁוּאָה

בְּקָחְתוּ אֶת רַבֶּקָּה, וַיָּתִיב בְּהֵדָה, וְאֶת־אֲחִיד עֲמָה,
חֲשָׁךְ בְּלֵילָה, דְּבִתִּיב, (שיר השירים ב) שְׁמָאלוּ תַּחַת
לְרֹאשִׁי. וְתָא חַוִּי, יִצְחָק בְּקָרִית אַרְבַּע הָזָה בְּתַר
דְּמִית אַבְרָהָם, מַהוּ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בָּאָר לַחֵי רוּאֵי,
דְּאֶזְדוּג בֵּית, וְאֲחִיד בֵּית בְּהֵהוּא בִּירָא, לְאֶתְעָרָא
רַחֲמֵימוּתָא בְּדָקְא־מָרְן.

פֶּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (קהלת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבֹא
הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרֶחַ הוּא שָׁם.
וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ, דָּא שְׁמָשׁא דְנִהִיר לְסִיחָרָא, דְּכַד אֶתְחַוִּי
בְּהֵדָה בְּדִין נִהָרָא, וְאֶתְנַהִיר וְזָרַח מֵאַתֵּר עֲלָאָה
דְּקִימָא עֲלֵיהּ, מִתַּמָּן זָרַח תְּדִיר. וּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ,
לְאֶזְדוּגָא בְּהֵדָה דְּסִיחָרָא. (קהלת א) הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם,
דְּאִיהוּ יְמִינָא וְשׂוּי תוֹקֶפִיָּה בֵּית, וּבְגִין דְּתוֹקֶפִיָּה בֵּית,
כָּל חֵילָא דְּגוּפָא בִּימִינָא הוּא וּבֵית תְּלִיא. וּלְבַתֵּר

לשון הקודש

הַשֶּׁמֶשׁ וּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף
זֹרֶחַ הוּא שָׁם. וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ – זֶה הַשֶּׁמֶשׁ
שְׁמָאִיר לְלִבְנָה. שְׁפָאשׁר נִרְאָה עֲמָה, אִז
מֵאִירָה, וּמֵאִיר וְזֹרֶחַ מִמְּקוֹם עֲלִיֹן
שְׁעוּמֵד עֲלִי, מִשָּׁם זֹרֶחַ תְּמִיד. וּבֹא
הַשֶּׁמֶשׁ – לְהִזְדוּג עִם הַלְבָנָה. הוֹלֵךְ אֶל
דָּרוֹם – שֶׁהוּא הַיָּמִין, וְשָׁם בּוֹ אֶת כּחוֹ.
וּמִשׁוֹם שְׁכַחוּ בּוֹ, כָּל בַּח הַגּוֹף הוּא בְּיָמִין
וּבּוֹ הוּא תְּלִי. אַחֵר כֵּךְ סוֹבֵב אֶל צְפוֹן.

יִצְחָק עִם בָּאָר לַחֵי רֹאֵי, הִינּוּ שְׁכַתּוֹב
בְּקָחְתוּ אֶת רַבֶּקָּה, וַיֵּשֶׁב עִמָּה וְהִתְאַחֵד
עִמָּה, חֲשָׁךְ בְּלֵילָה, שְׁכַתּוֹב (שיר ב) שְׁמָאלוּ
תַּחַת לְרֹאשִׁי. וּבֹא וְרָאָה, יִצְחָק הָיָה
בְּקָרִית אַרְבַּע אַחֲרֵי שְׁמַת אַבְרָהָם. מַה
זֶה וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בָּאָר לַחֵי רֹאֵי?
שֶׁהִזְדוּג עֲמָה, וְאֶחָז בְּאוֹתָהּ הַבָּאָר לְעוֹרֵר
הָאֲהָבָה, כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ.

פֶּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (קהלת א) וְזָרַח

סוֹבֵב אֶל צִפּוֹן, נָהִיר לְסִטְרָא דָּא וְנָהִיר לְסִטְרָא דָּא.
 סוֹבֵב סוֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ, בְּקִדְמִיתָא כְּתִיב שְׁמֵשׁ,
 וְהִשְׁתָּא רוּחַ. אֵלָּא כֹּלָּא חַד וְרוּא חֲדָא, וְכָל דָּא בְּגִין
 דְּסִיחָרָא אֶתְנַהֲרָא מִנִּיהּ וַיִּתְחַבְּרוּן תִּירוּוִייהוּ.

תָּא חַוִּי, כִּד אַתָּא אֲבִרְהֵם לְעֵלְמָא חֲבִיק לָהּ
 לְסִיחָרָא וְקָרִיב לָהּ, כִּיּוֹן דְּאַתָּא יִצְחָק אֶחִיד בָּהּ
 וְאַתְקִיף בָּהּ בְּדִקָּא יְאוּת, וּמִשִּׁיד לָהּ בְּרַחֲמִימוּ, כְּמָה
 דְּאַתְמָר דְּכְתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) שְׁמָאלוּ תַּחַת לְרֹאשִׁי. כִּיּוֹן
 דְּאַתָּא יַעֲקֹב, כְּדִין אֶתְחַבֵּר שְׁמִשָּׂא בְּסִיחָרָא וְאַתְנַהֲרִי,
 וְאַשְׁתַּפַּח יַעֲקֹב שְׁלִים בְּכָל סִטְרִין, וְסִיחָרָא אֶתְנַהֲרִית
 וְאַתְתַּקְנַת בְּתִרְסָר שְׁבָטִין.

פִּתְח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר (תהלים קלד) הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יְיָ
 כָּל עַבְדֵי יְיָ וְגו'. הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל תָּא
 חַוִּי, הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יְיָ, וּמֵאֵן אֵינּוֹן דִּיתְחַזּוּן לְבָרְכָא

לשון הקודש

אוּתָּהּ בְּאַהֲבָה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר, שְׁכֵתוֹב
 שְׁמָאלוּ תַּחַת לְרֹאשִׁי. כִּיּוֹן שְׁבָא יַעֲקֹב,
 אִזּוּ הִתְחַבֵּר הַשְּׁמֵשׁ עִם הַלְבָּנָה וְהֵאִירָהּ,
 וְנִמְצָא יַעֲקֹב שְׁלֵם בְּכָל הַצְּדִידִים,
 וְהַלְבָּנָה הֵאִירָהּ וְנִתְקַנָּה בְּשָׁנִים עֶשְׂרִי
 שְׁבָטִים.

פִּתְח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (תהלים קלד) הִנֵּה
 בָּרְכוּ אֶת ה' כָּל עַבְדֵי ה' וְגו'. הַפְּסוּק הִנֵּה

מֵאִיר לְצִד זֶה וּמֵאִיר לְצִד זֶה. סוֹבֵב סוֹבֵב
 הוֹלֵךְ הָרוּחַ. בְּרֵאשׁוֹנָה כְּתוּב שְׁמֵשׁ,
 וְכַעַת רוּחַ? אֵלָּא הַכֹּל אֶחָד וְסוּד אֶחָד,
 וְכָל זֶה מְשׁוּם שֶׁהַלְבָּנָה מוֹאֲרַת מִמֶּנּוּ
 וַיִּתְחַבְּרוּ שְׁנֵיהֶם.

כֹּא רֵאָה, כְּשֶׁאֲבִרְהֵם בָּא לְעוֹלָם, חֲבִיק
 אֶת הַלְבָּנָה וְקָרִב אוּתָּהּ. כִּיּוֹן שְׁבָא
 יִצְחָק, אֶחָד בָּהּ וְהַחֲזִיק בָּהּ כְּרֵאוֹי וּמִשִּׁד

לִיה לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, כָּל עַבְדֵי יי, בְּגִין דְּכָל בַּר
 נָשׁ (דף קלו ע"ב) בְּעֶלְמָא מִיִּשְׂרָאֵל אָף עַל גַּב דְּכָלָא יִתְחַזֵּן
 לְבִרְכָא לִיה לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, בְּרַכְתָּא דְּבִנְיָיְהוּ
 יִתְבָּרְכוּן עַלְאִין וְתַתְּאִין מָאן הִיא, הִיא דְּבִרְכִין לִיה
 עַבְדֵי יי וְלֹא כָלְהוּ. וּמָאן אֵינֹן דְּבִרְכַּתְחֹן בְּרַכְתָּא,
 הָעוֹמְדִים בְּבֵית יי בְּלִילוֹת, אֵלִין אֵינֹן דְּקִיּוּמוֹ
 בְּפִלְגוֹת לִילְיָא וְאִתְעָרִי לְמִקְרִי בְּאוּרִייתָא. אֵלִין קִיּוּמִי
 בְּבֵית יי בְּלִילוֹת, דְּהָא בְּדִין קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתִי
 לְאַשְׁתַּעֲשַׂע עִם צְדִיקָיָא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. וְאַנֹן קִיּוּמִי
 הָכָא לְאַתְעָרָא בְּמִלֵּי דְּאוּרִייתָא, נִימָא בְּמִלֵּי דִּיצְחָק,
 דְּאַנֹן בִּיה.

פֶּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר. (בראשית כה) וַיְהִי יִצְחָק בֶּן
 אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקָחְתּוֹ אֶת רִבְקָה וְגו'. בֶּן
 אַרְבָּעִים שָׁנָה, אֲמַאי אָתָּא לְמִמֶּנִּי הָכָא דְּתוֹחַ בֶּן

לשון הקודש

בְּלִילוֹת. אֵלֶּה הֵם שְׁעוֹמְדִים בְּחֻצוֹת
 הַלֵּילָה וּמִתְעוֹרְרִים לְקֹרֵא בְּתוֹרָה, אֵלֹו
 עוֹמְדִים בְּבֵית ה' בְּלִילוֹת, שְׁחֵרִי אֹז בָּא
 הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַשְׁתַּעֲשַׂע עִם
 הַצְדִּיקִים בְּגֵן עֵדֶן. וְאַנֹן עוֹמְדִים בָּאֵן
 לְהַתְעוֹרֵר בְּדַבְּרֵי תוֹרָה, נֹאמֵר בְּדַבְּרֵי
 יִצְחָק, שְׁאֵנוּ בּוּ.

פֶּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, וַיְהִי יִצְחָק בֶּן
 אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקָחְתּוֹ אֶת רִבְקָה וְגו'. בֶּן

בְּאוּרִייתָא. אֲכַל בָּא רָאָה, הִנֵּה בְּרַכּוֹ אֶת
 ה', וּמִי הֵם שְׁרֹאוּיִים לְבָרַךְ אֶת הַקְדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא? כָּל עַבְדֵי ה', מְשׁוּם שְׁכָל
 אָדָם בְּעוֹלָם מִיִּשְׂרָאֵל, אָף עַל גַּב שְׁכָלָם
 רֹאוּיִים לְבָרַךְ אֶת הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 הַבְּרָכָה שְׁבִשְׁבִּילָם יִתְבָּרְכוּ הָעֲלִיוֹנִים
 וְהַתַּתְּוֹנִים מַה הִיא? אוֹתָהּ שְׁמִבְרָכִים
 אוֹתוֹ עַבְדֵי ה', וְלֹא כָלָם. וּמִי הֵם
 שְׁבִרְכָתָם בְּרָכָה? הָעוֹמְדִים בְּבֵית ה'

אַרְבָּעִים שָׁנָה כִּד נָסִיב לָהּ לְרִבְקָה, אֵלָּא וְדָאִי הָא
 אֶתְבָּלִיל יִצְחָק בְּצַפּוֹן וְדָרוֹם, בְּאִשָּׁא וּמִיָּא, וּבְדִין הָוָה
 יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בִּקְחָתוֹ אֶת רִבְקָה. בְּמִרְאָה
 הַקֶּשֶׁת, יְרוֹק חֲזוֹר סוּמָק. בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים אָחִיד בָּהּ,
 כִּד אָחִיד בָּהּ בְּרִבְקָה. וְכִד אוֹלִיד, אוֹלִיד בֶּן שְׁשִׁים,
 לְאוֹלָדָא בְּדָקָא יָאוֹת בְּגִין דִּיפּוֹק יַעֲקֹב שָׁלָם, מִבֶּן
 שְׁשִׁים שָׁנָה בְּדָקָא יָאוֹת, וְכִלְהוּ אָחִיד לָהּ יַעֲקֹב
 לְבָתֵּר, וְאֶתְעֵבִיד גְּבֵר שָׁלִים.

בֵּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדֵן אָרָם אָחוֹת לָבֶן הָאֲרָמִי,
 מִיָּא אֲכַפֶּת לָן בּוּלִי הָאִי, דִּהָא כְּבָר אֶתְמַר
 (בראשית כד) וּבְתוּאֵל יָלַד אֶת רִבְקָה וְגו', וְהַשְׁתָּא אָמַר
 בֵּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי וּלְבָתֵּר מִפְּדֵן אָרָם, וּלְבָתֵּר אָחוֹת
 לָבֶן הָאֲרָמִי. אֵלָּא אוֹקְמוּנָהּ, דִּהְיוּ בֵּין רְשָׁעִים וְאִיהִי
 לָא עֶבֶדַת כְּעוֹבְדֵייהוּ, דִּהְיוּ בֵּת בְּתוּאֵל וּמִפְּדֵן אָרָם,

לשון הקודש

שָׁנָה כְּרָאוּי. וְאֵת כָּלָם אָחִי יַעֲקֹב אַחֵר
 כִּד וְנַעֲשֶׂה אִישׁ שָׁלָם.

בֵּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדֵן אָרָם אָחוֹת
 לָבֶן הָאֲרָמִי, מָה אֲכַפֶּת לָנוּ כֵּל זֶה, שְׁהָרִי
 כְּבָר נֵאמַר וּבְתוּאֵל יָלַד אֶת רִבְקָה וְגו',
 וְכַעַתָּה אָמַר בֵּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי, וְאַחֵר כִּד
 מִפְּדֵן אָרָם, וְאַחֵר כִּד אָחוֹת לָבֶן הָאֲרָמִי?
 אֵלָּא פִּרְשׁוּנָהּ, שְׁהִיְתָה בֵּין רְשָׁעִים, וְהִיא
 לָא עֶשְׂתָה כְּמַעֲשֵׂיהֶם. שְׁהִיְתָה בֵּת

אַרְבָּעִים שָׁנָה, לָמָּה בָּא לְמִנּוֹת כָּאֵן
 שְׁהִיָּה בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה כְּשִׁנְשָׂא אֶת
 רִבְקָה? אֵלָּא וְדָאִי הָרִי נִכְלָל יִצְחָק בְּצַפּוֹן
 וְדָרוֹם, בְּאִשׁ וּמִיָּם, וְאִזּוּ הָיָה יִצְחָק בֶּן
 אַרְבָּעִים שָׁנָה בִּקְחָתוֹ אֶת רִבְקָה.
 כְּמִרְאָה הַקֶּשֶׁת, יָרֵק לָבֶן אָדָם. בֵּת שְׁלֹשׁ
 שָׁנִים אָחִי בָּהּ כְּשִׁנְשָׂא בָּהּ בְּרִבְקָה,
 וּכְשִׁהוּלִיד, הוֹלִיד בֶּן שְׁשִׁים, לְהוֹלִיד
 כְּרָאוּי, כִּדִּי שִׁנְיָא יַעֲקֹב שָׁלָם מִבֶּן שְׁשִׁים

וְאַחֲזֵת לֶבֶן, וְכִלְהוּ חֵיִיבִין לְאַבְאָשָׁא, וְהִיא סִלְקָא
עוֹבְדִין דְּכַשְׁרִין וְלֹא עֲבַדְתָּ בְּעוֹבְדֵיהּוּ.

הַשְׁתָּא אִית לְאַסְתַּכְּלָא, אִי רִבְקָה הָיְתָה בֵּת עֲשָׂרִין
שָׁנִין אִזּוּ יִתִּיר, אִזּוּ בֵּת שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה, כִּדִּין
הוּא שְׁבַחָא דִּילָהּ דִּלָּא עֲבַדְתָּ בְּעוֹבְדֵיהּוּ, אֲבָל עַד
כְּעֵן בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים הָיְתָה, מָאִי שְׁבַחָא דִּילָהּ. אָמַר
רַבִּי יְהוּדָה בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים הָיְתָה, וְעֲבִידְתָּ לְעֲבָדָא כָּל
הַהוּא עוֹבְדָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אָף עַל גַּב דְּכוּלֵּי הָאִי עֲבַדְתָּ, לֹא
יִדְעָנָא עוֹבְדָהָא אִי אֵינּוּן בְּשָׂרָאן אִזּוּ לָאוּ. (דף

קלז ע"א) אֵלָּא, תָּא חַזִּי, כְּתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין
הַחוּחִים כֵּן רַעֲיָתִי בֵּין הַכְּנֹת. כְּשׁוֹשְׁנָה, דָּא כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל דִּאיֵהִי בֵּין אוֹכְלוֹסְתָּא כְּנֶסֶת בֵּין כּוּבִין. וְרָזָא
דְּמִלָּה, יִצְחָק אָתִי מִסְטָרָא דְּאַבְרָהָם דִּאיֵהוּ חֶסֶד
עֲלָאָה וְעֲבִיד חֶסֶד עִם כָּל בְּרִיָּין, וְאָף עַל גַּב דִּאיֵהוּ

לשון הקודש

רַבִּי יְהוּדָה, בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים הָיְתָה,
וְעֲשָׂתָה לְעַבְדָּא אֶת כָּל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אָף עַל גַּב שְׁכָל זֶה
עֲשָׂתָה, לֹא יִדְעָנוּ הָאֵם מַעֲשִׂיהָ כְּשֶׁרִים
אוֹ לֹא. אֵלָּא בֹא רָאָה, כְּתוּב כְּשׁוֹשְׁנָה
בֵּין הַחוּחִים כֵּן רַעֲיָתִי בֵּין הַכְּנֹת.
כְּשׁוֹשְׁנָה – זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. שְׁהִיא בֵּין
אוֹכְלוֹסִיָּה כְּמוֹ שׁוֹשְׁנָה בֵּין קוֹצִים, וְסוּד

כְּתוּבָל, וּמַפְדֵּן אָרֶם, וְאַחֲזֵת לֶבֶן, וְכָלֶם
הָיוּ רְשָׁעִים לְהַרְעוֹ, וְהִיא הִעֲלָתָה מַעֲשִׂים
כְּשֶׁרִים וְלֹא עֲשָׂתָה כְּמַעֲשִׂיהֶם.
עֲכָשׁוּ יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל, אִם רִבְקָה הָיְתָה
בֵּת עֲשָׂרִים שָׁנָה אוֹ יוֹתֵר, אוֹ בֵּת שְׁלֹשׁ
עֶשְׂרֵה, אִזּוּ הוּא הַשְּׁבַח שְׁלָהּ שְׁלֹא עֲשָׂתָה
כְּמַעֲשִׂיהֶם, אֲבָל עַד עֲתָה הָיְתָה בֵּת
שְׁלֹשׁ שָׁנִים, אִזּוּ מָה הַשְּׁבַח שְׁלָהּ? אָמַר

דִּינָא קְשִׁיא. וְרִבְקָה אֶתֶת מִסְטָרָא דִּינָא קְשִׁיא
 וְאַסְתָּלְקַת מִבִּינְיָהּ וְאַתְחַבְּרַת בִּיצְחָק, דְּהָא רִבְקָה
 מִסְטָרָא דִּינָא קְשִׁיא אֲתִיָּא, וְאַף עַל גַּב דְּאִיְהִי
 מִסְטָרָא דִּינָא רַפִּיא הָוֵה, וְחוּטָא דְחֶסֶד תָּלִי בֵּה
 וְיִצְחָק דִּינָא קְשִׁיא וְאִיְהִי רַפִּיא, כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין חֲחוּחִים
 הָוֵה. וְאִי לֹא דְאִיְהִי רַפִּיא, לֹא יָכִיל עֲלֵמָא לְמַסְכֵּל
 דִּינָא קְשִׁיא דִּיצְחָק. כְּגִוּוֹנָא דָּא, קִדְשָׁא בְּרִיד הוּא
 מְזֻנָּג וְזֻנְיָן בְּעֲלֵמָא, חַד תַּקִּיף וְחַד רַפִּיא כְּגִין
 לְאַתְתַּקְנָא כֻּלָּא וְיִתְבָּסַם עֲלֵמָא.

פֶּתַח רַבִּי יְהוּדָה אֲבַתְרִיָּה וְאָמַר, (בראשית כה) וַיַּעֲתֵר
 יִצְחָק לֵאמֹר לְנִכְח אֲשֶׁתּוֹ. מַהוּ וַיַּעֲתֵר, דְּקָרִיב
 לִיָּה קָרְבָּנָא, וְצִלִּי עָלֶיהָ. וּמַה קָרְבָּנָא קָרִיב. עוֹלָה
 קָרִיב, דְּכֶתִיב, (בראשית כה) וַיַּעֲתֵר לוֹ יִי, כְּתִיב הִבָּא
 וַיַּעֲתֵר לוֹ יִי, וּכְתִיב הָתָם (שמואל ב כד) וַיַּעֲתֵר אֱלֹהִים

לשון הקודש

החֲחוּחִים. וְאִם לֹא שְׁהִיא רַפָּה, לֹא יָכִיל
 הָעוֹלָם לְסַבֵּל אֶת הַדִּין הַקָּשֶׁה שֶׁל
 יִצְחָק. כְּמוֹ כֵּן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזֻנָּג
 וְזֻנְיָם בְּעוֹלָם, אֶחָד תַּקִּיף וְאֶחָד רַפָּה,
 כְּדֵי שֶׁיִּסְבֹּל וְיִתְבָּסֵּם הָעוֹלָם.

פֶּתַח רַבִּי יְהוּדָה אֲחֵרִיּוֹ וְאָמַר, וַיַּעֲתֵר
 יִצְחָק לֵאמֹר לְנִכְח אֲשֶׁתּוֹ, מַהוּ וַיַּעֲתֵר?
 שֶׁהִקְרִיב לוֹ קָרְבָּן וְהִתְפַּלֵּל עָלֶיהָ. וְאִיזֵה
 קָרְבָּן הִקְרִיב? הִקְרִיב עוֹלָה, שְׁכָתוֹב

הַדָּבָר - יִצְחָק בָּא מֵהַצַּד שֶׁל אֲבִרְהָם
 שֶׁהוּא חֶסֶד עָלִיז, וְעוֹשֶׂה חֶסֶד עִם כָּל
 הַבְּרִיּוֹת, וְאַף עַל גַּב שֶׁהוּא הַדִּין הַקָּשֶׁה.
 וְרִבְקָה בָּאָה מֵצַד שֶׁל הַדִּין הַקָּשֶׁה,
 וְהִתְעַלְתָּה מִבִּינְיָהֶם, וְהִתְחַבְּרָה עִם
 יִצְחָק. שְׁהִרִי רִבְקָה בָּאָה מֵצַד הַדִּין
 הַקָּשֶׁה, וְאַף עַל גַּב שֶׁהִיְתָה מֵצַד הַדִּין
 הַרַפָּה וְחוּט שֶׁל חֶסֶד תָּלִי בֵּה, וְיִצְחָק
 דִּין קָשֶׁה וְהִיא רַפָּה - הֵיוּ כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין

לָאָרֶץ וְגו', מַה לְּהֵלֵךְ קָרְבָן אִף כָּאֵן קָרְבָן. כְּתִיב
וַיַּעֲתֵר יִצְחָק, וּכְתִיב וַיַּעֲתֵר לוֹ, דְּנִפְק אִשָּׁא מִלְּעִילָא
לְקַבְּלָא אִשָּׁא דְלִתְתָּא.

דְּבַר אַחֵר, וַיַּעֲתֵר יִצְחָק. דְּצִלִּי צְלוֹתִיה, וְחֵתֵר
חֲתִירָה לְעִילָא לְגַבִּי מוֹלָא עַל בְּנִין, דְּהָא
בְּהֵחוּא אַתֵּר תַּלְיִין בְּנִין, דְּכְתִיב, (שמואל א א) וַתִּתְּפַלֵּל
עַל ה', וּבְדִין וַיַּעֲתֵר לוֹ יי, אַל תִּקְרִי וַיַּעֲתֵר לוֹ אֵלָא
וַיַּחֲתֵר לוֹ, חֲתִירָה חֵתֵר לִיה קַדְשָׁא בְּרִידָא הוּא, וְקַבִּיל
לִיה, וּבְדִין וַתֵּחֵר רַבָּקָה אִשְׁתּוּ.

תָּא חַיִּי, עֶשְׂרִין שָׁנִין אִשְׁתְּהִי יִצְחָק עִם אֲתִתִּיה וְלֹא
אוּלִידַת, עַד דְּצִלִּי צְלוֹתִיה. בְּנִין דְּקַדְשָׁא בְּרִידָא
הוּא אַתְרָעִי בְּצִלוֹתְהוֹן דְּצַדִּיקָא, בְּשַׁעֲתָא דְּבַעָאן
קַמִּיה צְלוֹתְהוֹן עַל מַה דְּאַצְטְרִיכוּ. מָאִי טַעְמָא, בְּנִין

לשון הקודש

וַיַּעֲתֵר לוֹ ה', כְּתוּב כָּאֵן וַיַּעֲתֵר לוֹ ה', אַל תִּקְרִי וַיַּעֲתֵר לוֹ
אֵלָא וַיַּחֲתֵר לוֹ, חֲתִירָה חֵתֵר לוֹ תְּקַדּוּשׁ
בְּרִידָא הוּא וְקַבֵּל אוֹתוֹ, וְאִזּוּ – וַתֵּחֵר
רַבָּקָה אִשְׁתּוּ.

בֵּא רָאָה, עֶשְׂרִין שָׁנָה הִשְׁתַּחֲוָה יִצְחָק
עִם אִשְׁתּוֹ וְלֹא הוּלִידָהּ, עַד שֶׁהִתְפַּלֵּל
תְּפִלָּתוֹ. מִשּׁוֹם שֶׁתְּקַדּוּשׁ בְּרִידָא הוּא
מִתְרַצָּה בְּתִפְלוֹת הַצַּדִּיקִים בְּשַׁעֲה
שֶׁמְבַקְשִׁים לְפָנָיו אֶת תְּפִלָּתָם עַל מַה
שֶׁאַצְטְרִיכוּ. מַה הַטַּעַם? כִּדִּי שִׁיתְרַבָּה

וַיַּעֲתֵר לוֹ ה', כְּתוּב כָּאֵן וַיַּעֲתֵר לוֹ ה',
וְכְתוּב שָׁם (שמואל-ב ב כא) וַיַּעֲתֵר אֱלֹהִים
לָאָרֶץ וְגו'. מַה לְּהֵלֵךְ קָרְבָן – אִף כָּאֵן
קָרְבָן. כְּתוּב וַיַּעֲתֵר יִצְחָק, וְכְתוּב וַיַּעֲתֵר
לוֹ. שִׁינְאָה אִשׁ מִלְּמַעְלָה בְּנִגּוּד הָאִשׁ
שְׁלִמְטָה.

דְּבַר אַחֵר וַיַּעֲתֵר יִצְחָק – שֶׁהִתְפַּלֵּל
תְּפִלָּתוֹ וַחֲתֵר חֲתִירָה לְמַעְלָה אֶל הַמּוֹל
שְׁעַל הַבָּנִים, שֶׁהָרִי בְּאוֹתוֹ מְקוֹם
תְּלוּוִיִּים הַבָּנִים, שְׂכֵתוֹב וַתִּתְּפַלֵּל עַל ה',

דִּיתַרְבִּי וַיְתוֹסֵף רְבוֹת קִדְשָׁא לְכָל מָאן
דְּאַצְטְרִיד בְּצִלּוֹתְהוֹן דְּצִדִּיקָיָא.

תָּא חַזִּי, אֲבִרְהָם לֹא צִלִּי קִמֵּי קִדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא
דִּיתֵן לִיה בְּנִין, אָף עַל גַּב דְּשָׂרָה עֲקָרָה הָיְתָה.
וְאִי תִימָא, הָא כְּתִיב, (בראשית טו) הֵן לִי לֹא נָתַתָּ זָרַע,
הֵהוּא לֹא בְּנִין צִלּוֹתָא הָהּ (נ"א הֵהוּא לֹא בְּעֵי בְּנִין) אֲלֵא
כְּמָאן דְּמִשְׁתַּעֵי קִמֵּי מָרִיָּה. אֲבָל יִצְחָק צִלִּי עַל
אֲתִיתִיה, בְּנִין דְּהָא אִיהוּ הָהּ יָדַע דְּלֹא אִיהוּ עֲקָרָה
אֲלֵא אֲתִיתִיה, דְּיִצְחָק הָהּ יָדַע בְּרֹזָא דְּחֲכַמְתָּא,
דִּיעֲקֹב זִמִּין לְמִיפֵק מִנִּיהּ בְּתָרִיסָר שְׁבָטִין, אֲבָל לֹא
יָדַע אִי בְּהָאִי אֲתִתָּא אִי בְּאַחֲרָא, וְעַל דָּא לִנְכַח
אַשְׁתּוּ וְלֹא לִנְכַח רְבֵקָה.

אָמַר הֵהוּא רַבֵּיא בְּרִיָּה דְּרַבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי
אֲמַאי לֹא רָחִים לִיה יִצְחָק לִיעֲקֹב כָּל כּוֹךְ
כְּמוֹ לַעֲשׂוֹ, הוֹאִיל וְהָהּ יָדַע דְּזִמִּין אִיהוּ לְקַיָּמָא

לשון הקודש

יִצְחָק הִתְפַּלֵּל עַל אֲשֶׁתּוֹ מִשּׁוּם שֶׁהוּא
הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא לֹא עֲקָרָה, אֲלֵא אֲשֶׁתּוֹ.
שִׁיִּצְחָק הָיָה יוֹדֵעַ בְּסוּד הַחֲכָמָה שִׁיעֲקֹב
עֲתִיד לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ בְּתָרִיסָר שְׁבָטִים,
אֲבָל לֹא יָדַע אִם בְּאַשָּׁה הִזוּ אוֹ בְּאַחֲרֶת,
וְעַל כֵּן לִנְכַח אֲשֶׁתּוֹ וְלֹא לִנְכַח רְבֵקָה.
אָמַר אוֹתּוֹ הַיָּלֵד, בְּנִי שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה,
אִם כֵּךְ, לָמָּה לֹא אָהֵב יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב

וַיְתוֹסֵף מִשְׁחַת קִדְשׁ לְכָל מִי שֶׁצְרִיד
בְּתַפְלוֹת הַצְדִּיקִים.

בָּא רֵאָה, אֲבִרְהָם לֹא הִתְפַּלֵּל לְפָנֵי
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיתֵּן לוֹ בְּנִים, אָף
עַל גַּב שְׂשֻׁרָה הָיְתָה עֲקָרָה. וְאִם תֹּאמַר,
הָרִי כְּתוּב הֵן לִי לֹא נָתַתָּה זָרַע – הֵהוּא
לֹא מִשּׁוּם תַּפְלָה הָיָה וְהֵהוּא לֹא צְרִיד בְּנִים,
אֲלֵא כִּמִּי שֶׁמִּסְפַּר לְפָנֵי רַבּוֹנוֹ. אֲבָל

מִנִּיהַ תִּרְיֹסָר שְׁבָטִין. אָמַר לִיהַ שְׁפִיר קְאָמְרַתִּי, אֵלֶּא
כָּל זֵינָא רָחִים לִיהַ לְזֵינִיהַ וְאֶתְמָשִׁיד וְאָזִיל זֵינָא
בְּתַר זֵינִיהַ.

תָּא חַזִּי, עֲשׂוּ נַפֵּק סוּמָק בְּמַה דְּכְתִיב, (בראשית כה) **וַיֵּצֵא**
הָרֹאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי כָּלוּ וְגו', וְאִיהוּ זֵינָא דִּיצְחָק
דְּאִיהוּ דִּינָא קִשְׂיָא דְלַעִילָא, וְנַפֵּק מִנִּיהַ עֲשׂוּ, דִּינָא
קִשְׂיָא לְתַתָּא דְדַמְיָא לְזֵינִיהַ, וְכָל זֵינָא אָזִיל לְזֵינִיהַ,
וְעַל דָּא רָחִים לִיהַ לַעֲשׂוּ יִתִּיר מִיַּעֲקֹב בְּמַה דְּכְתִיב,
וַיֵּאָהֵב יִצְחָק אֶת עֲשׂוּ כִי צִיד בְּפִיו. כְּתִיב (בראשית כה)
הָכָא כִי צִיד בְּפִיו, וְכְתִיב הָתָם (בראשית י) עַל כֵּן יֹאמַר
בְּנִמְרֹד גְּבוּר צִיד לִפְנֵי יי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּתִיב, (בראשית כה) **וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים**
בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם בֵּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי וַתִּלְלָךְ
לְדָרֶשׁ אֶת יי, לְאֵן אֶתֶר אֲזִלַּת. לְבִי מוֹדְרֶשׁא דְשֵׁם

לשון הקודש

לְמִינוּ, וְכָל מִין הוּלָךְ לְמִינוּ, וְעַל כֵּן אָהֵב
אֶת עֲשׂוּ יוֹתֵר מִיַּעֲקֹב, בְּכַתוּב וַיֵּאָהֵב
יִצְחָק אֶת עֲשׂוּ כִי צִיד בְּפִיו. כְּתוּב כְּאֵן
כִּי צִיד בְּפִיו, וְכַתוּב שֵׁם (בראשית י) עַל כֵּן
יֹאמַר בְּנִמְרֹד גְּבוּר צִיד לִפְנֵי ה'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּתוּב וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים
בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם בֵּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי
וַתִּלְלָךְ לְדָרֶשׁ אֶת ה'. לְאִינְהַ מְקוֹם הִלְכָּהּ?

כָּל כֶּךָ כְּמוֹ עֲשׂוּ הוּאִיל וְהִיָּה יוֹדַע שְׁהוּא
עֲתִיד לְקַיֵּם מִמֶּנּוּ שְׁנַיִם עֶשְׂרִי שְׁבָטִים?
אָמַר לוֹ, יָפָה אֲמַרְתָּ, אֲלֵא כָּל מִין אוֹהֵב
אֶת מִינוּ וְנִמְשָׁד וְהוּלָךְ מִין אַחֵר מִינוּ.

בַּא רְאֵה, עֲשׂוּ יֵצֵא אָדָם, בְּכַתוּב וַיֵּצֵא
הָרֹאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי כָּלוּ וְגו', וְהוּא הָמִין שֶׁל
יִצְחָק, שְׁהוּא הַדִּין הַקָּשָׁה שְׁלִמְעֵלָה, וַיֵּצֵא
מִמֶּנּוּ עֲשׂוּ, הַדִּין הַקָּשָׁה לְמַטָּה, שְׁדוּמָה

וְעָבַר. וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ, דִּתְמֵן הָיָה הַהוּא רָשָׁע
 דַּעֲשׂוּ אֲנִי קִרְבָּא בֵּיהּ בִּיעֻקֵּב. וַיִּתְרַצְצוּ, אֲתַבְּרוּ בְּמָה
 דְּאִמְרִינֵן, רָצִין אֶת מוֹחוֹ. אֲתַבְּרוּ דָּא עִם דָּא
 וְאֲתַפְּלְגֵנוּ. תָּא חַיִּי, דָּא סְטָרָא דְרוּכְבּ נַחֲשׁ, וְדָא
 סְטָרָא דְרוּכְבּ עַל כְּרִסְיָא שְׁלִימָתָא קַדִּישָׁא בְּסְטָרָא
 דְּשִׁמְשָׁא, לְשִׁמְשָׁא בְּסִיחָרָא. (דף קלז ע"א)

וְתָא חַיִּי, בְּגִין דְּאֲתַמְשֵׁךְ עֲשׂוּ אֲבִתְרִיהּ דִּהֵּהוּא
 נַחֲשׁ, אֲזִיל עֲמִיהּ יַעֲקֹב בְּעֻקְיָמָא, בְּנַחֲשׁ דְּאִיהוּ
 חַבִּים, וְאִיהוּ אֲזִיל בְּעֻקְיָמוֹ, בְּמָה דְּאֵת אָמַר, (בראשית ג)
 וְהַנָּחֶשׁ הָיָה עָרוֹם וְגו', חַבִּים. וְעוֹבְדוֹי דִּיעֻקֵּב לְגַבִּיהּ
 הָיוּ לִיהּ בְּנַחֲשׁ, וְחַבִּי אֲצִטְרִיד לִיהּ, בְּגִין לְאִמְשָׁכָא
 לִיהּ לַעֲשׂוּ בִתְרִיהּ דִּהֵּהוּא נַחֲשׁ, וַיִּתְפָּרֵשׁ מִנִּיהּ, וְלֹא
 יִהְיֶה לִיהּ חוֹלְקָא עֲמִיהּ בְּעֻלְמָא דִּין וּבְעֻלְמָא דְּאֵתִי.
 וְתַנִּינֵן, בָּא לְהַרְגָּהּ, אֲקָדִים אֲנִי וְקַטְלִיהּ. כְּתִיב, בַּבֶּטֶן

לשון הקודש

אותו נחש, הלך אתו יעקב בעקמימות.
 כמו הנחש שהוא חכם והוא הולך
 בעקמימות, כמו שנאמר והנחש היה
 ערום וגו', חכם. והמעשים של יעקב
 כלפיו היו לו כמו נחש, וכך צריך לו כדי
 למשך את עשו אחר אותו הנחש, ויפרד
 ממנו, ולא יהיה לו חלק עמו בעולם הזה
 ובעולם הבא. ושנינו, בא להרגו –
 הקדם אפה והרג אותו. כתוב (חושע יב)

לבית המדרש של שם ועבר. ויתרצצו
 הבנים בקרבה – ששם היה אותו עשו
 הרשע נלחם בקרב עם יעקב. ויתרצצו –
 נשברו כמו שאמרנו, רצין את מחו.
 נשברו זה עם זה ונחלקו. בא ראה, הצד
 הזה שרוכב נחש, וצד זה שרוכב על
 הכסא השלם הקדוש בצד השמש,
 לשמש עם הלבנה.

ובא וראה, משום שנמשך עשו אחרי

עָקֵב אֶת אָחִיו דָּאֲשָׁרֵי לִיָּה לְתַתָּא, בְּהָהוּא עָקֵב, הָדָא
 הוּא דְכְּתִיב, (בראשית כח) וַיָּדֹ אֹחֲזֹת בְּעָקֵב עֵשָׂו, דְּשֵׁוּי
 יָדָיו עַל תְּהוּא עָקֵב לְאַפְפִּיָּא לִיָּה.

דְּבַר אַחַר וַיָּדֹ אֹחֲזֹת, דְּלֹא יָכִיל לְמִיפֵק מִנִּיה
 מְכַל וְכַל, אֶלָּא וַיָּדֹ אֹחֲזֹת בְּעָקֵב עֵשָׂו דָּא
 סִיחָרָא, דְּאַתְפְּסִיָּא נְהוּרָא בְּגִין עָקֵב דְּעֵשָׂו, וְעַל דָּא
 אֶצְטְרִיךְ לִיָּה לְמִיחָךְ עֲמִיה בְּחֻכְמָתָא, בְּגִין לְדַחֲיָא
 לִיָּה לְתַתָּא וַיִּתְּדֵבֵק בְּאַתְרֵיהָ.

וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב. (בראשית כח) קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרִי
 לִיָּה יַעֲקֹב וַדָּאי. תָּא חַזִּי, כְּתִיב, (בראשית כז)

הָכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, נִקְרָא שְׁמוֹ לָא כְּתִיב, אֶלָּא
 קָרָא שְׁמוֹ. וַיַּעֲקֹבֵנִי, וַדָּאי חֲמָא לִיָּה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 דְּהָא תְּהוּא חֲוִיָּא קִדְמָאָה אִיהוּ חֲכִים לְאַבְרָם, בִּין
 דְּאַתָּא יַעֲקֹב, אָמַר הָא וַדָּאי חֲכִים לְקַבְּלִיהָ, וּבְגִין כִּךְ
 קָרָא לִיָּה יַעֲקֹב.

לשון הקודש

לו ללכת עמו בהכמה כדי לדחותו
 למטה וידבק במקומו.

ויקרא שמו יעקב, הקדוש ברוך הוא
 קרא לו יעקב ודאי. בא ראה, כתוב
 הכי קרא שמו יעקב. לא כתוב נקרא
 שמו, אלא קרא שמו. ויעקבני, ודאי
 ראה אותו הקדוש ברוך הוא, שהרי
 אותו הנחש הקדמוני הוא חכם להרע.

בפסוק עקב את אחיו, שהשרה אותו
 למטה באותו העקב, זהו שכתוב וידו
 אחזת בעקב עשו, ששם את ידו על אותו
 עקב להכניעו.

דבר אחר וידו אחזת – שלא יכל
 לצאת ממנו מכל וכל, אלא וידו אחזת
 בעקב עשו – זו הלבנה שהתכפסה אורה
 משום העקב של עשו, ועל כן הצטרף

הָא אֹקִימָנָא בְּכָל אֶתֶר, וַיִּקְרָא סֶתֶם הָאִי הוּא
 דְּרָגָא בִּתְרָאָה, בְּמָה דְּכְתִיב, (ויקרא א) וַיִּקְרָא אֶל
 מֹשֶׁה וְגו'. וְהִכָּא וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, בְּכָל אֶתֶר שְׁמִיָּה
 לָא אִקְרִי (ד"א ל"ג אֶלָּא) עַל יָדָא דְּבֵר נָשׁ. בְּאֶתֶר אַחְרָא
 מַה כְּתִיב, (בראשית לג) וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל,
 קֹדֶשׁא בְּרִידָא הוּא קָרָא לִיה לַיַּעֲקֹב אֵל. אָמַר לִיה,
 אָנָּא אֱלֹהָא בְּעֵלָאִי וְאַנְתָּ אֱלֹהָא בְּתַתָּאִי.

וְתָא חַזִּי, יַעֲקֹב הָוָה יַדַּע דְּעֵשׂוֹ הָוָה לִיה לְאֶתְדִּבְקָא
 בְּתַהוּא חַוִּיא עֲקִימָא, וְעַל דָּא בְּכָל עוֹבְדוֹי
 אֶתְמַשֵּׁךְ עָלֶיהָ בְּחַוִּיא עֲקִימָא אַחְרָא, (דף קלח ע"ב)
 בְּחֻכְמָתָא בְּעֲקִימוֹ, וְהָכִי אֶצְטְרִיד. וְאַתְיָא דָּא, כִּי הָא
 דְּאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מָאִי דְּכְתִיב, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים
 אֶת הַתַּיִמִּימִים הַגְּדוֹלִים, דָּא יַעֲקֹב וְעֵשׂוֹ. (בראשית א) וְאֶת
 כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרוֹמְשֶׁת, אֵלֶּיךָ שָׂאָר דְּרָגִין דְּבִינְיָהּוּ,

לשון הקודש

בִּיּוֹן שָׂבָא יַעֲקֹב, אָמַר, הָרִי וְדָאִי חָכָם בְּנִגְדוֹ, וּמִשּׁוּם כִּדָּ קָרָא לוֹ יַעֲקֹב. חָרִי הִקְמֵנוּ בְּכָל מְקוֹם, וַיִּקְרָא סֶתֶם זֶה הִיא הַדְּרָגָה הָאַחֲרוֹנָה, כְּפִתּוּב וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וְגו'. וְכֵאֲנִי וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, בְּכָל מְקוֹם שְׁמוֹ לֹא נִקְרָא וְאֶלָּא עַל יְדֵי בֶּן אָדָם. בְּמִקּוֹם אַחֵר מַה כְּפִתּוּב? (בראשית לג) וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. הַקְדוּשׁ בְּרִידָא הוּא קָרָא לַיַּעֲקֹב אֵל. אָמַר לוֹ, אֲנִי	אֱלֹהִים בְּעֵלְיוֹנִים, וְאַתָּה אֱלֹהִים בְּתַתְּוִינִים. וּבֹא וּרְאֵה, יַעֲקֹב הִיא יוֹדַע שְׁעֵשׂוֹ הִיא לוֹ לְהִדְבֵּק בְּאוֹתוֹ נָחַשׁ עֲקֵלְתוֹן, וְעַל כֵּן בְּכָל מַעֲשָׂיו נִמְשָׁךְ עָלָיו כְּנָחַשׁ עֲקֵלְתוֹן אַחֵר, בְּחֻכְמָה, בְּעֲקֻמוּמִיּוֹת, וְכִדָּ צְרִידָה. וְזֶה בָּא כְּמוֹ זֶה מַה שְׁאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מַה שְּׁכִתּוּב (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּיִמִּימִים הַגְּדוֹלִים – זֶה יַעֲקֹב וְעֵשׂוֹ. וְאֶת
--	---

וְדָאֵי אֶתְעַבֵּיד יַעֲקֹב חֲבִים לְקַבְּלִיה דִּהְהוּא חוּיָא
אַחֲרָא וְהָכִי אֶצְטְרִיךְ.

וּבְגִין כֹּךְ בְּכָל יִרְחָא וְיִרְחָא חַד שְׁעִיר, בְּגִין
לְאַמְשָׁכָא לִיה לְאַתְרִיה וְיִתְפָּרֵשׁ מִן סִיחָרָא.

וְכֵן בְּיוֹמֵי דְכַפּוּרֵי לְאַקְרָבָא הָהוּא שְׁעִיר, וְדָא בְּחֻכְמָה
לְשִׁלְטָאָה עָלֶיהָ וְלֹא יָכִיל לְאַבְּאַשָׁא, דְּכִתִּיב, (ויקרא טז)

וְנָשָׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם אֶל אֶרֶץ גִּזְרָה,
וְאוֹקְמוּהָ דָּדָא עֲשׂו דְּאִיהוּ שְׁעִיר, וְכָלֹא בְּחֻכְמָה

וּבְרַמְאוֹת לְגַבִּיָּה. מָאִי טַעְמָא, מִשּׁוּם דְּכִתִּיב, (תהלים יח)

וְעַם עֲקֹשׁ תִּתְּפֹתֵל, בְּגִין דְּאִיהוּ חוּיָא בִישָׂא, עֲקִים
רוּחָא, חֲבִים לְאַבְּאַשָׁא, אֶסְמִי לְעִילָא וְאַסְמִי לְתַתָּא.

וּבְגִין כֹּךְ, יִשְׂרָאֵל מְקַדְמִין וְחֻכְמִין לִיה בְּחֻכְמָה,
בְּעֻקְיָמוֹ, בְּגִין דְּלֹא יָכִיל לְאַבְּאַשָׁא וְלְשִׁלְטָאָה.

וְעַל דָּא יַעֲקֹב דְּאִיהוּ בְּרֹזָא דְּמַהִימְנוּתָא, כָּל עוֹבְדוֹי

לשון הקודש

הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם אֶל אֶרֶץ
גִּזְרָה, וּבִאֲרוּהוּ שְׂזֵה עֲשׂו, שְׁהוּא שְׁעִיר,
וְהַכֹּל בְּחֻכְמָה וּבְרַמְאוֹת כְּלָפּוֹי. מָה
הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׁכִתוּב (תהלים יח) וְעַם עֲקֹשׁ

תִּתְּפֹתֵל, מִשּׁוּם שְׁהוּא נָחֵשׁ רַע, עֲקִים
רוּחַ, חָכֵם לְהִרְע, מִסְטִין לְמַעְלָה וּמִסְטִין
לְמַטָּה.

וּמִשּׁוּם כֹּךְ יִשְׂרָאֵל מְקַדְמִים
וּמִתְחַבְּמִים לוֹ בְּחֻכְמָה, בְּעֻקְמִימוֹת, כְּדִי

כָּל נֶפֶשׁ תַּחֲיָה הִרְמִשֶׁת - אֵלּוּ שְׁאֵר
הַדְּרָגוֹת שְׁפִינִיָּהֶם. וְדָאֵי שְׁיַעֲקֹב נַעֲשֶׂה
חָכֵם כְּנִגְדַּ אֹתוֹ הַנָּחֵשׁ הָאֲחֵר, וְכֹךְ
צִרִיךְ.

וּמִשּׁוּם כֹּךְ בְּכָל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ שְׁעִיר
אַחֵד, כְּדִי לְהַמְשִׁיכוֹ לְמָקוֹמוֹ וְיִפְרֹד מִן
הַלְבָּנָה, וְכֵן בְּיָמֵי הַכַּפּוּרִים לְהַקְרִיב
אוֹתוֹ הַשְּׁעִיר, וְזֶה בְּחֻכְמָה לְשִׁלְטַן עָלָיו
וְלֹא יוּכַל לְהִרְע, שְׁכִתוּב (ויקרא טז) וְנָשָׂא

לִגְבִי דַעֲשׂוּ בְּגִין דְּלֹא יִהְיֶה דּוֹכָתָא לִיהּ לְהָהוּא חוּיָא,
 לְסַאבָא מִקְדָּשָׁא. וְלֹא יִקְרִיב לְגַבִּיהּ, וְלֹא יִשְׁלוּט
 בְּעַלְמָא. וְעַל דָּא לֹא אֶצְטְרִיךְ לִיהּ לְאַבְרָהָם
 לְאַתְנַהֲנָא בְּעִיקְמָא, וְלֹא לְיִצְחָק, בְּגִין דַּעֲשׂוּ דְאִיהוּ
 סְטָרָא דְהָהוּא חוּיָא, עַד לֹא אָתָּא לְעַלְמָא. אֲבָל
 יַעֲקֹב, דְאִיהוּ מֵאֲרִיָּה דְבֵיתָא, אֵיבָעִי לִיהּ לְקַיִּמָּא
 לְקַבְּלִיהּ דְהָהוּא חוּיָא, דְּלֹא יִהְיֶה לִיהּ שְׁלֹטָנוּתָא כָּלִל
 לְסַאבָא בִּי מִקְדָּשָׁא דְיַעֲקֹב. וְעַל דָּא אֶצְטְרִיךְ לְיַעֲקֹב
 יִתִּיר מִכָּל בְּנֵי עַלְמָא. וּבְגִין כֶּךָ יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין
 אֶתְבְּרִירוּ חוּלְק עַדְבִּיָּה דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְכָתִיב,
 (דְּבָרִים לב) כִּי חֵלֶק יִי עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים. (בראשית כה) סְטָרָא דְאַבְרָהָם גָּרִים לֶזֶן
 לְאַתְנַהֲלָא וּזְכוּתִיה סִייע לֶזֶן, הוּא הָהּ
 מַתְנַךְ לֶזֶן בְּמִצּוֹת, דְכָתִיב, (בראשית יח) כִּי יִדְעֲתִיו לְמַעַן

לשון הקודש

כַּנְגַד אֹתוֹ הִנָּחַשׁ שְׁלֹא תִהְיֶה לוֹ כָּלִל
 שְׁלִיטָה לְטַמֵּא אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל
 יַעֲקֹב, וְעַל כֵּן צָרִיךְ לְיַעֲקֹב יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי
 הָעוֹלָם, וּמִשּׁוֹם כֶּךָ יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים
 נִבְחָרוּ לְחֵלֶק גּוֹרְלוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא, שְׁכָתוּב (דְּבָרִים לב) כִּי חֵלֶק ה' עִמּוֹ
 יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים, הַצֵּד שֶׁל אַבְרָהָם גָּרִם
 לָהֶם לְהִתְנַהֵּל וּזְכוּתוֹ סִיעָה לָהֶם, הוּא

שְׁלֹא יוּכַל לְהִרְעֵ וּלְשַׁלֵּט. וְעַל כֵּן יַעֲקֹב,
 שֶׁהוּא בְּסוּד הָאֱמוּנָה, כָּל מַעֲשָׂיו כָּלפִּי
 עֲשׂוֹ מִשּׁוֹם שְׁלֹא נָתַן מָקוֹם לְנָחַשׁ הַהוּא
 לְטַמֵּא אֶת הַמִּקְדָּשׁ, וְלֹא יִקְרַב אֵלָיו וְלֹא
 יִשְׁלֹט בְּעוֹלָם. וְעַל כֵּן לֹא הֶצְטַרְךְ
 לְאַבְרָהָם לְהִתְנַהֵּג בְּעִקְמִימוּת, וְלֹא
 לְיִצְחָק, מִשּׁוֹם שֶׁעָשׂוֹ, שֶׁהוּא הַצֵּד שֶׁל
 הִנָּחַשׁ הַהוּא, מָרִם בָּא לְעוֹלָם. אֲבָל
 יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בַּעַל הַבֵּית, צָרִיךְ לוֹ לַעֲמֹד

אֲשֶׁר יַצִּיחַ אֶת בְּנָיו וְגו', לְאַסְגָּאָה יַעֲקֹב וְעֵשָׂו. (בראשית כה) וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יוֹדֵעַ צִיד וְגו'. אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר, כָּל חַד וְחַד אֶתְפָּרֵשׁ לְאַרְחִיָּה, (דף קלט ע"א) דָּא לְסִטְרָא דְמַהֲיִמְנוּתָא וְדָא לְסִטְרָא דְעִבּוּדָה זָרָה.

וְכֵן הָיָה בְּמַעֲוֵי דְרַבְקָה, דְּתַמָּן כָּל חַד אָזִיל לְסִטְרִיהָ. דְּכֵד אִיהִי אֶשְׁתַּדְּלַת בְּעוֹבְדֵין דְּכַשְׁרֹן אוּ עֵבֶרֶת סְמִיךְ לְאַתֵּר טַב לְמַעַבְד פְּקוּדֵי דְאוֹרִייתָא, הָיָה יַעֲקֹב חֲדֵי וְדַחִיק לְנַפְקָא, וְכֵד הָיוּת אָזְלָא סְמִיךְ לְאַתֵּר עִבּוּדָה זָרָה, הָהוּא רָשָׁע בְּטַש לְנַפְקָא, וְאוֹקְמוּהָ. וּבְגִין כֵּךְ, כֵּד אֶתְבְּרִיאוּ וּנְפָקוּ לְעֵלְמָא, כָּל חַד אֶתְפָּרֵשׁ וְאָזִיל וְאֶתְמַשֵּׁךְ בְּדוֹכְתִּיהָ דְּאֶתְחַזִּי לִיהָ, וְעַל דָּא, (בראשית כה) וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יוֹדֵעַ צִיד וְגו'.

לשון הקודש

לְמָקוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, הָיָה יַעֲקֹב שָׂמֵחַ וְרוּחַק לְצֵאתָא. וּכְשֶׁהִיָּתָה הוֹלֶכֶת סְמוּךְ לְמָקוֹם שֶׁל עִבּוּדָה זָרָה, אוֹתוֹ הָרָשָׁע הִכָּה לְצֵאתָא, וּבְאֵרוּחָא. וּמִשּׁוּם כֵּךְ, כְּשֶׁנִּבְרָאוּ וַיֵּצְאוּ לְעוֹלָם, כָּל אֶחָד נִפְרָד וְהִלֵּךְ וְנִמְשָׁךְ לְמָקוֹמוֹ שְׂרָאוּי לוֹ. וְעַל כֵּן וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יוֹדֵעַ צִיד וְגו'.

הָיָה מְחַנֵּךְ אוֹתָם בְּמִצְוֹת, שְׂכַתוֹב בִּי יִדְעִיתוֹ לְמַעַן יַצִּיחַ אֶת בְּנָיו וְגו', לְרַבּוֹת יַעֲקֹב וְעֵשָׂו. וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יוֹדֵעַ צִיד וְגו'. אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר, כָּל אֶחָד וְאֶחָד נִפְרָד לְדַרְכּוֹ, זֶה לְצַד הָאֱמוּנָה – וְזֶה לְצַד שֶׁל עִבּוּדָה זָרָה.

וְכֵן הָיָה בְּמַעֲוִים שֶׁל רַבְקָה, שֶׁשָּׂם כָּל אֶחָד הִלֵּךְ לְצַדוֹ. שְׂכַאֲשֶׁר הִיא הִשְׁתַּדְּלָה בְּמַעֲשִׂים כְּשָׂרִים, אוּ שֶׁעֲבָרָה סְמוּךְ

וַיֵּאָהֱב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו כִּי צִיד בָּפִיו, (בראשית כה) **הָא**
אוֹקְמוּהָ, (בְּמָה) דְּכָתִיב, אִישׁ יוֹדֵעַ צִיד אִישׁ
שָׂדָה. וְכָתִיב הָתָם, (בראשית י) הוּא הָיָה גִבּוֹר צִיד.
 (ד"א ל"ג מ"א) אִישׁ שָׂדָה, לְקַפְחָא לֹון לְבָנֵי נָשָׂא
 וּלְקַטְלָא לֹון, וְאִיהוּ אָמַר דְּעָבִיד צְלוּתָא וְצִיד לִיה
 בְּפּוֹמִיָּה. אִישׁ שָׂדָה, בְּגִין דְּחֹולֵק עַדְבִּיָּה לֹאוּ אִיהִי
 בִּישׁוּבָא, אֱלָא בְּאַתֵּר חָרוּב. בְּמַדְבָּרָא, בְּחֻקְלָא, וְעַל
 דָּא אִישׁ שָׂדָה.

וְאִי תִימָא, הֵיךְ לָא יָדַע יִצְחָק כָּל עוֹבְדוֹי בִּישִׁין
 דְּעֵשָׂו, וְהָא שְׂכִינְתָא הָוֹת עִמִּיהּ, דָּאִי לָא שְׂרִיא
 עִמִּיהּ שְׂכִינְתָא, הֵיךְ יָכִיל לְבָרְכָא לִיה לִיעֲקֹב
 בְּשַׁעֲתָא דְּבָרְכִיהּ. אֱלָא וְדָאִי שְׂכִינְתָא הָוֹת דִּיִּירָא
 עִמִּיהּ בְּבִיתָא וְדִיִּירָא עִמִּיהּ תְּדִיר, אָבֵל לָא אוֹדְעָא
 לִיה, בְּגִין דִּיתְבָּרַךְ יַעֲקֹב בָּלָא דַּעֲתִיָּה אֱלָא בְּדַעֲתִיָּה
 דְּקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהָכִי אֶצְטְרִיךְ, דְּבַתְּחִיא שַׁעֲתָא

לשון הקודש

וַאֲם תֹּאמַר, אֵיךְ יִצְחָק לֹא יָדַע אֶת כָּל
 מַעֲשָׂיו הָרָעִים שֶׁל עֵשָׂו, וְהָרִי הַשְּׂכִינָה
 הֵיחָתָה עִמּוֹ? שֶׁאִם לֹא שָׂרְתָה עִמּוֹ שְׂכִינָה,
 אֵיךְ יָכִיל לְבָרַךְ אֶת יַעֲקֹב בְּשַׁעֲתָא שְׂבָרַךְ
 אוֹתוֹ? אֱלָא וְדָאִי שְׂכִינָה הֵיחָתָה דְּרָה
 עִמּוֹ בְּבֵית וְדְרָה עִמּוֹ תָּמִיד, אָבֵל לוֹ
 הוֹדִיעָה לוֹ, כְּדִי שִׁיתְבָּרַךְ יַעֲקֹב בְּלִי
 דַּעֲתָא, אֱלָא בְּדַעֲתָא שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ

וַיֵּאָהֱב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו כִּי צִיד בָּפִיו. הָרִי
 פְּרִשׁוּהוּ, (כְּמוֹ) שְׂכֵנוֹב אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ
 שָׂדָה. וְכָתוּב שָׁם (בראשית י) הוּא הָיָה גִבּוֹר
 צִיד. (וְמָהוּ) אִישׁ שָׂדָה, לְקַפְחָא אֶת בְּנֵי
 הָאָדָם וּלְהַרְגֵם אוֹתָם. וְהוּא אָמַר שַׁעֲשֵׂה
 תְּפִלָּה, וְצַד אוֹתוֹ בָּפִיו. אִישׁ שָׂדָה, מְשׁוּם
 שְׂחָלֵק גּוֹרְלוֹ אֵינוֹ בִּישׁוּב, אֱלָא בְּמָקוֹם
 חָרֵב, בְּמַדְבָּר, בְּשָׂדָה, וְעַל זֶה אִישׁ שָׂדָה.

דָּעַל יַעֲקֹב קָמִי אֲבוֹהֵי עֲאֵלֶת עֲמִיָּה שְׂכִינָתָא. וְבִדִּין
חָמָא בְּדַעְתּוֹי יִצְחָק דְּאִתְחַזִּי לְבָרְכָא, וְיִתְבָּרִיד
מִדַּעְתָּא דְשְׂכִינָתָא.

תא חזי, (ס"א זמנא חדא, הוה יתיב רבי שמעון ושאר חברייה, עאל קמיה רבי אלעזר בריה. אמרו ליה לרבי שמעון, מלתא רבתא בעינן למפעי קמד בעניינא דייעקב ועשו. איך לא בעא יעקב למיהב לעשו תבשיל דמלופחין עד דובין ליה בכירותא דיליה, ועוד דאמר עשו ליצחק אבוהי, ויעקבני זה פעמים. אמר לון, בחדין שעטא, אתון חייבים לקבלא מלקות. דהאמנותן לפתגמי דעשו ושקרנותן לפתגמי דייעקב, דהא קרא אסחיד עליה, (בראשית כה) ויעקב איש תם. ותו כתיב, (מיכה ז) תתן אמת לייעקב. אלא, כך הוא ענייניה דייעקב עם עשו, בגין דעשו הוה סני לבכירותא בקדמיתא, והוה בעי מניה דייעקב דלסבה ליה אפילו בלא כסף. חדא הוא דכתיב, (בראשית כה) ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את הבכורה).

ויזד יעקב נזיד ויבא עשו מן השדה והוא עיף.
אמר רבי אלעזר, ויזד יעקב, הא
אוקמוה דהא בגין אבלותא דאברהם הוה, אבל ויזד

לשון הקודש

להם, בשעה הזאת אתם חייבים לקבל מלקות, שהאמנותם לדברי עשו ושקרנותם לדברי יעקב, שהרי הכתוב מעיד עליו ויעקב איש תם, ועוד כתוב תתן אמת לייעקב. אלא כך הוא ענינו של יעקב עם עשו, משום שעשו היה שונא את הבכורה בראשונה, והיה רוצה מעקב שיקח אותה ממנו אפילו בלי כסף. והוה שכתוב ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את הבכורה).

ויזד יעקב נזיד ויבא עשו מן השדה והוא עיף. אמר רבי אלעזר, ויזד יעקב -

הוא. וכך צריך, שפשעה יהיא שנכנס יעקב לפני אביו, נכנסה עמו שכינה, ואז ראה יצחק בדעתו שראוי לברכה ויתברך מדעת השכינה.

בא ראה, ופעם אחת היה יושב רבי שמעון ושאר החברים. נכנס לפניו רבי אלעזר בנו. אמרו לרבי שמעון, דבר גדול רצינו לבקש לפניך בעניינם של יעקב ועשו, איך לא רצה יעקב לתת לעשו תבשיל עדשים עד שמכר לו את בכורתו? ועוד, שאמר עשו ליצחק אביו, ויעקבני זה פעמים. אמר

יִצְחָק נָזִיד מִיִּבְעֵי לֵיהּ, אֵלָא וַיִּזְדַּר יַעֲקֹב נָזִיד, דְּאִיהוּ
הָוָה יָדַע עֲקָרָא (דף קלט ע"ב) דִּילִיָּהּ, בְּהָהוּא סְמָרָא
דְּאִתְדַּבֵּק בֵּיהּ, וּבִגִּין כֶּךָ עֲבַד תַּבְשִׁילִין סוּמְקִין.
עַדְשִׁים, תַּבְשִׁיל סוּמְקָא, דְּתַבְשִׁילָא דָא מִתְבַּר חֵילָא
וְתוֹקְפָא דְדָמָא סוּמְקָא בְּגִין לְתַבְרָא תוֹקְפִיהּ וְחֵילִיהּ.
וּבִגִּין כֶּךָ, עֲבַד לֵיהּ בְּחֻכְמָתָא, בְּהָהוּא גְּוֹנָא סוּמְקָא.

וְעַל הַהוּא תַּבְשִׁילָא אֲזִדְבֵּן לֵיהּ לְעַבְדָּא וְזִבִּין
בְּבִירוֹתֶיהּ לְיַעֲקֹב. וּבְהָהוּא שְׁעָתָא יָדַע יַעֲקֹב
דְּבִגִּין שְׁעִיר חַד דִּיקָרְבוֹן יִשְׂרָאֵל לְגַבֵּי דְרָגָא דִּילִיָּהּ,
יִתְהַפֵּךְ לְעַבְדָּא לְבָנָיו וְלֹא יִקְטֹרֵג לוֹן. וּבְכָלָא אֲזַל
יַעֲקֹב לְגַבִּיהּ דְּעִשָׂו בְּחֻכְמָה, בְּגִין הָהוּא דְרָגָא חֲכִים
דְּעִשָׂו, וְלֹא יָכִיל לְשַׁלְמָאָה וְאִתְכַּפֵּיָא וְלֹא אִסְתָּאב
(בֵּיהּ) בֵּיתִיהּ וְאִיהוּ יִגִּין עָלֶיהּ.

לשון הקודש

אותו הצבע האדם.
ועל התבשיל ההוא נמכר לו לעבד
ומכר בכורתו ליַעֲקֹב, ובשעה ההיא ידע
יַעֲקֹב, שבשביל שְׁעִיר אחד שִׁיקְרִיבו
יִשְׂרָאֵל לְדְרָגָה שְׁלוֹ, יִתְהַפֵּךְ לְעַבֵּד
לְבָנָיו וְלֹא יִקְטֹרֵג לָהֶם. ובכל הלך יַעֲקֹב
עִשָׂו בְּחֻכְמָה, מְשׁוּם אוֹתָהּ הִדְרָגָה
שֶׁל עִשָׂו הִחֲכֵם, וְלֹא יָכִיל לְשַׁלֵּם, וְנִכְנַע
וְלֹא נִמְאָא [בו] בֵּיתוֹ, וְהוּא יִגִּין עָלָיו.

הנה פרשוה שְׁהָרִי בְּשָׁבִיל הָאֵכֵל שֶׁל
אֲבָרָהָם זַה הָיָה, אֵכֵל וַיִּזְדַּר יִצְחָק נָזִיד הָיָה
צָרִיךְ לְהִיּוֹת! אֵלָא וַיִּזְדַּר יַעֲקֹב נָזִיד, שֶׁהוּא
הָיָה יוֹדֵעַ אֵת הַשֶּׁרֶשׁ שֶׁלּוֹ בְּאוֹתוֹ צַד
שְׁנֵדֵבֵק בּוֹ, מְשׁוּם כֶּךָ עָשָׂה תַּבְשִׁילִים
אֲדָמִים, עַדְשִׁים תַּבְשִׁיל אָדָם,
שֶׁהַתַּבְשִׁיל הֵנָּה מְשַׁבֵּר אֵת הַכֹּחַ וְהַחֲזֹק
שֶׁל הָדָם הָאָדָם כְּדִי לְשַׁבֵּר אֵת חֲזֹקוֹ
וְכֹחוֹ, וּמְשׁוּם כֶּךָ עָשָׂה לוֹ בְּחֻכְמָה כְּמוֹ

(חסר, ומצאנו בספרא אחרינא וז"ל ויאמר עשו אל יעקב (בראשית כח) הלעיטני נא מן האדם האדם הזה. אמאי כתיב תרי זמני האדום, אלא, בגין דכל מה דאית ביה אדום, כמה דאת אמר (בראשית כח) ויצא הראשון אדמוני. ותבשילו אדום דכתיב מן האדום האדם הזה, וארעא דיליה אדומה דכתיב (בראשית לב) ארצה שעיר שדה אדום, ונוברין דיליה אדומין דכתיב, (בראשית לו) הוא עשו אבי אדום. ומאן דזמין לתתפרעא מניה אדום דכתיב (שיר השירים ה) דודי צח ואדום, ולבושיה אדום דכתיב, (ישעיה סג) מדוע אדום ללבושך, וכתיב (ישעיה סג) מי זה בא מאדום).

אמר רבי יהודה, וכן בלבן אתחזי הכי, בגין דהא
איהו חרשא הזה, כמה דכתיב (בראשית ל) נחשתי
ויברכני יי בגלגלך, ואף על גב דיעקב אקרי גבר
שלים, בגין כך הזה שלים עם מאן דאצטריך ליה
למיתד עמיה ברחמי הזה אזיל, ועם מאן דאצטריך
למיתד עמיה בדינא קשיא ובעקימו הזה אזיל, בגין
דתרי חולקי הוו ביה, ועליה כתיב, (תהלים יח) עם חסיד
תתחסד ועם עקש תתפתל. עם חסיד בסטרא דחס"ד,

לשון הקודש

משום שחרי הוא היה מכשף, בכתוב (בראשית ט) נחשתי ויברכני ה' בגלגלך. ואף על גב שיעקב נקרא איש שלם, משום כך היה שלם, עם מי שהצטרף לו ללכת עמו ברחמים היה הולך, ועם מי שהצטרף לו ללכת עמו בדין קשה ובעקמומות היה הולך, משום ששני חלקים היו בו, ועליו כתוב (תהלים יח) עם חסיד תתחסד ועם עקש תתפתל. עם חסיד בצד החס"ד, ועם העקש בצד של

ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה. למה כתוב פעמים האדם? אלא משום שכל מה שיש בו – אדם, כמו שנאמר ויצא הראשון אדמוני. ותבשילו אדם, שכתוב מן האדם האדם הזה. וארעא אדמה, שכתוב ארצה שעיר שדה אדום. ואנשיו אדמים, שכתוב הוא עשו אבי אדום. ומי שעתיד להפרע ממנו אדם, שכתוב דודי צח ואדום. ולבושו אדם, שכתוב מדוע אדם ללבושך. וכתיב מי זה בא מאדום. **אמר רבי יהודה, וכן בלבן נראה כך,**

וְעַם עֶקֶשׁ בְּסִטְרָא דְּדִינָא קִשְׁיָא, כִּלְא כְּדָקָא יֵאוּת.

וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכָּד הָרָעַב הָרֹאשׁוֹן וְגו'.

(בראשית כו) רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים יא) יִי צַדִּיק

יִבְחֶן וְרָשָׁע וְאוֹהֵב (ר"ת נחש) חֲמֹם שְׁנָאָה נִפְשׁוֹ. כִּמְה

עוֹבְדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתְתַּקֵּן, וְכָל מַה דְּאִיהוּ

עָבִיד כִּלְא עַל דִּינָא וּקְשׁוּט, כִּמְה דְּכִתִּיב, (דברים לב)

הַצּוֹר תָּמִים פָּעֵלוּ בִּי כָּל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֱמוּנָה

וְאִין עוֹל צַדִּיק וַיֵּשֶׁר הוּא.

תָּא חַיִּי, לָא דִּן קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם קְדַמָּא

עַד דְּפָקִיד לִיה לְתוּעֵלְתִּיה, דִּלָּא יִסְטִי לְבִיה

וְרַעוּתִיה לְאַרְח אַחְרָא בְּגִין דִּלָּא יִסְתָּאב. וְאִיהוּ לָא

אִסְתָּמַר, וְעֵבֶר עַל פְּקוּדֵי דְּמֵאֲרִיה וּלְבַתֵּר בֵּין דִּין לִיה

דִּינָא. (דף קמ ע"א).

לשון הקודש

הדין הקשה, הכל בראוי.

אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא.

בא ראה, לא דין הקדוש ברוך הוא את

אדם הראשון עד שצוה אותו לתועלתו

שלא יסטה לבו ורצונו לדרך אחרת

כדי שלא יטמא, והוא לא נשמר, ועבר

על מצוות אדונו, ואחר בן דין אותו

בדין.

ויחי רעב בארץ מלכד הרעב הראשון

וגו'. רבי יהודה פתח ואמר, (שם יא) ה'

צדיק יבחן ורשע ואהב (ר"ת נחש) חמם

שנאה נפשו. כמה מעשי הקדוש ברוך

הוא מתקנים, וכל מה שהוא עושה –

הכל על הדין והאמת, בכתוב (דברים לב)

הצור תמים פעלו בי כל דרכיו משפט

וְעַם כָּל דָּא, לֹא דָן לִיה בְּדָקָא חַיִּי לִיה, וְאוּרִיךְ
עַמִּיה רוּגְזִיה וְאַתְקִינִים יוֹמָא חַד דְּאִיהוּ אֶלְפָּ
שְׁנִין, בַּר אֵינוֹן שְׁבַעִים שָׁנִים דְּמָסַר לִיה לְדוֹד מַלְכָּא
דְּלֹא הָוָה לִיה מִגְרַמִּיה בְּלוּם.

בְּגוֹוְנָא דָּא, לֹא דָן לִיה לְבַר נָשׁ פְּעוּבְדוּי בִישׁוּן
דְּאִיהוּ עֶבֶד תְּדִיר, דְּאִי חָבִי לֹא יָכִיל
עֲלֵמָא לְאַתְקִימָא, אֶלְפָּ קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶרֶיךְ
רוּגְזִיה עִם צְדִיקָא, וְעַם רְשִׁיעִיא יִתִּיר מִצְדִּיקָא.
עִם רְשִׁיעִיא בְּגִין דִּיתוּבוֹן בְּתִיּוּבְתָא שְׁלִימְתָא,
דִּיתְקִימוֹן בְּהֵאִי עֲלֵמָא וּבְעֲלֵמָא דְּאֵתִי. כְּמָה דְּכְתִיב,
(יחזקאל לג) חֵי אֲנִי נָאִם יְיָ וְגו' אִם אֶחָפֶץ וְגו' כִּי אִם
בְּשׁוּב רָשָׁע מִדְּרָכּוֹ וְחַיָּה. וְחַיָּה בְּעֲלֵמָא דִּין, וְחַיָּה
בְּעֲלֵמָא דְּאֵתִי, וְעַל דָּא אוּרִיךְ רוּגְזִיה לֹון תְּדִיר. אוּ
בְּגִין דִּיפּוֹק מִנְּהוֹן גִּזְעָא טָבָא בְּעֲלֵמָא כְּמָה דְּאַפִּיק

לשון הקודש

וְעַם כָּל זֶה לֹא דָן אוֹתוֹ בְּרֹאוּי לוֹ, וְהָאֶרֶיךְ עִמּוֹ אֶת רְגֵזוֹ וְהַתְקִינִים יוֹם אֶחָד
שֶׁהוּא אֶלְפָּ שָׁנִים, פָּרַט לְאוֹתָם שְׁבַעִים
שָׁנִים שְׁמָסַר לְדוֹד הַמֶּלֶךְ, שֶׁלֹא הָיָה לוֹ
מַעֲצָמוֹ בְּלוּם.
כְּמוֹ כֵּן אֵינוֹ דָּן אֶת הָאָדָם כְּמַעֲשָׂיו
הָרָעִים שֶׁהוּא עוֹשֶׂה תָּמִיד, שְׂאֵם כֶּף לֹא
יָכוֹל הָעוֹלָם לְהַתְקִינֵם, אֶלָּא הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְאָרִיךְ רְגֵזוֹ עִם צְדִיקִים, וְעַם

רָשָׁעִים יוֹתֵר מִהַצְדִּיקִים. עִם הָרָשָׁעִים
כְּדִי שִׁישׁוּבוּ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה,
שִׁיתְקִימוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא,
כְּכַתוּב (יחזקאל לג) חֵי אֲנִי נָאִם ה' וְגו' אִם
אֶחָפֶץ וְגו' כִּי אִם בְּשׁוּב רָשָׁע מִדְּרָכּוֹ
וְחַיָּה. וְחַיָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְחַיָּה בְּעוֹלָם
הַבָּא. וְעַל כֵּן מְאָרִיךְ לָהֶם אֶת רְגֵזוֹ
תָּמִיד. אוּ כְּדִי שִׁיַּצֵּא מֵהֶם גִּזְעַ טוֹב
בְּעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁהוֹצִיא אֶת אַבְרָהָם

אֲבָרָהָם מִתֵּרַח דְּאִיהוּ גִזְעָא טָבָא, וְיִשְׂרָאֵל וְחִילְקָא
טָבָא לְעֵלְמָא.

אֲבָל קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם צְדִיקָא תְּדִיר,
בְּכָל עוֹבְדִין דְּאֵינוּן עֲבָדִין. בְּגִין דִּידַע דְּלֹא
יִסְטוּן לְיָמִינָא וּשְׂמָאלָא, וּבְגִין כֶּךָ אֲבָחִין לֹון. לֹא
בְּגִינִיה, דְּהָא אִיהוּ יָדַע יִצְרָא וְתוֹקְפָא דְּמַהֲיָמְנוּתָא
דְּלַחֹן, אֵלָא בְּגִין לְאַרְמָא רִישִׁיתָהוֹן בְּגִינִיָּהוּ.

בְּגִינֹונָא דָּא, עֶבֶד לִיה לְאַבְרָהָם, דְּכְתִיב, (בראשית כב)
וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. מָאִי נִסָּה,

הֲרַמַּת גַּם. כְּמָה דְּאֵת אָמֵר (ישעיה סב) הָרִימוּ גַם, (ירמיה
ד) שְׂאוּ גַם, אָרִים דְּגָלָא דִּילִיָּה בְּכָל עֵלְמָא, וְאַף עַל
גַּב דְּהָא אֲתָמֵר, בְּגִין דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָרִים
דְּגָלָא דְּאַבְרָהָם בְּעִינִיהוֹן דְּכָלָא, הָדָא הוּא דְּכְתִיב
נִסָּה אֶת אַבְרָהָם, אוֹף הָכִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין

לשון הקודש

כְּמָה זֶה עָשָׂה לוֹ לְאַבְרָהָם, שְׂכַתוֹב
(בראשית כב) וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם.
מָה זֶה נִסָּה? הֲרַמַּת גַּם, כְּמָה שְׂנַאֲמֵר
(ישעיה סב) הָרִימוּ גַם, שְׂאוּ גַם, הָרִים דְּגָלָא
בְּכָל הָעוֹלָם. וְאַף עַל גַּב שְׂזָה נִתְבְּאָר,
בְּשִׁבִיל זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הָרִים אֶת
דְּגָלָא שֶׁל אַבְרָהָם בְּעִינֵי כָלָם. וְהוּ
שְׂכַתוֹב נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. אָף כֶּךָ
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּדִי לְהָרִים אֶת דְּגָלָא

מִתֵּרַח, שְׂהוּא גִזְעָא טוֹב וְיִשְׂרָאֵל וְחִילְקָא טוֹב
לְעוֹלָם.

אֲבָל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם
הַצְדִּיקִים תְּמִיד בְּכָל הַמַּעֲשִׂים שֶׁהֵם
עוֹשִׂים, מִשּׁוּם שְׂהוּא יוֹדַע שְׂלֹא יִסְטוּ
יָמִינָה וּשְׂמָאלָה, וּמִשּׁוּם כֶּךָ בּוֹחֵן אוֹתָם,
לֹא בְּשִׁבִילוֹ, שֶׁהֲרִי הוּא יוֹדַע אֶת הַיִּצְרָר
וְכַח הָאֱמוּנָה שְׂלָהֶם, אֵלָא כְּדִי לְהָרִים
רָאשֵׁם בְּשִׁבִילָם.

לְאַרְמָא דְגָלָא דְצַדִּיקָיָא אִיהוּ בְחִין לִזְנוּ, לְאַרְמָא
רִישֵׁייהוּ בְּכָל עֲלָמָא.

צַדִּיק יְבָחֵן, (תהלים יא) מָאי טַעְמָא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן
בְּגִין דְּקַדְשָׁא בְרִידָא הוּא בַד אֲתַרְעֵי בְּהוּ
בְּצַדִּיקָיָא, מַה בְּתִיב, (ישעיה נג) וַיִּי חֲפִין דְּכָאוּ הֶחְלִי.
וְאוֹקְמוּהָ. אֲבָל בְּגִין דְּרַעוּתָא דְּקַדְשָׁא בְרִידָא הוּא, לֹא
אֲתַרְעֵי אֵלָא בְּנִשְׁמָתָא, אֲבָל בְּנוּפָא לֹא, דְּהָא נִשְׁמָתָא
אִיהוּ דְּמִיָּא לְנִשְׁמָתָא דְּלַעִילָא, וְנוּפָא לֹא אִיהוּ חַוִּי
לְאַתְאַחְדָּא לְעִילָא, וְאַף עַל גַּב דְּדִיוֹקְנָא דְּנוּפָא בְּרִזָּא
עֲלָאָה (דף קמ ע"ב) אִיהוּ.

וְתָא חַוִּי, בְּזִמְנָא דְּקַדְשָׁא בְרִידָא הוּא אֲתַרְעֵי
בְּנִשְׁמָתִיהָ דְּבַר נֶשֶׁךְ, לְאַתְהֶנְחָא (נ"א לְאַתְהֶנְחָא) בְּהָ,
מַחֵי לְנוּפָא בְּגִין דְּתַשְׁלוּט נִשְׁמָתָא. דְּהָא בְּעוֹד
דְּנִשְׁמָתָא עִם נוּפָא, נִשְׁמָתָא לֹא יִכְלָא לְשַׁלְטָאָה.

לשון הקודש

לא. שְׁהַרִּי הַנִּשְׁמָה דּוּמָה לְנִשְׁמָה שֶׁל
מַעְלָה, וְהַגּוֹף אֵינּוּ רָאוּי לְהֶאֱחֹז לְמַעְלָה,
וְאַף עַל גַּב שְׂדֵמוֹת הַגּוֹף הֵיא בְּסוּד
עֲלִיזָן.

ובא ור'אח, בְּזִמְנָא שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
מְרַצָּה מְנַשְּׁמַת הָאָדָם לְהַנּוֹת וּלְהַאֲרִי
בְּהָ, הוּא מְכַה אֶת הַגּוֹף כְּדִי שֶׁתִּשְׁלַט
הַנִּשְׁמָה, שְׁהַרִּי בְּעוֹד הַנִּשְׁמָה עִם הַגּוֹף,

הַצַּדִּיקִים, הוּא בּוֹחֵן אוֹתָם לְהַרִּים אֶת
רֹאשָׁם בְּכָל הָעוֹלָם.

צַדִּיק יְבָחֵן, מַה הַטַּעַם? אָמַר רַבִּי
שְׁמַעוֹן, מִשּׁוּם שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
כְּשֶׁמְתַרְצָה בְּצַדִּיקִים, מַה כְּתוּב? (ישעיה
נא) וְה' חֲפִין דְּכָאוּ הֶחְלִי, וּבְאַרְוָהּ. אֲבָל
מִשּׁוּם שֶׁרְצוֹנוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לֹא מְתַרְצָה אֵלָא בְּנִשְׁמָה, אֲבָל בְּגוֹף

דְּבַד אֶתְרַע (נ"א אֶתְבַּר) גּוּפֵא, נִשְׁמַתָּא שְׁלֵטָא. צַדִּיק
יִבְחֵן, מָאי צַדִּיק יִבְחֵן, בְּמָה דַּאתְ אָמַר, (ישעיה כח) אֲבָן
בַּחֵן, הָכִי נָמִי צַדִּיק יִבְחֵן, אֶתְקִיף לִיה. בְּהֵאִי אֲבָן
בַּחֵן, דִּהִיא (ישעיה כח) פְּנֵת יִקְרַת, הָכִי נָמִי צַדִּיק יִבְחֵן.

וְרָשָׁע וְאוֹהֵב חָמָס שְׁנָאָה נַפְשׁוֹ. מָאי שְׁנָאָה נַפְשׁוֹ,
סִלְקָא דַּעֲתָדָּ דִּקְדָּשָׁא בְּרִידָּ הוּא הָיִי דַּנַּפְשׁוֹ
שְׁנָאָה לְהַהוּא רָשָׁע. אֵלָּא הַהוּא דִּרְגָּא דְכָל נִשְׁמַתִּין
תַּלְיִין בֵּיה, שְׁנָאָה נַפְשׁוֹ דִּהַהוּא רָשָׁע, דִּלָּא בַּעֲיָא לָּה
כָּלִל. לָּא בַּעֲיָא לָּה לָּא בַּעֲלָמָא דִּין וְלָא בַּעֲלָמָא
דַּאֲתִי. וּבְגִין כֹּךְ כְּתִיב, (תהלים יא) וְרָשָׁע וְאוֹהֵב חָמָס
שְׁנָאָה נַפְשׁוֹ, וְדָאִי. דְּכָר אַחֵר שְׁנָאָה נַפְשׁוֹ, בְּמָה
דַּאתְ אָמַר, (עמוס ו) נִשְׁבַּע אֲדֹנִי יְיָ הִזְה בְּנַפְשׁוֹ, וּבְגִין כֹּךְ
צַדִּיק יִבְחֵן.

לשון הקודש

את הרשע שהוא? אלא אותה דרגה שכל
הנשמות תלויות בה, שנאה נפשו של
הרשע שהוא שלא רוצה אותה כלל, לא
רוצה אותה לא בעולם הזה ולא בעולם
הבא, ומשום כך כתוב ורשע ואהב חמס
שנאה נפשו, ודאי. דבר אחר שנאה
נפשו, כמו שנאמר (עמוס ו) נשבע אדני
יהוה בנפשו, ומשום כך צדיק יבחן.

הנשמה לא יכולה לשלם. שפאשר יש
רע ונשבר לגוף, הנשמה שולמת. צדיק
יבחן, מה זה צדיק יבחן? כמו שנאמר
(ישעיה כח) אבן בחן. כך גם צדיק יבחן,
מחזק אותו. באבן בחן הוא שהיא פנת
יקרת, כך גם צדיק יבחן.
ורשע ואהב חמס שנאה נפשו (תהלים יא).
מה זה שנאה נפשו? התעלה על דעתך
שהקדוש ברוך הוא הוא שנפשו שונאת

תָּא חַיִּי, כִּד בְּרָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַדָּם, פִּקִּיד
 לִיה לְאוֹטָבָא לִיה, יְהִי לִיה חֲכַמְתָּא, אֶסְתַּלַּק
 בְּדִרְגוּי לְעִילָא. כִּד נָחַת לְתַתָּא, חָמָא תִּיאֻבְתָּא דִּיצֵר
 הָרַע וְאַתְדַּבֵּק בִּיה, וְאַנְשֵׁי כָּל מַה דְּאֶסְתַּלַּק (ס"א)
 דְּאֶסְתַּבַּל, בִּיקְרָא עֲלָאָה דְּמָרִיה.

אַתָּא נַח, בְּקִדְמִיתָא כְּתִיב, (בראשית ו) נַח אִישׁ צַדִּיק
 תָּמִים הָיָה, וּלְבַתֵּר נָחַת לְתַתָּא, וְחָמָא חֲמָרָא
 תַּקְוִיָּה, וְלֹא צָלִיל, מִחֵד יוֹמָא, וְאַשְׁתִּי מִנִּיה, וְאַשְׁתַּכַּר
 וְאַתְנַגְלִי, בְּמַה דְּכְתִיב, (בראשית ט) וַיֵּשֶׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר
 וַיִּתְנַגַּל בַּתּוֹךְ אָהֳלָה.

אַתָּא אַבְרָהָם, אֶסְתַּלַּק בְּחֲכַמְתָּא, וְאַסְתַּבַּל בִּיקְרָא
 דְּמֵאֲרִיה, לְבַתֵּר (בראשית יב) וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּרֶד
 אַבְרָם מִצְרֵימָה לְגֹזֵר שָׁם כִּי כָבֵד הָרָעַב בְּאֶרֶץ וְגו'.
 לְבַתֵּר מַה כְּתִיב, (בראשית יג) וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא

לשון הקודש

וְרָאָה יַיִן חֲזָק שְׁלֹא צָלִיל, מִיּוֹם אֶחָד,
 וְשִׁתָּה מִמֶּנּוּ וְהִשְׁתַּכַּר וְהִתְנַגַּלָּה, כְּכַתּוּב
 וַיֵּשֶׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְנַגַּל בַּתּוֹךְ אָהֳלָה.
 בָּא אַבְרָהָם, הִתְעַלָּה בְּחֲכַמָּה, וְהִסְתַּבַּל
 בְּכַבּוּד רַבּוּנּוּ. אַחֵר כִּד וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ
 וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרֵימָה לְגֹזֵר שָׁם כִּי כָבֵד
 הָרָעַב בְּאֶרֶץ וְגו'. מַה כְּתוּב אַחֵר כִּד?
 וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאַשְׁתּוֹ וְכָל

בָּא רָאָה, כְּשִׁבְרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 אֶת הָאָדָם, צוּה אוֹתוֹ לְהִיטִיב לוֹ. נָתַן לוֹ
 חֲכַמָּה, הִתְעַלָּה בְּדִרְגָּתוֹ לְמַעְלָה. כְּשִׁינֵד
 לְמַטָּה, רָאָה תְּשׁוּקַת הַיֵּצֵר הָרַע וְנִדְבַק
 בּוֹ, וְשָׁכַח כָּל מַה שֶּׁהִתְעַלָּה וְשִׁהֲתַבַּל
 בְּכַבּוּד הַעֲלִיּוֹן שֶׁל רַבּוֹ.

בָּא נַח, בְּהִתְחַלָּה כְּתוּב (בראשית ו) נַח אִישׁ
 צַדִּיק תָּמִים הָיָה, וְאַחֵר כִּד יֵרֶד לְמַטָּה,

וְאִשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הִנְגָּבָה, וְאִסְתַּלַּק
לְדִרְגִּיהָ קִדְמָאָה דְּהוּא בֵּיהּ בְּקִדְמִיתָא, וְעָאֵל בְּשָׁלָם
וְנִפֵּק בְּשָׁלָם.

**אַתָּא יִצְחָק, מַה כְּתִיב, (בראשית כו) וַיְהִי רָעֵב בְּאֶרֶץ
מִלְכָּד הָרָעֵב הָרֹאשׁוֹן וְגו'. וְאֵל יִצְחָק
וְאִסְתַּלַּק מִתַּמָּן לְבֶתֶר בְּשָׁלָם. וְכָלְהוּ צְדִיקִיָּא, כָּלְהוּ
בְּחִין לֹון קִדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא, בְּגִין לְאַרְמָא רִישִׁיָּהוּ
בַּעֲלָמָא דִּין וּבַעֲלָמָא דְאַתִּי.**

מִדְרַשׁ הַנֶּעְלָם

וְאַלְהָה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אֲבִרְהָם אֲבִרְהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק. (בראשית
כה) רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שיר השירים ז) הַדּוֹדָאִים נָתַנוּ רִיחַ וְגו'. תַּנּוּ
רַבָּנִן, לַעֲתִיד לָבֹא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחִיָּה אֶת הַמֵּתִים וַיִּנְעֵר אוֹתָם
מֵעֶפְרָם, שְׁלֹא יִהְיוּ בְּגִין עֶפֶר כְּמוֹת שְׁחָיו בַּתְּחִלָּה שֶׁנִּבְרָאוּ מֵעֶפֶר
מִמָּשׁ, דְּבַר שְׁאִינוּ מִתְקִיִּים, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (בראשית ב) וַיִּצָּר יְיָ
אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפֶר מִן הָאֲדָמָה.

לשון הקודש

מִדְרַשׁ הַנֶּעְלָם

וְאַלְהָה תּוֹלְדֵת יִצְחָק בֶּן אֲבִרְהָם אֲבִרְהָם
הוֹלִיד אֶת יִצְחָק. רַבִּי יִצְחָק פָּתַח,
הַדּוֹדָאִים נָתַנוּ רִיחַ וְגו'. שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ,
לַעֲתִיד לָבֹא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחִיָּה אֶת
הַמֵּתִים וַיִּנְעֵר אוֹתָם מֵעֶפְרָם שְׁלֹא יִהְיוּ
בְּגִין עֶפֶר כְּמוֹת שְׁחָיו בַּתְּחִלָּה שֶׁנִּבְרָאוּ
מֵעֶפֶר מִמָּשׁ, דְּבַר שְׁאִינוּ מִתְקִיִּים. וְהוּ
שֶׁכְּתוּב (בראשית ה) וַיִּצָּר ה' אֱלֹהִים אֶת

אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הִנְגָּבָה, וְהִתְעַלָּה
לְדִרְגָּתוֹ הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהִתְהַוָּה בּוֹ בְּרִאשׁוֹנָה,
וְנִכְנַס בְּשָׁלוֹם וַיֵּצֵא בְּשָׁלוֹם.

**בָּא יִצְחָק, מַה כְּתוּב? וַיְהִי רָעֵב בְּאֶרֶץ
מִלְכָּד הָרָעֵב הָרֹאשׁוֹן וְגו', וְהִלָּךְ יִצְחָק
וְהִתְעַלָּה מִשָּׁם אַחֵר כֵּךְ בְּשָׁלוֹם. וְאֵת כָּל
הַצְדִּיקִים בּוֹחֵן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּדִּי
לְהַרִּים אֶת רֹאשָׁם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם
הַבָּא.**

וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה יִתְנַעֲרוּ מֵעֶפֶר מְאוֹתוֹ הַבְּנִין, וַיַּעֲמְדוּ בְּבִנְיָן מְקִיָּם
 לְהִיּוֹת לָהֶם קְיוּמָא, הֲדָא הוּא דְכִתְיִב, (ישעיה נב) הַתְנַעֲרִי
 מֵעֶפֶר קוּמִי שְׂבִי יְרוּשָׁלַם, יִתְקַיֵּמוּ בְּקִיּוּמָא. וַיַּעֲלוּ מִתַּחַת לָאָרֶץ
 וַיִּקְבְּלוּ נִשְׁמָתָם בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יֵצִיף (נ"א ישיב) קִדְשָׁא
 בְּרִידָא הוּא כָּל מִינֵי רִיחִין שֶׁבִּנְיָן עֵדֶן עֲלֵיהֶם, הֲדָא הוּא דְכִתְיִב (שיר
 השירים ז) הַדּוֹדָאִים נָתְנוּ רִיחַ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַל תִּקְרִי הַדּוֹדָאִים אֶלָּא הַדּוֹדִים, זֶהוּ הַגּוֹף
 וְהַנִּשְׁמָה שֶׁהֵם דּוֹדִים וְרַעִים זֶה עִם זֶה. רַב נַחֲמָן אָמַר,
 דּוֹדָאִים מִמָּש. מַה הַדּוֹדָאִים מוֹלִידִים אֶהְבָּה בְּעוֹלָם, אִף הֵם
 מוֹלִידִים אֶהְבָּה בְּעוֹלָם. וּמֵאִי נָתְנוּ רִיחַ, בְּשָׂרוֹן מַעֲשִׂיהֶם לְדַעַת
 וּלְהַפִּיר לְבוֹרָאם.

וְעַל פִּתְחֵינוּ, (שיר השירים ז) אֵלּוּ פִּתְחֵי שָׁמַיִם שֶׁהֵם פְּתוּחִים לְהוֹרִיד
 נִשְׁמוֹת לְפָנֵגְרִים. כָּל מְגִדִּים, אֵלּוּ הַנִּשְׁמוֹת. (שיר השירים ז) הֲדָשִׁים
 גַּם יִשְׁנִים, אוֹתָם שִׁינְאוּ נִשְׁמָתָם מֵהַיּוֹם כַּמָּה שָׁנִים, וְאוֹתָם שִׁינְאוּ
 נִשְׁמָתָם מִיָּמִים מוֹעָטִים, וְזָכוּ בְּכִשְׁרוֹן מַעֲשִׂיהֶם לְהַפְּנֵם בְּעוֹלָם הַבָּא,
 כָּלָם עֲתִידִים לִירֵד בְּבֵת אַחַת לְהַפְּנֵם בְּגוֹפּוֹת הַמוֹכְנִים לָהֶם.

לשון הקודש

דּוֹדָאִים מִמָּש. מַה הַדּוֹדָאִים מוֹלִידִים
 אֶהְבָּה בְּעוֹלָם, אִף הֵם מוֹלִידִים אֶהְבָּה
 בְּעוֹלָם. וּמַה זֶה נָתְנוּ רִיחַ? בְּשָׂרוֹן
 מַעֲשִׂיהֶם, לְדַעַת וּלְהַפִּיר אֶת בּוֹרָאם.
 וְעַל פִּתְחֵינוּ – אֵלּוּ פִּתְחֵי שָׁמַיִם שֶׁהֵם
 פְּתוּחִים לְהוֹרִיד נִשְׁמוֹת לְפָנֵגְרִים. כָּל
 מְגִדִּים – אֵלּוּ הַנִּשְׁמוֹת. הֲדָשִׁים גַּם יִשְׁנִים
 – אוֹתָם שִׁינְאוּ נִשְׁמָתָם מֵהַיּוֹם כַּמָּה
 שָׁנִים וְאוֹתָם שִׁינְאוּ נִשְׁמָתָם מִיָּמִים
 מוֹעָטִים וְזָכוּ בְּכִשְׁרוֹן מַעֲשִׂיהֶם לְהַפְּנֵם
 בְּעוֹלָם הַבָּא, כָּלָם עֲתִידִים לִירֵד בְּבֵת
 אַחַת לְהַפְּנֵם בְּגוֹפּוֹת הַמוֹכְנִים לָהֶם.

הָאָדָם עֶפֶר מִן הָאֲדָמָה.
 וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה יִתְנַעֲרוּ מֵעֶפֶר מְאוֹתוֹ
 הַבְּנִין, וַיַּעֲמְדוּ בְּבִנְיָן מְקִיָּם לָהֶם
 קִיּוּם. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (ישעיה נב) הַתְנַעֲרִי מֵעֶפֶר
 קוּמִי שְׂבִי יְרוּשָׁלַם. יִתְקַיֵּמוּ בְּקִיּוּם, וַיַּעֲלוּ
 מִתַּחַת לָאָרֶץ, וַיִּקְבְּלוּ נִשְׁמָתָם בָּאָרֶץ
 יִשְׂרָאֵל. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יֵצִיף הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא כָּל מִינֵי רִיחֹת שֶׁבִּנְיָן עֵדֶן עֲלֵיהֶם.
 זֶהוּ שְׂכָתוֹב הַדּוֹדָאִים נָתְנוּ רִיחַ.
 אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַל תִּקְרָא הַדּוֹדָאִים
 אֶלָּא הַדּוֹדִים. זֶהוּ הַגּוֹף וְהַנִּשְׁמָה שֶׁהֵם
 דּוֹדִים וְרַעִים זֶה עִם זֶה. רַב נַחֲמָן אָמַר

אמר רבי אחא בר יעקב, בת קול יוצאת ואמרת, חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. צפנתי אותם באותם העולמות. לך, בשבילך, בשביל שאתה גוף קדוש ונקי. דבר אחר הדודאים (נתנו ר"ח) אלו מלאכי שלום. נתנו ר"ח, אלו הנשמות שהם ר"ח העולם. נתנו, שבקו כמה דאת אמר, (במדבר כא) ולא נתן סיחון את ישראל. דתאנא אמר רבי יהודה, שלש פתות של מלאכי השרת הולכים בכל חדש ובכל שבת ללוות לנשמה עד מקום מעלתה. ובמאן נוקים על פתחינו כל מגדים. אמר רבי יהודה, אלו הן הגופות שהם עומדים בפתחי קברות לקבל נשמות. ודומ"ה נותן פתקא דחשבנא והוא מכריז ואומר, רבנו של עולם, חדשים גם ישנים, אותם שנקברו מפמה ימים ואותם שנקברו מזמן מועט, כלם צפנתי לך למיפק לחו בחושבנא.

אמר רב יהודה אמר רב, עתיד הקדוש ברוך הוא לשמות באותו זמן עם הצדיקים, להשרות שכינתו עמהם והכל ישמחו באותה שמחה, הדא הוא דכתיב, (תהלים קד) ישמח יי במעשיו. אמר רבי יהודה, עתידים הצדיקים באותו זמן, לברא עולמות ולהחיות מתים.

לשון הקודש

אמר רבי אחא בר יעקב, בת קול יוצאת ואמרת: חדשים גם ישנים דודים צפנתי לך. צפנתי אותם באותם העולמות. לך – בשבילך, בשביל שאתה גוף קדוש ונקי. דבר אחר הדודאים (נתנו ר"ח) – אלו מלאכי שלום. נתנו ר"ח – אלו הנשמות שהם ר"ח העולם. נתנו – השאירו, כמו שנאמר (במדבר כא) ולא נתן סיחון את ישראל.

שלמדנו, אמר רבי יהודה, שלש פתות של מלאכי השרת הולכים בכל חדש

ובכל שבת ללוות לנשמה עד מקום מעלתה. ובמי נקים את על פתחינו כל מגדים? אמר רבי יהודה, אלו הן הגופות שהם עומדים בפתחי קברות לקבל נשמות, ודומה נותן פתק של חשבון, והוא מכריז ואומר: רבנו של עולם, חדשים גם ישנים, אותם שנקברו מפמה ימים ואותם שנקברו מזמן מועט – כלם צפנתי לך, להוציא אותם בחשבון.

אמר רב יהודה אמר רב, עתיד הקדוש ברוך הוא לשמח באותו זמן עם

אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי, וְהִתְנַן (קהלת א) אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. אָמַר לִיה רַבִּי יְהוּדָה, תָּא שָׁמַע, בְּעוֹד שֶׁהֲרָשָׁעִים בְּעוֹלָם וְיָרְבוּ, כָּל הָעוֹלָם אֵינוֹ בְּקִיּוֹם, וּבְשֶׁהֲצַדִּיקִים בְּעוֹלָם אֲזִי הָעוֹלָם מִתְקַיֵּים. וְעֵתִידִים לְהַחְיוֹת מֵתִים בְּדָקָא מֶרְזֶן, (זכריה ח) עוֹד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וְזֻקְנֹת בְּרַחוּבוֹת יְרוּשָׁלָּם וְאִישׁ מִשְׁעֲנָתוֹ בִּידוֹ מְרֹב יָמִים, כְּדָכְתִּיב לְעִיל. בְּאוֹתוֹ זְמַן, יִשְׁיֻנוּ הַצַּדִּיקִים דַּעַת שְׁלָמָה, דְּאָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּיוֹמָא דִּיחֲדִי קִדְשָׁא בְּרִיד הוּא בְּעוֹבְדוֹ, זְמִינִין אֵינוֹן צַדִּיקָא לְמַנְדַּע לִיה בְּלִבְהוֹן, וּכְדִין יִסְגִי סִכְלָתָנוּ בְּלִבְהוֹן כְּאִילוֹ חֲזוֹ לִיה בְּעֵינָא, הָדָא הוּא דְכָתִיב, (ישעיה כה) וְאָמַר בְּיוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה וְגו'.

וְשִׁמְחַת הַנְּשָׁמָה בְּנוֹף יֵתֵר מִכּוֹלָם, עַל שִׁיחֵיו שְׁנִיָּהֶם קִיָּיִמִים וְיָדְעוּ וְיִשְׁיֻנוּ אֶת בּוֹרָאם וְיִהְיוּ מְזִיזֵי הַשְּׂכִינָה, וְזֶהוּ הַטּוֹב הַגָּנוּז לַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לָבֵא. הָדָא הוּא דְכָתִיב, (בראשית כה) וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אֲבִרְהָם, אֱלוֹ הֵם תּוֹלְדוֹת הַשְּׂמִיחָה וְהַשְּׂחֹק שִׁיחָא בְּעוֹלָם בְּאוֹתוֹ זְמַן. בֶּן אֲבִרְהָם, הִיא הַנְּשָׁמָה הַזּוֹכָה לְכֹךְ וְלִהְיוֹת שְׁלִימָה

לשון הקודש

כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב לְמַעְלָה.

בְּאוֹתוֹ זְמַן יִשְׁיֻנוּ הַצַּדִּיקִים דַּעַת שְׁלָמָה. שְׁאָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּיוֹם שִׁישְׁמַח הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשָׂיו, עֵתִידִים הַצַּדִּיקִים לְהַכִּיר אוֹתוֹ בְּלִבָּם, וְאֵז תִּרְפָּה הַהַשְׁכָּלָה בְּלִבָּם כְּאִילוֹ רָאוּ אוֹתוֹ בְּעֵין. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה כח) וְאָמַר בְּיוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה וְגו'.

וְשִׁמְחַת הַנְּשָׁמָה בְּנוֹף יֵתֵר מִכּוֹלָם, עַל שִׁיחֵיו שְׁנִיָּהֶם קִיָּיִמִים וְיָדְעוּ וְיִשְׁיֻנוּ אֶת בּוֹרָאם וְיִהְיוּ מְזִיזֵי הַשְּׂכִינָה, וְזֶהוּ הַטּוֹב הַגָּנוּז לַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לָבֵא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְאֵלֶּה תּוֹלְדֵי יִצְחָק בֶּן אֲבִרְהָם. אֱלוֹ הֵם

הַצַּדִּיקִים לְהַשְׁרוֹת שְׂכִינָתוֹ עִמָּהֶם, וְהַכֵּל יִשְׁמְחוּ בְּאוֹתָהּ שְׂמִיחָה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם קד) יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עֵתִידִים הַצַּדִּיקִים בְּאוֹתוֹ זְמַן לְבָרֵא עוֹלָמוֹת וְלִהְיוֹת מֵתִים.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, וְהָרִי שְׁנִיָּנוּ (קהלת א) אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, בָּא שָׁמַע, בְּעוֹד שֶׁהֲרָשָׁעִים בְּעוֹלָם וְיָרְבוּ, כָּל הָעוֹלָם אֵינוֹ בְּקִיּוֹם, וּבְשֶׁהֲצַדִּיקִים בְּעוֹלָם, אֲזִי הָעוֹלָם מִתְקַיֵּים. וְעֵתִידִים לְהַחְיוֹת מֵתִים כְּמוֹ שְׁאָמַרְנוּ, (זכריה ח) עוֹד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וְזֻקְנֹת בְּרַחוּבוֹת יְרוּשָׁלָּם וְאִישׁ מִשְׁעֲנָתוֹ בִּידוֹ מְרֹב יָמִים,

בְּמַעֲלָתָהּ. (בראשית כה) אֲבָרְהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק, הַנִּשְׁמָה מוֹלִידָה
הַשְׁמָחָה וְהַשְׁחֹק הֵזָה בְּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי חֲזִיָּא, הָא דְתַנִּינָן דְּעֵתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה לַצְדִּיקִים לְעֵתִיד לָבָא, מָאי הִיא. אָמַר לִיה,
עַד לָא אֲזִלִּית קָמִי אִינוּן מְלָאכִין קֳדָישִׁין מְאִירֵי מַתְּנִיתִין הָכִי שְׂמִיעַ
לִי, כִּיּוֹן דְּשְׂמַעִית הָא דְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲתִישָׁבָא בְּלָפָאִי, דְּאָמַר
רַבִּי אֶלְעָזָר, סְעוּדַת הַצְדִּיקִים לְעֵתִיד לָבָא, בְּהָאִי דְכַתִּיב (שמות כד)
וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ, וְדָא הוּא דְתַנֵּן נִיזוּנִין.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּאַתְרַּהּ חֵד תַּנִּינָן נְהִינָן, וּבְאַתְרַּהּ אַחֲרָא תַנִּינָן
נִיזוּנִין, מָאי בֵּין הָאִי לְהָאִי. אֲלָא הָכִי אָמַר אָבוּי, הַצְדִּיקִים
שְׁלָא זָכוּ כָּל כָּךְ נְהִינָן מֵאוּתוּ וְזִי שְׁלָא יִשְׁגִּינוּ כָּל כָּךְ, אֲבָל הַצְדִּיקִים
שְׁזָכוּ נִזְוִנִין עַד שִׁישְׁגִּינוּ הַשְּׁגָה שְׁלֵמָה. וְאִין אֲכִילָה וְשִׁתְיָה אֲלָא זִו
וְזוּ הִיא הַסְּעוּדָה וְהָאֲכִילָה. וּמָנָא לָן הָא, מִמַּשָּׁה, דְכַתִּיב, (שמות כד)
וַיְהִי שֵׁם עִם יְיָ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לָחֵם לֹא אָכַל וּמִים לֹא
שָׁתָה. מָאי טַעְמָא לָחֵם לֹא אָכַל וּמִים לֹא שָׁתָה. מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִזְוִן

לשון הקודש

שְׁכַתוּב (שמות כד) וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים
וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. וְזֶה הוּא שְׁשִׁנְיָנוּ נִזְוִנִים.
וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּמָקוֹם אֶחָד שְׁנִינָנוּ
נְהִינָם, וּבְמָקוֹם אַחֵר שְׁנִינָנוּ נִזְוִנִים. מַה
בֵּין זֶה לְזֶה? אֲלָא כָּךְ אָמַר אָבוּי,
הַצְדִּיקִים שְׁלָא זָכוּ כָּל כָּךְ, נְהִינָם מֵאוּתוּ
זִי, שְׁלָא יִשְׁגִּינוּ כָּל כָּךְ. אֲבָל הַצְדִּיקִים
שְׁזָכוּ, נִזְוִנִים עַד שִׁישְׁגִּינוּ הַשְּׁגָה שְׁלֵמָה.
וְאִין אֲכִילָה וְשִׁתְיָה אֲלָא זִו, וְזוּ הִיא
הַסְּעוּדָה וְהָאֲכִילָה. וּמִנֵּין לָנוּ זֶה? מִמַּשָּׁה,
שְׁכַתוּב (שמות לד) וַיְהִי שֵׁם עִם ה' אַרְבָּעִים
יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לָחֵם לֹא אָכַל וּמִים
לֹא שָׁתָה. מַה הַטַּעַם לָחֵם לֹא אָכַל וּמִים

תולדות השמחה והשחוק שִׁיָּהָ בְּעוֹלָם
בְּאוּתוּ זְמַן. בֵּן אֲבָרְהָם – הִיא הַנִּשְׁמָה
הַזּוֹכָה לְכָךְ וְלַהֲיוֹת שְׁלֵמָה בְּמַעֲלָתָהּ.
אֲבָרְהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק – הַנִּשְׁמָה
מוֹלִידָה הַשְׁמָחָה וְהַשְׁחֹק הֵזָה בְּעוֹלָם.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי חֲזִיָּא, זֶה שְׁשִׁנְיָנוּ
שְׁעֵתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה
לַצְדִּיקִים לְעֵתִיד לָבָא מַה הִיא? אָמַר לוֹ,
מָרָם הַלְכָּתִי לְפָנֵי אוֹתָם הַמְּלָאכִים
הַקְדוּשִׁים, בְּעַלִּי הַמַּשְׁגָּה, כָּךְ נִשְׁמַע לִי.
כִּיּוֹן שֶׁשְׂמַעֲתִי אֶת זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,
הֲתִישָׁב בְּלָפִי. שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,
סְעוּדַת הַצְדִּיקִים לְעֵתִיד לָבָא כְּמוֹ זֶה

מִסְעוּדָה אַחֲרֵת מֵאוֹתוֹ זִיו שֶׁל מַעֲלָה, וּבְהֵאֵי גִּוּוֹנָא סְעוּדָתָן שֶׁל צַדִּיקִים לְעֵתִיד לָבֵא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לָבֵא לְשִׁמּוּחַ בְּשִׁמְחָתוֹ, הָדָא הוּא דְּבִתִּיב (תהלים לד) **יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וַיִּשְׂמְחוּ. רַב הוּנָא אָמַר מִהֲבָא, (תהלים ח) וַיִּשְׂמְחוּ כָּל חוֹסֵי בֶדֶךְ לְעוֹלָם יִרְגְּנוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָאֵי וְהָאֵי אֵיתָא לְעֵתִיד לָבֵא. וְתֵאֵנָּה אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יִין הַמְּשׁוּמָר בַּעֲנָבִיו מִשִּׁשֶּׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, אֵלּוּ דְּבָרִים עֲתִיקִים שְׁלֹא נִגְלוּ לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְעֲתִידִים לְהִתְגַּלּוֹת לַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לָבֵא, וְזוֹ הִיא הַשְּׁתִּיָּה וְאֶכִּילָהּ (וּשְׁתִּיָּה), וְדָאֵי דָא הִיא.**

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי שְׁלוֹם, אִם בֵּין מַהוּ לְוִיתָן וּמַהוּ הַשּׁוֹר, דְּבִתִּיב, כִּי בּוֹל הָרִים יִשְׂאוּ לוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהָא בְּתִיב, (ישעיה כז) בָּעֵת הַהִיא יִפְקֹד יְיָ בְּחֶרְפוֹ הַקָּשָׁה וְהַגְדוּלָּה וְהַחֲזָקָה עַל לְוִיתָן נָחֵשׁ בְּרִיחַ וְעַל לְוִיתָן נָחֵשׁ עֶקְלָתוֹן וְהָרֵג אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בֵּינָם, הָא הֲבֵא תִלְתָּא. אֲלֵא רָמִזְהוּ דְּקָא רָמִזְהוּ עַל מַלְכוּתָא. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם לִית לְמִימַר עַל מַה דְּאָמְרוּ רַבָּנָן, וְדָאֵי כֵךְ הִיא.

לשון הקודש

לֹא שָׁתָה? מִפְּנֵי שֶׁהָיָה נִזּוֹן מִסְעוּדָה אַחֲרֵת, מֵאוֹתוֹ זִיו שֶׁל מַעֲלָה. וּכְמוֹ כֵּן סְעוּדָתָם שֶׁל צַדִּיקִים לְעֵתִיד לָבֵא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לָבֵא לְשִׁמּוּחַ בְּשִׁמְחָתוֹ, זֶהוּ שְׁכָתוֹב (תהלים לד) יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וַיִּשְׂמְחוּ. רַב הוּנָא אָמַר, מִכָּאֵן (שם ח) וַיִּשְׂמְחוּ כָּל חוֹסֵי בֶדֶךְ לְעוֹלָם יִרְגְּנוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, זֶה וְזֶה יִשְׁנָם לְעֵתִיד לָבֵא. וְלִמְדֻנָּה, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יִין הַמְּשׁוּמָר בַּעֲנָבִיו מִשִּׁשֶּׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית – אֵלּוּ דְּבָרִים עֲתִיקִים שְׁלֹא נִגְלוּ לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְעֲתִידִים לְהִתְגַּלּוֹת לַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לָבֵא, וְזוֹ הִיא הַשְּׁתִּיָּה וְאֶכִּילָהּ, וְדָאֵי זֶה הִיא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי שְׁלוֹם, אִם בֵּין מַהוּ לְוִיתָן וּמַהוּ הַשּׁוֹר, שְׁכָתוֹב (איוב מ) כִּי בּוֹל הָרִים יִשְׂאוּ לוֹ? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהִנֵּה כְּתוּב (ישעיה כז) בָּעֵת הַהִיא יִפְקֹד ה' בְּחֶרְפוֹ הַקָּשָׁה וְהַגְדוּלָּה וְהַחֲזָקָה עַל לְוִיתָן נָחֵשׁ בְּרִיחַ וְעַל לְוִיתָן נָחֵשׁ עֶקְלָתוֹן וְהָרֵג אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בֵּינָם. הִנֵּה כָאֵן שְׁלִשָּׁה. אֲלֵא רָמִזְהוּ הוּא שְׁרָמְזוּ עַל הַמַּלְכוּת. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, אֵין לֹמַר עַל מַה שְּׁאָמְרוּ

אמר רבי יצחק, אַנא הוינא קמיה דרבי יהושע, ושאלנא האי מלה, אמרנא, האי סעודתא דצדיקיא לעתיד לבא אי כד הוא, לא אתיישבא בלבאי, דהא אמר רבי אלעזר, סעודת הצדיקים לעתיד לבא כהאי גוונא דכתיב, (שמות כד) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. אמר רבי יהושע שפיר קאמר רבי אלעזר, וכך הוא.

עוד אמר רבי יהושע, האי מהימנותא דאמרו רבנן לרופא דעלמא, דזמינין אינון בהאי סעודתא דלוייתן וזהו תורא ולמשתי חמרא טב דאתנטר מפד אתברי עלמא, קרא אשכחו ודרשו, דכתיב, (ויקרא כו) ואכלתם לחמכם לשובע.

דאמר רבי זירא, כל מיני פיתוי פתח הקדוש ברוך הוא לישראל להחזירם למוטב, ודא הוא יתיר מבלהון, דאמר להו ואכלתם לחמכם לשובע. ובקללות, (ויקרא כו) ואכלתם ולא תשבעו, ודא קשיא להו מפלהו. מאי טעמא, דכתיב, (שמות טז) מי יתן מותנו ביד יי בארץ מצרים וגו'.

אמר רבי זירא, מלמד דמשום האכילה מסרו נפשם למות בידם.

לשון הקודש

הם לסעודה הזו של לוייתן והשור ההוא, ולשתות יין טוב שמשמר מפשנברא העולם, פסוק מצאו ודרשו, שכתוב (ויקרא כו) ואכלתם לחמכם לשבע.

שאמר רבי זירא, כל מיני פתוי פתח הקדוש ברוך הוא לישראל להחזירם למוטב, וזה הוא יותר מכלם, שאמר להם ואכלתם לחמכם לשבע, ובקללות – ואכלתם ולא תשבעו, וזה קשה להם מן הכל. מה הטעם? שכתוב (שמות טז) מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים וגו'.

אמר רבי זירא, מלמד שמשום האכילה

רבותינו, ודאי כך זה.

אמר רבי יצחק, אני הייתי לפני רבי יהושע ושאלתי על הדבר הזה. אמרתי, הסעודה הזו של הצדיקים לעתיד לבא האם כך הוא? לא התישבה בלבי, שהנה אמר רבי אלעזר, סעודת הצדיקים לעתיד לבא כמו זה שכתוב (שמות כד) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. אמר רבי יהושע, יפה אמר רבי אלעזר, וכך הוא.

עוד אמר רבי יהושע, האמונה הזו שאמרו רבותינו לרב העולם שמזמנים

כִּיּוֹן שְׂרָאָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תִּאֲוָתָם, אָמַר לָהֶם, (ויקרא כו) אִם תִּשְׁמְעוּ לְקוֹל הַמְצוֹת, וְאָכַלְתֶּם לְשׁוֹבַע כְּדִי לְהַנִּיחַ דַּעְתָּם. כִּהְיִי גִּוּנָא חָמוּ רַבָּנָן דְּגִלּוּתָא אֲתַמְשֵׁךְ, אִסְתַּכְמוּ עַל קִרְאֵי דְאֻרִּייתָא וְאָמְרוּ דְּזִמְיִין לְמִיכַל וּלְמַחְדֵּי בְּסַעֲוִדָתָא רַבָּה דְּזִמְיִין קִדְשָׁא בְּרִיד הוּא לְמַעַבְדַּ לְהוּ, וְעַל דָּא רוּבָא דַּעֲלָמָא סָבְלוּ גִלּוּתָא בְּגִין הֵהִיא סַעֲוִדָתָא.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לֵית לָן לְסַתּוּר מְהִימְנוּתָא דְכָלָא אֵלָא לְקִיּוּמָא לֵיה, דִּהָא אֻרִּייתָא אִסְהִידַת עֲלוּי, דִּהָא אָנָן יִדְעִין מְהִימְנוּתָא דְּצַדִּיקָא וְכַסּוּפָא דְּלַהוּן מָאִי הִיא, דְּכַתִּיב, (שיר השירים א) נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה בָּךְ, וְלֹא בְּאֵכִילָה. (שיר השירים א) גִּזְבִּירָה דְּדִידְךָ מִיּוֹן. וְהֵהִיא סַעֲוִדָתָא דְּזִמְיִין בָּהּ, יְהֵא לָן חוּלְק לְמַהְגֵּי מְנָה וְזוּ הִיא הַשְׁמַחָה וְהַשְׁחֹק. וְאֵלָה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק, שְׂיִצְחָקוּ הַצַּדִּיקִים לַעֲתִיד לָבוֹא. אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק, זְכוּת הַנִּשְׁמָה מוֹלִיד הַשְׁחֹק הַזֶּה וְהַשְׁמַחָה בְּעוֹלָם.

וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה. רַבִּי בּוֹ בִּשְׁם רַבִּי יוֹסִי פֶתַח וְאָמַר, (שיר השירים א) יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ וְגו', בְּכַמָּה מַעֲלֹת נִבְרָא

לשון הקודש

הַתּוֹרָה מַעֲיִדָה עַל זֶה שֶׁהָרִי אָנוּ יוֹדְעִים אֶת אֲמוּנַת הַצַּדִּיקִים, וְהַכַּסּוּף שֶׁלָּהֶם מֵה הוּא? שְׂכַתוֹב (שיר א) נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה בָּךְ, וְלֹא בְּאֵכִילָה. גִּזְבִּירָה דְּדִידְךָ מִיּוֹן. וְאוֹתָהּ סַעֲוִדָה שְׂמֻזְמָנִים אֵלֶיהָ, יְהִיה לָנוּ חֵלֶק לְהֵנוֹת מִמֶּנָּה, וְזוּ הִיא הַשְׁמַחָה וְהַשְׁחֹק. וְאֵלָה תּוֹלְדַת יִצְחָק – שְׂיִצְחָקוּ הַצַּדִּיקִים לַעֲתִיד לָבוֹא. אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק – זְכוּת הַנִּשְׁמָה מוֹלִיד הַשְׁחֹק הַזֶּה וְהַשְׁמַחָה בְּעוֹלָם.

וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה. רַבִּי בּוֹ בִּשְׁם רַבִּי יוֹסִי פֶתַח וְאָמַר, (שיר א) יִשְׁקֵנִי

מִסְרוּ נַפְשָׁם לְמוֹת בְּיָדָם. כִּיּוֹן שְׂרָאָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תִּאֲוָתָם, אָמַר לָהֶם: אִם תִּשְׁמְעוּ לְקוֹל הַמְצוֹת – וְאָכַלְתֶּם לְשׁוֹבַע, כְּדִי לְהַנִּיחַ דַּעְתָּם. כְּמוֹ כֵּן רָאוּ רַבּוֹתֵינוּ שֶׁהַגִּלּוּת נִמְשָׁכַת, הִסְתַּמְכוּ עַל פְּסוּקֵי הַתּוֹרָה, וְאָמְרוּ שֶׁעֲתִידִים לֵאכֹל וְלִשְׁמַח בְּסַעֲוִדָה גְּדוֹלָה שֶׁעֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לָהֶם, וְעַל כֵּן רַב הַעוֹלָם סָבְלוּ אֶת הַגִּלּוּת מִשּׁוּם אוֹתָהּ הַסַּעֲוִדָה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אֵין לָנוּ לְסַתּוּר אֶת אֲמוּנַת הַכָּל, אֵלָא לְקִיּוּם אוֹתָהּ. שֶׁהָרִי

העולם, דתנינן אמר רבי אחא בר יעקב, כל מה שברא קדשא בריך הוא בעולמות שלו חוץ ממנו היו בשתוף. ומי אמר רבי אחא הכי, חס ושלום, דהא במלה דא יסגי פלוגתא בעלמא, דאי תימא הכי, המלאכים שהם נבראים רוח הקדש ממש, יאמר שיש שתוף בהם, הא כל אפיא דרהון ודידן שויין.

אמר רבי אבא, במלה דא יסגי פלוגתא בעלמא, דהא תנן במתניתין דידן, דכל דעבד קדשא בריך הוא, עבד בגון גופא ונשמתא, ואי תימא דהא לית גופא למלאכים, כל כך. אבל לית אינון יכלין למעבד עבדתא, עד שישתתף בהו ההיא נשמתא קדישא, דהיא סיועא דלעילא, ובהאי גווי כל מאי דעבד אצטריך לההוא סיועא דלעילא מניה.

אמר רבי יוסי, בההיא שעתא דזמין קדשא בריך הוא לאחיא מתיא, ודא סופא כל (ס"א עקתיז), עמיקין (ס"א עתיקין) בארבעים לחוי. וגזר קיים, (דברים כה) ארבעים יבנו לא יוסף. סוף הליכתם של ישראל במדבר בשנת הארבעים. ארבעים שנה קודם תחיית הגוף,

לשון הקודש

עשה כמו הגוף והנשמה. ואם תאמר שהרי אין למלאכים גוף – כך זה, אבל אינם יכולים לעשות מעשה עד שתשתתף עמהם הנשמה הקדושה ההיא, שהיא סיוע שלמעלה. ובגוונים הללו, כל מה שעושה, צריך את אותו סיוע שלמעלה ממנו.

אמר רבי יוסי, בשעה ההיא שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות מתים, והנה סוף כל והצרות עמקים (עתיקים) יהיה בארבעים, וגזר הדין – (דברים כה) ארבעים יבנו לא יוסף. סוף הליכתם של ישראל במדבר בשנת הארבעים. ארבעים שנה

מנשיקות פיהו וגו', בכמה מעלות נברא העולם, ששנינו, אמר רבי אחא בר יעקב, כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמות שלו, חוץ ממנו, היו בשתוף. והאם אמר כך רבי אחא? חס ושלום! שהרי בדבר הזה תרבה המחלקת בעולם. שאם תאמר כן, המלאכים שהם נבראים רוח הקדש ממש, יאמר שיש בהם שתוף, הרי כל הפנים שלהם ושלנו שוים.

אמר רבי אבא, בדבר הזה תתרבה המחלקת בעולם, שהרי שנינו במשנתנו, שכל מה שעשה הקדוש ברוך הוא –

מִמֶּתְנַת לוֹ הַנִּשְׁמָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּשָׁנַת הָאָרְבָּעִים יְקוֹמוּן הַגּוֹפּוֹת
מֵעֶפְרָא. בְּאָרְבָּעִים נִכְלָא הַנֶּשֶׁם, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית ז) וַיְהִי
הַנֶּשֶׁם עַל הָאָרֶץ אָרְבָּעִים יוֹם, וְכְּתִיב (בראשית ז) וַיְהִי מִקֵּץ אָרְבָּעִים יוֹם
וַיִּפְתַּח נֹחַ.

זְמַן גְּאוּלְתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בְּשָׁנַת הָאָרְבָּעִים הוּא. וּבַחֲמִשִּׁים אֲתָא
יְשׁוּב עַלְמָא, דְּהִיא הַיּוֹבֵל. הַחֲזֵרַת הַנִּשְׁמָה לַגּוֹף, בְּשָׁנַת
הָאָרְבָּעִים, שֶׁהִמְתִּינָהּ לוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב וַיְהִי
יִצְחָק בֶּן אָרְבָּעִים שָׁנָה, שֶׁהִמְתִּין לַגּוֹף.

בְּקִחְתּוֹ אֶת רַבְקָה, בְּהִכְנָסָתָהּ בְּגוֹף הַמְּזוּמָן לוֹ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה
בְּהִכְנָסָתָהּ בּוֹ, אֵין תְּאוּתָם וְכִסּוּפָם אֱלָא לִיהֲנוֹת מִזִּין
הַשְּׂכִינָה וְלִיזוּן מִזִּיּוּהָ, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (שיר השירים א) יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת
פִּיהוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, יִשְׁקֵנִי יִפְרִינְסֵנִי, שְׂאִין פְּרִינְסָתָן אֱלָא לִיהֲנוֹת
וְלִיזוּן מִזִּיּוּהָ שֶׁל מַעְלָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי סוֹפִיָּה דְקָרָא מוֹכַח דְכְּתִיב,
(שיר השירים א) כִּי טוֹבִים דִּדְיָךְ מִיָּין.

בֵּת בְּתוּאֵל בֵּת בְּתוֹ שֶׁל אֵל. רַב הוּנָא אָמַר, לֹא כָךְ הוּא, וְאַנָּה
הָיִית בְּכִרְפִי הֵיךְ וְשִׁמְעֵנָא דְהוּוּ קָרָאן לְהַחֲוֹא גְרָמָא דְשִׁדְרָתָהּ,

לשון הקודש

בְּקִחְתּוֹ אֶת רַבְקָה – בְּהִכְנָסָתָהּ בְּגוֹף
הַמְּזוּמָן לוֹ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בְּהִכְנָסָתָהּ בּוֹ,
אֵין תְּאוּתָם וְכִסּוּפָם אֱלָא לְהֲנוֹת מִזִּין
הַשְּׂכִינָה וְלִיזוּן מִזִּיּוּהָ. זְהוּ שְׂכָתוּב (שיר א)
יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא,
יִשְׁקֵנִי – יִפְרִינְסֵנִי. שְׂאִין פְּרִינְסָתָם אֱלָא
לְהֲנוֹת וְלִיזוּן מִזִּיּוּהָ שֶׁל מַעְלָה. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, סוֹף הַפְּסוּק מוֹכִיחַ, שְׂכָתוּב כִּי
טוֹבִים דִּדְיָךְ מִיָּין.

בֵּת בְּתוּאֵל – בֵּת בְּתוֹ שֶׁל אֵל. רַב הוּנָא
אָמַר, לֹא כָךְ הוּא. וְאַנִּי הָיִיתִי בְּכִרְפִי
הֵיךְ וְשִׁמְעֵנִי שֶׁהָיוּ קוֹרְאִים לְאוֹתוֹ הַעֲצָם

קָדָם תַּחֲתֵית הַגּוֹף מִמֶּתְנַת לוֹ הַנִּשְׁמָה
בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּשָׁנַת הָאָרְבָּעִים יְקוֹמוּ
הַגּוֹפּוֹת מִן הָעֶפְרָא. בְּאָרְבָּעִים נִכְלָא
הַנֶּשֶׁם, זְהוּ שְׂכָתוּב (בראשית ז) וַיְהִי הַנֶּשֶׁם
עַל הָאָרֶץ אָרְבָּעִים יוֹם, וְכָתוּב וַיְהִי מִקֵּץ
אָרְבָּעִים יוֹם וַיִּפְתַּח נֹחַ.

זְמַן גְּאוּלְתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּשָׁנַת
הָאָרְבָּעִים הוּא, וּבַחֲמִשִּׁים בָּא יְשׁוּב
הָעוֹלָם, שֶׁהִיא הַיּוֹבֵל. הַחֲזֵרַת הַנִּשְׁמָה
לַגּוֹף בְּשָׁנַת הָאָרְבָּעִים שֶׁהִמְתִּינָהּ לוֹ
בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. זְהוּ שְׂכָתוּב וַיְהִי יִצְחָק בֶּן
אָרְבָּעִים שָׁנָה, שֶׁהִמְתִּין לַגּוֹף.

ההוא דאשתאר בקברא מפל גופא, בתואל רמא. שאלית עליה, אמרו דהוא כרישא (דמא) דחויא, דאיהו רמא, ודהוא גרמא הוא רמא מפל שאר גרמי.

דתאנא אמר רבי שמעון, ההוא גרמא למא אשתאר בקיומא יתיר מפל שאר גרמי. משום דאיהו רמא. ולית סביל טעמא דמזונא דבני נשא כשאר גרמי, ובגניי כד הוא תקיף מפל גרמי והוא ליחוי עקרא דגופא אתבני מניה. הךא הוא דכתיב בת בתואל הארמי.

ותאנא אמר רבי שמעון, הוא רמאי ומעולם רמאי, ושכן יצר הרע דאיהו רמאי. הךא הוא דכתיב בת בתואל הארמי גרמא רמא. מפדן ארם, מצמד רמאין, בדתנן פדנא דתורא שהוא צמד. אחות לבן, אחות יצר הרע הארמי, בדתנן, בתחלה שהיה מנוול בחטאות בזה העולם נקרא לוט. לעתיד לבא שלא יהא מנוול בדבדמיתא, כמאן דסחי ומטביל מסאבותיה, קראן ליה לבן. על כל פנים אין יצר הרע בטל מן העולם.

לשון הקודש

ולמדנו, אמר רבי שמעון, הוא רמאי ומעולם רמאי, ושכן יצר הרע שהוא רמאי. זהו שכתוב בת בתואל הארמי – עצם רמאי. מפדן ארם – מצמד רמאים, כמו ששנינו פדנא דתורא, שהוא צמד. אחות לבן – אחות יצר הרע הארמי. כמו ששנינו, בתחלה שהיה מנוול בחטאות בזה העולם נקרא לוט. לעתיד לבא שלא יהא מנוול כמו בראשונה, כמי שרוחין ומטביל את טמאתו, קוראים לו לבן. על כל פנים אין יצר הרע בטל מן העולם.

שעל השדרה, אותו שנשאר בקבר מפל הגוף – בתואל הארמי. שאלתי עליו. אמרו שהוא בראש (דומה) הנחש, שהוא רמאי, ואותו העצם הוא רמאי מפל שאר העצמות.

שלמדנו, אמר רבי שמעון, למא נשאר בקיום אותו העצם יותר מפל שאר העצמות? משום שהוא רמאי, ואינו סובל טעם של המזון של בני האדם כמו שאר העצמות, ומשום כך הוא חזק מפל העצמות, והוא יהיה העקר שהגוף נבנה ממנו. זהו שכתוב בת בתואל הארמי.

תָּא שְׁמַע, דְּהָכִי אֲנִי אוֹקִימָנָא בְּמִתְנִיתָא. שְׁתִּי בְּנוֹת לוֹט שֶׁהֵן שְׁתִּי
בַּחוֹת הַגּוֹף הַמַּעֲוָרוֹת לַיָּצֵר הָרַע, עֲבָשׁוּ שְׁאִינוּ מְנוּל כָּל כֶּךָ
וְנִטְבַּל מִלְּכְלוּכּוֹ נִקְרָא לָבֹן, וְאוֹתָן שְׁתִּי בְּנוֹת אֵינֶן בְּטָלוֹת מִמֶּשׁ,
הָדָא הוּא דְּכָתִיב, (בראשית כט) וּלְלָבֹן שְׁתִּי בְּנוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי כֶּךָ הוּא, תַּמָּן כְּתִיב בְּכִירָה וַצְעִירָה וְהָכָא כְּתִיב
גְּדוּלָּה וְקִטְמָנָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲבָל אֵינֶן בְּכָה לַעֲשׂוֹת רָע
וְלַהֲתַעֲוֹר לַיָּצֵר הָרַע בְּמִתְחַלָּה. מִשְׁמַע דְּכָתִיב שֵׁם הַגְּדוּלָּה לָאָה,
שְׁלָאָה מִבְּחָה וּמִרְשַׁעְתָּה. וְשֵׁם הַקִּטְמָנָה רַחֵל, שְׁאִין בָּהּ כַּח
הַמִּתְעוֹרֵר, כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (ישעיה נג) וּכְרַחֵל לִפְנֵי גּוֹזְזִיָּה נֶאֱלָמָה.

אָמַר רַב הוֹנָא, זֶה יָצֵר הָרַע וּשְׁתִּי בְּנוֹתָיו, מִתְחַלְּפוֹת מִכְּמוֹת
שְׁהִיו בְּרָאשׁוֹנָה. בְּתַחֲלָה לוֹט, מְקַלָּל מְנוּל. עֲבָשׁוּ לָבֹן,
מְלוּבָן, שְׁאִינוּ מְקַלָּל וּמְנוּל בְּנִיוּלוֹ כְּבְּרָאשׁוֹנָה. בְּתַחֲלָה שְׁתִּי
בְּנוֹתָיו חֲזָקוֹת כָּל אַחַת וְאַחַת בְּכַחַה, וְעֲבָשׁוּ שֵׁם הַגְּדוּלָּה לָאָה,
לָאָה בְּלֹא כַח, לָאָה בְּלֹא חֲזוּק, לָאָה מִמַּעֲשֵׂיָהּ הָרָאשׁוֹנִים. וְשֵׁם
הַקִּטְמָנָה רַחֵל, כְּדִקְאֻמָּרָן, וְלֹא כְּמוֹת שְׁהִיו בְּרָאשׁוֹנָה.

לשון הקודש

בֹּא שְׁמַע שְׂכָךְ אָנּוּ בְּאַרְנוּ בְּבְרִיתָא. שְׁתִּי בְּנוֹת לוֹט, שֶׁהֵן שְׁנֵי בַחוֹת הַגּוֹף
הַמַּעֲוָרוֹת אֶת יָצֵר הָרַע, עֲבָשׁוּ שְׁאִינוּ
כָּל כֶּךָ מְנוּל וְנִטְבַּל מִלְּכְלוּכּוֹ נִקְרָא לָבֹן,
וְאוֹתָן שְׁתִּי בְּנוֹת אֵינֶן בְּטָלוֹת מִמֶּשׁ. וְהוּ
שְׂכַתוּב (בראשית כט) וּלְלָבֹן שְׁתִּי בְּנוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כֶּךָ הוּא. שֵׁם כְּתוּב
בְּכִירָה וַצְעִירָה, וְכֹאֵן כְּתוּב גְּדוּלָּה
וְקִטְמָנָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲבָל אֵינֶן בְּכָה
לַעֲשׂוֹת רָע וְלַהֲתַעֲוֹר לַיָּצֵר הָרַע
כְּמִתְחַלָּה, מִשְׁמַע שְׂכַתוּב שֵׁם הַגְּדוּלָּה
לָאָה, שְׁלָאָה מִבְּחָה וּמִרְשַׁעְתָּה. וְשֵׁם
הַקִּטְמָנָה רַחֵל, שְׁאִין בָּהּ כַּח הַמִּתְעוֹרֵר,

כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כג) וּכְרַחֵל לִפְנֵי גּוֹזְזִיָּה נֶאֱלָמָה.

אָמַר רַב הוֹנָא, זֶה יָצֵר הָרַע, וּשְׁתִּי
בְּנוֹתָיו מִתְחַלְּפוֹת מִכְּמוֹת שְׁהִיו
בְּרָאשׁוֹנָה. בְּתַחֲלָה לוֹט, מְקַלָּל מְנוּל.
עֲבָשׁוּ לָבֹן, מְלוּבָן, שְׁאִינוּ מְקַלָּל וּמְנוּל
בְּנִיוּלוֹ כְּבְּרָאשׁוֹנָה. בְּתַחֲלָה שְׁתִּי בְּנוֹתָיו
חֲזָקוֹת, כָּל אַחַת וְאַחַת בְּכַחַה, וְעֲבָשׁוּ
שֵׁם הַגְּדוּלָּה לָאָה – לָאָה בְּלֹא כַח, לָאָה
בְּלֹא חֲזוּק, לָאָה מִמַּעֲשֵׂיָהּ הָרָאשׁוֹנִים.
וְשֵׁם הַקִּטְמָנָה רַחֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַרְנָה, וְלֹא
כְּמוֹת שְׁהִיו בְּרָאשׁוֹנָה.

אמר רבי אחא בר יעקב, תא חזי, מה כתיב, ויעתר יצחק ליי
לנכח אשתו כי עקרה היא. אמר רבי אחא מפני מה היא
עקרה, מפני שיצר הרע אינו נמצא בכחו בעולם, ועל כך אין נמצא
פריה ורביה זולתי בתפלה, מה כתיב, ויעתר לו יי ותהר רבקה
אשתו. ביון שמתעורר יצר הרע, נמצא פריה ורביה.

אמר רבי יוסי, אם כן מה הפרש בין העולם הזה לאותו הזמן,
ועוד דהא קרא קאמר דקדשא בריך הוא עבד. אמר רבי
אחא, כך הוא, דקדשא בריך הוא אתער ליה להחוא עניינא
דצריך לזווגא, ולא לכל שעטא דיהא תדיר עם בר נש כמו כען,
דאיחו אשתב תדיר וחטאן ביה בני נשא, אלא להחוא זווגא
בלחודי, ואתערותא דיהא, אתערותא דקודשא בריך הוא ליהוי,
הדא הוא דכתיב, (יחזקאל לו) וחסירותי את לב האבן מבשרכם
ונתתי לכם לב בשר. מהו לב בשר. אמר רבי יהודה, לב להוציא
בשר ולא לדבר אחר.

רבי יצחק ברבי יוסי הוה אתי מקפוטקיא ללוד, פגע ביה רבי
יהודה. אמר ליה רבי יצחק, תאמר דחבירנא חבימי מתניתא

לשון הקודש

הוא העיר אותו לענין ההוא שצריך לזוג,
ולא לכל שעה, שיהיה תמיד עם אדם
כמו כעת, שהוא נמצא תמיד וחוטאים
בו בני אדם, אלא לאותו זוג לבדו.
וההתעוררות ההיא תהיה התעוררות
של הקדוש ברוך הוא. והו שכתוב (יחזקאל
לו) וחסירותי את לב האבן מבשרכם
ונתתי לכם לב בשר. מה זה לב בשר?
אמר רבי יהודה, לב להוציא בשר, ולא
לדבר אחר.

רבי יצחק ברבי יוסי הוה אתי
מקפוטקיא ללוד. פגע בו רבי יהודה.

אמר רב אחא בר יעקב, בא ראה מה
כתוב, ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי
עקרה היא. אמר רבי אחא, מפני מה
היא עקרה? מפני שיצר הרע אינו נמצא
בכח בעולם, ועל כך אין נמצא פריה
ורביה זולתי בתפלה. ומה כתוב? ויעתר
לו ה' ותהר רבקה אשתו. ביון שמתעורר
יצר הרע, נמצא פריה ורביה.

אמר רבי יוסי, אם כן, מה הפרש בין
העולם הזה לאותו זמן? ועוד, שהנה
הכתוב אמר שהקדוש ברוך הוא עשה.
אמר רבי אחא, כך הוא, שהקדוש ברוך

אתֵּעֲרוּ לְהָאֵי עֲנִיָּנָא, דִּיִּצְרֵר הָרַע יִתְנַשִּׁי מִן עֲלָמָא בַּר הַחַיָּא שְׁעָתָא לְזִיווּנָא. אָמַר לֵיהּ, תִּיִּיד הָכִי אֶצְטְרִיד יִצְרֵר הָרַע לְעוֹלָם כְּמִטְרָא לְעוֹלָם, דְּאֶלְמָלָא יִצְרֵר הָרַע, חֲדוּתָא דְשִׁמְעָתָא לֹא לִיחִיו, אֲבָל לֹא מְנוּלָה בְּקִדְמִיתָא לְמַחֲטִי בִיהּ. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (ישעיה יא) לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הָרַק קִדְשֵׁי וְגו'.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הוּא לָבָא דְמְדוּרִיהּ דִּיִּצְרֵר הָרַע בִּיהּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר, לָבָא טָבָא, בְּנִיָּנָא דְגּוֹפָא וְנִשְׁמָתָא, וּבְגִין כֶּךָ כְּתִיב (דברים ז) וְאֶהְבֶּתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ דִּהוּא עֲקָרָא דְכָלָא.

כֹּד אָתָּא רַב כְּהֵנָּא אָמַר, הָכִי אֲמַרִין מִשְׁמִיחֹן דְּמֵאֲרִי מִתְנִיתָא, תִּרִי בְנִיָּנִין דְּגּוֹפָא אִינוּן, כְּבָדָא וְלָבָא. דְּאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּבָדָא וְלָבָא אִינוּן מְנַחֲגֵי גּוֹפָא בְּכָל סְטְרֵי אֲבָרֹי, מְנַחֲגָא דְרִישָׁא מוֹחָא. אֲבָל דְּגּוֹפָא אִינוּן תִּרִין וְקִדְמָתָא הוּא כְּבָדָא, תְּנִינָא לָבָא. וְהִינוּ דְכַתִּיב בְּפָרְשָׁתָא, (בראשית כח) וַיִּתְרוֹצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ, אֵלֶּיךָ תִּרִין בְּנִיָּנִי דְּגּוֹפָא.

מָאִי טַעְמָא וַיִּתְרוֹצְצוּ. מִשּׁוּם דְּלָבָא (אֲתֵעֲרִי) אֲתֵנַשִׁי מִנִּיהּ יִצְרֵר הָרַע.

לשון הקודש

שהוא עקר הכל.

פִּשְׁפָּא רַב כְּהֵנָּא, אָמַר, כֶּךָ אוֹמְרִים מִשְׁמָם שֶׁל בְּעָלֵי הַבְּרִיתָא: שְׁנֵי בְנִיָּנִים שֶׁל הַגּוֹף הֵם – הַכְּבֵד וְהַלֵּב. שְׁאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַכְּבֵד וְהַלֵּב מְנַחֲגִים אֶת הַגּוֹף בְּכָל צִדֵּי אִיבָרֵי. הַמְנַחֵג שֶׁל הָרֹאשׁ הוּא הַמּוֹחַ, אֲבָל שֶׁל הַגּוֹף הֵם שְׁנֵים. וְהָרֹאשׁוֹן הוּא הַכְּבֵד, וְהַשֵּׁנִי הַלֵּב. וְהִינוּ שְׁכָתוּב בְּפָרְשָׁה וַיִּתְרוֹצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ, אֵלֶּיךָ שְׁנֵי בְנִיָּנִי הַגּוֹף.

מָה הַטַּעַם וַיִּתְרוֹצְצוּ? מִשּׁוּם שֶׁמַּהֲלֵב (מִתְעוֹרֵר) נִשְׁכָּח הַיִּצְרֵר הָרַע. וַיִּתְרוֹצְצוּ?

אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק, תֵּאמַר שְׁחַבְרִינוּ חֲכָמֵי הַבְּרִיתָא הִתְעוֹרְרוּ לְעִנְיָן הַזֶּה שִׁיִּצְרֵר הָרַע יִשְׁתַּבַּח מִן הָעוֹלָם, פָּרַט לְאוֹתָהּ שְׁעַת הַזֶּה. אָמַר לוֹ, תִּיִּיד, כֶּךָ צְרִיד יִצְרֵר הָרַע לְעוֹלָם בְּנִשְׁם לְעוֹלָם. שְׁאֶלְמָלָא יִצְרֵר הָרַע, חֲדוּת הַשְּׁמוּעָה לֹא תִהְיֶה, אֲבָל לֹא מְנוּלָה כְּבִרְאשׁוֹנָה לְחֹטָא בּוֹ. וְהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה יא) לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הָרַק קִדְשֵׁי וְגו'.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הוּא הַלֵּב שֶׁמְדוּרוֹ שֶׁל יִצְרֵר הָרַע בּוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר, לֵב טוֹב בְּגִין הַגּוֹף וְהַנְּשָׁמָה, וּמִשּׁוּם כֶּךָ כְּתוּב (דברים ז) וְאֶהְבֶּתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ,

וַיִּתְרוּצְצוּ, (שאלו) וַיִּשְׁלִיּוּ מִיָּבְעֵי לֵיהּ. אֵלָא אָמַר רַב הוּנָא, וַיִּתְרוּצְצוּ וַיִּשְׁבְּרוּ, כְּלוּמַר נִשְׁבַּר כַּחַם וְחִילָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַגּוֹף מֵהוּ אוֹמֵר, אִם כֵּן לָמָּה זֶה אָנֹכִי וְלָמָּה נִבְרָאתִי. מִיד (בראשית כח) וַתִּלְדָּה לְדָרֵשׁ אֶת ה'.

וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנָהּ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים וְגו'. (בראשית כח) אֵלֹהֵי הַשְּׁנֵי גֵאִים הַכְּבֵד וְהַלֵּב. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, הַמּוֹת וְהַלֵּב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַמּוֹת אֵין בְּכֻלָּל זֶה, מִשְׁמַע דְּכַתִּיב בְּבִטְנָהּ, וְהַמּוֹת אֵינוּ בְּבִטְנָה אֵלָא בְּרֹאשׁ. וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמַּעַיְדָה וְגו', וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר וְהוּ הַכְּבֵד שֶׁהוּא רַב וְגָדוֹל, וְהוּא מְשַׁמֵּשׁ לִפְנֵי הַלֵּב. דָּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַכְּבֵד קוֹלֵט הַדָּם וּמְשַׁמֵּשׁ בּוֹ לִפְנֵי הַלֵּב.

וַיֵּצֵא הָרֹאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי. (בראשית כח) אָמַר רַב כְּהֵנָא, הַכְּבֵד הוּא הָרֹאשׁוֹן וְהוּא אֲדָמוֹנִי. לָמָּה הוּא אֲדָמוֹנִי, עַל שְׂבוּלַע אֶת הַדָּם תַּחֲלָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ רֹאשׁוֹן, עַל שֶׁהוּא רֹאשׁוֹן לְבִלְוַע הַדָּם מִכָּל הַמַּאֲכָל, וְהוּא רֹאשׁוֹן לְדָם אֲבָל לֹא לִיצִירָה. וּבִמָּאן נֹקִים וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר, עַל שֶׁהוּא רַב וְגָדוֹל בְּשַׁעֲרוֹ מִן הַלֵּב וְהוּא עוֹבֵד לְלֵב.

לשון הקודש

וַיִּשְׁלִיּוּ הָיָה צָרִיךְ לְהִיטֵל אֵלָּא, אָמַר רַב הוּנָא, וַיִּתְרוּצְצוּ – וַיִּשְׁבְּרוּ, כְּלוּמַר, נִשְׁבַּר כַּחַם וְחִילָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַגּוֹף מֵהוּ אוֹמֵר? אִם כֵּן לָמָּה זֶה אָנֹכִי, וְלָמָּה נִבְרָאתִי? מִיד – וַתִּלְדָּה לְדָרֵשׁ אֶת ה'.

וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנָהּ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים וְגו'. אֵלֹהֵי הַשְּׁנֵי גֵאִים – הַכְּבֵד וְהַלֵּב. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, הַמּוֹת וְהַלֵּב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַמּוֹת אֵין בְּכֻלָּל זֶה, מִשְׁמַע שְׁפָתוֹב בְּבִטְנָהּ, וְאֵין הַמּוֹת בְּבִטְנָה אֵלָּא בְּרֹאשׁ. וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמַּעַיְדָה וְגו', וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר, וְהוּ הַכְּבֵד שֶׁהוּא רַב וְגָדוֹל בְּשַׁעֲרוֹ מִן הַלֵּב, וְהוּא מְשַׁמֵּשׁ לִפְנֵי הַלֵּב. דָּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַכְּבֵד קוֹלֵט הַדָּם וּמְשַׁמֵּשׁ בּוֹ לִפְנֵי הַלֵּב.

וַיֵּצֵא הָרֹאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי. אָמַר רַב כְּהֵנָא, הַכְּבֵד הוּא הָרֹאשׁוֹן, וְהוּא אֲדָמוֹנִי. לָמָּה הוּא אֲדָמוֹנִי? עַל שְׂבוּלַע אֶת הַדָּם תַּחֲלָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ רֹאשׁוֹן? עַל שֶׁהוּא רֹאשׁוֹן לְבִלְוַע הַדָּם מִכָּל הַמַּאֲכָל, וְהוּא רֹאשׁוֹן לְדָם, אֲבָל לֹא לִיצִירָה. וּבִמָּאן נִבְאָר וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר? עַל שֶׁהוּא רַב וְגָדוֹל בְּשַׁעֲרוֹ מִן הַלֵּב,

אָמַר רַבִּי אַבָּא, לָמָּה אַתָּה פֶּרְשֵׁתָא דָא, אֵלֹא לְאַחֲזָא לְבָנֵי
עֲלָמָא דָאָף עַל גַּב דְּהֶהֱיָא שְׁלִימוּתָא לִיהוּי בְּאַרְעָא, אֲרַחֲיָה
וּמִבְעִיָּה דְעֲלָמָא לֹא אִשְׁתַּנֵּי. רַבִּי יִיסָא אָמַר בֵּא וְרֵאֵה הַפֶּכֶד הוּא
הַצֵּד צִיד וְהוּא צִיד בְּפִי, וְהַלֵּב הוּא הַחוּשֵׁב וְהוּא (בראשית כה) יוֹשֵׁב
אֲהֲלִים הִדָּא הוּא דְכְּתִיב (בראשית כח) וַיָּזַד יַעֲקֹב נֶזֶד. חוֹשֵׁב מִחֲשָׁבוֹת,
נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בַּתּוֹרָה.

וַיָּזַד יַעֲקֹב נֶזֶד. רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי אַחָא אָמַר, לְעוֹלָם טַבְעוּ שֶׁל
עוֹלָם אֵינוֹ מִשְׁתַּנֵּה, בֵּא וְרֵאֵה, מָה כְּתִיב, וַיָּזַד יַעֲקֹב נֶזֶד,
כְּמָה דָּאָתָּ אָמַר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם וְתַרְגּוּמוֹ דְּחֲשִׁיבּוֹ. כְּלוּמַר הַלֵּב
חוֹשֵׁב וּמִהֲרֵהָר בַּתּוֹרָה בִּידִיעַת בּוֹרָאוֹ. מָה כְּתִיב, וַיָּבֹא עֲשׂוֹ מִן
הַשָּׂדֶה. וְהוּא עֵינָף. הַפֶּכֶד שְׁדֵרְךָ טַבְעוּ לְצֹאת וּלְצוּד צִיד בְּפִי
לְבָלוֹעַ וְאֵינוֹ מוֹצֵא, נִקְרָא עֵינָף. וְהוּא אוֹמֵר לְלֵב, עַד שְׁאֲתָה מִהֲרֵהָר
בְּדַבְרִים אֱלוֹ בְּדַבְרֵי תּוֹרָה, הֲרֵהָר בְּאַכִּילָהּ וּבִשְׁתִּיָּה לְקַיִם גּוֹפֵד.
הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, וַיֹּאמֶר עֲשׂוֹ אֵל יַעֲקֹב הִלְעִיטָנִי נָא מִן הָאֲדוּם
הָאֲדוּם הִזֶּה, כִּי בֵן דְּרַפִּי לְבָלוֹעַ הָדָם וּלְשַׁנֵּר לְשֹׂאֵר הָאֲבָרִים. כִּי
עֵינָף אֲנֹכִי, בְּלֹא אֲכִילָהּ וּשְׁתִּיָּה.

לשון הקודש

נֶזֶד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יח) אֲשֶׁר זָדוּ
עֲלֵיהֶם, וְתַרְגּוּמוֹ: שְׁחָשְׁבוּ. כְּלוּמַר, הַלֵּב
חוֹשֵׁב וּמִהֲרֵהָר בַּתּוֹרָה בִּידִיעַת בּוֹרָאוֹ.
מָה כְּתוּב? וַיָּבֹא עֲשׂוֹ מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא
עֵינָף. הַפֶּכֶד שְׁדֵרְךָ טַבְעוּ לְצֹאת וּלְצוּד
צִיד בְּפִי לְבָלוֹעַ וְאֵינוֹ מוֹצֵא, נִקְרָא עֵינָף,
וְהוּא אוֹמֵר לְלֵב: עַד שְׁאֲתָה מִהֲרֵהָר
בְּדַבְרִים אֱלוֹ בְּדַבְרֵי תּוֹרָה, הֲרֵהָר
בְּאַכִּילָהּ וּבִשְׁתִּיָּה לְקַיִם גּוֹפֵד. וְהוּא
שְׁכַתוּב וַיֹּאמֶר עֲשׂוֹ אֵל יַעֲקֹב הִלְעִיטָנִי
נָא מִן הָאֲדָם הָאֲדָם הִזֶּה, כִּי בֵן דְּרַפִּי
לְבָלוֹעַ הָדָם וּלְשַׁנֵּר לְשֹׂאֵר הָאֲבָרִים, כִּי

וְהוּא עוֹבֵד לְלֵב.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, לָמָּה בָּאָה הַפֶּרְשָׁה הַזֹּאת?
אֵלֹא לְהִרְאוֹת לְבָנֵי הָעוֹלָם, שְׂאָף עַל גַּב
שְׁהַשְׁלָמוֹת הָיָא תְּהִיָּה בְּאַרְץ – דְּרַפּוֹ
וּמִבְעִיָּה שֶׁל הָעוֹלָם לֹא יִשְׁתַּנֵּה. רַבִּי יִיסָא
אָמַר, בֵּא רֵאֵה, הַפֶּכֶד הוּא הַצֵּד צִיד,
וְהוּא צִיד בְּפִי, וְהַלֵּב הוּא הַחוּשֵׁב, וְהוּא
יֹשֵׁב אֲהֲלִים. וְהוּא שְׁכַתוּב וַיָּזַד יַעֲקֹב נֶזֶד,
חוֹשֵׁב מִחֲשָׁבוֹת, נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בַּתּוֹרָה.

וַיָּזַד יַעֲקֹב נֶזֶד, רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי אַחָא
אָמַר, לְעוֹלָם טַבְעוּ שֶׁל עוֹלָם אֵינוֹ
מִשְׁתַּנֵּה, בֵּא רֵאֵה, מָה כְּתִיב, וַיָּזַד יַעֲקֹב

וְהֵלֵב אומר, תן לי הראשון והמובחר מכל מה שתבֹלע, תן לי בכורתך, הֵדָא הוא דְּכְתִיב, (בראשית כה) מְכָרָה כִּיּוֹם אֶת בְּכוֹרְתְּךָ לִי, קוֹנְמִיתָא דְתַאֲיָבָא. עד שֶׁהֵלֵב מְהֵרָה וְחוֹשֵׁב בְּמַאֲכָל, בּוֹלַע הַכֶּבֶד. דְּאֵלְמָלִי הָהוּא כְּסוּפָא וְהִרְהוּרָא דְלָבָא בְּמַאֲכָל, לֹא יוֹכְלוּ הַכֶּבֶד וְהָאֲבָרִים לְבָלוּעַ דְּאָמַר רַבִּי יוֹסִי, בֵּין דֶּרֶךְ הָעֲבָדִים, שְׂאִינִם אוֹכְלִים עד שֶׁהָאֲדוֹן אוֹכֵל.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתִיב לְאַחַר כֵּן, (בראשית כה) וַיַּעֲקֹב נָתַן לַעֲשָׂו לָחֶם וּגְזִיד עֲדָשִׁים. מִחוּ עֲדָשִׁים, סְגֻלָּתִין בְּגֻלְגֻלְתָּא, וְגֻלְגֻלָּא סְבִיב בְּעֵלְמָא. כְּלוּמַר, דְּלֹא אֶתְנַשִּׁי מֵאַרְחִיָּה. כִּךְ הוּא בַּר נָשׁ, בְּהָהוּא זְמַנָּא אָף עַל גַּב דְּכָל הָהוּא טִיבוּ וַיִּקָּר וּשְׁלִימוּתָא לִיהוּי, אֲרַחֲיָה דְעֵלְמָא לְמִיכַל וּלְמִשְׁתִּי לֹא יִתְנַשִּׁי.

מִתְנִיתִין, תִּנּוּן אַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם מְנַשְׁבֵּן, וְעֵתִיד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהִתְעוֹרֵר רוּחַ אֶחָד לְקַיִם הַגּוֹף, שְׂיֵהָא כְּלוּל מֵאַרְבַּע רוּחוֹת. הֵדָא הוּא דְּכְתִיב (יחזקאל לו) מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בָּאִי הָרוּחַ. בְּאַרְבַּע לֹא כְתִיב אֱלָא מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם, שְׂיֵהָא כְּלוּל מֵאַרְבַּעַתָּם.

לשון הקודש

עֲדָשִׁים? עֲגֻלָּתִים בְּגֻלְגֻלְתָּא, וְהִגְלִלָּל סוֹבֵב בְּעוֹלָם, כְּלוּמַר שְׁלֹא נִשְׁכַּח מִדְּרָבּוּ. כִּךְ הוּא בֵּין אָדָם, בְּאוֹתוֹ זְמַן, אָף עַל גַּב שְׁכָל אוֹתוֹ חֶסֶד וְכְבוֹד וּשְׁלֵמוֹת יִהְיוּ, דְּרָבּוּ שֶׁל הָעוֹלָם לְאַכֵּל וּלְשִׁתּוֹת לֹא יִשְׁתַּכַּח. **מְנַשְׁבָּה**. שְׁנִינוּ, אַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם מְנַשְׁבּוֹת, וְעֵתִיד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִתְעוֹרֵר רוּחַ אֶחָד לְקַיִם הַגּוֹף שְׂיֵהְיָה כְּלוּל מֵאַרְבַּע רוּחוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (יחזקאל לו) מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בָּאִי הָרוּחַ. בְּאַרְבַּע לֹא כְתוּב, אֱלָא מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם, שְׂיֵהָא כְּלוּל מֵאַרְבַּעַתָּם.

עֵיף אָנֹכִי, בְּלֹא אֲכִילָה וּשְׁתִּיתָה. **וְהֵלֵב** אומר: תן לי הראשון והמבחר מכל מה שתבֹלע, תן לי בכורתך. זֶה שְׁכָתוּב מְכָרָה כִּיּוֹם אֶת בְּכוֹרְתְּךָ לִי, רִאשִׁית הַתְּאֻנָּה. עד שֶׁהֵלֵב מְהֵרָה וְחוֹשֵׁב בְּמַאֲכָל, בּוֹלַע הַכֶּבֶד. שְׂאֵלְמָלֹא אוֹתוֹ כְּסוּפָא וְהִרְהוּרָא שֶׁל הֵלֵב בְּמַאֲכָל, לֹא יוֹכְלוּ הַכֶּבֶד וְהָאֲבָרִים לְבָלוּעַ. שְׂאָמַר רַבִּי יוֹסִי, בֵּין דֶּרֶךְ הָעֲבָדִים – שְׂאִינִם אוֹכְלִים עד שֶׁהָאֲדוֹן אוֹכֵל.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב לְאַחַר כֵּן, וַיַּעֲקֹב נָתַן לַעֲשָׂו לָחֶם וּגְזִיד עֲדָשִׁים. מִחוּ זֶה

וְתֵאֵנָּה, אוֹתוֹ הָרוּחַ הוּא רוּחַ הַמּוֹלִיד, הוּא הָרוּחַ הָאוֹכֵל וְשׁוֹתָהּ. וְאֵין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לְיָמוֹת הַמְּשִׁיחַ, אֲלָא שְׁעֵבֹד מַלְכִּיּוֹת בְּלָבָד. וְאֵין בֵּין עוֹלָם הַזֶּה, לְתַחֲיִית הַמַּתִּים אֲלָא נְקִיּוֹת וְהִשְׁנָת יְדִיעָה. רַב נַחֲמָן אָמַר וְאֶרִיכוֹת יָמִים.

אָמַר רַב יוֹסֵף וְכִי יָמוֹת הַמְּשִׁיחַ וְתַחֲיִית הַמַּתִּים לֹאוּ חָד הוּא. אָמַר לִיה, לֹא. דְּתַנּוּ, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קוֹדֵם לְקַבּוּץ גָּלִיּוֹת, קַבּוּץ גָּלִיּוֹת, קוֹדֵם לְתַחֲיִית הַמַּתִּים, וְתַחֲיִית הַמַּתִּים הוּא אַחֲרוֹן שְׂבָכָלָם. **מָנָא לָן**, דְּכַתִּיב (תהלים קמז) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם ה' נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנֵם הָרוּפָא לְשִׁבּוּרֵי לֵב וּמַחְבֵּשׁ לְעַצְבוֹתָם. זֶה הִיא תַּחֲיִית הַמַּתִּים, שְׁהִיא הָרְפוּאָה לְשִׁבּוּרֵי לֵב עַל מַתִּיהֶם. בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם תַּחֲלָה, וְאַחֲרָיו נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנֵם, וְהָרוּפָא לְשִׁבּוּרֵי לֵב אַחֲרוֹן עַל הַכֹּל.

תַּנּוּ, אַרְבָּעִים שָׁנָה קוֹדֵם הַקַּבּוּץ גָּלִיּוֹת לְתַחֲיִית הַמַּתִּים, כְּדֹאמְרֵינוּ וְיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה. הֵאֵי אַרְבָּעִים שָׁנָה, מָאֵי עֲבִידְתִּיהוּ. אָמַר רַב כְּהֵנָּה אָמַר רַבִּי בְרוּקָא, מִקַּבּוּץ גָּלִיּוֹת עַד תַּחֲיִית הַמַּתִּים, כַּמָּה צְרוֹת, כַּמָּה מַלְחָמוֹת יִתְעוֹדְרוּ עַל יִשְׂרָאֵל, וְאַשְׁרֵי הַנִּמְלָט מֵהֶם, דְּכַתִּיב, (דניאל יב) וּבָעִת הַהִיא יִמְלֹט עִמָּךְ כָּל הַנִּמְצָא כְּתוּב בַּסֵּפֶר.

לשון הקודש

מִנּוּן לָנוּ? שְׂכָתוּב (תהלים קמז) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם ה' נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנֵם. הָרוּפָא לְשִׁבּוּרֵי לֵב וּמַחְבֵּשׁ לְעַצְבוֹתָם. זֶה הִיא תַּחֲיִית הַמַּתִּים שְׁהִיא הָרְפוּאָה לְשִׁבּוּרֵי לֵב עַל מַתִּיהֶם. בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם תַּחֲלָה, וְאַחֲרָיו נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנֵם, וְהָרוּפָא לְשִׁבּוּרֵי לֵב אַחֲרוֹן עַל הַכֹּל.

שְׁנִינּוּ, אַרְבָּעִים שָׁנָה קוֹדֵם הַקַּבּוּץ גָּלִיּוֹת לְתַחֲיִית הַמַּתִּים, כְּמוֹ שְׁאִמְרֵנוּ וְיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה. אַרְבָּעִים הַשָּׁנָה הִלּוּ מֵה מַעֲשִׂיהֶם? אָמַר רַב כְּהֵנָּה אָמַר

וְלִמְדֵנוּ, אוֹתוֹ הָרוּחַ הוּא רוּחַ הַמּוֹלִיד, הוּא הָרוּחַ הָאוֹכֵל וְשׁוֹתָהּ, וְאֵין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לְיָמוֹת הַמְּשִׁיחַ אֲלָא שְׁעֵבֹד מַלְכִּיּוֹת בְּלָבָד, וְאֵין בֵּין עוֹלָם הַזֶּה לְתַחֲיִית הַמַּתִּים אֲלָא נְקִיּוֹת וְהִשְׁנָת יְדִיעָה. רַב נַחֲמָן אָמַר, וְאֶרִיכוֹת יָמִים.

אָמַר רַב יוֹסֵף, וְכִי יָמוֹת הַמְּשִׁיחַ וְתַחֲיִית הַמַּתִּים אֵינֶם אַחָד? אָמַר לוֹ, לֹא, שְׁשִׁנּוּ, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קוֹדֵם לְקַבּוּץ גָּלִיּוֹת, קַבּוּץ גָּלִיּוֹת, קוֹדֵם לְתַחֲיִית הַמַּתִּים, וְתַחֲיִית הַמַּתִּים הִיא אַחֲרוֹן שְׂבָכָלָם.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מִהֶבֶא, (דניאל יב) יִתְבָּרְרוּ וַיִּתְּלֹבְנוּ וַיִּצְרְפוּ רַבִּים.
 רַבִּי יִצְחָק אָמַר מִהֶבֶא, (זכריה יג) וַיִּצְרְפֹתִים בְּצִרוֹף אֶת הַכֶּסֶף
 וּבַחֲנָתִים בְּבַחוּן אֶת הַזָּהָב. וּבְאוֹתָם הַיָּמִים, יִהְיוּ יָמִים אֲשֶׁר יֹאמְרוּ
 (קהלת יב) אֵין לִי בָהֶם חֶפֶץ, וּמִשָּׁעָה שִׁיעֲבֹרוּ הַצָּרוֹת עַד תַּחֲתִית הַמָּתִים
 אַרְבָּעִים שָׁנָה.

רַב הוֹנָא אָמַר, תָּא חַזִּי (יהושע ה) כִּי אַרְבָּעִים שָׁנָה הָלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 בַּמִּדְבָּר וְגו' אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל ה', כִּהְיִי גִּוּוֹנָא (גופא) הָבָא.
 אָמַר רַב יוֹסֵף, כָּל אֵלִין חַד מְלָה אָמְרוּ, וְלִסּוֹף אַרְבָּעִים שָׁנָה
 שֶׁהַצָּרוֹת יַעֲבֹרוּ וְהַרְשָׁעִים יִכְלוּ, יִחְיוּ הַמָּתִים שׁוֹכְנֵי עֶפְרָה. מָאִי
 טַעְמָא, מְשׁוּם דְּכַתִּיב, (נחום א) לֹא תִקּוּם פְּעַמִּים צָרָה, וְדִי לָהֶם בְּמָה
 שֶׁעֲבָרוּ. וּמִזְמַן תַּחֲתִית הַמָּתִים, יִתִּישַׁב עַלְמָא בִּישׁוּבוֹ, הֲדָא הוּא
 דְּכַתִּיב, (זכריה יד) בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ, הָוָה יְתִיב, וְהָוָה קָא מַצְטַעַר בְּנַפְשׁוֹ טַפִּי
 עָאֵל לְקַמִּיָּה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. אָמַר לִיה חִיּוּ נִהִירוּ בּוֹצִינָא
 דְּעַלְמָא לְמָה חֲשׁוֹכִין. אָמַר לִיה, חִיּוּ וּדְחִילוּ סָנִי עָאֵל בִּי, דִּהָא אֲנָא

לשון הקודש

שָׁנָה הָלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וְגו' אֲשֶׁר
 לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל ה' - כְּמוֹ כֵּן (והגוף) כָּאֵן.
 אָמַר רַב יוֹסֵף, כָּל אֵלוּ דְּבַר אֶחָד אָמְרוּ.
 וְלִסּוֹף אַרְבָּעִים שָׁנָה, שֶׁהַצָּרוֹת יַעֲבֹרוּ
 וְהַרְשָׁעִים יִכְלוּ, יִחְיוּ הַמָּתִים שׁוֹכְנֵי עֶפְרָה.
 מָה הַטַּעַם? מְשׁוּם שֶׁכָּתוּב (נחום א) לֹא
 תִקּוּם פְּעַמִּים צָרָה, וְדִי לָהֶם בְּמָה
 שֶׁעֲבָרוּ. וּמִזְמַן תַּחֲתִית הַמָּתִים יִתִּישַׁב
 הָעוֹלָם בִּישׁוּבוֹ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב בַּיּוֹם הַהוּא
 יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ הָיָה יוֹשֵׁב, וְהָיָה
 מַצְטַעַר בְּנַפְשׁוֹ מְאֹד. נִכְנָס לְפָנָיו רַבִּי
 יְהוֹשֻׁעַ. אָמַר לוֹ, מְרִאָה הָאוּר שֶׁל מְאוּר

רַבִּי בְרוּקָא, מְקַבּוּץ גָּלוּת עַד תַּחֲתִית
 הַמָּתִים בְּמָה צָרוֹת, בְּמָה מְלַחְמוֹת
 יִתְעוֹרְרוּ עַל יִשְׂרָאֵל, וְאֲשֶׁרִי הַנִּמְלֹט
 מֵהֶם, שֶׁכָּתוּב (דניאל יב) בְּעֵת הַהִיא יִמְלֹט
 עַמֶּךָ כָּל הַנִּמְצָא כְּתוּב בַּסֵּפֶר.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מִכָּאֵן, יִתְבָּרְרוּ וַיִּתְּלֹבְנוּ
 וַיִּצְרְפוּ רַבִּים. רַבִּי יִצְחָק אָמַר מִכָּאֵן, (זכריה
 יג) וַיִּצְרְפֹתִים בְּצִרוֹף אֶת הַכֶּסֶף וּבַחֲנָתִים
 בְּבַחוּן אֶת הַזָּהָב. וּבְאוֹתָם הַיָּמִים יִהְיוּ
 יָמִים אֲשֶׁר יֹאמְרוּ אֵין לִי בָהֶם חֶפֶץ.
 וּמִשָּׁעָה שִׁיעֲבֹרוּ הַצָּרוֹת עַד תַּחֲתִית
 הַמָּתִים אַרְבָּעִים שָׁנָה.

רַב הוֹנָא אָמַר, בָּא רָאָה, כִּי אַרְבָּעִים

חמי מה דאתערו חברנא מארי מתניתא, דשאתר עליהו רוח קדישין. והוא דאתערו, דבשתייתאי יהא פורקנא, שפיר. אבל אנא חמי אורכא יתירא על אינון דיירא עפרא, דבאלף שתייתאי לזמן (שמות י" ע"א) ארבע מאות ותמנא שנין מניה, יהיו קיימין כל דיירי עפרא בקיומיהון.

ובג'ני כד אתערו חברנא, על פסוקא דקרא לזן בני חת, ח"ת, דיתערו לז"ת שנה, וחינו דכתיב, (ויקרא כה) בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו. בששיתלם הזאת, שהוא חמשת אלפים וארבע מאות ותמנא, תשובו איש אל אחוזתו, אל נשמתו, שהיא אחוזתו ונחלתו.

(עוד) אמר רבי יהושע לא תקשי לך האי, דהא תנינן ג' בתות הן, של צדיקים גמורים ושל רשעים גמורים ושל בינונים. צדיקים גמורים יקומון בקימה של מתי ארץ ישראל, מהיום כמה שנים, שהם קודמים בתחלה, בשנת הארבעים של קבוץ גלויות. והאחרונים כלם, לזמן ארבע מאות ושמונה שנה לאלף הששי,

לשון הקודש

בששיתלם הזאת, שהוא חמשת אלפים וארבע מאות ושמונה, תשובו איש אל אחוזתו, אל נשמתו, שהיא אחוזתו ונחלתו.

[ועוד] אמר רבי יהושע, שזה לא יהיה לך קשה, שהרי שנינו, שלש בתות הן: של צדיקים גמורים, ושל רשעים גמורים, ושל בינונים. צדיקים גמורים יקומון בקימה של מתי ארץ ישראל, מהיום כמה שנים, שהם קודמים בתחלה בשנת הארבעים של קבוץ גלויות. והאחרונים כלם לזמן ארבע מאות ושמונה שנה לאלף הששי, כמו שאמרנו. מי יזכה

העולם למה חשוכים? אמר לו, מראה ופחד רב נכנס בו, שהרי אני רואה מה שהתעוררו חברינו בעלי הבריתא, ששורה עליהם רוח של קדושים, והוא שהעירו שבששי יהיה גאלה, יפה. אבל אני רואה אריכות יתר על אותם שוכני עפר, שבאלף הששי לזמן ארבע מאות ושמונה שנים ממנו יהיו עומדים כל שוכני עפר בקיומם.

ומשום כד העירו חברינו על הפסוק שקרא להם בני חת, ח"ת – שיתעוררו לז"ת שנה, והינו שכתוב (ויקרא כה) בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו.

בְּדַקְאִמְרָן. מָאן יִזְכֵּה לְהָאֵי אֲרַכָּא, מָאן יִתְקַיֵּים בְּקִיּוּם דְּתִיבָה בִּין
הָאֵי זְמַנָּא, וְעַל דָּא אֶצְטַעֲרָנָא בְּנַפְשָׁאִי.

אָמַר לִיה, רַבִּי, הָא תַּנִּינָן, (בראשית א) יְהִי אוֹר, יְהִי ר"ז. חֲזוֹר וְאָמַר,
בְּתִשּׁוּבָה יִתְקַדֵּם כָּלָא. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אֵי לָאו דְּאִמְרַת
הָכִי, אַחֲסִימָנָא פּוּמִין לְמַצְפֵּי פּוּרְקָנָא כָּל יוֹמָא, דְּכַתִּיב, (ישעיה לג) חֶסֶן
יְשׁוּעוֹת. מַהוּ יְשׁוּעוֹת, אֵלּוּ הַמַּצְפִּים יְשׁוּעוֹת בְּכָל יוֹם.

מָה הוּא דַּעְתּוֹי דְּרַבִּי אֶלְעָזָר. הֵינּוּ דְּכַתִּיב, (דניאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׁנֵי
אֲדָמַת עֶפְרָיִם יִקְיָצוּ. מִשְׁמַע דְּכַתִּיב מִיִּשְׁנֵי אֵלּוּ הֵם הַצַּדִּיקִים
הַנִּקְדָּמִים בְּחֵייהֶם קוֹדֵם זֶה. וְכַמָּה שָׁנִים הֵם נִקְדָּמִים, רַבִּי יְהוּדָה
אָמַר מְאֵתִים וְעֶשְׂרִי שָׁנִים. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, רַד"י שָׁנָה, דְּכַתִּיב,
(במדבר כד) וַיִּרְדּוּ מִיַּעֲקֹב וְגו'. יִרְדּוּ שָׁנָה נִקְדָּמִים הַצַּדִּיקִים לְשָׂאֵר כָּל
אָדָם. רַב נַחֲמָן אָמַר, לְפִי הַשִּׁיעוֹר שֶׁנִּבְלָה בַּעֲפָר. אָמַר לִיה רַבִּי
יוֹסֵי, אִם בֶּן הָרִבֵּה תַּחֲחִיּוֹת הוּוּ, אֵלָּא כָּל תַּחֲחִיּוֹת יִהְיוּ בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן,
וְהָאֵי דְּאִתְמַר בְּחִזּוֹן (דניאל י) וְאִמַּת הַדְּבָר וְצָבָא גְדוֹל.

וַיְהִי רָעַב בְּאַרְצָא מְלֵבַד הָרָעַב הָרָאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בִּימֵי אַבְרָהָם.
(בראשית כו) רַבִּי אַבְהוּ פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים א) עַד שֶׁהִמְלִיךְ

לשון הקודש

לְאֶרְצָא הַזֶּה? מִי יִתְקַיֵּים בְּקִיּוּם דְּתוֹ בִּין
הַזְּמַן הַזֶּה, וְעַל בֶּן אֲנִי מַצְטַעֲר בְּנַפְשִׁי.
אָמַר לוֹ, רַבִּי, הִנֵּה שְׁנִינּוּ, יְהִי אוֹר – יְהִי
ר"ז. חֲזוֹר וְאָמַר, בְּתִשּׁוּבָה יִתְקַדֵּם כָּלָא.
אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אִם לֹא שְׂאִמְרַת כָּדָה,
חֲסִמָּנּוּ אֶת הַפִּיּוֹת לְצַפּוֹת לְנֶאֱלָה כָּל יוֹם,
שְׁכַתוֹב (יחזקאל לג) חֶסֶן יְשׁוּעוֹת. מַהוּ
יְשׁוּעוֹת? אֵלּוּ הַמַּצְפִּים יְשׁוּעוֹת בְּכָל יוֹם.
מַהִי דַּעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר? הֵינּוּ מַה
שְׁכַתוֹב וְרַבִּים מִיִּשְׁנֵי אֲדָמַת עֶפְרָיִם יִקְיָצוּ.
מִמִּשְׁמַע שְׁכַתוֹב מִיִּשְׁנֵי, אֵלּוּ הֵם
הַצַּדִּיקִים הַנִּקְדָּמִים בְּחֵייהֶם קוֹדֵם זֶה.

וְכַמָּה שָׁנִים הֵם נִקְדָּמִים? רַבִּי יְהוּדָה
אָמַר, מְאֵתִים וְעֶשְׂרִי שָׁנִים. רַבִּי יִצְחָק
אָמַר, רַד"י שָׁנָה, שְׁכַתוֹב (במדבר כד) וַיִּרְדּוּ
מִיַּעֲקֹב וְגו'. יִרְדּוּ שָׁנָה נִקְדָּמִים הַצַּדִּיקִים
לְשָׂאֵר כָּל אָדָם. רַב נַחֲמָן אָמַר, לְפִי
הַשִּׁיעוֹר שֶׁנִּבְלָה בַּעֲפָר. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי,
אִם בֶּן, הָרִבֵּה תַּחֲחִיּוֹת הֵינּוּ, אֵלָּא כָּל
תַּחֲחִיּוֹת יִהְיוּ בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, וְהֵינּוּ שְׁנֵי אֲמַר
בְּחִזּוֹן, (דניאל י) וְאִמַּת הַדְּבָר וְצָבָא גְדוֹל.
וַיְהִי רָעַב בְּאַרְצָא מְלֵבַד הָרָעַב הָרָאשׁוֹן
אֲשֶׁר הָיָה בִּימֵי אַבְרָהָם. רַבִּי אַבְהוּ פָּתַח
וְאָמַר, (שיר א) עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ גְרָדִי

בְּמִסְבּוֹ נָתַן רִיחוֹ. דְּתַנִּינָן, אַרְבַּע תְּקוּפוֹת וְאַרְבַּע זְמָנִים
מְשׁוּנָּיִים זֶה מִזֶּה יַעֲבְרוּ הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לָבֵא. הָאֶחָד, אוֹתוֹ זְמַן יִשְׁנָא
הַחֲכָמָה בְּעוֹלָם וַיִּשְׁנֶה הַשָּׁנָה מֵה שָּׁלָא הִשְׁנֶה בְּזֶה הָעוֹלָם. דְּתַנִּינָן,
אָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, הַשָּׁנָה הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לָבֵא, יוֹתֵר מִמֶּלְאֲכֵי
הַשָּׁרָת דְּכֻתִּיב, (ישעיה יא) כַּמִּים לַיָּם מְכַסִּים. הַשְּׁנִי תַתְּעַסְקוֹן (חסר) (עד
כאן מדרש הנעלם)

וַיִּשְׁאַלּוּ אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם לְאַשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר אַחֲתִי הִיא,
(בראשית כו) כָּמָה דָּאָמַר אַבְרָהָם בְּגִין
דְּשְׁכִינְתָּא הָזֶה עֲמִיָּה וְעַם אֶתְתִּיָּה, וּבְגִין שְׁכִינְתָּא
קָאָמַר, דְּכֻתִּיב, (משלי ז) אָמֹר לַחֲכָמָה אַחֲתִי אֵת. וְעַל
דָּא אֶתְתַּקַּף וַאֲמַר אַחֲתִי הִיא. תו, אַבְרָהָם וַיִּצְחָק,
הָכִי אֶתְתִּיָּה, וַיִּדְּאִי בְּגִין קָרָא דְּכֻתִּיב (שיר השירים ה) אַחֲתִי
רַעֲיָתִי יוֹנְתִי תַמָּתִי, וּבְגִין כֶּךָ וַדָּאִי אֶתְתִּיָּה לֹזֵן לוֹמַר,
אַחֲתִי הִיא, וְעַל דָּא אֶתְתַּקְּפוּ צְדִיקָיָא בֵּיהּ בְּקַדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא.

לשון הקודש

אַחֲתִי הִיא, כְּמוֹ שֶׁאָמַר אַבְרָהָם, מִשׁוּם
שְׁשִׁכְנָה הִיְתָה עִמּוֹ וְעַם אִשְׁתּוֹ, וּבִשְׁבִיל
הַשְׁכִּינָה הוּא אָמַר, שְׁכִתוּב (משלי ז) אָמַר
לַחֲכָמָה אַחֲתִי אֵת, וְעַל כֵּן הִתְחַזַּק וַאֲמַר
אַחֲתִי הִיא. עוֹד, אַבְרָהָם וַיִּצְחָק כֶּךָ רָאוּי,
שְׁוֹדָאִי מִשׁוּם הַפְּסוּק שְׁכִתוּב (שיר ה) אַחֲתִי
רַעֲיָתִי יוֹנְתִי תַמָּתִי, וּמִשׁוּם כֶּךָ וַדָּאִי
נִרְאָה לָהֶם לוֹמַר אַחֲתִי הִיא, וְעַל כֵּן
מִתְחַזְּקִים הַצְּדִיקִים בְּקַדְשָׁהּ.

נָתַן רִיחוֹ. שְׁשִׁנִּינוּ, אַרְבַּע תְּקוּפוֹת
וְאַרְבַּעַה זְמָנִים מְשׁוּנָּיִים זֶה מִזֶּה יַעֲבְרוּ
הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לָבֵא. הָאֶחָד – אוֹתוֹ זְמַן
יִשְׁנָא הַחֲכָמָה בְּעוֹלָם וַיִּשְׁנֶה הַשָּׁנָה מֵה
שָּׁלָא הִשְׁנֶה בְּזֶה הָעוֹלָם. שְׁשִׁנִּינוּ, אָמַר
רַבִּי פְּנִיחָס, הַשָּׁנָה הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לָבֵא
יוֹתֵר מִמֶּלְאֲכֵי הַשָּׁרָת, שְׁכִתוּב (ישעיה יא)
כַּמִּים לַיָּם מְכַסִּים. הַשְּׁנִי תַתְּעַסְקוֹ. (חסר)

(עד כאן מדרש הנעלם)

וַיִּשְׁאַלּוּ אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם לְאַשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר

וַיְהִי כִּי אָרְכוּ לוֹ שָׁם הַיָּמִים וְגו'. (בראשית כו) אֶת רַבְקָה

אֶשְׁתּוֹ דִּיקָא, (וְדָא שְׂכִינְתָא, בְּמָה דְעֵבֻדָּה זָרָה כְּתִיב בָּהּ) (שמות

לב) וַיָּקֻמוּ לְצַחֵק הָכִי נָמִי מִצַּחֵק אֵת) דָּא שְׂכִינְתָא דְחַתּוֹת עָמָה

דְּרַבְקָה. דָּבָר אַחֵר, וְכִי סִלְקָא דַּעְתָּךְ דִּיצַחֵק הָוָה

מִשְׁמַשׁ עֲרִסְיָה בִּימָמָא, דְּהָא תַּנִּינָן יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין

אֵינוֹן וְלֹא מִשְׁמַשִּׁי עֲרִסְיָהוּ בִּימָמָא, וַיִּצַּחֵק דְּהָוָה

קַדִּישׁ, הָוָה מִשְׁמַשׁ עֲרִסְיָה בִּימָמָא.

אֵלָּא, וְדָאִי אַבִּימָלְךְ חָכִים הָוָה, וְאִיהוּ אֶסְתַּבֵּל

בְּאַצְטַגְנִינוּתָא דִּילִיָּה, דְּאִיהוּ חֲלוֹן. כְּתִיב

הָכָא (בראשית כו) בְּעַד חֲחֲלוֹן, וְכְתִיב הָתָם (שופטים ה) בְּעַד

חֲחֲלוֹן נִשְׁקָפָה וַתִּיבֵב אִם סִסְרָא, מַה לְּהֵלֵן

בְּאַצְטַגְנִינוּתָא, אוֹף הָכִי נָמִי בְּאַצְטַגְנִינוּתָא, וְחָמָא

דְּלֹא הָוָה בְּמָה דְּהָוָה אָמַר יִצְחָק. אֵלָּא וְדָאִי אִיהוּ

מִצַּחֵק עָמָה, וְאִיהִי אֶתְתִּיָּה. וְכֵדִין (בראשית כו) וַיִּקְרָא

אַבִּימָלְךְ לְיִצְחָק וַיֹּאמֶר וְגו'. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, יְאוֹת הָוָה

לשון הקודש

מִשְׁמַשׁ מִטָּתוֹ בַּיּוֹם?

אֵלָּא וְדָאִי שְׂאֵבִימָלְךְ הִיָּה חָכֵם, וְהוּא

הַסֶּתֶבֶל בְּאַצְטַגְנִינוּתוֹ שְׁהוּא חֲלוֹן.

כְּתוּב בָּאֵן בְּעַד חֲחֲלוֹן, וְכְתוּב שָׁם (שופטים

ה) בְּעַד חֲחֲלוֹן נִשְׁקָפָה וַתִּיבֵב אִם סִסְרָא.

מַה לְּהֵלֵן בְּאַצְטַגְנִינוּת, אָף בָּאֵן

בְּאַצְטַגְנִינוּתוֹ. וְרָאָה שְׁלֹא הִיָּה כְּמוֹ

שְׂאוֹמֵר יִצְחָק, אֵלָּא וְדָאִי הוּא מִצַּחֵק

וַיְהִי כִּי אָרְכוּ לוֹ שָׁם הַיָּמִים וְגו'. אֵת

רַבְקָה אֶשְׁתּוֹ - דִּיקָא, וְהוּא הַשְּׂכִינָה. כְּמוֹ

שְׂעִבּוּדָה זָרָה כְּתוּב בָּהּ וַיָּקֻמוּ לְצַחֵק, כְּדָ גַם מִצַּחֵק

אֵת זֶה שְׂכִינָה שְׁהִיָּתָה עִם רַבְקָה. דָּבָר

אַחֵר, וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתָּךְ שְׂיִצַּחֵק הִיָּה

מִשְׁמַשׁ מִטָּתוֹ בַּיּוֹם? שְׁהִרִי שְׁנִינוּ,

יִשְׂרָאֵל הֵם קְדוּשִׁים וְלֹא מִשְׁמַשִּׁים

מִטָּתָם בַּיּוֹם, וַיִּצַּחֵק שְׁהִיָּה קְדוּשָׁה הִיָּה

אֲבִימֶלֶךְ לְמַעַבְדֵּי לְיִצְחָק בְּמָה דַּעְבֵּד לְאַבְרָהָם, בַּר
דָּהָא אוֹכַח לִיה קֳדָשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא בְּקִדְמִיתָא.

תָּא חַזִּי, בְּתִיב כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים
בְּמָקוֹם הַזֶּה, אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּגִין כֶּךָ אָמַר
אַחֲתִי הִיא, בְּגִין לְאַתְדַּבְּקָא בְּשְׂכִינְתָּא, דְּכִתִּיב, (משלי ז)
אֲמֹר לַחֲכָמָה אַחֲתִי אֶת. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּבָחוּ לָא
הָזֶה מְהִימְנוּתָא, דְּאִי מְהִימְנוּתָא אֲשַׁתְּבַּח בִּינִיחוּ, לָא
הָזֶה אֲצַטְרִיד. אֲבָל מַגֵּן דְּלֹא הָזֶה בִּינִיחוּ מְהִימְנוּתָא,
אָמַר הָכִי. וּבְגִין כֶּךָ אָמַר (בראשית כ) כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵין
יִרְאֵת אֱלֹהִים (דף קמ"א ע"א) בְּמָקוֹם הַזֶּה. אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים,
דָּא מְהִימְנוּתָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּגִין דְּלֹא שְׂרִיא שְׂכִינְתָּא לְבַר
מֵאֲרַעָא קֳדִישָׁא וְעַל דָּא אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים
בְּמָקוֹם הַזֶּה, דְּלֹא אֲתִירִיה הוּא, וְלֹא שְׂרִיא הָכָא.

לשון הקודש

אֶת. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׂבָדָם לֹא הִיתָה
אֲמוּנָה. שָׂאֵם נִמְצָאָה בָּהֶם אֲמוּנָה, לֹא
הָיָה צָרִיד, אֲבָל מִתּוֹךְ שְׂלֹא הִיתָה
בִּינִיחָם אֲמוּנָה אָמַר כֶּךָ, וּמִשּׁוּם כֶּךָ
אָמַר, כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים
בְּמָקוֹם הַזֶּה. אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים, זוּ
הָאֲמוּנָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִשּׁוּם שְׂלֹא שׁוּרָה
הַשְׂכִּינָה מִחוּץ לְאַרְץ הַקְּדוּשָׁה, וְעַל זֶה

עָמָה, וְהִיא אֲשֶׁתּוֹ. וְאִזּוּ וִיקְרָא אֲבִימֶלֶךְ
לְיִצְחָק וַיֹּאמֶר וְגו'. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, נָאֶה
הָיָה לְאֲבִימֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת לְיִצְחָק כְּמוֹ
שֶׁעָשָׂה לְאַבְרָהָם, רַק שֶׁזֶה הוֹכִיחַ אוֹתוֹ
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרֹאשׁוֹנָה.

כֹּא רָאֵה, כְּתוּב כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵין יִרְאֵת
אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה. אָמַר רַבִּי אַבָּא,
מִשּׁוּם כֶּךָ אָמַר אַחֲתִי הִיא, כְּדִי לְהַדְּבִק
בְּשְׂכִינָה, שְׂכָתוֹב אָמַר לַחֲכָמָה אַחֲתִי

וַיִּצְחָק אֶת־תִּקְוָה בֵּיהּ בְּמַהֲיֻמְנוּתָא, דְּחִמָּא דְּהָא
שְׂכִינְתָא גו' אֶתְתִּיה שְׂרָיָא.

וַיֵּצֵאוּ אַבְימֶלֶךְ אֶת כָּל הָעָם לֵאמֹר הַנּוֹגֵעַ בְּאִישׁ הַזֶּה
וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוּמָת (בראשית כו). תָּא חַזִּי, כַּמָּה
אוֹרִיךְ לְהוּ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְרִשְׁיַעֲיָא, בְּגִין הַחוּא
טִיבוּ דְעֵבֶד עִם אֲבָהֶן קִמָּאִי. דְּהָא בְּגִין דָּא לֹא
שְׁלִיטוּ בְּהוּ יִשְׂרָאֵל עַד לְבִתְר דְּרִין בְּתַרְאִין. יְאוּת
עֵבֶד אַבְימֶלֶךְ, דְּעֵבֶד טִיבוּ עִם יִצְחָק, דְּאָמַר לִיה
(בראשית כ) הִנֵּה אֶרְצִי לְפָנֶיךָ בְּטוֹב בְּעֵינֶיךָ שֵׁב.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, חֲבַל עָלֵיהוּ דְרִשְׁיַעֲיָא, דְּטִיבוּתָא
דְּלַחֲוֹן לָאו אִיהוּ שְׁלִים, תָּא חַזִּי, עֲפְרוֹן
בְּקִדְמִיתָא אָמַר, (בראשית כג) אֲדֹנָי שְׁמַעֲנִי הַשָּׂדֶה נָתַתִּי
לָךְ וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לָךְ נִתְּתִיהּ וְגו'. וּלְבִתְרָא אָמַר,
(בראשית כג) אֶרֶץ אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁקֶל כֶּסֶף וְגו', וּכְתִיב

לשון הקודש

אִין יִרְאֵת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה, שְׂוָה לֹא
מָקוֹמוֹ וְלֹא שׁוּרָה כָּאֵן. וַיִּצְחָק הַחֲזִיק בּוֹ
בְּאֻמוּנָה, שְׂרָאָה שְׁהֵנָה הַשְׂכִּינָה שׁוּרָה
בְּתוֹךְ אִשְׁתּוֹ.

וַיֵּצֵאוּ אַבְימֶלֶךְ אֶת כָּל הָעָם לֵאמֹר הַנּוֹגֵעַ
בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוּמָת בֹּא רְאֵה
כַּמָּה מְאֹרִיךְ לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְרִשְׁעִים מְשׁוּם אוֹתוֹ הַחֲסֵד שְׁעֵשָׂה עִם
הָאֲבוֹת הַקָּדוֹשִׁים, שְׁהָרִי מְשׁוּם זֶה לֹא

שְׁלִטוּ בְּיִשְׂרָאֵל עַד לְאַחַר דְּוֵרוֹת
אַחֲרוֹנִים. יָפָה עָשָׂה אַבְימֶלֶךְ שְׁעֵשָׂה
חֲסֵד עִם יִצְחָק שְׁאָמַר לוֹ (לְאַבְרָהָם) הִנֵּה
אֶרְצִי לְפָנֶיךָ בְּטוֹב בְּעֵינֶיךָ שֵׁב.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, חֲבַל עַל הָרִשְׁעִים
שְׁחַסְדָּם אִינוּ שְׁלָם. בֹּא רְאֵה, עֲפְרוֹן
אָמַר בְּהִתְחַלָּה, (בראשית כג) אֲדֹנָי שְׁמַעֲנִי
הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לָךְ וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לָךְ
נִתְּתִיהּ וְגו'. וְאַחַר כֵּךְ אָמַר, אֶרֶץ אַרְבַּע

(בראשית כג) וַיִּשְׁקֹל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן וְגו', עוֹבֵר לְסוֹחֵר.
 אוֹף הָכָא, בְּתִיב בְּקִדְמִיתָא, הִנֵּה אֲרֻצֵּי לְפָנֶיךָ וְגו'.
 וּלְבִתָּר אָמַר לוֹ, (בראשית כו) לֵךְ מֵעַמָּנוּ כִּי עֲצַמְתָּ מִמָּנוּ
 מְאֹד. אָמַר לִיה רַבִּי אֶלְעָזָר, דָּא הוּא טִיבוּ דְעֵבֶד
 עֲמִי, דִּלָּא נָסִיב מְדִילִיה אֲבִימֶלֶךְ כְּלוּם, וְשִׁדְרִיה
 בְּכָל מְמוֹנִיָּה, וּלְבִתָּר אֲזַל בְּתִרִיָּה, לְמַגְזֵר עֲמִיָּה קִיָּים.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יָאוּת עֵבֶד יִצְחָק, דִּהָא בְּגִין
 דִּידַע רָזָא דְחֲכָמָתָא, אֲשֶׁתִּדֵּל וְחִפְר בִּירָא
 דְּמִיּוֹן, בְּגִין לְאַתְתַּקְפָּא בְּמַחֲיִמְנוּתָא כְּדָקָא יָאוּת. וְכֵן
 אַבְרָהָם אֲשֶׁתִּדֵּל וְחִפְר בִּירָא דְּמִיָּא (וְכֵן יִצְחָק), יַעֲקֹב
 אֲשָׁכַח לִיה מִתְתַּקֵּן, וַיָּתִיב עָלֶיהָ וּכְלָהּ אֲזַלוּ בְּתִרִיָּה,
 וְאֲשֶׁתִּדֵּלוּ בְּגִין לְאַתְתַּקְפָּא בְּמַחֲיִמְנוּתָא שְׁלִימָתָא
 כְּדָקָא יָאוּת.

לשון הקודש

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יָפָה עָשָׂה יִצְחָק,
 שְׁהָרִי מְשׁוּם שְׂיַדַע אֶת סוּד הַחֲכָמָה
 הַשְׁתַּדֵּל וְחִפְר בָּאֵר מַיִם, כְּדִי לְהִתְחַזֵּק
 בְּאִמּוּנָה בְּרָאוּי. כֵּן אַבְרָהָם הַשְׁתַּדֵּל
 וְחִפְר בָּאֵר מַיִם וְכֵן יִצְחָק. יַעֲקֹב מָצָא
 אוֹתָהּ מְתַקֶּנֶת וַיָּשֶׁב עָלֶיהָ, וּכְלָם הָלְכוּ
 אַחֲרָיו וְהַשְׁתַּדֵּלוּ, כְּדִי לְהִתְחַזֵּק
 בְּאִמּוּנָה הַשְׁלָמָה בְּרָאוּי.

מֵאֵת שְׁקָל כֶּסֶף וְגו'. וּכְתוּב וַיִּשְׁקֹל
 אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן וְגו', עֵבֶר לְסוֹחֵר. אִף
 כָּאֵן כְּתוּב בְּרֵאשׁוֹנָה הִנֵּה אֲרֻצֵּי לְפָנֶיךָ
 וְגו', וְאַחֵר כֶּךָ אָמַר לוֹ לֵךְ מֵעַמָּנוּ כִּי
 עֲצַמְתָּ מִמָּנוּ מְאֹד. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר,
 זֶה הַחֲסֵד שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ – שְׁלָא לְקַח מִשָּׁל
 אֲבִימֶלֶךְ כְּלוּם, וּשְׁלָחוּ עִם כָּל מְמוֹנּוּ,
 וְאַחֵר כֶּךָ הִלֵּךְ אַחֲרָיו לְכָרוֹת עִמּוֹ
 בְּרִית.

וְהִשְׁתָּא יִשְׂרָאֵל אֶתְתַּקְּפוּ בֵּיהּ בְּרִיּוֹ דְּפִקְנֻדִּי
 אוֹרִייתָא, בְּגִזְזִין דְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא אֶתְתַּקְּפוּ
 בֵּר נָשׁ בְּצִיצִית דְּאִיהוּ מְצוּה, וְכֵר נָשׁ אֶתְעַטְפוּ בֵּיהּ.
 הָכִי נָמִי בְּתַפְלִי דְּמִנַּח אֲרִישִׁיהּ וּבְדִרְוּעִיהּ, דְּאִינוּן
 רְזָא עֲלָאָה כְּדָקָא חֲזִי. בְּגִזְזִין דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 אֶשְׁתַּבַּח בֵּיהּ בְּכֵר נָשׁ דְּאֶתְעַטְר בֵּיהּ בְּתַפְלֻי וְאֶתְעַטְפוּ
 בְּצִיצִית, וְכָלָא רְזָא דְּמַהִימְנוּתָא עֲלָאָה.

וְעַל דָּא, מָאן דְּלֹא אֶתְעַטְפוּ בְּהָא, וְלֹא אֶתְעַטְר
 לְאֶתְתַּקְּפָא בְּתַפְלִי בְּכָל יוֹמָא. דְּמִי לִיָּה דְּלֹא
 שְׂרִיא עֲמִיהּ מְהִימְנוּתָא, וְאֶתְעַדִּי מִנִּיהּ דְּחִילוּ
 דְּמֵאֲרִיהּ, וְצִלּוּתִיהּ לָאוּ צִלּוּתָא כְּדָקָא יָאוּת. וּבְגִזְזִין כְּדָ
 אֲבָהֵן הָווּ מִתְתַּקְּפִי גוּ מְהִימְנוּתָא עֲלָאָה, בְּגִזְזִין דְּבִירָא
 עֲלָאָה דְּרְזָא דְּמַהִימְנוּתָא שְׁלִימְתָא שְׂרִיא בֵּיהּ.

לשון הקודש

וְכַעַת יִשְׂרָאֵל מִתְחַזְּקִים בּוּ בְּסוּדוֹת
 שֶׁל מְצוּוֹת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּל יוֹם וְיוֹם
 מִתְחַזֵּק אָדָם בְּצִיצִית, שֶׁהִיא מְצוּה,
 וְאָדָם מִתְעַטֵּף בָּהּ. כֵּן גַּם בְּתַפְלִין
 שֶׁמְנִית עַל רֹאשׁוֹ וּבִזְרוּעוֹ, שֶׁהוּא סוּד
 עֲלִיּוֹן בְּרֵאשִׁי, מְשׁוּם שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 נִמְצָא בְּאָדָם שֶׁמִּתְעַטֵּר בּוּ בְּתַפְלִין
 וּמִתְעַטֵּף בְּצִיצִית, וְהַכָּל סוּד הָאֱמוּנָה
 הָעֲלִיוֹנָה.

וְעַל כֵּן, מִי שֶׁלֹּא מִתְעַטֵּף בָּזֶה וְלֹא
 מִתְעַטֵּר לְהַתְחַזֵּק בְּתַפְלִין בְּכָל יוֹם,
 דּוֹמֶה לוֹ שְׂאִין שׁוֹרֶה עִמּוֹ הָאֱמוּנָה, וְסָר
 מִמֶּנּוּ פֶּתַח רְבוּנוֹ, וְתַפְלָתוֹ אֵינָה תַפְלָה
 בְּרֵאשִׁי. וּמְשׁוּם כֵּן הֵיוּ הָאֲבוֹת
 מִתְחַזְּקִים בְּתוֹךְ הָאֱמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה,
 מְשׁוּם שֶׁבָּאֵר הָעֲלִיוֹנָה שֶׁל סוּד הָאֱמוּנָה
 הַשְּׁלֵמָה שׁוֹרֶה בּוֹ.

וַיַּעֲתֵק מִשָּׁם וַיַּחֲפֹר בְּאֵר אַחֶרֶת וְגו', (בראשית כו) **רַבִּי חֵיָא פָתַח וְאָמַר,** (ישעיה נח) **וְנָחָד יִי תָמִיד וְהַשְׁבִּיעַ בְּצַחֲצוֹת נַפְשָׁךְ וְעֲצֻמְתֶּיךָ יַחְלִיץ וְגו'. הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ וְאִתְמַר. אֲבָל בְּהָאִי קָרָא, בִּיה אִתְתַּקְּפוּ מֵאֲרִי מְהִימְנוּתָא דְאַבְטָה לֹון לְעֵלְמָא דְאַתִּי. וְנָחָד יִי תָמִיד בְּהָאִי עֵלְמָא וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי. וְנָחָד יִי, בִּיּוֹן דְאָמַר וְנָחָד יִי, אֲמַאי תָמִיד. אֶלָּא דָּא תָמִיד דְבִין תְּעַרְבִים, דְאִיחוּ אִתְתַּקְּפוּ תַּחוֹת דְרוּעִיה דְיִצְחָק, וְדָא הוּא חוֹלְקָא לְעֵלְמָא דְאַתִּי, מְנַלֵּן מִדְּוֹד דְכְתִיב, (תהלים כג) **יִנְחֵנִי בְּמַעְגְלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.****

וְהַשְׁבִּיעַ בְּצַחֲצוֹת נַפְשָׁךְ, (ישעיה נח) **דָּא אֲסַפְקִלְרִיא דְנִהָרָא, דְכָל נִשְׁמָתִין אִתְהַנֵּן לְאַסְתַּבְּלָא וּלְאַתְעֵנְגָא בְּגוּוּה. וְעֲצֻמְתֶּיךָ יַחְלִיץ, הָאִי קָרָא לָאו רִישִׁיה סוּפִיה. אִי נִשְׁמָתִיה דְצַדִּיקָא, (סְלָקָא לְעִילָא, נ"א אִתְהַנֵּן**

לשון הקודש

שֶׁל בֵּין הָעַרְבִים שֶׁהוּא הַתְּחִיָּק תַּחַת זְרוּעוֹ שֶׁל יִצְחָק, וְזֶהוּ הַחֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. מִנֵּיין לָנוּ? מִדְּוֹד, שֶׁכְּתוּב (תהלים כג) **יִנְחֵנִי בְּמַעְגְלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ.**

וְהַשְׁבִּיעַ בְּצַחֲצוֹת נַפְשָׁךְ – זֶה הָאֲסַפְקִלְרִיָּה הַמְאִירָה שֶׁכָּל הַנִּשְׁמוֹת נִהְיִים לְהַסְתַּבְּלָא וּלְהַתְעַנֵּג בְּתוֹכָהּ. וְעֲצֻמְתֶּיךָ יַחְלִיץ – הַפְּסוּק הַזֶּה אֵין רָאוּשׁ סוּפּוֹ. אִם נִשְׁמָתוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק

וַיַּעֲתֵק מִשָּׁם וַיַּחֲפֹר בְּאֵר אַחֶרֶת וְגו'. רַבִּי חֵיָא פָתַח וְאָמַר, (ישעיה נח) **וְנָחָד ה' תָּמִיד וְהַשְׁבִּיעַ בְּצַחֲצוֹת נַפְשָׁךְ וְעֲצֻמְתֶּיךָ יַחְלִיץ וְגו'.** הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוֹהוּ וְנִתְבָּאֵר. אֲבָל בַּפְּסוּק הַזֶּה בּוֹ הַחֲזִיקוּ בְּעִלֵּי הָאֱמוּנָה שֶׁהִבְטִיחַ לָהֶם לְעוֹלָם הַבָּא. וְנָחָד ה' תָּמִיד – בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. וְנָחָד ה', בִּיּוֹן שֶׁאָמַר וְנָחָד ה', לָמָּה תָּמִיד? אֶלָּא זֶה הַתָּמִיד

בְּעֶדְוָנָא דָּא דְלַעִילָא) מָאִי וְעֶצְמַתִּיךְ יַחְלִיץ. אֵלֶּא הָא
 אוֹקְמוּהָ. דָּא תַּחֲתִית הַמַּתִּים, דְּזַמִּין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 לְאַחֲרֵיא מִתֵּיא וְלֹאֲתַקְנָא לֹון לְגִרְמוֹי דְּבַר נֶשׁ לְמַהּוֹי
 בְּקִדְמִיתָא בְּגוּפָא שְׁלִים. וְנִשְׁמַתָּא אֶתְוֹסַפֵּת נְהוּרָא גו
 אֶסְפֹּקְלָרִיָּא דְנִהָרָא, לְאַתְנֵהָרָא עִם גּוּפָא לְקִיּוּמָא
 שְׁלִים בְּדָקָא חַוִּי.

וּבְגִין כֵּךְ בְּתִיב, וְהִיִּת בְּגוֹ רְוָה. מָאִי בְּגוֹ רְוָה, דְּלֹא
 פִּסְקוּ מִימּוֹי עֲלָאִין, לְעֵלָם וְלַעֲלָמִי עֲלָמִין,
 וְהֵאִי (גּוּפָא) גִּינְתָּא אֶתְשַׁקִּי מַנִּיה, וְאַתְרֵיוּ מַנִּיה תְּדִיר.
 (דף קמא ע"ב) וּבְמוּצָא מַיִם, דָּא הֵהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק
 מַעְדָּן וְלֹא פִּסְקִין מִימּוֹי לְעֵלָמִין.

תָּא חַוִּי, בִּירָא דְמִיִּין נִבְעִין, הֵאִי אִיהוּ רְזָא עֲלָאָה
 בְּגוֹ רְזָא דְמַהִימְנוּתָא. בִּירָא דְאִית בִּיה מוּצָא
 מַיִם, וְאִיהוּ בִּירָא דְאַתְמִלְיָא מִתְּהוּא מוּצָא מַיִם,

לשון הקודש

זֶה בְּגוֹ רְוָה? שְׁלֹא פּוֹסְקִים מִימּוֹי
 הָעֲלִיּוֹנִים לְעוֹלָם וְלַעֲוֹלָמִי עוֹלָמִים. וְהַגֵּן
 וְהַנּוֹף הֵזֶה נִשְׁקָה מִמֶּנּוּ וּמִתְרֹוה מִמֶּנּוּ
 תְּמִיד. וּבְמוּצָא מַיִם – זֶה הַנָּהָר הַהוּא
 שֶׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא מַעְדָּן, וְלֹא פּוֹסְקִים מִימּוֹי
 לְעוֹלָמִים.

בָּא רָאָה, בָּאָר שֶׁל מַיִם נּוֹבְעִים זֶהוּ סוּד
 עֲלִיּוֹן בְּתוֹךְ סוּד הָאֲמוֹנָה. בָּאָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ
 מוּצָא מַיִם, וְהֵיא בָּאָר שֶׁמִּתְמַלֵּאת

וְעוֹלָה לְמַעְלָה, נִיא נִתְּנִית בָּאוּר שֶׁל מַעְלָה, מַה
 זֶה וְעֶצְמַתִּיךְ יַחְלִיץ? אֵלֶּא הִנֵּה פִּרְשׁוּהָ,
 זֶה תַּחֲתִית הַמַּתִּים. שְׁעֵתִיד הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא לְהַחֲיוֹת אֶת הַמַּתִּים וּלְתַקֵּן אֶת
 עֲצָמוֹת הָאָדָם שֶׁיִּהְיוּ כְּבָרָא שׁוֹנֶה בְּגוּף
 שְׁלֵם, וְהַנִּשְׁמָה מוֹסִיפָה אוֹר בְּתוֹךְ
 הָאֶסְפֹּקְלָרִיָּה הַמְּאִירָה שֶׁתֹּאִיר עִם הַגּוּף
 לְבְרִית שְׁלֵם בְּרָאוּי.

וּבְמִשְׁנֵם כֵּךְ כְּתוּב וְהִיִּת בְּגוֹ רְוָה. מַה

וַאֲיֵנוּן תִּירִין דְּרִגִּין דְּאֵינוּן חַד, דְּכַר וְנוֹקְבָא בְּחַדָּא
בְּדָקָא יָאוּת.

וְתָא חֲזִי, תְּהוּא מוֹצָא מִיָּם וְתְּהוּא בִּירָא אֵינוּן חַד,
וְאֶקְרִי כֹּלָא בָּאָר. דְּהָא תְּהוּא מְקוֹרָא דְּעֵיל, וְלֹא
פְּסִיק לְעֵלְמִין, וּבִירָא אֶתְמָלִי. וּמֵאֵן דְּאֶסְתַּכַּל
בְּבִירָא דָּא, אֶסְתַּכַּל בְּרִזָּא עֲלָאָה דְּמַהֲיִמְנוּתָא, וְדָא
הוּא סִימְנָא דְּאֶבְהָן, דְּמִשְׁתַּדְּלִי לְחַפּוֹר בִּירָא דְּמִיָּא
גוֹ רִזָּא עֲלָאָה, וְלִית לְאַפְרָשָׁא בִּין מְקוֹרָא וּבִירָא
וְכֹלָא חַד.

וַיִּקְרָא שְׁמָה רְחוּבוֹת (בראשית כו). רְמִיז דְּזִמְיִין בְּנוֹי
לְמַפְלָח וְלֹאֲתַקְנָא הָאִי בִּירָא בְּדָקָא חֲזִי,
בְּרִזָּא דְּקֶרְבָּנִין וְעֵלְוִין. בְּגוֹוְנָא דָּא, (בראשית ב) וַיִּנְיַחְהוּ
בֶּגֶן עֵדֶן לְעֵבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ, אֵלִין קֶרְבָּנִין וְעֵלְוִין וּבְגִין
דָּא, יִתְפַּשְׁטוּן מִבּוֹעֵי לְכָל סְטֵרִין בְּמָה דָּאֲתָּ אָמַר,

לשון הקודש

סוד עליון, ואין להפריד בין המקור
והבאר, והכל אחד.

וַיִּקְרָא שְׁמָה רְחוּבוֹת - רְמִיז שְׁעִתִּידִים
בְּנוֹי לְעֵבֶד וּלְתַקֵּן אֶת הַבָּאָר הַזֶּה בְּרִאיוֹ
בְּסוֹד הַקֶּרְבָּנוֹת וְהָעוֹלוֹת. כְּמוֹ כֵּן,
(בראשית ב) וַיִּנְיַחְהוּ בֶּגֶן עֵדֶן לְעֵבְדָּהּ
וּלְשִׁמְרָהּ. אֵלֶּה הַקֶּרְבָּנוֹת וְהָעוֹלוֹת.
וּמִשּׁוּם זֶה יִתְפַּשְׁטוּ מַעֲנִינֹתָיו לְכָל
הַצְּדִידִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ה) וַיִּפּוּצוּ

מִמוֹצֵא הַמַּיִם הַהוּא, וְהֵם שְׁתֵּי דְרָגוֹת
שֶׁהֵן אַחַת, זָכָר וּנְקֵבָה יַחַד בְּרִאיוֹ.

וְכֹא וְרָאָה, אוֹתוֹ מוֹצָא מִיָּם וְאוֹתָהּ
בָּאָר הֵם אֶחָד, וְהַכֹּל נִקְרָא בָּאָר, שֶׁהֵרִי
אוֹתוֹ הַמְּקוֹר שְׁמִכְנִים וְלֹא פוֹסֵק
לְעוֹלָמִים, וְהַבָּאָר מִתְמַלֵּאת. וּמִי
שְׁמִסְתַּכַּל בְּבָאָר הַזֶּה, מְסַתַּכַּל בְּסוֹד
הָעֵלְיוֹן שֶׁל הָאֱמוּנָה. וְזֶהוּ סִימֵן הָאֲבוֹת
- שְׁמִשְׁתַּדְּלִים לְחַפּוֹר בָּאָר מִיָּם בְּתוֹךְ

(משלי ה) וַיִּפּוּצוּ מַעֲיִנְתֶּיךָ חוּצָה בְּרַחֲבֹת פְּלָגֵי מַיִם, וּבְגִין
כֶּךָ וַיִּקְרָא שְׁמָה רַחֲבֹת.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (משלי א) חֲכָמוֹת בַּחוּץ תִּרְוֹנָה
בְּרַחֲבֹת תִּתֵּן קוֹלָהּ. הֵאֵי קָרָא אִיהוּ רָזָא
עֲלָאָה. מָאי חֲכָמוֹת, אֵלִין חֲכָמָה עֲלָאָה וְחֲכָמָתָא
זַעֲרָא דְאַתְּכִילֵת בֵּהּ בְּעֲלָאָה וְשִׁרְיָא בֵּהּ.

בַּחוּץ תִּרְוֹנָה. תָּא חֲזִי, חֲכָמָה עֲלָאָה אִיהִי סְתִימָא
דְּכָל סְתִימִין, וְלֹא אֲתִידַע וְלֹא אִיהִי
בְּאַתְנָגְלִיָּא, בְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (איוב כח) לֹא יָדַע אֲנוּשׁ
עֲרָפָה וְגו', כִּד אֲתַפְּשִׁט לְאַתְנַהֲרָא, אֲתַנְהֲרָא בְּרָזָא
דְּעֲלָמָא דְאַתִּי, וְעֲלָמָא דְאַתִּי אֲתַבְּרִי מִנִּיהּ. כִּד תִּתֵּן
עֲלָמָא דְאַתִּי אֲתַבְּרִי בִּי"ד, וְאַתְּכִסִּיא הֵאֵי חֲכָמָה תִּמְן
וְאִינוּן חֵד. בְּזִמְנָא דְאַתְעֵתֵד (נ"א דְאַתְעֵסֵר נ"א דְאַתְעֵבֵד) כִּלְא
בְּרָזָא דְעֲלָמָא דְאַתִּי בְּדַקְאֲמָרֵן, בְּדִין הוּא חֲדוּה

לשון הקודש

הַעֲלִינָה הִיא סְתוּמָה שֶׁל כָּל הַסְתוּמִּים,
וְלֹא נֹדַעַת וְאִינָהּ בְּגִלּוּי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(איוב כח) לֹא יָדַע אֲנוּשׁ עֲרָפָה וְגו'.
כְּשֶׁמֶתַּפְּשִׁט לְהֵאִיר, מֵאִירָה בְּסוּד
הָעוֹלָם הַבֶּא, וְהָעוֹלָם הַבֶּא נִבְרָא
מִמֶּנָּה, כְּפִי שֶׁשְׁנִינּוּ, הָעוֹלָם הַבֶּא נִבְרָא
בִּי"ד, וְהַחֲכָמָה הִזוּ נִכְסִית שָׁם, וְהֵם
אַחַד בְּזִמְן שֶׁמִּתְנַצֵּב וְשֶׁמֶתַּעֲסֵר נ"א שֶׁנֶּעֱשֶׂה

מַעֲיִנְתֶּיךָ חוּצָה בְּרַחֲבֹת פְּלָגֵי מַיִם,
וּמִשּׁוּם כֶּךָ וַיִּקְרָא שְׁמָה רַחֲבֹת.
רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (שם א) חֲכָמוֹת
בַּחוּץ תִּרְוֹנָה בְּרַחֲבֹת תִּתֵּן קוֹלָהּ.
הַפְּסוּק הַזֶּה הוּא סוּד עֲלִיּוֹן. מַה זֶה
חֲכָמוֹת? אֵלּוּ הַחֲכָמָה הַעֲלִיּוֹנָה וְהַחֲכָמָה
הַקְּטָנָה שֶׁנִּכְלָלָת בְּעֲלִיּוֹנָה וְשׁוּרָה בֵּהּ.
בַּחוּץ תִּרְוֹנָה – בֵּא רֵאָה, הַחֲכָמָה

לְאַתְנֶהְרָא, וְכָלֹא בַחֲשָׁאֵי דְלֹא אֲשַׁתְּמַע לְבַר לְעֵלְמִין.

תוּ בְעֵיָא לְאַתְפְּשֻׁטָא, וְנִפְיָן מֵהָאֵי אֲתֵר אֲשָׁא וּמִיָּא וְרוּחָא, בְּמָה דְאַתְמָר. וְאַתְעֵבִיד חַד קָלָא דְנִפְקָא לְבַר וְאַשְׁתְּמַע, בְּמָה דְאַתְמָר. בְּדִין מִתְּמָן וּלְהֵלָן אִיהוּ חוּץ, דְּהָא לָגוּ בַחֲשָׁאֵי אִיהוּ דְלֹא אֲשַׁתְּמַע לְעֵלְמִין, הַשְׁתָּא דְאַשְׁתְּמַע רָזָא, אֶקְרִי חוּץ, מִכָּאן בְּעֵי בַר נָשׁ לְאַתְקַנָּא בְּעִבְדִּיתִּיה וּלְשַׁאֲלָא.

בְּרַחוּבוֹת, מָאן רַחוּבוֹת, דָּא הֵהוּא רְקִיעָא דְבִיָּה כָּל כְּכַבֵּיָא דְנִהְרִין, וְאִיהוּ מִבּוּעָא דְמִימּוֹי לָא פִסְקִין. בְּמָה דְאַתְ אָמַר, (בראשית ב) וְנִהַר יוֹצֵא מִעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן, וְאִיהוּ רַחוּבוֹת. וְתִמָּן תִּתֵּן קוּלָּהּ, עֲלָאָה וְתִתָּאָה וְכָלֹא חַד.

לשון הקודש

שְׁנַשְׁמַע הַסּוּד נִקְרָא בַחוּץ. מִכָּאן צָרִיךְ אָדָם לְהִתְקִין אֶת מַעֲשָׁהוּ וּלְבַקֵּשׁ. בְּרַחוּבוֹת – מִי הֶרְחוּבוֹת? זֶה הֶרְקִיעַ הֵהוּא שְׁבוּ מְאִירִים כָּל הַכּוֹכָבִים, וְהוּא הַמַּעֲזֵן שְׁאִין מִימּוֹי פּוֹסְקִים, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (בראשית ב) וְנִהַר יוֹצֵא מִעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. וְהוּא רַחוּבוֹת, וְשֵׁם תִּתֵּן קוּלָּהּ, עֲלִיוֹנָה וְתַתְּיוֹנָה, וְהַכֵּל אֶחָד.

הַכֵּל בַּסּוּד שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא, כְּפִי שְׁאֵמַרְנוּ. אִזּוּ הִיא הַשְׁמַחָה לְהִיּוֹת מְאִירָה, וְהַכֵּל בַּחֲשָׁאֵי, שֶׁלֹּא נִשְׁמַע בַּחוּץ לְעוֹלָמִים.

עוֹד רוֹצֵה לְהִתְפַּשֵּׁט, וְיוֹצֵאִים מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵשׁ וּמִים וְרוּחַ, כְּמוֹ שְׁנֵתְבָאָר, וְנַעֲשִׂים קוֹל אֶחָד שְׁיוֹצֵא בַחוּץ וְנִשְׁמַע, כְּמוֹ שְׁנֵתְבָאָר. אִזּוּ מַשֵּׁם וּלְהֵלָן זֶהוּ חוּץ. הָרִי בַּפְּגִיָּם הוּא בַחֲשָׁאֵי, שֶׁלֹּא נִשְׁמַע לְעוֹלָמִים. עֲכָשׁוּ

וּבְגִין דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה, (משלי כד) הָכֵן בַּחוּץ מְלֹאכְתָּךְ
וְעִתְדָה בַּשָּׂדֶה לָךְ וְגו'. הָכֵן בַּחוּץ, בְּמֶה
דֹּאֲתָמַר. דְּכְתִיב בַּחוּץ תְּרוּנָה, דְּהָא מִכָּאן קִיִּימָא
עֲבִידָא לְאַתְתָּקְנָא וּמְלָה לְשֹׁאֲלָה, דְּכְתִיב, (דברים ד) כִּי
שָׁאֵל נָא לְיָמִים רִאשׁוֹנִים וְגו', וּלְמַקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד
קֶצֶה הַשָּׁמַיִם.

וְעִתְדָה בַּשָּׂדֶה לָךְ, דָּא (בראשית כז) שָׂדֶה אֲשֶׁר בָּרְכוּ
יִי. וּבִתֵּר דִּינִידַע בַּר נָשׁ רִזָּא דְחֲכַמְתָּא
וַיִּתְקִין גְּרָמִיָּה בָּהּ, מַה כְּתִיב אַחֵר, וּבְנִיתָ בֵּיתְךָ. דָּא
נִשְׁמַתָּא דְּבַר נָשׁ בְּגוֹפִיָּה, דִּיתְתַּקֵּן וַיִּתְעַבֵּד גְּבַר
שְׁלָיִם. וְעַל דָּא כַּד חָפַר יִצְחָק וְעַבְדּוֹ בִּירָא בְּשָׁלָם,
לְהַחְיָא שְׁלָם (נ"א לְמַחְיֵי שְׁלָיִם) קָרִי לִיה רְחוּבוֹת, וְכֹלָא
כְּדָקָא יָאוּת. וּפְאִין אֵינוֹן צַדִּיקָא דְּעוֹבְדֵיהוֹן לְגַבֵּי
קִדְשָׁא בְּרִידָא חוּא לְקִיִּימָא עֲלֵמָא. דְּכְתִיב, (משלי ב) כִּי
יִשְׂרָיִם יִשְׁכְּנוּ אֶרֶץ, יִשְׁכְּנוּ אֶרֶץ. וְהָא אוֹקְמוּהָ.

לשון הקודש

בָּרְכוּ ה'. ואחר שידע האדם את סוד
החכמה ויתקין את עצמו בה, מה כתוב
אחר כך? ובניית ביתך. זו הנשמה של
אדם בגופו, שיתתקן ויעשה איש שלם.
ועל כן, בשחפר יצחק ופָּרַח בָּאָר
בְּשָׁלוֹם, לאותו השלום ושיהיה שלם קרא
רחובות, והכל כראוי. אשרי הצדיקים
שמעשיהם לקב"ה לקנים את העולם,

ומשום זה אמר שלמה, (משלי כד) הָכֵן
בַּחוּץ מְלֹאכְתָּךְ וְעִתְדָה בַּשָּׂדֶה לָךְ וְגו'.
הָכֵן בַּחוּץ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר, שְׁכַתוֹב בַּחוּץ
תְּרוּנָה, שְׁהָרִי מִכָּאן עוֹמֵד הַמַּעֲשֶׂה
לְהִתְתַּקֵּן וּדְבַר לְשֹׁאֲלָה, שְׁכַתוֹב (דברים ד)
כִּי שָׁאֵל נָא לְיָמִים רִאשׁוֹנִים וְגו',
וּלְמַקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קֶצֶה הַשָּׁמַיִם.
וְעִתְדָה בַּשָּׂדֶה לָךְ - זו השדה אשר

וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק (בראשית כז). אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּתִיב,
 (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וּלְחֹשֶׁךְ קָרָא
 לַיְלָה, הֵאֵי קָרָא אוֹקְמוֹה וְאַתְמָר. אָבֵל תָּא חַזִּי, כָּל
 עוֹבְדֵי דְקֻדְשָׁא בְּרִיד הוּא, בְּלָחוּ אֵינֹן מְלִין דְּקִשּׁוּט
 וּכְלָא בְּרָזָא עֲלָאָה. וְכָל מְלוֹי דְּאוֹרִיטָא, בְּלָחוּ מְלוֹי
 מְהִימְנוּתָא וְרִזִּין עֲלָאִין בְּדָקָא יָאוּת.

וְתָא חַזִּי, לָא זָכָה יִצְחָק בְּאַבְרָהָם, דְּלֹא סָמוּ עֵינָיו
 וְלֹא כְחוּ. אָבֵל רָזָא עֲלָאָה אִיהוּ הָכָא, רָזָא
 דְּמְהִימְנוּתָא. כְּמָה דְּאַתְמָר, דְּכְתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים
 לְאוֹר יוֹם, דָּא אַבְרָהָם, דְּאִיהוּ נְהוֹרָא דִּימָמָא. וְנְהוֹרָא
 דִּילִיָּה אָזִיל וְנִהִיר וְאַתְתַּפְקַף בְּתַקוּנָא (דף קמב ע"א) דִּיּוֹמָא.

וּבְגִין כֵּךְ, מַה כְּתִיב, (בראשית כד) וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא
 בְּיָמִים, בְּאֵינֹן נְהוֹרִין דְּנִהֲרִין. וְאִיהוּ סִיב, (ד"א
 ל"ג וְנִהִיר כְּדִין אָזִיל וְנִהִיר) כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי ד) הוֹלֵךְ וְאוֹר

לשון הקודש

כְּרָאוּי.

וּבָא וּרְאָה, לָא זָכָה יִצְחָק כְּמוֹ אַבְרָהָם,
 שְׁלֹא סָמוּ עֵינָיו וְלֹא כְחוּ. אָבֵל כָּאֵן הוּא
 סוּד עֲלִיּוֹן, סוּד הָאֱמוּנָה, כְּמוֹ
 שְׁנֵת־בָּאָר, שְׁכֵתוֹב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר
 יוֹם. זֶה אַבְרָהָם, שְׁהוּא אוֹר הַיּוֹם, וְאוֹרוֹ
 הוֹלֵךְ וּמֵאִיר וּמִתְחַזֵּק בְּתַקוּן הַיּוֹם.
 וּמִשּׁוּם כֵּךְ מַה כְּתוּב? וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא
 בְּיָמִים, בְּאוֹתָם הָאוֹרוֹת שְׁמֵאִירִים.

שְׁכֵתוֹב כִּי יִשְׁכְּנוּ אֶרֶץ, יִשְׁכְּנוּ
 אֶרֶץ, וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ.

וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,
 כְּתוּב (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם
 וּלְחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה. הַפְּסוּק הֵנָּה בְּאוֹרוֹהוּ
 וְנִתְבָּאָר. אָבֵל בָּא רָאָה, כָּל מַעֲשֵׂי
 הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, כָּלֶם הֵם דְּבִרֵי אֱמֶת,
 וְהַכֹּל בְּסוּד עֲלִיּוֹן. וְכָל דְּבִרֵי הַתּוֹרָה
 כָּלֶם דְּבִרֵי אֱמוּנָה וְסוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים

עַד נִכּוֹן הַיּוֹם, וּבִגִּין כָּךְ, (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר
 יוֹם. וְלַחֲשֹׁךְ קָרָא לַיְלָה, דָּא יִצְחָק דְּאִיהוּ חֲשֹׁךְ, וְאִיהוּ
 אֲזִיל לְקַבְּלָא לַיְלָא בְּגִיָּה, וּבִגִּין כָּךְ, אִיהוּ בַּד סִיב,
 מַה כְּתִיב, (בראשית כז) וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו
 מִרְאוֹת. הָכִי הוּא וַדָּאי, דְּבָעָא לְאַתְחֲשָׁבָא
 וּלְאַתְדַּבְּקָא (בַּחֲשֹׁךְ) בְּדִרְגִּיָּה בְּדָקָא יְאוֹת.

אַתָּא רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיה, וְנָשִׁיק יְדָיו. אָמַר לִיה,
 שְׁפִיר, אֲבָרְהָם נָחִיר מִסְטָרָא דְדִרְגָּא דִּילִיה,
 יִצְחָק אֶתְחֲשֹׁךְ מִסְטָרָא דְדִרְגָּא דִּילִיה, יַעֲקֹב אֲמַאי,
 דְּכְתִיב, (בראשית מח) וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ מִזְקֵן. אָמַר לִיה,
 הָכִי הוּא וַדָּאי, כָּבְדוּ כְּתִיב, וְלֹא כְּהוּ. מִזְקֵן כְּתִיב,
 וְלֹא מִזְקֵנוּ. אֶלָּא מִזְקֵן, מִזְקֵן דְּיִצְחָק, מִחֲהוּא סְטָרָא
 כָּבְדוּ. לֹא יוֹבֵל לְרֵאוֹת, לְאַסְתַּכְּלָא בְּדָקָא חָזִי, אֲבָל
 לֹא כְּהוּ. אֲבָל יִצְחָק כְּהוּ וַדָּאי מִכָּל וְכָל, וְאַתְעֵבִיד

לשון הקודש

כָּא רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנו וְנָשִׁק יְדָיו. אָמַר לוֹ,
 יָפָה. אֲבָרְהָם מֵאִיר מַצֵּד שֶׁל דִּרְגָּתוֹ,
 יִצְחָק נִחְשֹׁךְ מֵהַצֵּד שֶׁל דִּרְגָּתוֹ, וְיַעֲקֹב
 לְמָה, שְׂכֵתוֹב וְעֵינָיו יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ מִזְקֵן?
 אָמַר לוֹ, כָּךְ זֶה וַדָּאי, כְּתוּב כָּבְדוּ וְלֹא
 כְּהוּ. כְּתוּב מִזְקֵן וְלֹא מִזְקֵנוּ. אֶלָּא מִזְקֵן
 – מִזְקֵן שֶׁל יִצְחָק, מֵאוֹתוֹ צֵד כָּבְדוּ. לֹא
 יוֹבֵל לְרֵאוֹת לְהַסְתַּכֵּל כְּרֵאוֹי, אֲבָל לֹא
 כְּהוּ. אֲבָל יִצְחָק כְּהוּ וַדָּאי מִכָּל וְכָל,

וְהוּא זָקֵן, וּמֵאִיר. אִי הוֹלֵךְ וּמֵאִיר כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר (משלי ד) הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם,
 וּמִשּׁוּם כָּךְ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם.
 וְלַחֲשֹׁךְ קָרָא לַיְלָה – זֶה יִצְחָק, שֶׁהוּא
 חֲשֹׁךְ, וְהוּא הוֹלֵךְ לְקַבֵּל לְתוֹכוֹ אֶת
 הַלַּיְלָה. וּמִשּׁוּם כָּךְ, כְּשֶׁהוּא זָקֵן מַה
 כְּתוּב? וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו
 מִרְאוֹת. כָּךְ זֶה וַדָּאי, שֶׁרָצָה לְהַחֲשֹׁךְ
 וּלְהַדְבִּק (בַּחֲשֹׁךְ) בְּדִרְגָּתוֹ כְּרֵאוֹי.

חֶשֶׁךְ, דָּהָא כִּדִּין אֶתְאַחֵיד בֵּיהּ לַיְלָה, וְאַתְקַיִים
וְלַחֲשָׁךְ קָרָא לַיְלָה.

וַיִּקְרָא אֶת עֵשָׂו בְּנוֹ הַגָּדוֹל, (בראשית כז) דְּאַתְבָּלֵל
מִסְטֵרִיהּ דִּדְיָנָא קִשְׁיָא (שם) וַיֹּאמֶר הִנֵּה
נָא זָקַנְתִּי לֹא יִדְעָתִי יוֹם מוֹתִי. רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח
וַאֲמַר, (תהלים פד) אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹז לוֹ בְּךָ וְגו', וּבֹאֵה
בֵּר נָשׁ דְּאַתְתַּקַּף בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וַיִּשְׁוִי
תוֹקֶפִיהּ בֵּיהּ.

יָכוֹל בְּחֻנְיָהּ מִיִּשְׁאֵל וְעֶזְרִיָּה דְּאַתְתַּקְּפוּ וַאֲמָרוּ,
(דניאל א) הֵן אִיתִי אֱלֹהֵנָּא דִּי אֲנַחְנָא פְּלַחִין
יָכוֹל לְשִׁיזְבוּתָנָא מִן אֶתוֹן נוֹרָא יְקִידָתָא וּמִן יִדְדֵי
מִלְכָּא יִשְׁוִיב.

תָּא חַיִּי, דָּאִי לָא יִשְׁוִיב וְלֹא אֶתְקַיִים עַלֵּיהּ
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲשֶׁתַּכַּח שְׁמִיהּ דְּקִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, דְּלֹא יִתְקַדֵּשׁ בְּעִינְיָהּ דְּכָלָא כְּמָה

לשון הקודש

וְשֵׁם בּוֹ אֶת תִּקְפוֹ.
יָכוֹל בְּחֻנְיָהּ מִיִּשְׁאֵל וְעֶזְרִיָּה שֶׁהִתְחַזְקוּ
וַאֲמָרוּ, (דניאל א) הֵן אֶתְנֻן אֱלֹהֵינוּ שְׂאֵנו
עוֹבְדִים יָכוֹל לְהַצִּילֵנוּ מִתּוֹךְ כְּבִשָּׁן
הָאֵשׁ הַיּוֹקֶדֶת, וּמִיִּדְדֵי הַמֶּלֶךְ יִצְיָל.
בֹּא רָאֵה, שְׂאֵם לֹא יִצְיָל וְלֹא יַעֲמֵד
עֲלֵיהֶם הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, נִמְצָא שְׂשֻׁמוֹ

וְנַעֲשֶׂה חֶשֶׁךְ, שְׁהָרִי אֲזִי נִאֲחֲזוּ בּוֹ הַלַּיְלָה,
וְהִתְקַיִם וְלַחֲשָׁךְ קָרָא לַיְלָה.
וַיִּקְרָא אֶת עֵשָׂו בְּנוֹ הַגָּדוֹל. שְׁנִכְלָל
מַצְדּוֹ שֶׁל הַדִּין הַקָּשֶׁה. וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא
זָקַנְתִּי לֹא יִדְעָתִי יוֹם מוֹתִי. רַבִּי אֶלְעָזָר
פֶּתַח וַאֲמַר, (תהלים פד) אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹז לוֹ
בְּךָ וְגו'. אֲשֶׁרִי הָאִישׁ שֶׁמִּתְחַזֵּק בְּקִבְ"ה

דאָמרו. אַלא, פֿינן דִּידעו דלא אָמרו בְּדָקָא יֵאוּת, אַהֲדרוּ וְאָמְרוּ, (דניאל ג) וְהֵן לָא יָדִיעַ לַהֲנוּ לָךְ מַלְכָּא וְגו'. פֿינן יִשְׁזִיב, פֿינן לָא יִשְׁזִיב, יָדִיעַ לַהֲנוּ לָךְ מַלְכָּא וְגו'. וְתַנִּינן דְּמַלְכָּא אוֹדַע לָהּ יַחֲזַקְאֵל, וְשָׁמְעוּ וְקִבְּלוּ מִנֶּיהָ, דְּקִדְשָׁא בְּרִידָא הוּא לָא אֶתְקִינִים עַל־יָהּ, בְּגִין דִּיקְבָּלוּן אֲנָרָא. וְכִדִּין אַהֲדרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לָא יָדִיעַ לַהֲנוּ לָךְ מַלְכָּא וְגו'.

אַלא לָא יתְתַקַּף בַּר נָשׁ דִּי־יָמָא, קִדְשָׁא בְּרִידָא הוּא יִשְׁזַבְּנִי, אוֹ אִיהוּ עֶבֶד לִי כָךְ וְכָךְ, אַבְל יִשְׁוֵי תוֹקֶפִיָּה בִּיהּ בְּקִדְשָׁא בְּרִידָא הוּא דִּי־סִייעַ לִיהּ, כִּד אִיהוּ אֶשְׁתַּדַּל בְּאִינוּן פִּקּוּדִין דְּאוֹרִייתָא, וְלִמִּיתָהּ בְּאַרְחַ קְשׁוּט. דְּכִינוּן דְּאֶתִי בַר נָשׁ לְאַתְדַּבְּרָא, מְסִייעִין לִיהּ וְדָאִי, וְכִדָּא יתְתַקַּף בִּיהּ בְּקִדְשָׁא בְּרִידָא הוּא, דְּאִיהוּ יִסִּיעַ לִיהּ, וְיִתְתַקַּף בִּיהּ, דְּלֹא יִשְׁוֵי תוֹקֶפִיָּה בְּאַחֲרָא.

לשון הקודש

חֲזָרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לָא יָדִיעַ לַהֲנוּ לָךְ מַלְכָּא וְגו'.

אַלא לָא יתְתַחַזֵּק אָדָם שְׂיֵאמֶר, הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִצְלִנִי, אוֹ יַעֲשֶׂה לִי כָךְ וְכָךְ. אַבְל יִשִּׁים אֶת כַּחוּ בְּקַב"ה שְׂיִסְיַע לוֹ, כְּשֶׁהוּא מְשַׁתַּדֵּל בְּאוֹתָם הַמַּצּוּת שֶׁל הַתּוֹרָה וּלְלַבֵּת בְּדֶרֶךְ אֱמֶת. שְׂפִינן שְׂאָדָם בָּא לְהַטְהֵר, וְדָאִי מְסִייעִים לוֹ.

שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא יתְקַדֵּשׁ בְּעִינֵי הַבַּל, כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ. אַלא פֿינן שְׂיָדַעוּ שְׂלֹא אָמְרוּ כְּרָאוּי, חֲזָרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לָא יָדִיעַ לַהֲנוּ לָךְ מַלְכָּא וְגו'. פֿינן יִצְלִיל פֿינן לֹא יִצְלִיל, יָדִיעַ לַהֲנוּ לָךְ מַלְכָּא וְגו'. וְשָׁנִינוּ שְׂיַחֲזַקְאֵל הוֹדִיעַ לָהֶם דְּבַר, וְשָׁמְעוּ וְקִבְּלוּ מִמֶּנּוּ, שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא עָמַד עֲלֵיהֶם, כִּדִּי שְׂיִקְבָּלוּ שְׂכָר, וְאִזּוּ

וּבְגִין כֵּן, עוֹז לוֹ כֵּן. מְסֻלוֹת בְּלִבָּם, דִּיעֲבִיד
 לְבִיה בְּדָקָא יָאוֹת בְּלֹא הִרְהוּרָא אַחֲרָא, אֵלָא
 בְּהֵאֵי מְסֻלָּה דְּאִיהִי מִתִּישְׁבָּא לְאַעֲבָרָא בְּכָל אֲתֵר
 דְּאַצְטְרִיד, הֵכִי נָמִי.

דָּבָר אַחֲרֵי אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹז לוֹ כֵּן, עוֹז בְּמָה דְּאֵת
 אָמַר, (תהלים כט) יִי עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, בְּגִין דְּאַצְטְרִיד
 לִיה לְבַר נָשׁ דִּיתַעֲסֵק בְּאוּרִייתָא לְשִׁמְיָה דְּקִדְשָׁא
 בְּרִיד הוּא, דְּכָל מָאן דְּאֵתַעֲסֵק בְּאוּרִייתָא וְלֹא
 אֲשִׁתַּדֵּל לְשִׁמְיָה, טַב לִיה דְּלֹא אֵתַבְּרִי. מְסֻלוֹת
 בְּלִבָּם, מָאִי מְסֻלוֹת בְּלִבָּם, בְּמָה דְּאֵת אָמַר, (תהלים
 סח) סוֹלוּ לָרוֹכֵב בְּעֶרְבוֹת בֵּיתָא שְׁמוֹ. דָּא הֵהִיא
 אוּרִייתָא, דְּאִיהוּ אֲשִׁתַּדֵּל בָּהּ לְאַרְמָא לִיה לְקִדְשָׁא
 בְּרִיד הוּא וְלִמְעַבֵּד לִיה חֲטִיבָא בְּעִלְמָא.

לשון הקודש

משום שצריך לאדם להתעסק בתורה לשמו של הקדוש ברוך הוא. שכל מי שמתעסק בתורה ואינו משתדל לשמה, טוב לו שלא נברא. מסלות בלבבם, מה זה מסלות בלבבם? כמו שנאמר (שם סח) סלו לרכב בערבות בית שמו. זו התורה היא שהוא השתדל בה להרים את הקדוש ברוך הוא ולעשותו חטיבה בעולם.

ובזה יתחזק בקב"ה שהוא יסיע לו, ויתחזק בו, שלא ישים את כחו במחוננו באחר.

ומשום כן, עוז לו כן מסלות בלבבם. שיעשה לבו פראוי בלי הרהור אחר, אלא במסלה הזו שהיא מתישבת לעבר בכל מקום שצריך, כן גם.

דבר אחר אשרי אדם עוז לו כן – עוז כמו שנאמר (תהלים כט) ה' עוז לעמו יתן.

תָּא חַיִּי, יַעֲקֹב כָּל עוֹבְדֵי הוּוּ לְשִׁמָּא דְקוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא, וּבִגִּין כֶּךָ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוָה
 עֲמִיה תְּדִיר, דְּלֹא אַעֲדִי מַנִּיה שְׂכִינְתָּא. דְּהָא
 בְּשַׁעֲתָא דְקָרָא לִיה יִצְחָק לַעֲשׂוּ בְרִיה, יַעֲקֹב לָא
 הָוָה תַּפְּן, וְשְׂכִינְתָּא אוֹדַעַת לָהּ לְרַבְּקָה, וְרַבְּקָה
 אוֹדַעַת לִיה לַיעֲקֹב.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, תָּא חַיִּי, אִי חָם וְשָׁלוֹם בְּהֵהוּא
 זְמַנָּא יִתְבָּרַךְ עֲשׂו, לָא יִשְׁלוּט יַעֲקֹב לְעֵלְמִין.
 אֵלֹא מַעַם קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוָה, וְכֹלֹא בְּאַתְרִיה
 אַתָּא בְּדָקָא חַיִּי. תָּא חַיִּי, (בראשית כה) וְרַבְּקָה אוֹהֶבֶת
 אֶת יַעֲקֹב בְּתִיב, וְהָא אֶתְמַר. וּבִגִּין כֶּךָ שְׁדִרְת בְּגִינִיה
 דְּיַעֲקֹב, (בראשית כז) הִנֵּה שָׁמַעְתִּי אֶת אֲבִיד מְדַבֵּר אֶל
 עֲשׂו אַחִיד לְאֹמַר.

וְעַתָּה בְּנֵי שְׁמַע בְּקוֹלִי וְגו'. בְּהֵהוּא זְמַנָּא, עָרַב

לשון הקודש

לֹא הָיָה שׁוֹלֵט יַעֲקֹב לְעוֹלָמִים. אֵלֹא
 מַעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זֶה הָיָה, וְהַכֹּל
 בָּא בְּמִקְוָמוֹ בְּרָאוּי. בָּא רָאָה, כְּתוּב
 וְרַבְּקָה אוֹהֶבֶת אֶת יַעֲקֹב, וְזֶה נִתְבָּאָר.
 וּמַשׁוּם כֶּךָ שְׁלַחָה בְּשָׁבִיל יַעֲקֹב, הִנֵּה
 שָׁמַעְתִּי אֶת אֲבִיד מְדַבֵּר אֶל עֲשׂו אַחִיד
 לְאֹמַר.

וְעַתָּה בְּנֵי שְׁמַע בְּקוֹלִי וְגו'. בְּזִמְנָן הֵהוּא
 עָרַב פֶּסַח הָיָה, וְצִרִיד הִנְצֵר הָרַע לְהַתְּבַעַר

בָּא רָאָה, כָּל מַעֲשָׂיו שֶׁל יַעֲקֹב הָיוּ
 לְשִׁמּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמַשׁוּם כֶּךָ
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָיָה עֲמוֹ תָּמִיד, שְׁלֹא
 זֶה מִמֶּנּוּ הַשְׂכִּינָה. שְׁהָרִי בְּשַׁעֲה שְׁקָרָא
 לוֹ יִצְחָק אֶת עֲשׂו בְּנוֹ, יַעֲקֹב לֹא הָיָה
 שָׁם, וְהַשְׂכִּינָה הוֹדִיעָה לְרַבְּקָה, וְרַבְּקָה
 הוֹדִיעָה לַיעֲקֹב.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בָּא רָאָה, אִם חָם
 וְחִלְלָה בְּאוֹתוֹ זְמַן הָיָה מִתְבָּרַךְ עֲשׂו,

פֶּסַח הָיָה, וּבָעֵי יֵצֵר הָרַע לְאַתְבָּעָרָא, וּלְשִׁלְטָאָה
 בִּיחָרָא, רָזָא ^(דף קמב ע"ב) דְּמַהֲיֻמְנוּתָא. וְעַל דָּא עֲבַדְתָּ תִּירֵי
 תַּבְּשִׁילִין.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, רָמְזוּ הָבֵא דְזַמִּינִין בְּנוֹי דִּיעֲקֹב
 לְקַרְבָּא שְׁנֵי שְׁעִירִים, חֵד לִי, וְחֵד לַעֲזָאוֹל
 בְּיוֹמָא דְכַפּוּרִי. וּבְגִין כֶּךָ, קָרִיבַת שְׁנֵי גְדֵי עֲזִים, חֵד
 בְּגִין דְּרָגָא דְלַעֲיָלָא, וְחֵד בְּגִין לְכַפֵּיָא דְרָגִיָּה דִּיעֲשׂוּ
 דָּלָא יִשְׁלוּט עָלֶיהָ דִּיעֲקֹב, וְעַל דָּא שְׁנֵי גְדֵי עֲזִים,
 וּמִתְרַוֵּיחוּ טָעִים יִצְחָק וְאַכִּיל.

וַיָּבֵא לוֹ יִזְן וַיִּשֶׁת, ^(בראשית כז) וַיָּבֵא לוֹ יִזְן, רָמְזוּ רָמְזוּ,
 מֵאַתֵּר רַחֵיק קָרִיב לִיָּה מִתְחֵוּא אַתֵּר ^(דעש"ו).
 רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, רָמְזוּ מִתְחֵוּא יִזְן דְּכָל חֵדוֹ אֲשֶׁתְּכַח
 בֵּיתָה, בְּגִין לְחֻדְתָּא לִיָּה לִיצְחָק, דִּבְעֵי חֻדּוֹת, בְּדָקָא
 בְּעֵינֵין חֻדּוֹת לְחֻדְתָּא סְטָרָא ^(דלֵינָא) דִּילֵיהָ, וְעַל דָּא
 וַיָּבֵא לוֹ יִזְן וַיִּשֶׁת.

לשון הקודש

יִשְׁלַט עַל יַעֲקֹב, וְעַל כֵּן שְׁנֵי גְדֵי עֲזִים,
 וּמִשְׁנֵיהֶם טָעַם יִצְחָק וְאַכִּיל.

וַיָּבֵא לוֹ יִזְן וַיִּשֶׁת. וַיָּבֵא לוֹ יִזְן, רָמְזוּ רָמְזוּ
 – מִמָּקוֹם רַחוּק קָרִיב אוֹתוֹ מֵאוֹתוֹ מָקוֹם
 וְשֶׁל עֲשׂוֹן. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, רָמְזוּ מִתְנַזֵּן
 הַהוּא שְׁכָל הַשְׁמָחָה נִמְצָאת בּוֹ כְּדִי
 לְשַׂמַּח אֶת יִצְחָק, שְׁעָרֶיךָ שְׂמָחָה,
 כְּשֶׁרוֹצִים שְׂמָחָה לְשַׂמַּח אֶת צַד וְהַלּוּיִם

וּלְשִׁלְטַת הַלְבָּנָה, סוּד הָאֱמוּנָה, וְלָכֵן
 עֲשֶׂתָה שְׁנֵי תַבְּשִׁילִים.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כָּאֵן רָמְזוּ שְׁעֵתִידִים
 בְּנֵי יַעֲקֹב לְהַקְרִיב שְׁנֵי שְׁעִירִים, אֶחָד
 לַה' וְאֶחָד לַעֲזָאוֹל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים.
 מִשּׁוּם כֶּךָ הַקְרִיבָה שְׁנֵי גְדֵי עֲזִים –
 אֶחָד בְּשִׁבִּיל הַדְּרָגָה שְׁלֹמַעְלָה, וְאֶחָד
 כְּדִי לְהַכְנִיעַ אֶת דְּרָגָתוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ שְׁלֹא

וַתִּקַּח רִבְקָה אֶת בְּגִדֵי עֵשָׂו וְגו', (בראשית כז) אֵלֶּיךָ אֵינוֹן
 לְבוּשֵׁיךָ דְרֹוֹת עֵשָׂו מִנְמָרוֹד, וְאֵלֶיךָ לְבוּשֵׁי
 יָקָר דְּהוּי מִן אָדָם הָרָאשׁוֹן, וְאַתָּה לִידָא דְנִמְרוֹד,
 וּבָהּ הָיָה צַד צִידָה נִמְרוֹד, דְּכָתִיב, (בראשית י') הוּא הָיָה
 גְּבוּר צִיד לְפָנֵי יי וְגו', וְעֵשָׂו נָפַק לְחַקְלָא, וְאַנָּח בֵּית
 קְרָבָא בְּנִמְרוֹד וְקָטַל לֵיהּ, וְנָסַב אֵלֶיךָ לְבוּשֵׁיךָ מִנִּיהּ,
 הָדָא הוּא דְכָתִיב, (בראשית כה) וַיָּבֹא עֵשָׂו מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא
 עָיִף, וְאוֹקְמוֹתָ. כְּתִיב הָבָא וְהוּא עָיִף, וְכָתִיב הָתָם
 (ירמיה ד) כִּי עֵיפָה נַפְשִׁי לְהִרְגִים.

וְעֵשָׂו הָיָה סָלִיךְ לֹון לְאֵינוֹן לְבוּשֵׁיךָ לְגַבְהַ דְּרִבְקָה,
 וּבָהּ הָיָה נָפִיךְ וְצַד צִידָה, וְהָיָה יוֹמָא לָא
 נָטַל לֹון, וְנָפַק לְחַקְלָא וְאַתְעַבב תַּמָּן. וְכֵד הָיָה לְבִישׁ
 לֹון עֵשָׂו, לָא הָיוּ סָלְקִין רִיחִין כָּלָל. כִּיִּין דְּלְבִישׁ לֹון
 יַעֲקֹב, כִּדִּין תָּבַת אֲבִדָה לְאַתְרָהּ, וְסָלִיכוּ רִיחִין. כִּיִּין

לשון הקודש

שְׂכָתוֹב וַיָּבֹא עֵשָׂו מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עָיִף.
 וּבְאֵרוֹחַ, כְּתוּב כָּאן וְהוּא עָיִף, וְכָתוּב
 שָׁם (ירמיה ד) כִּי עֵיפָה נַפְשִׁי לְהִרְגִים.
 וְעֵשָׂו הָיָה מַעֲלָה אֶת אוֹתָם הִלְבוּשִׁים
 לְרִבְקָה, וּבָהֶם הָיָה יוֹצֵא וְצַד צִיד,
 וְאוֹתוֹ הַיּוֹם לָא לָקַח אוֹתָם, וַיָּצֵא לְשָׂדֶה
 וְהִתְעַבֵּב שָׁם. וְכִשְׁעֵשָׂו הָיָה לוֹבֵשׁ
 אוֹתָם, לָא הָיוּ מַעֲלִים רִיחוֹת כָּלָל. כִּיִּין
 שִׁיעֲקֹב לְבִשׁ אוֹתָם, אִזְ שָׂבָה הָאֲבִדָה

שָׁלוֹ, וְעַל כֵּן וַיָּבֹא לוֹ יִין וַיִּשְׁתֵּה.
 וַתִּקַּח רִבְקָה אֶת בְּגִדֵי עֵשָׂו וְגו'. אֵלֶּיךָ
 הִלְבוּשִׁים שְׁהֲרוּיִת עֵשָׂו מִנְמָרוֹד, וְאַלְהָ
 לְבוּשֵׁי כְבוֹד, שְׁהֲיוּ מֵאָדָם הָרָאשׁוֹן,
 וּבָאוּ לִידֵי נִמְרוֹד, וּבָהֶם הָיָה צַד צִידָה
 נִמְרוֹד, שְׂכָתוֹב (בראשית י') הוּא הָיָה גְּבוּר
 צִיד לְפָנֵי ה' וְגו'. וְעֵשָׂו יָצֵא לְשָׂדֶה
 וְנָלַחֵם בְּקָרֵב עִם נִמְרוֹד וְהָרַג אוֹתוֹ,
 וְלָקַח מִמֶּנּוּ אֶת הִלְבוּשִׁים הִלְלוּ. וְהוּא

דְּשׁוּפְרִיָּה דִּיעֶקֶב, שׁוּפְרִיָּה דְּאָדָם הָוָה. וּבְגִין כֶּךָ
אֶהְדָּרוּ בְּהֵיָא שַׁעְתָּא לְאַתְרֵיהּוּ, וּסְלִיקוּ רִיתִין.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, שׁוּפְרִיָּה דִּיעֶקֶב (הוּה) דְּאִיהּ שׁוּפְרִיָּה
דְּאָדָם אִיךְ אֶפְשָׁר, וְהָא תַנִּינָן, תַּפּוּחַ עֶקְבוֹ
דְּאָדָם הָרָאשׁוֹן, מִכְּהָה גִּלְגַּל חֲמָה. וְאִי תִימָא דְכֶךָ
הָוָה יַעֲקֹב. אָמַר לִיה רַבִּי אֶלְעָזָר, וְדָאִי חָבִי הָוָה,
בְּקַדְמִיתָא עַד לָא חָב אָדָם הָרָאשׁוֹן, לָא הָווּ יְבָלִין
כָּל בְּרִיין לְאַסְתַּכְּלָא בְּשׁוּפְרִיָּה. כִּיּוֹן דְּחֲטָא, אֲשַׁתְּנִי
שׁוּפְרִיָּה וְנִתְמַאדָּה רוּמִיהּ וְאַתְעֵבִיד בַּר מֵאָה אַמִּין.

וְתָא חַיִּי, שׁוּפְרִיָּה דְּאָדָם הָרָאשׁוֹן, רָזָא אִיהּוּ,
דְּמַהִימְנוּתָא עֲלָאָה תֵּלִיא בְּהֵיָא שׁוּפְרָא,
וּבְגִין כֶּךָ, (תהלים ז) וַיְהִי נָעַם יי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ. וּכְתִיב,
(תהלים כז) לַחֲזוֹת בְּנָעַם יי, וְדָא הוּא שׁוּפְרִיָּה דִּיעֶקֶב
וְדָאִי, וְכֹלָא רָזָא עֲלָאָה אִיהּוּ.

לשון הקודש

הָיָה. בְּרָאשׁוֹנָה טָרַם חֲטָא אָדָם
הָרָאשׁוֹן, לֹא הָיוּ יְכוּלִים כָּל הַבְּרִיּוֹת
לְהַסְתַּכְּלָא בְּנִפּוּי. כִּיּוֹן שְׁחָטָא, הַשְׁתַּנָּה
יִפּוּי וְרוּמוֹ הַנִּמְדָּה, וְנַעֲשֶׂה בֶן מֵאָה
אַמּוֹת.

וּבֹא וּרְאֵה, יִפּוּי שֶׁל אָדָם הָרָאשׁוֹן הוּא
סוּד, שְׁהֶאֱמוּנָה הַעֲלִיזָה תְלוּיָה בִּיפּוּי
הַהוּא, וּמִשּׁוּם כֶּךָ (תהלים ז) וַיְהִי נָעַם ה'
אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וְכָתוּב (שם כז) לַחֲזוֹת בְּנָעַם

לְמִקּוּמָהּ וְהָעֵלּוּ רִיחֹת, מִשּׁוּם שִׁיפּוּי שֶׁל
יַעֲקֹב הָיָה יִפּוּי שֶׁל אָדָם, וּמִשּׁוּם כֶּךָ
חֲזָרוּ בַשָּׁעָה הַהִיא לְמִקּוּמָם וְהָעֵלּוּ
רִיחֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יִפּוּי שֶׁל יַעֲקֹב וְהָיָה
שְׁהוּא יִפּוּי שֶׁל אָדָם אִיךְ אֶפְשָׁר? וְהָרִי
שְׁנִינּוּ, תַּפּוּחַ עֶקְבוֹ שֶׁל אָדָם הָרָאשׁוֹן
מִכְּהָה גִּלְגַּל חֲמָה, וְאִם תֹּאמַר שְׂכָךְ הָיָה
יַעֲקֹב? אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, וְדָאִי שְׂכָךְ

וַיֵּרָח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ. תָּא חַיִּי, וַיֵּרָח אֶת רֵיחַ הַבְּגָדִים לֹא כְתִיב, אֲלָא רֵיחַ בְּגָדָיו. כְּמָה דַּאֲתָּ אָמַר, (תהלים קד) עוֹטָה אֹר פְּשִׁלְמָה נוֹטָה שָׁמַיִם פִּירִיעָה. דְּבָר אַחֵר (נ"א דָּא הוּא) וַיֵּרָח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ. דְּכִינּוֹן דְּאַלְבִּישׁ לֹון יַעֲקֹב, סְלִיקוּ רִיחִין בְּהֵיָא שְׁעָתָא, וְעַד דְּלֹא אֲרַח (דְּאַרַח) רִיחִין דְּלְבוּשִׁיהּ, לֹא בְּרָכִיהּ, דְּהָא כִּדִּין (לֹא) יָדַע דְּאַתְחִי הוּא לְאַתְבָּרְכָא, דְּאִי לֹא אַתְחִי לְאַתְבָּרְכָא, לֹא סְלִיקוּ כָּל חַיִּי רִיחִין קַדִּישִׁין בְּהֵיָא, הָדָא הוּא דְּכְתִיב וַיֵּרָח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ.

וַיֹּאמֶר רְאֵה רֵיחַ בְּנֵי כְּרִית שְׂדֵה אֲשֶׁר בִּירְכוּ יִי. (בראשית כז) וַיֹּאמֶר, מְלָה סְתִיב הוּא. אִית דְּאַמְרֵי שְׂכִינְתָא חַוָּת, וְאִית דְּאַמְרֵי יַצְחָק חַוָּת. כְּרִית שְׂדֵה אֲשֶׁר בִּירְכוּ יִי, מָאן שְׂדֵה, דָּא שְׂדֵה דְּתַפּוּחִים.

לשון הקודש

שְׁלֹא הָרִיחַ וְשִׁהֲרִית אֶת רֵיחַ לְבוּשׁוֹ לֹא בִרְךְ אֹתוֹ, שְׁהָרִי אִזּוּ וְלֹא יָדַע שֶׁהוּא רָאוּי לְהִתְבָּרֵךְ. שְׁאִם לֹא רָאוּי לְהִתְבָּרֵךְ, לֹא הָיוּ עוֹלִים כָּל הָרִיחוֹת הַקְּדוּשִׁים הַלְלוּ עִמּוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב וַיֵּרָח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ.

וַיֹּאמֶר רְאֵה רֵיחַ בְּנֵי כְּרִית שְׂדֵה אֲשֶׁר בִּירְכוּ ה', וַיֹּאמֶר - דְּבָר נִסְתֵּר הוּא. יֵשׁ אֹמְרִים שֶׁהִזְתָּה הַשְׂכִּינָה, וַיֵּשׁ אֹמְרִים

ה'. וְזֶהוּ וְדָאִי יָפִיו שֶׁל יַעֲקֹב, וְהַכֵּל הוּא סוּר עֲלִיוֹן.

וַיֵּרָח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ. בֹּא רְאֵה, וַיֵּרָח אֶת רֵיחַ הַבְּגָדִים לֹא כְתוּב, אֲלָא רֵיחַ בְּגָדָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם קד) עוֹטָה אֹר פְּשִׁלְמָה נוֹטָה שָׁמַיִם פִּירִיעָה. דְּבָר אַחֵר זֶה הוּא וַיֵּרָח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ - שְׁכִינּוֹן שֶׁהִלְבִּישׁ אֹתָם יַעֲקֹב, הָעֵלּוּ רִיחוֹת בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה. וְעַד

שָׁדָה דְּאַבְהֵן עַלְאִין (תְּמִידִי) סְמִיכוּ לִיהּ וּמִתְקַנִּין לִיהּ.

וַיִּתֵּן לָהּ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב

דְּגֵן וְתִירוֹשׁ. אָמַר רַבִּי אֲבָא, הָאִי קָרָא

אוֹקְמוּהָ, אֲבָל (פֶּתַח רַבִּי אֲבָא וְאָמַר) תָּא חַוִּי, (תְּהִלִּים קכ) שִׁיר

הַמַּעֲלוֹת אֶל יְיָ בַּעֲרַתָּהּ לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. כַּמָּה שִׁירִין

וְתוֹשְׁבֵתָן אָמַר דָּוִד מַלְכָּא קַמִּי קִדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא,

וְכָלֹא בְּגִין לְאַתְקִנָּא דְרָגִיָּה וּלְמַעַבְדָּא לִיהּ שְׂמָא, כַּמָּה

דָּאתָ אָמַר, (שְׁמוּאֵל ב' ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם, וְשִׁירָתָא דָּא אָמַר

(ס"א ל"ג לִיהּ) בַּד חֲמָא עוֹבְדָא דָּא לִיעֲקֹב (ס"א דִּיעֲקֹב).

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, יַעֲקֹב אָמַר שִׁירָתָא דָּא (דְּהָא),

בְּשַׁעֲתָא דְאָמַר לִיהּ אָבִיו, (בְּרֵאשִׁית כז) גִּיְשָׁה נָא

וְאִמְשֹׁךְ בְּנֵי הָאֵתָה זֶה בְּנֵי עֲשׂוֹ אִם לֹא, בְּדִין (ד"א

בְּגִין) דְּהִזְהוּ (הִזְהוּ) (דף קמג ע"א) יַעֲקֹב בְּעָאקוּ סְגִי, דְּדַחִיל

לשון הקודש

בְּרוּךְ הוּא, וְהַכֹּל בְּדִי לְהִתְקִין אֵת
דְּרָגָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת לוֹ שֵׁם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(שְׁמוּאֵל א-ב ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם. וְהַשִּׁירָה הַזֹּאת
אָמַר (לוֹ) בְּשִׁירָאָה הַמַּעֲשָׂה הַזֶּה לִיעֲקֹב
(וְשֵׁל יַעֲקֹב).

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, יַעֲקֹב אָמַר הַשִּׁירָה
הַזֹּאת (וְשִׁירָה) בְּשַׁעֲתָא שֶׁאָמַר לוֹ אָבִיו גִּיְשָׁה
נָא וְאִמְשֹׁךְ בְּנֵי הָאֵתָה זֶה בְּנֵי עֲשׂוֹ אִם
לֹא. אִזּוֹ (מִשְׁוֹם) שֶׁהִזְהוּ (וְהִזְהוּ) יַעֲקֹב בְּצִרָה
גְּדוֹלָה, שֶׁפָּתַח שֶׁאָבִיו יִבִּיר אוֹתוֹ וַיִּוָּדַע

שֶׁיִּצְחָק הָיָה. כְּרִית שָׂדֶה אֲשֶׁר בָּרְכוּ ה' –
מִי הַשָּׂדֶה? זֶה שָׂדֶה הַתְּפוּחִים, הַשָּׂדֶה
שֶׁהָאֲבוֹת הָעֲלִיּוֹנִים (וְהוֹמְדִים) סוֹמְכִים
אוֹתוֹ וּמִתְקַנִּים אוֹתוֹ.

וַיִּתֵּן לָהּ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי
הָאָרֶץ וְרֹב דְּגֵן וְתִירוֹשׁ. אָמַר רַבִּי אֲבָא,
הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֶרְחוֹ, אֲבָל (פֶּתַח רַבִּי אֲבָא
וְאָמַר) בֹּא רֵאָה, שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל ה'
בַּעֲרַתָּהּ לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. כַּמָּה שִׁירֹת
וְתוֹשְׁבֹתָם אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ

דָּאֲבוּי יָדַע לִיה וְאַשְׁתְּמוּדַע קִמְיָה. מַה כְּתִיב, (בראשית כז) וְלֹא הִבִּירוּ כִּי הָיוּ יָדָיו כִּידֵי עֲשׂוֹ אָחִיו שְׁעִירוֹת וַיְבָרְכֵהוּ. בְּדִין אָמַר, (תהלים קכ) אֵל יִי בִצְרָתָהּ לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי.

יִי הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת שְׁקָר מִלְשׁוֹן רְמִיָה, (שם) דָּא הוּא דְרָגָא דְעֲשׂוֹ שְׂרִיָא בֵּיה, דְּאִיהוּ שְׁפַת שְׁקָר (ס"א מָה הוּא). שְׁפַת שְׁקָר, בְּשַׁעֲתָא דְאִיִּתִּי הֵהוּא חוּיָא לְוֹטִין עַל עֲלָמָא, וּבְחִכְיָמוֹ וּבְעַקְיָמוֹ אִיִּתִּי לְוֹטִין, דְּאֵתְלָטִיָא עֲלָמָא.

תָּא חוּי, בְּשַׁעֲתָא דְאָמַר יִצְחָק לְעֲשׂוֹ, (בראשית כז) וַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה וַצֹּדֶה לִי צִידָה, בְּה"א, וְאוֹקְמוּהָ. וְנִפְק עֲשׂוֹ בְּגִין דִּיתְבָּרַךְ מִיִּצְחָק, דְּקָאֲמַר לִיה, (בראשית כז) וַאֲבָרְכָּהּ לִפְנֵי יִי, דְּאֵלּוּ אָמַר וַאֲבָרְכָּהּ וְלֹא יִתִּיר, יָאוּת. בִּיּוֹן דְּאָמַר לִפְנֵי יִי, בְּהֵחִיא שַׁעֲתָא אֲזִידְעֻעַ בְּרַסִּי יִקְרָא דְקִדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא, אָמַרְהָ, וּמַה דִּיפּוּק

לשון הקודש

קָלָלוֹת, שְׁהִתְקַלֵּל הָעוֹלָם. בַּא רָאָה, בְּשַׁעֲתָא שְׁאָמַר יִצְחָק לְעֲשׂוֹ, וַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה וַצֹּדֶה לִי צִידָה, בְּה"א, וּבְאִירוּהָ, וַיֵּצֵא עֲשׂוֹ בְּדֵי שְׁוִיתְבָּרַךְ מִיִּצְחָק, שְׁאָמַר לוֹ וַאֲבָרְכָּהּ לִפְנֵי ה'. שְׁאֵלּוּ אָמַר וַאֲבָרְכָּהּ וְלֹא יוֹתֵר – יָפָה. בִּיּוֹן שְׁאָמַר לִפְנֵי ה', בְּאוֹתָהּ הַשַּׁעֲתָא הַזֶּה עֲזֵעַ כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ

לִפְנֵיו. מַה כְּתוּב? וְלֹא הִבִּירוּ כִּי הָיוּ יָדָיו כִּידֵי עֲשׂוֹ אָחִיו שְׁעִירוֹת וַיְבָרְכֵהוּ. אָז אָמַר, אֵל ה' בִּצְרָתָהּ לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. ה' הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת שְׁקָר מִלְשׁוֹן רְמִיָה. זוֹהִי הַדְּרָגָה שֶׁעֲשׂוֹ שְׂרִוִי בְּהָ, שְׁהִיא שְׁפַת הַשְּׁקָר וּמַה הוּא. שְׁפַת שְׁקָר, בְּשַׁעֲתָא שְׁהִבִּיא אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ קָלָלוֹת עַל הָעוֹלָם, וּבְהִתְחַכְּמוֹת וּבְעַקְמִימוֹת הִבִּיא

חַוִּיָּא מֵאֵינֹן לְוֹטִין, וַיִּשְׁתָּאֵר יַעֲקֹב בָּהוּ.

בְּהִיָּא שְׁעָתָא, אֲזִדְמֵן מִיכָאֵל וְאַתָּא קַמִּיה דְּיַעֲקֹב,
וּשְׂכִינְתָּא בְּחֵדִיה, וַיֵּדַע יִצְחָק, וְחָמָא לְגֹן
עֵדֶן בְּחֵדִיה דְּיַעֲקֹב, וּבְרִיָּה קַמִּיה. וְכֹד עָאֵל עֲשׂוֹ,
עָאֵל בְּחֵדִיה גִּיהֶנֶם. וְעַל דָּא (בראשית כז) וַיִּתְּרֵד יִצְחָק
חֲרָדָה גְּדוּלָּה עַד מָאד, דְּחָשַׁב דְּלֹא הָוֵה עֲשׂוֹ בְּהִיָּא
סְטָרָא, פִּתַּח וְאָמַר, (בראשית כז) וְאֶבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ יִהְיֶה.
בְּגִין כֶּךָ, אֲזִדְמֵן יַעֲקֹב בְּחֻכְמָתָא וּבְעֻקְמוֹ דְּאֵיִתִּי
בְּרַכָּאן עָלֶיהָ דְּיַעֲקֹב דְּאִיהוּ כְּגִוּוֹנָא דְּאָדָם
הָרָאשׁוֹן, וְאַתְנַטְלוּ מִהֶהוּא חַוִּיָּא דְּאִיהוּ שְׁפַת שְׁקָר.
דְּכַמָּה שְׁקָרָא אָמַר, וְכַמָּה מְלִי דְּשְׁקָרָא עֲבַד, בְּגִין
לְאַטְעָא וּלְאַיִתָּא לְוֹטִין עַל עֲלָמָא. בְּגִין כֶּךָ,
אַתָּא יַעֲקֹב בְּחֻכְמָה וְאַטְעִי לְאֲבוּי, בְּגִין לְאַיִתָּא
בְּרַכָּאן עַל עֲלָמָא, וּלְנַטְלָא מִנִּיה מַה דְּמַנַּע מִעֲלָמָא,

לשון הקודש

מִשּׁוּם כֶּךָ הֲזִדְמֵן יַעֲקֹב בְּחֻכְמָה
וּבְעֻקְמוֹת שְׁחִבִּיָּא בְּרִכּוֹת עַל יַעֲקֹב,
שְׁהוּא כְּמוֹ אָדָם הָרָאשׁוֹן, וְנִטְלָו
מֵאוֹתוֹ הַנְּחָשׁ, שְׁהוּא שְׁפַת שְׁקָר.
שְׂכַמָּה שְׁקָר אָמַר, וְכַמָּה דְּבָרֵי שְׁקָר
עֲשָׂה בְּדִי לְהַטְעוֹת וּלְהַבִּיא קְלָלוֹת עַל
הָעוֹלָם. מִשּׁוּם כֶּךָ בָּא יַעֲקֹב בְּחֻכְמָה
וְהַטְעָה אֶת אֲבוּי, בְּדִי לְהַבִּיא בְּרִכּוֹת
עַל הָעוֹלָם וְלִפְלֹל מִמֶּנּוּ מַה שְׁמַנַּע מִן

הוּא. אָמַרְה, וְמַה שְׂחִבִּיָּא נְחָשׁ מֵאוֹתוֹן
הַקְלָלוֹת וַיִּשְׁתָּאֵר יַעֲקֹב.

בְּשַׁעֲה הִיָּא הֲזִדְמֵן מִיכָאֵל, וְכָא לִפְנֵי
יַעֲקֹב וְהַשְׂכִּינָה עִמּוֹ. וַיֵּדַע יִצְחָק, וְרָאָה
אֶת גֹּן עֵדֶן עִם יַעֲקֹב וּבְרִכּוֹ לִפְנֵיו.
וְכַשְׁנִכְנֵם עֲשׂוֹ, נִכְנֵם עִמּוֹ גִּיהֶנֶם, וְעַל כֵּן
וַיִּתְּרֵד יִצְחָק חֲרָדָה גְּדוּלָּה עַד מָאד,
שְׁחָשַׁב שְׁעֲשׂוֹ לֹא הָיָה בְּצַד הֶהוּא. פִּתַּח
וְאָמַר, וְאֶבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ יִהְיֶה.

וּמִדָּה לְקַבֵּל מִדָּה הָיָה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים קט) וַיֵּאָהֵב
קָלָלָה וַתְּבוֹאֶהוּ וְלֹא חָפֵץ בְּבִרְכָּהּ וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ.
עָלֶיהָ כְּתִיב, (בראשית ג) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל
חַיַּת הַשָּׂדֶה. וְאַשְׁתָּאֵר בֵּית לְדָרִי דָרִין, וְאַתָּא יַעֲקֹב
וְנָטִיל מִנֶּיהָ בִּרְכָּאן.

וּבִן יוֹמוֹי דְּאָדָם, אֲזִידָמָן יַעֲקֹב לְנִטְלָא מִתְּהוּא
חַיִּינָא, כָּל הַנִּי בִּרְכָּאן, וְאַשְׁתָּאֵר אִיהוּ בְּלוֹוִטִין
וְלֹא נָפַק מִנֵּיהּ. וְדוּד אָמַר בְּרוּחַ קִדְשָׁא, (תהלים קכ)
מָה יִתֵּן לָךְ וּמָה יוֹסִיף לָךְ לְשׁוֹן רְמִיָּה חֲצִי גְבוּר
שְׁנוֹנִים. מָה אִיכְפַּת לִיה לְתֵהוּא חַיִּינָא בִּישָׂא, דְּאִיִּיתִי
לְוֹוִטִין עַל עֲלָמָא. בְּמָה דְּאָמְרוּ, נָחַשׁ נוֹשֵׁף וּמִמִּית,
וְלִית לִיה הִנָּאָה מִנֶּיהָ.

לְשׁוֹן רְמִיָּה, דְּרַמִּי לִיה לְאָדָם וְלֹאֲתִיתָהּ, וְאִיִּיתִי
בִּישָׂא עָלֶיהָ וְעַל עֲלָמָא. לְבָתָר אַתָּא יַעֲקֹב,

לשון הקודש

הַלָּלוּ, וְהוּא נִשְׁאָר עִם קָלָלוֹת וְלֹא יֵצֵא
מֵהֶם. וְדוּד אָמַר בְּרוּחַ הַקִּדְשׁ, (תהלים קכ)
מָה יִתֵּן לָךְ וּמָה יוֹסִיף לָךְ לְשׁוֹן רְמִיָּה
חֲצִי גְבוּר שְׁנוֹנִים. מָה אִיכְפַּת לְאוֹתוֹ
הַנָּחַשׁ הָרַע שֶׁהֵבִיא קָלָלוֹת עַל הָעוֹלָם,
כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ, נָחַשׁ נוֹשֵׁף וּמִמִּית, וְאִין לוֹ
מִמֶּנּוּ הִנָּאָה.

לְשׁוֹן רְמִיָּה – שְׂרָמָה אֶת אָדָם וְאַשְׁתּוֹ

הָעוֹלָם. וּמִדָּה כְּנֻגַּד מִדָּה הָיְתָה, וְעַל כֵּן
כְּתוּב (תהלים קט) וַיֵּאָהֵב קָלָלָה וַתְּבוֹאֶהוּ
וְלֹא חָפֵץ בְּבִרְכָּהּ וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ. עָלֶיו
כְּתוּב (בראשית ג) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה
וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה. וְנִשְׁאָר בּוֹ לְדוּרֵי
דוֹרוֹת, וּבָא יַעֲקֹב וְנָטִיל מִמֶּנּוּ הַבְּרָכוֹת.
וּמִיָּמֵינוּ שֶׁל אָדָם הָרַשָּׁעִין נוֹעַד יַעֲקֹב
לְמַל מִהַנָּחַשׁ הַהוּא אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת

וְנָטִיל מִדִּילִיָּה כָּל אֵינוֹן בְּרָכָאן. חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים,
 דָּא עֲשׂוּ דְנָטֵר דְּבָבוּ (נ"א דאָנוֹים) לַיעֲקֹב עַל אֵינוֹן
 בְּרָכָאן, כְּמֹה דָאֵת אָמֵר, (בראשית כז) וַיִּשְׁטֹם עֲשׂוּ אֶת
 יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה וְגו'. (ד"א ל"ג תא חזי)

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, הָא
 מִלְּעִילָא וּמִתַּתָּא בְּחִבּוּרָא חָדָא. וְרוֹב דְּגֵן
 וְתִירוֹשׁ, הָא אוֹקְמוּהָ. אָבֵל בְּדִכְתִּיב, (תהלים לז) וְלֹא
 רָאִיתִי צָדִיק נֶעָזַב וְזָרְעוֹ מִבֶּקֶשׁ לֶחֶם. תָּא חֲזִי, (שם)
 נֶעַר הָיִיתִי וְגו' וְאוֹקְמוּהָ, הָא קָרָא שָׂרוּ שֶׁל עוֹלָם
 אָמְרוּ וְכו'. וּבְגִין כֶּךָ אָמֵר וְרוֹב דְּגֵן וְתִירוֹשׁ.

יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָךְ לְאוּמִּים, בְּזִמְנָא
 דְּשָׁלִיט שְׁלֹמָה מִלְכָּא בִירוּשָׁלַם, דְּכִתִּיב,
 (דברי הימים ב ט) וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ וְגו' מְבִיאִים אִישׁ
 מִנְּחָתוֹ וְגו'. (בראשית כז) וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָךְ לְאוּמִּים, בְּזִמְנָא

לשון הקודש

אָבֵל בְּכַתּוּב וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק נֶעָזַב
 וְזָרְעוֹ מִבֶּקֶשׁ לֶחֶם. בֹּא רָאָה, נֶעַר הָיִיתִי
 וְגו', וּבִבְרִיתָא – הַפְּסוּק הַזֶּה אָמֵר אוֹתוֹ
 שָׂרוּ שֶׁל עוֹלָם וְכו'. וּמִשּׁוּם כֶּךָ אָמֵר וְרוֹב
 דְּגֵן וְתִירוֹשׁ.

יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָךְ לְאוּמִּים –
 בְּזִמְנָא שֶׁשָּׁלַט שְׁלֹמָה הַמֶּלֶךְ בִירוּשָׁלַם,
 שְׁכַתּוֹב וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ וְגו' מְבִיאִים
 אִישׁ מִנְּחָתוֹ וְגו'. וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָךְ לְאוּמִּים –

וְהִבִּיא רַע עָלָיו וְעַל הָעוֹלָם. אַחֲרַי כֶּךָ בֹּא
 יַעֲקֹב וְנָטִיל מִשְׁלֹא אֶת כָּל אוֹתָם
 הַבְּרָכוֹת. חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים – זֶה עֲשׂוֹ
 שְׁשֹׁמֵר שְׁנֵאָה וְשִׁפְחִידוֹ לַיעֲקֹב עַל אוֹתָן
 הַבְּרָכוֹת, כְּמוֹ שְׁנֵאָמֵר וַיִּשְׁטֹם עֲשׂוּ אֶת
 יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה וְגו'. וּבֹא רָאָהוּ.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי
 הָאָרֶץ – הִנֵּה מִלְמַעְלָה וּמִמַּטָּה בְּחִבּוּר
 אַחֲד. וְרוֹב דְּגֵן וְתִירוֹשׁ – הִנֵּה פֶרֶשׁוּקָה,

דִּיִּיתִי מִלֶּבָא מְשִׁיחָא, דְּכִתִּיב, (תהלים עב) וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ
כָּל מַלְכִּים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כֹּלָא בְּזִמְנָא דִּיִּיתִי
מִלֶּבָא מְשִׁיחָא, בְּדִכְתִּיב וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ כָּל מַלְכִּים כָּל
גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ.

הָיָה גִבִּיר לְאַחִיד, הָיָה, וְלֹא אָמַר הָיָה, אוֹ תִּהְיֶה.
אֵלָּא דָּא רָזָא עֲלָאָה דְּמַחֲימְנוּתָא, דְּאֵלִין
אֲתָנוּן אֲנִין רָזִי דְּמַחֲימְנוּתָא. ה' לְעִילָא, וְא"ו
בְּאַמְצַעִיתָא, ה' לְבִתָּר. וּבְגִין כֶּךָ אָמַר, הָיָה גִבִּיר
לְאַחִיד, לְשִׁלְטָאָה עֲלֵיהּ וּלְרִדָּאָה לִזְנוֹן, בְּזִמְנָא דְּאֲתָא
דְּדוֹד מִלֶּבָא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כֹּלָא אִיהוּ בְּזִמְנָא דִּיִּיתִי
מִלֶּבָא מְשִׁיחָא, דְּהָא בְּגִין דְּעֲבָרוּ יִשְׂרָאֵל עַל פְּתֻגְמֵי
אוֹרֵייתָא, בְּדִין (בראשית כז) וּפְרָקָתָּ עָלָיו מַעַל צוֹאֲרָךְ.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כָּל הַיּוֹם
בְּרַבָּאן מִסְטָרָא דְּחֻלְקִיָּה דִּיעֲקֹב הָוֹ וּמַדִּילִיָּה

לשון הקודש

הַאֲמוּנָה. ה' לְמַעְלָה, וְא"ו בְּאַמְצַע, ה'
אֲחֵר כֶּךָ. וּמִשּׁוּם כֶּךָ אָמַר הָיָה גִבִּיר
לְאַחִיד, לְשִׁלְטָאָה עֲלֵיהֶם וּלְרִדּוֹת אוֹתָם
בְּזִמְנָא שְׂבָא דְּדוֹד הַמֶּלֶךְ. רַבִּי יוֹסִי אָמַר,
הַכֹּל הוּא בְּזִמְנָא שְׂבָא מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ,
שְׁהָרִי מִשּׁוּם שְׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה, אִזּוּ וּפְרָקָתָּ עָלָיו מַעַל צוֹאֲרָךְ.
וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כָּל

בְּזִמְנָא שְׂבָא מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, שְׂכָתוֹב
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ כָּל מַלְכִּים. רַבִּי יְהוּדָה
אָמַר, הַכֹּל בְּזִמְנָא שְׂבָא הַמֶּלֶךְ הַמְּשִׁיחַ,
כְּכָתוּב (תהלים עב) וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ כָּל מַלְכִּים
כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ.

הָיָה גִבִּיר לְאַחִיד. הָיָה, וְלֹא אָמַר הָיָה
אוֹ תִּהְיֶה. אֵלָּא זֶה סוּד עֲלִיּוֹן שֶׁל
הַאֲמוּנָה, שְׁהָאוֹתִיּוֹת הִלְלוּ הֵן סוּדוֹת

נָטַל, וְאֵלִין בְּרָכָאן הָוָה קָא בָּעֵי יִצְחָק לְבָרְכָא לִיה
לְעֵשָׂו, וּבְגִין כֶּךָ עֶבֶד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְגַרְם לִיה
לְיַעֲקֹב לְנִטְלָא מִדִּילִיה.

תָּא חַיִּי, בְּשַׁעְתָּא דְּהָהוּא נָחַשׁ אֵייתִי לְוֹטִין עַל
עֲלָמָא וְאֶתְלַטֵּיא אֶרְעָא, מַה כְּתִיב, (בראשית ג)
וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ וְגו', אַרוּרָה
הָאֲדָמָה בְּעִבּוּרְךָ וְגו', דִּלָּא תִּהְיֶה עֲבָדָא פִּירִין וְאִיבִין
בְּדָקָא יָאוּת. לָקֵבֶל דָּא, וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ. (שם) בְּעֲצָבוֹן
תֹּאכְלֶנָּה, לָקֵבֶל דָּא מִטַּל הַשָּׁמַיִם. (שם) וְקוֹץ וְדִרְדֵּר
תַּצְמִיחַ לָךְ, לָקֵבֶל דָּא, וְרֹב דָּגָן וְתִירוֹשׁ. (שם) בְּזַעַת
אִפְךָ תֹּאכַל לֶחֶם, לָקֵבֶל דָּא, (בראשית כז) יַעֲבֹדוךָ עַמִּים
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָךְ לְאֻמִּים, דְּאִינוּן יַעֲבֹדוּן אֶרְעָא וַיִּפְלְחוּן
בְּחֻקָּא, בְּמָה דְּאֵת אָמַר, (ישעיה סא) וּבְנֵי נָכָר אֶכְרִיכֶם
וּכְוֹרְמִיכֶם. וְכֹלָא נָטַל יַעֲקֹב, דָּא לָקֵבֶל דָּא, וּמִדִּילִיה

לשון הקודש

הַבְּרָכוֹת הִלְלוּ מִצַּד שֶׁל חִלְקוֹ שֶׁל יַעֲקֹב
הָיוּ וּמִשְׁלֹו הוּא נָטַל. וְהַבְּרָכוֹת הָאֵלֹו
הָיָה רוּצָה יִצְחָק לְבָרֵךְ עַתָּה עֵשָׂו, וּמִשּׁוּם
כֶּךָ עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְגַרְם
לְיַעֲקֹב לְטַל מִשְׁלֹו.
בַּא רְאָה, בְּשַׁעַת שְׁאוּתוֹ הִנָּחַשׁ הִבִּיא
קָלָלוֹת עַל הָעוֹלָם וְהָאֲדָמָה הִתְקַלְלָה –
מַה כְּתוּב? (בראשית ג) וּלְאָדָם אָמַר כִּי
שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ וְגו', אַרוּרָה

הָאֲדָמָה בְּעִבּוּרְךָ וְגו'. שְׁלָא תִּהְיֶה עוֹשָׂה
פְּרוֹת וְגִדּוּלִים כְּרָאוּי. כִּנְגֵד זֶה וּמִשְׁמַנֵּי
הָאָרֶץ. בְּעֲצָבוֹן תֹּאכְלֶנָּה – כִּנְגֵד זֶה
מִטַּל הַשָּׁמַיִם. וְקוֹץ וְדִרְדֵּר תַּצְמִיחַ לָךְ –
כִּנְגֵד זֶה וְרֹב דָּגָן וְתִירוֹשׁ. בְּזַעַת אִפְךָ
תֹּאכַל לֶחֶם – כִּנְגֵד זֶה יַעֲבֹדוךָ עַמִּים
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָךְ לְאֻמִּים, שְׁהֵם יַעֲבֹדוּ אֶת
הָאָרֶץ וַיַּעֲבֹדוּ בַשָּׂדֶה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה
סא) וּבְנֵי נָכָר אֶכְרִיכֶם וּכְוֹרְמִיכֶם. וְהִכָּל

נָטַל. וְקִדְשָׁא בְּרִידְּהוּא גָּרִים לִיה לַיעֲקֹב דִּיטוּל הַיְי
בְּרַכָּאן, לְאַתְדַּבְּקָא בְּאַתְרֵיהּ וְחוּלְקִיָּהּ, וְעָשׂוּ
לְאַתְדַּבְּקָא בְּאַתְרֵיהּ וְחוּלְקִיָּהּ.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, וְהָא חֲמִינָן דְּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וּמִטַּל
הַשָּׁמַיִם, אֵינּוּן בְּרַכָּאן נָטַל עָשׂוּ לְבִתְרָא, כְּמָה
דְּאַתְּ אָמַר, הִנֵּה מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשְׁבֶדָּ וּמִטַּל
הַשָּׁמַיִם מַעַל.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לָאוּ הָאִי כְּהָאִי וְלֹא דָא כְּדָא,
כְּמָה אֶתְפָּרְשָׁאן דְּרַגִּין. בִּיעֲקֹב כְּתִיב, וַיִּתֵּן לָךְ
הָאֱלֹהִים, וּבְדָא כְּתִיב יִהְיֶה. בִּיעֲקֹב כְּתִיב, מִטַּל
הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, בְּעָשׂוּ כְּתִיב מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ
וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם, דְּהָא לָאוּ דָא אִיהוּ כְּדָא.

וַדְּרַגִּין אֶתְפָּרְשָׁן כְּמָה וְכְמָה. בְּגִין דְּבְדָא דִּיעֲקֹב
כְּתִיב בִּיה, וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם,

לשון הקודש

נָטַל יַעֲקֹב זֶה כְּנֻגַּד זֶה, וּמִשְׁשֵׁלוּ נָטַל.
וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גָּרִם לַיעֲקֹב שְׂיִטַּל
אֶת הַבְּרָכוֹת הַלָּלוּ לְהַדְבִּיק בְּמִקְוָמוֹ
וְחֻלְקוֹ, וְעָשׂוּ שְׂיִדְבִּיק בְּמִקְוָמוֹ וְחֻלְקוֹ.
אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, וְהִנֵּה רָאִינוּ שְׁמִשְׁמַנֵּי
הָאָרֶץ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם, אוֹתָן בְּרָכוֹת נָטַל
עָשׂוּ אַחֵר כֶּד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה מִשְׁמַנֵּי
הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשְׁבֶדָּ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מַעַל.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לֹא זֶה כְּזֶה וְלֹא זֶה
כְּזֶה, כְּמָה נִפְרָדוֹת הַדְּרָגוֹת. בִּיעֲקֹב
כְּתוּב וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים – וּבְזֶה כְּתוּב
יִהְיֶה. בִּיעֲקֹב כְּתוּב מִטַּל הַשָּׁמַיִם
וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ – בְּעָשׂוּ כְּתוּב מִשְׁמַנֵּי
הָאָרֶץ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם, שֶׁהִנֵּה זֶה אֵינּוּ כְּזֶה.
וְחֻדְרָגוֹת נִפְרָדוֹת כְּמָה וְכְמָה, מִשּׁוּם
שְׁבֻזָּה שֶׁל יַעֲקֹב כְּתוּב בּוֹ, וַיִּתֵּן לָךְ

דָּא טַל עֲלָאָה דְּנָגִיד מַעֲתִיק יוֹמִין דְּאַקְרִי טַל
הַשָּׁמַיִם, הַשָּׁמַיִם דְּלַעֲיָלָא, טַל דְּנָגִיד בְּדִרְגָּא דְּשָׁמַיִם,
וּבַתְּמוֹן לַחֲקַל תַּפּוּחִין קַדִּישִׁין. וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, (דָּא אֶרֶץ
דְּלַעֲיָלָא אֶרֶץ הַחַיִּים בַּעֲשׂוֹ כְּתִיב וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, בְּיַעֲקֹב מִשְׁמַנֵּי) הָאָרֶץ דָּא
אֶרֶץ הַחַיִּים דְּלַעֲיָלָא, וַיְרִית לָהּ בְּאַרְעָא דְּלַעֲיָלָא
וּבַשָּׁמַיִם דְּלַעֲיָלָא. וְלַעֲשׂוֹ בְּאַרְעָא דְּהֶבֶא לְתַתָּא,
וּבַשָּׁמַיִם דְּהֶבֶא לְתַתָּא. יַעֲקֹב לְעִילָא לְעִילָא. עֲשׂוֹ
לְתַתָּא לְתַתָּא.

תו, יַעֲקֹב לְעִילָא וְתַתָּא, וְעֲשׂוֹ לְתַתָּא. וְאֵף עַל גַּב
דְּכְתִיב (בראשית כז) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תִּרְדּוּ וּפְרַקְתָּ עָלֹ
מֵעַל צִוְּאָרְךָ. מֵהָאִי דְּהֶבֶא לְתַתָּא, אֲבָל לְעִילָא לָא
כְּלוּם, דְּכְתִיב, (תהלים לב) כִּי חִלַּק יְיָ עֲמוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל
נִחֲלָתוֹ. תָּא חַוִּי, בְּשַׁעֲתָא דְּעָרוּ לְנִטְלָא בְּרַכָּאן דְּלַהוֹן,

לשון הקודש

לְמַטָּה. יַעֲקֹב לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְעֲשׂוֹ
לְמַטָּה לְמַטָּה.

עוֹד, יַעֲקֹב לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְעֲשׂוֹ
לְמַטָּה. וְאֵף עַל גַּב שְׂכָתוֹב וְהָיָה כַּאֲשֶׁר
תִּרְדּוּ וּפְרַקְתָּ עָלֹ מֵעַל צִוְּאָרְךָ – מִזֶּה
שֶׁל כָּאן לְמַטָּה, אֲבָל לְמַעְלָה לָא כְּלוּם,
שְׂכָתוֹב (דברים לב) כִּי חִלַּק ה' עֲמוֹ יַעֲקֹב
חֶבֶל נִחֲלָתוֹ. בָּא רָאָה, בְּשַׁעֲתָא
שֶׁהִתְחִילוּ לַטַּל אֶת בְּרִכּוֹתֵיהֶם יַעֲקֹב
וְעֲשׂוֹ, יַעֲקֹב נִטַּל חֲלָקוֹ שְׁלַמְעֵלָה, וְעֲשׂוֹ

הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם – זֶה הַטַּל הָעֲלִיּוֹן
שֶׁשׁוּפֵּעַ מַעֲתִיק הַיָּמִים, שְׁנִקְרָא טַל
הַשָּׁמַיִם, הַשָּׁמַיִם שֶׁל מַעְלָה, הַטַּל
שֶׁשׁוּפֵּעַ בְּדִרְגַּת הַשָּׁמַיִם, וּמִשָּׁם לְשַׁרְה
הַתַּפּוּחִים הַקְּדוּשִׁים. וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ –
זֶה הָאָרֶץ שְׁלַמְעֵלָה, אֶרֶץ הַחַיִּים. בַּעֲשׂוֹ כְּתוּב
וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, בְּיַעֲקֹב מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ זֶה אֶרֶץ
הַחַיִּים שְׁלַמְעֵלָה, וַיִּוְרֶשׁ אוֹתָהּ בְּאֶרֶץ
שְׁלַמְעֵלָה וּבַשָּׁמַיִם שֶׁל מַעְלָה, וּבַעֲשׂוֹ
בְּאֶרֶץ שֶׁל כָּאן לְמַטָּה, וּבַשָּׁמַיִם שֶׁל כָּאן

יַעֲקֹב וַעֲשׂוּ. יַעֲקֹב נָטַל חוֹלְקִיָּה דְלַעִילָא, וַעֲשׂוּ נָטַל חוֹלְקִיָּה לְתַתָּא.

רַבִּי יוֹסִי בְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקוֹנִיָּא אָמַר לְרַבִּי אֱלֶעָזָר, כָּלוּם שָׁמַעְתָּ מֵאַבִּיךָ, אֲמַאי לֹא אֶתְקַיְּמוּ בִּרְכָּאן דְּבִרְכִּיָּה יִצְחָק לְיַעֲקֹב, וְאֵינוֹן בִּרְכָּאן דְּבִרְיָךְ יִצְחָק לַעֲשׂוֹ אֶתְקַיְּמוּ כְּלָחוּ.

אָמַר לִיה, כָּל אֵינוֹן בִּרְכָּאן מִתְקַיְּמִי, וּבִרְכָּאן אַחֲרֵינִין דְּבִרְכִּיָּה קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב. אֲבָל מִיָּד, יַעֲקֹב נָטַל לַעִילָא, וַעֲשׂוּ נָטַל לְתַתָּא. לְבִתֵּר בַּד יָקוּם מִלְּפָא מְשִׁיחָא, יִטּוֹל יַעֲקֹב לַעִילָא וְתַתָּא וְיִתְאַבִּיד עֲשׂוֹ מִכְּלָא, וְלֹא יִהְיֶה לִיה חוֹלְקָא וְאַחֲסָנָא וְדוּכְרָנָא בְּעִלְמָא, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (עובדיה א) וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהָבָה וּבֵית עֲשׂוֹ לְקֶשׁ וְגו'. בְּגִין דִּיתְאַבִּיד עֲשׂוֹ מִכְּלָא, וְיִרִית יַעֲקֹב תַרְיִן עֲלָמִין, עֲלָמָא דִּין וְעֲלָמָא דְאַתִּי.

לשון הקודש

הוא את יַעֲקֹב. אֲבָל מִיָּד יַעֲקֹב נָטַל לְמַעְלָה, וַעֲשׂוֹ נָטַל לְמַטָּה. אַחֲרֵי כֵן כְּשִׁיקוּם מִלָּךְ הַמְּשִׁיחַ, יִטּוֹל יַעֲקֹב לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְיֵאבֵד עֲשׂוֹ מִן הַכֹּל, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק וְנִחְלָה וּזְכוּרָה פְּעוּלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (עובדיה א) וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהָבָה וּבֵית עֲשׂוֹ לְקֶשׁ וְגו'. בְּדִי שִׁיאבֵד עֲשׂוֹ מִן הַכֹּל, וְיַעֲקֹב

נָטַל חֵלְקוֹ שְׁלֵמָטָה.

רַבִּי יוֹסִי בְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקוֹנִיָּא אָמַר לְרַבִּי אֱלֶעָזָר, כָּלוּם שָׁמַעְתָּ מֵאַבִּיךָ לָמָּה לֹא הִתְקַיְּמוּ הַבְּרָכוֹת שֶׁבִרְךְ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב, וְאוֹתָן הַבְּרָכוֹת שֶׁבִרְךְ יִצְחָק אֶת עֲשׂוֹ כָּלֵם הִתְקַיְּמוּ?

אָמַר לוֹ, כָּל אוֹתָם הַבְּרָכוֹת מִתְקַיְּמוֹת, וּבְרָכוֹת אַחֲרוֹת שֶׁבִרְךְ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ

וּבְהָאֵי זְמַנָּא כְּתִיב, (עובדיה א) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהָר
 צִיּוֹן לְשֹׁפֵט אֶת הָרָע עָשׂוֹ וְהִיתָה לַיְי
 הַמְּלוּכָה. הַהוּא מַלְכוֹ דְּעָשׂוֹ, דְּנִטְלָ בְּהָאֵי עֲלָמָא,
 יְהִי לִיהַ קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ס"א יְהִי לִיהַ לְקֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא)
 בְּלַחֲדוּדֵי. וְכִי הִשְׁתָּא לָאו אִיהִי מַלְכוֹ מִקֳדָשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא, אֵלָא אַף עַל גַּב דְּשִׁלִּיט קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 לְעִילָא וְתַתָּא, הָא יְהִי לֹון לְשָׂאָר עַמּוּן, לְכָל חַד
 וְחַד חוּלְק וְאַחֲסִנְתָּא בְּהָאֵי עֲלָמָא, לְאַשְׁתַּמְשָׂא בֵּיהַ.
 וּבְהָאֵי זְמַנָּא, יִטּוּל מִכְּלָהוּ מַלְכוּתָא, וְתִהִי דִילִיהַ
 כְּלָא, דְּכְתִיב וְהִיתָה לַיְי הַמְּלוּכָה, לִיהַ בְּלַחֲדוּדֵי,
 דְּכְתִיב, (זכריה יד) וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם
 הַהוּא יְהִיָּה יְיָ אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד.

וַיְהִי אֲדָּ יֵצָא יֵצָא יַעֲקֹב וְגו'. (בראשית כז) רַבִּי שְׂמֵעוֹן
 אָמַר, אֲדָּ יֵצָא יֵצָא, תִּירִי יְצִיאֹת הַלָּלוּ

לשון הקודש

לְמַעַלְהָ וּלְמַטָּה, הִנֵּה נָתַן לְשָׂאָר הָעַמִּים
 לְכָל אֶחָד וְאַחֶד חֶלֶק וְנַחֲלָה בְּעוֹלָם הַזֶּה
 לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, וּבְזִמְנָן הַהוּא יִטּוּל מִכְּלָם
 אֶת הַמְּלָכוֹת וְכָלָה תְּהִיָּה שְׁלוֹ, שְׂכָתוֹב
 וְהִיתָה לַה' הַמְּלוּכָה, לוֹ לְבָדּוּ, שְׂכָתוֹב
 (זכריה יד) וְהִיָּה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ
 בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד.
 וַיְהִי אֲדָּ יֵצָא יֵצָא יַעֲקֹב וְגו'. רַבִּי
 שְׂמֵעוֹן אָמַר, אֲדָּ יֵצָא יֵצָא – שְׁתֵּי

יִירַשׁ שְׁנֵי עוֹלָמוֹת – הָעוֹלָם הַזֶּה
 וְהָעוֹלָם הַבָּא.

וּבְזִמְנָן הַזֶּה כְּתוּב, (שם) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים
 בְּהָר צִיּוֹן לְשֹׁפֵט אֶת הָרָע עָשׂוֹ וְהִיתָה
 לַה' הַמְּלוּכָה. אוֹתָהּ מַלְכוּת עָשׂוֹ שְׁנִטְלָ
 בְּעוֹלָם הַזֶּה, נָתַן לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 וְתִהִי לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְבָדּוּ. וְכִי עָבְשׁוּ
 אֵינָה מַלְכוּת מִהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? אֵלָא
 אַף עַל גַּב שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט

לָמָּה. אֵלֹא (דף קמ"ד ע"א) חַד דְּשִׁבְנִיתָא וְחַד דְּיַעֲקֹב,
 דְּהָא בַּד עָאֵל יַעֲקֹב, שְׁבִינִיתָא עָאֵלָת עֲמִיָּה, וְקָמִי
 שְׁבִינִיתָא אֶתְבְּרַד. דְּיִצְחָק הָוָה אָמַר בְּרַכָּאן,
 וּשְׁבִינִיתָא אוּדִי לָהּ עַל־יָהּ. וְכַד נָפַק יַעֲקֹב,
 שְׁבִינִיתָא נָפַקְתָּ עֲמִיָּה, הָדָא הוּא דְכָתִיב אֲךָ יֵצֵא
 יֵצֵא יַעֲקֹב, תִּרִי יֵצִיאוֹת בְּחַד.

וְעֵשָׂו אָחִיו בָּא מִצִּידוֹ. (בראשית כז) מִן הַצִּיד לָא כְּתִיב,
 אֵלֹא מִצִּידוֹ, דְּאִיְהוּ צִידָה דִּילִיָּה, דְּלֹא הָוָה
 בֵּיהּ בְּרַכָּה, וְרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ צְוֹנָה וְאַמְרָה, (משלי כג) אֵל
 תִּלְחֶם אֶת לָחֶם רַע עֵין.

וַיַּעַשׂ גַּם הוּא מַטְעָמִים וְגו'. (בראשית כז) יָקוּם אָבִי,
 דְּבוּרִיָּה הָוָה בְּעִזּוֹת, בְּתַקִּיפּוֹ רוּחָא, מְלָה
 דְּלִית בָּהּ טַעְמָא, יָקוּם אָבִי. תָּא חֲזִי, מַה בֵּין יַעֲקֹב
 לַעֲשׂוֹ, יַעֲקֹב אָמַר בְּכִסְיֹו דְּאָבוּי, בְּעִנְיָה, מַה כְּתִיב,

לשון הקודש

הַצִּיד, אֵלֹא מִצִּידוֹ, שֶׁהוּא הַצִּידָה שֶׁלֹּא
 שֶׁלֹּא הִיתָה בּוֹ בְּרַכָּה, וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ
 צְוֹנָת וְאוֹמְרָת, (משלי כג) אֵל תִּלְחֶם אֶת
 לָחֶם רַע עֵין.

וַיַּעַשׂ גַּם הוּא מַטְעָמִים וְגו'. יָקוּם אָבִי
 – דְּבוּרוֹ הִיָּה בְּעִזּוֹת, בְּתַקִּיפּוֹת הָרוּחַ,
 דְּכָר שְׂאִין בּוֹ טַעַם, יָקוּם אָבִי. בֹּא רְאֵה
 מַה בֵּין יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹ. יַעֲקֹב אָמַר בְּבוֹשָׁה
 שֶׁל אָבִיו, בְּעִנְיָה. מַה כְּתוּב? וַיָּבֹא אֵל

הַיֵּצִיאוֹת הִלְלוּ לָמָּה? אֵלֹא אַחַת שֶׁל
 הַשְּׁבִינָה, וְאַחַת שֶׁל יַעֲקֹב. שֶׁהִנֵּה
 בְּשִׁנְכֶנֶם יַעֲקֹב, הַשְּׁבִינָה נִכְנָסָה עִמּוֹ
 וְהִתְבְּרַד לִפְנֵי הַשְּׁבִינָה. שֶׁיִּצְחָק הִיָּה
 אוֹמֵר אֶת הַבְּרָכוֹת, וְהַשְּׁבִינָה מוֹדָה
 לָהֶם עֲלֵיהֶם. וְכַשֵּׁינֵצֵא יַעֲקֹב, הַשְּׁבִינָה
 יֵצֵאָה עִמּוֹ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב אֲךָ יֵצֵא יֵצֵא
 יַעֲקֹב. שְׁתֵּי יֵצִיאוֹת יַחַד.

וַיַּעֲשׂוּ אָחִיו בָּא מִצִּידוֹ. לֹא כְּתוּב מִן

(בראשית כז) וַיָּבֹא אֶל אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי. מַה בֵּין הָאֵל לְהָאֵל, אֵלָּא, דְּלֹא בָעָא לְאַזְדַּעְזָעָא לִיה, מַלִּיל בְּלִשׁוֹן תַּחְנוּנִים, (בראשית כז) קוּם נָא שְׁבָה וְאֲכָלָה מִצִּידִי. וַעֲשׂוּ אָמַר, יָקוּם אָבִי, בְּמָאן דְּלֹא מַלִּיל עֲמִיה.

תָּא חַיִּי, בְּשַׁעְתָּא דְּעָאֵל עֲשׂוּ, עָאֵל עֲמִיה גִּיהֶנֶם, אֲזִדְעֹעַ יִצְחָק, וְדָחִיל. דְּכְתִיב, (בראשית כז) וַיַּחְרֵד יִצְחָק חֲרָדָה גְדוּלָּה עַד מָאד. בִּינָן דְּכְתִיב וַיַּחְרֵד יִצְחָק חֲרָדָה גְדוּלָּה, דִּי. מַהוּ (גְדוּלָּה) עַד מָאד. אֵלָּא, דְּלֹא הָזָה דְּחִילוֹ וְאִימָתָא. דְּנִפְל עָלֶיהָ דְּיִצְחָק, רַבָּתָא, מִיּוֹמֵי דְּאַתְבָּרִי. וְאַפִּילוּ בְּהָיָא שַׁעְתָּא, דְּאַתְעֵקֵד יִצְחָק עַל גְּבִי מִדְּבָחָא וְחָמָא (שְׂכִינְתָּא) סְכִינָא עָלֶיהָ, לֹא אֲזִדְעֹעַ. בְּהָיָא שַׁעְתָּא דְּעָאֵל עֲשׂוּ, וְחָמָא גִּיהֶנֶם דְּעָאֵל עֲמִיה, בְּדִין אָמַר, בְּטָרָם תָּבֹא (שם) וְאַבְרָכְהוּ גַם בְּרוּךְ יִהְיֶה, בְּגִין (דְּחֻמָּתָא) דְּחֻמִּית שְׂכִינְתָּא דְּאוּדֵי עַל אֵינוֹן בְּרַכָּאן.

לשון הקודש

מָאד. בִּינָן שְׂכָתוּב וַיַּחְרֵד יִצְחָק חֲרָדָה גְדוּלָּה - דִּי. מַה זֶה (גְדוּלָּה) עַד מָאד? אֵלָּא שְׁלֹא הִיָּתָה יִרְאָה וְאִימָה גְדוּלָּה שְׁנַפְלָה עַל יִצְחָק מִיּוֹם שְׁנַבְרָא. וְאַפִּילוּ בְּשַׁעְתָּא הָיָא שְׁנַעְקֵד יִצְחָק עַל גְּבִי חֻמָּתָא וְרָאָה וְשְׂכִינְתָּא סְכִינָא עָלָיו, לֹא הוֹדְעֹעַ בְּשַׁעְתָּא הָיָא שְׁנַכְנֵם עֲשׂוּ וְרָאָה גִּיהֶנֶם שְׁנַכְנֵם עֲמֹ. אִזְּ אָמַר, בְּטָרָם תָּבֹא

אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי. מַה בֵּין זֶה לָזֶה? אֵלָּא שְׁלֹא רָצָה לְזַעֲזַע אוֹתוֹ, דְּבֵר בְּלִשׁוֹן תַּחְנוּנִים: קוּם נָא שְׁבָה וְאֲכָלָה מִצִּידִי. וַעֲשׂוּ אָמַר: יָקוּם אָבִי, כְּמִי שְׁלֹא דְבֵר עֲמֹ.

בֹּא רָאָה, בְּשַׁעְתָּא שְׁנַכְנֵם עֲשׂוּ - נַכְנֵם עֲמֹ גִּיהֶנֶם. הוֹדְעֹעַ יִצְחָק וּפְחַד, שְׂכָתוּב וַיַּחְרֵד יִצְחָק חֲרָדָה גְדוּלָּה עַד

דָּבָר אַחֵר, יִצְחָק אָמַר וַאֲבִרְכֶהוּ, נָפֶק קָלָא וְאָמַר,
גַּם בְּרוּךְ יִהְיֶה, בָּעָא יִצְחָק לְמִילֵט לִיה
לְיַעֲקֹב, אָמַר לִיה קֹדֶשׁא בְרִיךְ הוּא, יִצְחָק, גְּרַמֵּךְ
אַנְתְּ לַיִט, דִּהָא כְּבָר אֲמַרְתָּ לִיה, (שם) אֲוִרְיֵךְ אַרְוֵר
וּמְבַרְכֵיךְ בְּרוּךְ.

תָּא חַזִי, כָּלָא אִזְדֵּי עַל אֵינוֹן בְּרַכָּאן, עֲלָאי וְתַתָּאי,
וְאִפִּילוּ אִיהוּ חוֹלֵק עַדְבִּיה דְּעֵשָׂו, אִזְדֵּי עַלִייהוּ
וּבְרַכִּיה אִיהוּ, וְאִזְדֵּי עַל אֵינוֹן בְּרַכָּאן וְסִלְקִיה עַל
רִישִׁיה לְעִילָא. מְנַלְן, דְּכַתִּיב, (בראשית לב) וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי
כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֶשְׁלַחְךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי.
וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי, בְּגִין דְּאֶתְקִיף בֵּיה יַעֲקֹב. וְכִי חִיד יְכִיל
בַּר נָש דְּאִיהוּ גּוֹפָא וּבִשְׂרָא, לְאֶתְתְּקַפָּא בֵּיה
בְּמִלְאָכָא דְּאִיהוּ רוּחַ מִמֶּשׁ, דְּכַתִּיב, (תהלים קד) עוֹשֶׂה
מִלְאָכֵיו רוּחוֹת מְשַׁרְתָּיו אֵשׁ לֹזְהֵט.

לשון הקודש

בֹּא רָאָה, כָּלָם הוֹדוּ עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת,
עֲלִיוֹנִים וְתַתְּחוֹנִים, וְאִפִּילוּ חֵלֶק גּוֹרְלוֹ
שֶׁל עֵשָׂו הוֹדָה עֲלֵיהֶם, וְהוּא בְּרַךְ אוֹתוֹ,
וְהוֹדָה עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת, וְהַעֲלֵהוּ עַל
רִאשׁוֹ לְמַעַלָּה. מְנִין לָנוּ? שְׁכַתוֹב וַיֹּאמֶר
שְׁלַחֲנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא
אֶשְׁלַחְךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי. וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי
– מִשּׁוּם שֶׁהַחֲזִיק בּוֹ יַעֲקֹב. וְכִי אִיד
יְכוֹל אָדָם, שֶׁהוּא גּוֹף וּבִשָּׂר, לְהַחֲזִיק

וְאֲבִרְכֶהוּ גַם בְּרוּךְ יִהְיֶה, מִשּׁוּם וְשִׂרְאָתָהּ
שִׂרְאִיתִי שְׂכִינָה שְׁמוּדָה עַל אוֹתָן
הַבְּרָכוֹת.

דָּבָר אַחֵר, יִצְחָק אָמַר וַאֲבִרְכֶהוּ, יִצָּא
קוֹל וְאָמַר גַּם בְּרוּךְ יִהְיֶה. רָצָה יִצְחָק
לְקַלֵּל אֶת יַעֲקֹב, אָמַר לוֹ הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ
הוּא: יִצְחָק, אֶת עֲצָמָךְ אֶתָּה מְקַלֵּל,
שְׁחַרֵי כְּבָר אֲמַרְתָּ לוֹ אֲבִרְיֵךְ אַרְוֵר
וּמְבַרְכֵיךְ בְּרוּךְ.

אֵלָא, מִכָּאן דְּמִלֵּאכֵי שְׁלִיחֵי דְקִדְשָׁא בְּרִידָא הוּא,
 בַּד אֵינוֹן נִחְתִּין לְהָאֵי עֲלָמָא גְּלִימִין,
 וְאַתְּגְּלִימוּ וּמִתְּלַבְּשִׁין בְּגוּפָא בְּגוּוּנָא דְהָאֵי עֲלָמָא, בְּגִין
 דְּהָבִי אֶתְחִזִּי, דִּלָּא לְהִשְׁנֵאָה מִמִּנְהֵגָא דְהָהוּא אֶתֶר
 דְּאָזִיל תַּמָּן.

וְהָא אֶתְמַר, דְּמוֹשָׁה בַּד סָלִיק לְעִילָא, מַה כְּתִיב,
 (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם יְיָ אֲרַבְעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
 לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה, בְּגִין מִנְהֵגָא,
 דִּלָּא לְהִשְׁנֵאָה מִהָהוּא אֶתֶר דְּאָזִיל לְתַמָּן, וְאֵינוֹן
 מִלֵּאכִין בַּד נִחְתִּין לְתַתָּא כְּתִיב, (בראשית יח) וְהוּא עוֹמֵד
 עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאכְלוּ. וְכֵן הָכָא, הָאֵי מִלֵּאכָא
 בַּד נִחְתִּין לְתַתָּא, לֹא אֶתְאַבֵּק עִמֵּיהּ דִּיעֲקֹב, אֵלָא מִגּוּ
 דְּהָהוּא אֶתְלַבֵּשׁ בְּגוּפָא בְּגוּוּנָא דְהָאֵי עֲלָמָא. וְעַל דָּא
 אֶתְאַבֵּק יַעֲקֹב בַּחֲדִּיהּ כָּל הָהוּא לִילִיא.

לשון הקודש

וְחִנְכָּה נֹאמֶר, שְׂכַאֲשֵׁר עָלָה מֹשֶׁה
 לְמַעְלָה מַה כְּתוּב? (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם
 ה' אֲרַבְעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא
 אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה, מִשּׁוּם הַמִּנְהֵג,
 שְׁלֹא לְשִׁנּוּת מִהֶמְקוֹם הָהוּא שְׁהִלֵּךְ
 לְשָׁם. וְאוֹתָם הַמִּלֵּאכִים, כְּשִׁירְדוּ
 לְמִטָּה, כְּתוּב (בראשית יח) וְהוּא עוֹמֵד
 עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאכְלוּ. וְכֵן כָּאן,
 כְּשִׁירְד לְמִטָּה הַמִּלֵּאךְ הַזֶּה, לֹא נֹאבֵק

בְּמִלֵּאךְ שֶׁהוּא רוּחַ מְמֹשׁ, שְׂכַתוֹב (תהלים
 קד) עֲשֵׂה מִלֵּאכֵי רוּחוֹת מְשִׁרְתֵּי אֵשׁ
 לְהַט?

אֵלָא, מִכָּאן שְׂמִלֵּאכִים שְׁלוּחֵי הַקְּדוּשָׁה
 בְּרוּךְ הוּא, כְּשִׁירְדִים לְעוֹלָם הַזֶּה,
 גְּלוּמִים וּמִתְּגַלְּמִים, וּמִתְּלַבְּשִׁים בְּגוּף
 כְּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, מִשּׁוּם שְׂכַךְ רֵאוּי
 שְׁלֹא לְשִׁנּוּת מִמִּנְהֵג אוֹתוֹ הֶמְקוֹם
 שְׁהוֹלְכִים לְשָׁם.

תָּא חַיִּי, בְּגִין דְּשִׁלְטְנוּתָא דְּהֵנִי, לָאוּ אִיהוּ אֶלָּא
בְּלִילִיָּא וְדָאֵי. וּבְגִין כֶּךָ, שִׁלְטְנוּתָא דְּעָשׂוּ לָאו
אִיהוּ אֶלָּא בְּגִלוּתָא, דְּאִיהוּ לִילָה. וְעַל דָּא בְּלִילִיָּא
אֶתְתַּקַּף עֲמִיָּה דִּיעֶקֶב, וְאֶתְאַבֵּק עֲמִיָּה. וְכֵד אֶתָּא
צִפְרָא, אֶתְחַלֵּשׁ חִילִּיה, וְלֹא יָכִיל, וּכְדִין אֶתְתַּקַּף
יַעֲקֹב, בְּגִין דִּיעֶקֶב, שִׁלְטְנוּתִיה בִּימָמָא.

וּבְגִין כֶּךָ, בְּתִיב, (ישעיה כ"א) מִשָּׂא דוּמָה אֲלִי קָרָא
מִשְׁעִיר שְׁמֵר מַה מְלִילָה שְׁמֵר מַה מְלִיל.
דְּהָא כְּדִין שׁוֹלְטְנוּתִיה דִּידִיה דְּעָשׂוּ, דְּאִיהִי שְׁעִיר
בְּלִילָה אִיהוּ, וּבְגִין כֶּךָ אֶתְחַלֵּשׁ כֵּד אֶתָּא צִפְרָא,
וּכְדִין (בראשית לב) וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר.

וַיֹּאמֶר לֹא אֶשְׁלַחְךָ כִּי אִם בִּרְכָתְנִי. כִּי אִם
(דף קמ"ד ע"ב) בִּרְכָתְנִי, כִּי אִם תְּבָרַכְנִי מִיְּבֵעֵי לֵיהּ,
מֵאִי כִי אִם בִּרְכָתְנִי. אִם אוֹדִית עַל אֵינוֹן בִּרְכָּאֵן

לשון הקודש

משום ששִׁלְטוֹנוֹ שֶׁל יַעֲקֹב בָּיוֹם.
וּמִשּׁוּם כֶּךָ בְּתוּב, (ישעיה כ"א) מִשָּׂא דוּמָה
אֲלִי קָרָא מִשְׁעִיר שְׁמֵר מַה מְלִילָה שְׁמֵר
מַה מְלִיל. שְׁהֲרִי אִזּוּ הַשִּׁלְטוֹן הוּא שֶׁל
עָשׂוּ, שְׁהוּא שְׁעִיר, הוּא בְּלִילָה. וּמִשּׁוּם
כֶּךָ נַחֲלֵשׁ כְּשֶׁבֶא הַבֶּקֶר, וְאִזּוּ וַיֹּאמֶר
שְׁלַחֲנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר.

וַיֹּאמֶר לֹא אֶשְׁלַחְךָ כִּי אִם בִּרְכָתְנִי. כִּי
אִם בִּרְכָתְנִי? כִּי אִם תְּבָרַכְנִי הִנֵּה צָרִיךְ

עִם יַעֲקֹב אֶלָּא מִתּוֹךְ שְׁהִיָּה מְלַבֵּשׁ בְּגוֹף
כְּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְעַל כֵּן נֶאֱבָק עִמּוֹ
כָּל אוֹתוֹ הַלִּילָה.

בֹּא רְאֵה, מִשּׁוּם שְׁהַשִּׁלְטוֹן שֶׁל אֱלֹהִים
אֵינוֹ אֶלָּא בְּלִילָה וְדָאֵי, וּמִשּׁוּם כֶּךָ
הַשְׁלִיטָה שֶׁל עָשׂוּ אֵינָה אֶלָּא בְּגִלוּת,
שְׁהִיא הַלִּילָה, וְעַל כֵּן בְּלִילָה הַתְּחִיזָה
עִם יַעֲקֹב וְנֶאֱבָק עִמּוֹ. וּכְשֶׁבֶא הַבֶּקֶר,
נַחֲלֵשׁ כָּחוֹ וְלֹא יָכִיל, וְאִזּוּ הַתְּגַבֵּר יַעֲקֹב,

דְּבַרְכֵּנִי אָבָא וְלֹא תִּהְיֶה מִקְטָרְגָא לִי בְּגִינֵייהוּ, מַה
כְּתִיב, (בראשית לב) וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שְׁמִי בִּי
אִם יִשְׂרָאֵל וְגו', אֲמַאי יִשְׂרָאֵל, אָמַר לִיה, בְּעַל כְּרִחִין
אֵית לֵן לְשִׁמְשָׁא לָךְ, דִּהָא אַנְתָּ אַתְּעַטְרַת בְּחִילָךְ
לְעִילָא בְּדִרְגָא עֲלָאָה, יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמִי וְדָאִי.

כִּי שָׂרִית עִם אֱלֹהִים, מָאִי עִם אֱלֹהִים, סְלָקָא דַּעְתָּךְ
דַּעְלִיהָ הִוָּה אָמַר. אָלָא אָמַר לִיה, שָׂרִית
לְאַתְחַבְרָא וְלֹאזְדוּגָא עִם אֱלֹהִים בְּחַבְרָא, בְּזוּגָא
דְּשִׁמְשָׁא וְסִיחָרָא, וְעַל דָּא לֹא כְּתִיב עַל (ס"א אָת)
אֱלֹהִים, אָלָא עִם אֱלֹהִים, בְּחַבְרָא וְזוּגָא תָּדָא.

דָּבָר אַחֵר, וַיֹּאמֶר, בְּמָה דֹּאֲתָ אָמַר, (שמות טו) וַיֹּאמֶר
אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיךָ, אוֹף הָבָא,
(בראשית לב) וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שְׁמִי יַעֲקֹב בִּי

לשון הקודש

אֱלֹהִים? וְכִי תַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שְׁעָלִי
הִיָּה אוֹמֵר? אָלָא אָמַר לוֹ, שָׂרִית
לְהַתְחַבֵּר וְלֹאזְדוּגָא עִם אֱלֹהִים בְּחַבְרָא,
בְּזוּגָא שֶׁל הַשְׁמַשׁ עִם הַלְבָנָה. וְעַל כֵּן לֹא
כְּתוּב עַל [וְאֵת] אֱלֹהִים, אָלָא עִם אֱלֹהִים,
בְּחַבְרָא וְזוּגָא אַחֵר.

דָּבָר אַחֵר וַיֹּאמֶר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טו)
וַיֹּאמֶר אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל ה'
אֱלֹהֶיךָ. אָף כָּאן, וַיֹּאמֶר לֹא יֹאמֶר עוֹד
שְׁמִי יַעֲקֹב בִּי אִם יִשְׂרָאֵל. וְאִזּוֹ הַתַּעֲטָר

לְהִיוֹת! מַה זֶה בִּי אִם בְּרַכְתֵּנִי? אִם
תּוֹדָה עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת שֶׁבִּרְךָ אוֹתִי
אָבָא וְלֹא תִהְיֶה מִקְטָרְגָא עָלַי בְּגִלְגָּלָם. מַה
כְּתוּב? וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שְׁמִי
בִּי אִם יִשְׂרָאֵל וְגו'. לָמָּה יִשְׂרָאֵל? אָמַר
לוֹ, בְּעַל כְּרִחִי יֵשׁ לִי לְשִׁמְשׁ אוֹתָךְ,
שְׁחַרֵּי אַתָּה הַתַּעֲטָרַת בְּכִתְּךָ לְמַעַלָּה
בְּדִרְגָּה עֲלִיוֹנָה, וְדָאִי יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה
שְׁמִי.

כִּי שָׂרִית עִם אֱלֹהִים. מַה זֶה עִם

אם ישראל, בדין את־עטר יַעֲקֹב בְּדִרְגִּיהַ, לְמַהוּי
בְּלֹא דִאֲבָהֶן. מַה כְּתִיב, (שם) וַיִּבְרָךְ אֹתוֹ שָׁם. מֵאִי
וַיִּבְרָךְ אֹתוֹ שָׁם, דְּאוּדֵי לִיהַ עַל בְּלָחוּ בִּרְבָּאן,
דְּבִרְכִיהַ אֲבוּי.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (משלי טז) בְּרָצוֹת יִי דִרְכֵי אִישׁ
גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ. תָּא חֲזִי, כַּמָּה אֵית לִיהַ
לְבַר נָשׁ, לְאַתְתַּקְנָא שְׁבִילֵי בִיהַ בְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
בְּגִין לְמַעַבְדַּ בְּקוּדֵי דְאוּרִייתָא. דְּהָא אוֹקְמוּהַ, דְּיִדְאִי
תִּרִין מִלְּאָכִין שְׁלִיחֵן אֵית לְבַר נָשׁ מִלְּעִילָא לְאוּדְוּוּגָא
בְּהִדִּיהַ, חַד לִימִינָא וְחַד לְשִׁמְאַלָא, וְאִינוּן סְתִידִין בִּיהַ
בְּבַר נָשׁ בְּכָל מַה דְּאִיהוּ עָבִיד, אִינוּן מִשְׁתַּכְּחִי תַּמָּן
וְקָרִינֵן לֹון יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר רָע.

אֲתִי בַר נָשׁ לְאַתְדַּכָּא וּלְאַשְׁתַּדְּלָא בְּבִקּוּדֵי
דְּאוּרִייתָא, הַהוּא יֵצֵר טוֹב דְּאוּדְוּוּגָא בִּיהַ, בְּבַר
אִיהוּ אֲתַתְקַן עַל הַהוּא יֵצֵר הָרַע וְאַשְׁתַּלִּים בְּהִדִּיהַ

לשון הקודש

מַצּוֹת הַתּוֹרָה, שְׁהָרִי פְּרִשׁוּהַ, שְׁוֹדְאִי
שְׁנֵי מִלְּאָכִים שְׁלִיחִים יֵשׁ לְאָדָם
מִלְּמַעְלָה לְהַזְדּוּג עִמּוֹ, אַחַד לְיָמִין וְאַחַד
לְשִׁמְאַל, וְהֵם מַעֲיָדִים עַל הָאָדָם בְּכָל
מַה שֶּׁהוּא עוֹשֶׂה, הֵם נִמְצְאִים שָׁם,
וְקוֹרְאִים לָהֶם יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר רָע.

בָּא הָאָדָם לְהַטְהֵר וּלְהַשְׁתַּדֵּל בְּמַצּוֹת
הַתּוֹרָה – אוֹתוֹ יֵצֵר הַטּוֹב שֶׁהַזְדּוּג עִמּוֹ,

יַעֲקֹב בְּדִרְגָּתוֹ לְהִיטֵת הַכָּל שֶׁל
הָאֲבוֹת. מַה כְּתוּב? וַיִּבְרָךְ אֹתוֹ שָׁם. מַה
זֶה וַיִּבְרָךְ אֹתוֹ שָׁם? שֶׁהוֹדָה לוֹ עַל כָּל
הַבְּרָכוֹת שֶׁבִּרָךְ אוֹתוֹ אֲבוּי.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (משלי טז) בְּרָצוֹת
ה' דִּרְכֵי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ בֹּא
רְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לְאָדָם שְׁתִּתְקַן אֶת שְׁבִילֵיו
עִם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּדִי לַעֲשׂוֹת אֶת

וְאֶת־הַפִּיךָ לִיָּהּ לְעִבְדָּא. וְכֵן בַּר נָשׁ אָזִיל לְאַסְתָּאבָּא,
 הֵהוּא יֵצֵר הָרַע אֶתְתַּקַּף וְאֶתְנַבֵּר עַל הֵהוּא יֵצֵר טוֹב,
 וְהָאֵל אֲוִיבִינָא. וְדָאִי כֵּן הֵהוּא בַר נָשׁ אֶתִּי
 לְאַתְדַּבָּא, כַּמָּה תְּקִיפּוּ אֶתְתַּקַּף בַּר נָשׁ, כֵּן אֶתְנַבֵּרָא
 הֵהוּא יֵצֵר טוֹב כִּדִּין (משלי טז) אֲוִיבִינָא יִשְׁלִים אֶתּוֹ,
 דִּהֵהוּא יֵצֵר הָרַע אֶתְכַפֵּיָא קַמִּיהּ דִּיֵּצֵר טוֹב. וְעַל דָּא
 אָמַר שְׁלֹמֹה, (משלי יב) טוֹב נִקְלָה וְעֶבֶד לוֹ, מֵאִי וְעֶבֶד
 לוֹ, דָּא יֵצֵר הָרַע. וְכִדִּין כֵּן אָזִיל בַּר נָשׁ בְּכַסְיָא
 אֲוִיבִינָא, כִּדִּין גַּם אֲוִיבִינָא יִשְׁלִים אֶתּוֹ, דָּא יֵצֵר הָרַע,
 וְדָאֶתָּא מִסְטָרָאִי.

תָּא חַיִּי, בְּגִין דִּיעֲקֵב, אַבְטָח בֵּיהּ בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא, וְכָל אֲרַחֲוֵי הוּוֹ לְשָׁמַיָּהּ, עַל דָּא אֲוִיבִינָא
 יִשְׁלִים אֶתּוֹ. וְדָא (ד"א דָּא) סְמָאֵל, חֵילָא וְתוֹקְפָא דִּיעֲשׂוּ
 דְּאֲשָׁלִים עֲמִיהּ דִּיעֲקֵב, וּבְגִין דְּאֲשָׁלִים עֲמִיהּ דִּיעֲקֵב,

לשון הקודש

טוב נקלה ועבד לו. מה זה ועבד לו? זה
 יצר הרע. ואז כשאדם הולך במצוות
 התורה, אז גם אויביו ישלם אתו, זה
 יצר הרע ומה שגב מצדו.

בא ראה, משום שיעקב בטח בקב"ה
 וכל דרכיו היו לשמו, על כן אויביו
 ישלם אתו. וזה וזה סמא"ל, הכח
 והחזק של עשו, שהשלים עם יעקב.
 ומשום שהשלים עם יעקב והודה לו על

כבר התגבר על אותו יצר הרע והשלים
 עמו והתהפך לו לעבד. וכשאדם הולך
 להטמא, אותו יצר הרע מתחזק
 ומתגבר על אותו יצר טוב, והרי
 בארנו, ודאי כשאותו האדם בא
 לטהר, בכמה כח התחזק האדם
 כשהתגבר אותו יצר טוב, אז אויביו
 ישלם אתו, שאותו יצר הרע נכנע לפני
 היצר הטוב. ועל זה אמר שלמה, (משלי יב)

וְאוֹדִי לִיה עַל אֵינוֹן בִּרְכָּאן, בְּדִין אֲשֵׁלִים עֲמִיה
 עֲשׂוֹ, (נ"א בְּדִין אוֹדִי לִיה עֲשׂוֹ דְּכַתִּיב וְשׁ לִי רַב אֲחִי יְהִי לָךְ אֲשֶׁר לָךְ, דְּהֵא אוֹדִי
 לִיה עַל אֵינוֹן בִּרְכָּאן דִּילִיָּה בְּחֶרֶב) וְעַד דְּלֹא אֲשֵׁתִלִּים עֲמִיה
 יַעֲקֹב לְגַבִּי הֵהוּא מִמְּנָא דְּאַתְּפַקֵּד עָלֶיהָ, לֹא אֲשֵׁלִים
 עֲמִיה עֲשׂוֹ, בְּגִין כָּךְ, בְּכָל אֲתֵר תִּקְפֹּא דְּלִתְתָּא תִּלְיָא
 בְּתוֹקְפֹא דְּלַעֲלֹא.

וַיִּתְּרֵד יִצְחָק תְּרֻדָּה גְּדוּלָּה עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר מִי
 אֶפּוּא. מִי אֶפּוּא, מִי אֶפּוּא, מִי אֶפּוּא, מִי הוּא
 זֶה מִיבְּעִי לִיה. אֵלֹא מִי אֶפּוּא, דְּקִימָא שְׂכִינְתָּא
 תַּמָּן, כִּד בְּרִיךְ לִיה יִצְחָק לִיַּעֲקֹב, וְעַל דָּא אָמַר, מִי
 אֶפּוּא. מָאן הוּא דְּקָאִים הָבֵא, וְאוֹדִי עַל אֵינוֹן בִּרְכָּאן
 דְּבִרְכִּית לִיה, וְדָאִי (בראשית כז) גַּם בְּרוּךְ יִהְיֶה. דְּהֵא
 קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אֶסְתַּבֵּם בְּאֵינוֹן בִּרְכָּאן.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּגִין הֵהוּא תְּרֻדָּה דְּאַתְּרִיד יַעֲקֹב

לשון הקודש

אֶפּוּא? הִיָּה צְרִיךְ לִהְיוֹת מִי הוּא זֶה!
 אֵלֹא מִי אֶפּוּא – שְׁשֵׁם עֲמֻדָּה הַשְּׂכִינָה
 כְּשֶׁבֶרְךְ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב, וְעַל כֵּן אָמַר
 מִי אֶפּוּא, מִי הוּא שְׁעוּמֵד כָּאן וּמִדָּה
 עַל אוֹתֵן הַבְּרָכוֹת שֶׁבִּרְכֵּיתִי אוֹתוֹ? וְדָאִי
 גַּם בְּרוּךְ יִהְיֶה! שֶׁהִנֵּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 הַסִּפִּים לְאוֹתֵן הַבְּרָכוֹת.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מִשּׁוּם אוֹתָהּ הִתְרַדָּה
 שֶׁהִתְרִיד יַעֲקֹב אֶת יִצְחָק אָבִיו, נֶעֱנַשׁ

אוֹתֵן הַבְּרָכוֹת, אֲזִי הַשְּׁלִים עִמּוֹ עֲשׂוֹ. וְאִי
 הוּדָה לוֹ עֲשׂוֹ, שְׂכָתוֹב וְשׁ לִי רַב אֲחִי יְהִי לָךְ אֲשֶׁר
 לָךְ, שֶׁתִּרִי הוּדָה לוֹ עַל אוֹתֵן הַבְּרָכוֹת שֶׁלּוֹ בְּחֶרֶב
 וְעַד שֶׁלֹּא הַשְּׁלִים יַעֲקֹב עִם אוֹתוֹ
 הַמִּמְנָה שְׁנֵתִּמְנָה עָלָיו, לֹא הַשְּׁלִים עִמּוֹ
 עֲשׂוֹ. מִשּׁוּם כָּךְ, בְּכָל מְקוֹם הַבֵּית שֶׁל
 מִטָּה תִּלְוִי בִּבְחַ שֶׁל מַעֲלָה.

וַיִּתְּרֵד יִצְחָק תְּרֻדָּה גְּדוּלָּה עַד מְאֹד
 וַיֹּאמֶר מִי אֶפּוּא. מִי אֶפּוּא – מִה זֶה מִי

לִיצְחָק אָבִיו, אֶת־עֵנֶשׁ יַעֲקֹב בְּעוֹנֶשָׁא דְיוֹסָף, דְּחָרַד
 חֲרָדָה כְּהֵאֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּאָמְרוּ לֵיהּ, (בראשית לז) זֹאת
 מִצָּאנֹו. יִצְחָק אָמַר מִי אִפּוּא. בְּאִיפָה אֶת־עֵנֶשׁ יַעֲקֹב,
 דְּכְתִיב, (בראשית לז) אִיפָה הֵם רועים, וְתַמָּן יוֹסֵף אֶת־אֲבִיד
 וְאֶת־עֵנֶשׁ יַעֲקֹב. וְאַף עַל גַּב דְּקִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא
 אֶסְתַּבֵּם עַל יְדוֹי בְּאִינוּן בְּרַכָּאן, אִיהוּ אֶת־עֵנֶשׁ בְּאִיפָה,
 דְּכְתִיב אִיפָה הֵם רועים. וּמִתַּמָּן אֶת־אֲבִיד מְנִיָּה
 וְאֶת־עֵנֶשׁ כָּל הַהוּא עוֹנֶשָׁא.

וַיִּחְרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְּדוֹלָה, (בראשית כז) מָאִי גְּדוֹלָה,
 כְּתִיב חָכָא גְּדוֹלָה, וְכְתִיב הֵתָם (דברים יח) וְאֵת
 הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְגו', דְּעָאֵל עֲמִיָּה גִיְהֵנָם. עַד
 מָאֵד. מָאִי עַד מָאֵד. כְּתִיב חָכָא מָאֵד, וְכְתִיב הֵתָם
 (בראשית א) וְהָיָה טוֹב מָאֵד, דָּא מִלְּאָךְ הַמָּוֶת, כִּדִּין אָמַר
 מִי אִפּוּא. (דף קמ"ה ע"א).

לשון הקודש

מִמָּנֹו וְנַעֲנֶשׁ כָּל אוֹתוֹ הַעֲנֶשׁ.
 וַיִּחְרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְּדוֹלָה. מַה זֶּה
 גְּדוֹלָה? כְּתוּב כָּאן גְּדוֹלָה, וְכְתוּב שָׁם
 (דברים יח) וְאֵת הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְגו'.
 שְׁנַכְנֵם עִמּוֹ גִיְהֵנָם. עַד מָאֵד – מַה זֶּה
 עַד מָאֵד? כְּתוּב כָּאן מָאֵד, וְכְתוּב שָׁם
 (בראשית א) וְהָיָה טוֹב מָאֵד. זֶה מִלְּאָךְ
 הַמָּוֶת. אִזְּ אָמַר מִי אִפּוּא.

יַעֲקֹב בְּעֵנֶשׁ שֶׁל יוֹסֵף שֶׁחָרַד חֲרָדָה כְּזוֹ
 בְּשַׁעְתָּה שֶׁאָמְרוּ לוֹ זֹאת מִצָּאנֹו. יִצְחָק
 אָמַר מִי אִפּוּא – בְּאִיפָה נַעֲנֶשׁ יַעֲקֹב,
 שֶׁכְּתוּב אִיפָה הֵם רועים, וְשָׁם יוֹסֵף
 נֶאֱבֵד, וְנַעֲנֶשׁ יַעֲקֹב. וְאַף עַל גַּב
 שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַסִּבִּים עַל יְדוֹ
 בְּאוֹתָן הַבְּרָכוֹת, הוּא נַעֲנֶשׁ בְּאִיפָה,
 שֶׁכְּתוּב אִיפָה הֵם רועים, וּמִשָּׁם נֶאֱבֵד

בְּשֵׁמוֹעַ עָשׂוּ אֶת דְּבַרֵּי אָבִיו וְגו'. (בראשית כז) אָמַר רַבִּי חֲתִיָּא, כַּמָּה בִּישׁוּן עָבְדוּ אֵינוֹן דְּמַעֲיִן דְּבַכְּה וְאַפִּיק עָשׂוּ קָמִי אָבִי, בְּגִין דִּיתְבָּרַךְ מַנִּיה, בְּגִין דִּתְהוּה חָשִׁיב מְלָה דְּאָבִי יִתִּיר. הֵכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב. (ד"א ל"ג וְאוֹקְמוּה) הֵכִי קָרָא שְׁמוֹ, קָרָא שְׁמוֹ הַהוּא דְּקָרָא לִיה, אַפִּיק צִיצָא דְּרוֹקָא בְּגִין קְלָנָא. הֵכִי נִקְרָא שְׁמוֹ לֹא כְּתִיב, אֱלֹא קָרָא שְׁמוֹ.

וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פַּעַמִּים. זֶה. (בראשית כז) מַהוּ זֶה, (אֱלֹא) וַיַּעֲקֹבֵנִי פַּעַמִּים מִיבְעֵי לִיה. אֱלֹא, מְלָה חַד הָיִי תִרִי זְמַנִּי, בְּכוֹרְתִי, אַחֲדֵר לִיה זְמַנָּא אַחֲרָא בְּרַכְתִּי, זֶה הוּא תִרִי זְמַנִּין. בְּגִוּוֹנָא דָּא, (בראשית מג) כִּי עָתָה שָׁבְנוּ זֶה פַּעַמִּים, מְלָה חַד, תִּרִין זְמַנִּין. חַד דִּהָא אַחֲדֵרְנָא לִיה וְלֹא נִהְיִי בְּכַסּוּפָא קָמִיָּה דִּתְהוּא בַר נָשׁ. שָׁבְנוּ, בְּשָׁנוּ. אֲנִן בְּכַסּוּפָא מַנִּיה, וּכְבַר אַחֲדֵרְנָא.

לשון הקודש

שְׁמוֹ, אֱלֹא קָרָא שְׁמוֹ. וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פַּעַמִּים. זֶה – מַה הוּא זֶה? וְאַלּוּ וַיַּעֲקֹבֵנִי פַּעַמִּים הֵיךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת! אֱלֹא דְּבַר אַחַד הֵיךְ פַּעַמִּים – בְּכַרְתִּי, הַחֲזִיר לוֹ פַּעַם אַחֲרַת בְּרַכְתִּי. זֶהוּ פַּעַמִּים. כְּמוֹ כֵּן (בראשית מג) כִּי עָתָה שָׁבְנוּ זֶה פַּעַמִּים. דְּבַר אַחַד פַּעַמִּים. אַחַד שֶׁהֵנָּה הַחֲזַרְתִּי לוֹ, וְלֹא נִהְיָה בְּבוֹשָׁה

בְּשֵׁמוֹעַ עָשׂוּ אֶת דְּבַרֵּי אָבִיו וְגו'. אָמַר רַבִּי חֲתִיָּא, כַּמָּה רַעוּת עָשׂוּ אוֹתָן דְּמַעוּת שְׂבַכְה וְהוֹצִיא עָשׂוּ לִפְנֵי אָבִיו כְּדִי שְׂוִיתְבָּרַךְ מִמֶּנּוּ, מִשּׁוּם שֶׁהֵיךְ מַחֲשִׁיב דְּבַר אָבִיו יוֹתֵר. הֵכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב. (וּבְאַרְוֵהוּ) הֵכִי קָרָא שְׁמוֹ – קָרָא שְׁמוֹ אוֹתוֹ שֶׁקָּרָא לוֹ. הוֹצִיא הַשְׁמַעַת קוֹל שֶׁל רַק בְּשִׁבִּיל קְלוּן. לֹא כְּתוּב הֵכִי נִקְרָא

בְּנוֹנָא דָּא, אָמַר אִיּוֹב, (אִיּוֹב יג) וְתַחֲשִׁבֵנִי לְאִיּוֹב לָךְ,
אֶהְדָּר אִיּוֹב, אִיּוֹב. וְאוֹקְמוּהָ דְכַתִּיב, (אִיּוֹב ט)
אֲשֶׁר בְּסַעְרָה יִשׁוּפְנִי וְגו'. אָמַר לְפָנָיו, רְבוּנוּ שֶׁל
 עוֹלָם, שְׂמָא רוּחַ סַעְרָה עָבְרָה לְפָנֶיךָ. וְהָכָא בְּכוּרְתִּי
 לָקַח וְהִנֵּה עַתָּה אֶהְדָּר מִלָּה וְנִטִּיל בְּרַכָּתִי.

הֵן גְּבִיר שְׁמִיתִיו לָךְ וְגו', וְלָךְ אַפּוּא מָה אַעֲשֶׂה בְּנִי.
(בראשית כז) וְלָךְ אַפּוּא, לִית קִיּוּמָא הָכָא מָאן
דְּמִסְתַּבֵּם עֲלֶיךָ. מָה אַעֲשֶׂה בְּנִי. בְּדִין, בְּרַכִּיָּה בְּהָאִי
עֲלֵמָא וְאַסְתַּבֵּל בְּדִרְגִּיָּה, וְאָמַר (בראשית כז) וְעַל חֶרְפְּךָ
תַּחֲיָה, דִּהָא הָכִי אֶתְחַזִּי לָךְ לְאוֹשָׁדָא דְמִין וְלִמְעַבְד
קָרְבִין, וְעַל דָּא אָמַר מָה אַעֲשֶׂה בְּנִי.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וְלָךְ אַפּוּא מָה אַעֲשֶׂה, בִּיּוֹן
דְּאָמַר הָאִי, אַמְאִי בְּנִי. אֵלָּא אָמַר לִיָּה, וְלָךְ
אַפּוּא מָה אַעֲשֶׂה, דְּאַנְתָּ בְּדִינָא וּבְחֶרְפָּא וּבְדָמָא

לשון הקודש

אַעֲשֶׂה בְּנִי. וְלָךְ אַפּוּא – אֵין עוֹמַד פֶּה
 מִי שִׁיסְכִּים עֲלֶיךָ. מָה אַעֲשֶׂה בְּנִי. אִז
 בְּרַךְ אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהַסְתַּבֵּל
 בְּדִרְגָּתוֹ וְאָמַר וְעַל חֶרְפְּךָ תַּחֲיָה, שְׁהָרִי
 כֶּךָ רָאוּי לָךְ לְשַׁפֵּךְ דְּמִים וְלַעֲשׂוֹת
 קָרְבוֹת, וְעַל כֵּן אָמַר מָה אַעֲשֶׂה בְּנִי.
רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וְלָךְ אַפּוּא מָה אַעֲשֶׂה
– בִּיּוֹן שְׂאֵמַר אֵת זֶה, לְמָה בְּנִי? אֵלָּא
 אָמַר לוֹ, וְלָךְ אַפּוּא מָה אַעֲשֶׂה שְׂאֵמַר

לְפָנֵי אוֹתוֹ אָדָם. שְׁכֵנוֹ – בְּשֵׁנוֹ. אָנוּ
 בְּבוּשָׁה מְמַנּוּ, וּכְבֹּד הַחֲזֹרְנוּ.
כְּמוֹ זֶה אָמַר אִיּוֹב, (אִיּוֹב יג) וְתַחֲשִׁבֵנִי
לְאִיּוֹב לָךְ. חֲזֹר אִיּוֹב – אִיּוֹב. וּפְרָשׁוּהָ
שְׁכָתוֹב אֲשֶׁר בְּשַׁעְרָה יִשׁוּפְנִי וְגו'. אָמַר
 לְפָנָיו: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, שְׂמָא רוּחַ סַעְרָה
 עָבְרָה לְפָנֶיךָ? וְכָאן בְּכַרְתִּי לָקַח, וְהִנֵּה
 עַתָּה חֲזֹר הִדְבֵּר וְנִטִּיל בְּרַכָּתִי.
הֵן גְּבִיר שְׁמִיתִיו לָךְ וְגו', וְלָךְ אַפּוּא מָה

חַיִּינָא לָךְ, וְלֹאֲחִיד בְּאַרְח שְׁלִים. אֵלֹא בְּנִי, בְּנִי
וְדַאי, אֲנָא גְרִימָנָא לָךְ, בְּגִין דְּאַנְתָּ בְּנִי. וְעַל דָּא
עַל חֲרָבָךְ תַּחֲיָה וְאֵת אֲחִיד תַּעֲבֹד. וְעַדִּין לֹא
אֲתַקִּים, דִּהָא לֹא פָלַח לִיה עֲשׂו לִיעֲקֹב. בְּגִין
דִּיעֲקֹב לֹא בָעָא לִיה הַשְׁתָּא, וְאִיהוּ אֶהְדֵּר וְקָרָא
לִיה אֲדוּנִי בְּמָה זְמַנִּי, בְּגִין דְּאַסְתַּכֵּל לְמַרְחוּק, וְסָלִיק
לִיה לְסוּף יוֹמִיָא, בְּדִקְאֲמָרֵן.

רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי הָווּ אֲזִילִי בְּאַרְחָא. עַד דִּהָווּ
אֲזִילִי, חָמוּ לִיה לְרַבִּי יוֹסִי סָבֵא דִּהָוָה אֲזִיל
בְּתַרִּיָּהּ. יָתְבוּ עַד דְּמָטָא לְגַבִּיָּהּ. פִּינּוּ דְּמָטָא
לְגַבִּיָּהּ, אָמְרוּ הַשְׁתָּא אֲרַחָא מִתַּתְּקֵנָא קַמָּן, אֲזִילוּ.
אָמַר רַבִּי חֲזִיא (תהלים קיט) עֵת לַעֲשׂוֹת לִי. פִּתַּח רַבִּי
יוֹסִי וְאָמַר, (משלי לא) פִּיהָ פִּתְחָה בְּחֻכְמָהּ וְתוֹרַת חֶסֶד
עַל לְשׁוֹנָהּ. פִּיהָ פִּתְחָה בְּחֻכְמָהּ, דָּא בְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל,

לשון הקודש

שְׁאֲמָרְנוּ.

רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי הָווּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ.
בְּעוֹדֵם הוֹלְכִים רָאוּ אֶת רַבִּי יוֹסִי הַזָּקֵן
שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם. יָשְׁבוּ עַד שֶׁהִגִּיעַ
אֲלֵיהֶם. פִּינּוּ שֶׁהִגִּיעַ אֲלֵיהֶם, אָמְרוּ,
עֲבֹשׁוּ הַדֶּרֶךְ מִתְקַנֵּת לְפָנֵינוּ. הִלְכוּ.
אָמַר רַבִּי חֲזִיא, עֵת לַעֲשׂוֹת לָהּ. פִּתַּח
רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (משלי לא) פִּיהָ פִּתְחָה
בְּחֻכְמָהּ וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ. פִּיהָ

בְּדִין וּבְחֶרֶב וּבְכֶסֶם אֲנִי רֹאֶה אוֹתָךְ,
וְאֵת אֲחִיד בְּדֶרֶךְ שְׁלֵמָה. אֵלֹא בְּנִי, בְּנִי
וְדַאי. אֲנִי גְרִמָּתִי לָךְ מִשּׁוּם שְׁאֵתָה בְּנִי,
וְעַל כֵּן וְעַל חֲרָבָךְ תַּחֲיָה וְאֵת אֲחִיד
תַּעֲבֹד. וְעַדִּין לֹא הִתְקִים, שְׁהָרִי לֹא
עָבַד עֲשׂו אֶת יַעֲקֹב, מִשּׁוּם שִׁיעֲקֹב לֹא
רָצָה אוֹתוֹ עֲבֹשׁו, וְהוּא חֲזַר וְקָרָא לוֹ
אֲדוּנִי בְּמָה פְעָמִים, מִשּׁוּם שֶׁהִסְתַּכֵּל
לְמַרְחוּק וְהִעֲלָה אוֹתוֹ לְסוּף הַיָּמִים, כְּמוֹ

וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה אֵלִין אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּאֵינוֹן
לִישָׁנָא דְּאוֹרֵייתָא דְּמִשְׁתַּעֵי בָּהּ יוֹמֵי וְלִילֵי.

פִּיהָ פִּתְחָה בְּחֻכְמָה (משלי לא) דָּא ב' דְּבִרְאשִׁית,
וְאוֹקְמוּהָ. וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה דָּא
אַבְרָהָם, דְּבִיה בָּרָא עֲלֵמָא, וְבִיה מִשְׁתַּעֵי תְּדִיר. ב'
סְתִימָא מִהָאֵי גִיסָא, וּפְתִיחָא מִהָאֵי גִיסָא. סְתִימָא
מִהָאֵי גִיסָא, כְּמָה דְּאֵת אָמֵר, (שמות לג) וְרֵאִיתָ אֶת
אַחֲרָי. פְּתִיחָא מִהָאֵי גִיסָא, בְּגִין לְאַנְהָרָא (נ"א לְהַדְרָא)
אַנְפָּחָא לְגַבֵּי עֵילָא, וּפְתִיחָא מִהָאֵי גִיסָא, בְּגִין
לְקַבְּלָא מְלַעֲיָלָא, וְאֵיהִי אַכְסֻדְרָה לְקַבְּלָא. וּבְגִין כֶּךָ
קִיִּימָא בְּרִישָׁא דְּאוֹרֵייתָא וְאַתְּמַלְיָא לְבַתָּר, פִּיהָ
פִּתְחָה בְּחֻכְמָה, בְּחֻכְמָה וְדָאֵי, דְּכְתִיב בְּרִאשִׁית בָּרָא
אֱלֹהִים, כְּתִרְגוּמוֹ. וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה, דְּהָא
לְבַתָּר מִשְׁתַּעֵי וְאָמֵר (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר
וַיְהִי אוֹר.

לשון הקודש

מִצַּד זֶה, וּפְתוּחָה מִצַּד זֶה. סְתוּמָה מִצַּד
זֶה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרָי.
פְּתוּחָה מִצַּד זֶה כְּדִי לְהָאִיר וְלְהַדְרָא פְּנִיָּה
כְּלָפִי מַעְלָה, וּפְתוּחָה מִצַּד זֶה כְּדִי
לְקַבֵּל מְלַמְעָלָה, וְהִיא אַכְסֻדְרָה לְקַבֵּל.
וּמִשּׁוּם כֶּךָ עוֹמְדָת בְּרִאשׁ הַתּוֹרָה
וּמִתְמַלֵּאת אַחֵר כֶּךָ. פִּיהָ פִּתְחָה
בְּחֻכְמָה, בְּחֻכְמָה וְדָאֵי, שְׁכָתוּב

פִּתְחָה בְּחֻכְמָה - זֶה בְּנִסְתּוֹת יִשְׂרָאֵל.
וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה - אֵלִין הֵם
יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם לְשׁוֹן הַתּוֹרָה שְׁמַדְבָּרִים
בָּהּ יוֹמִים וְלִילוֹת.

פִּיהָ פִּתְחָה בְּחֻכְמָה - זֶה ב' שֶׁל
בְּרִאשִׁית, וּפְרָשׁוּהָ. וְתוֹרַת חֶסֶד עַל
לְשׁוֹנָה - זֶה אַבְרָהָם, שֶׁבּוֹ בָּרָא אֶת
הָעוֹלָם וְבוֹ מְדַבֵּר תְּמִיד. ב' סְתוּמָה

פִּיהָ פִּתְחָה בְּחִכְמָה, דָּא ה' (קדמא) דְּשָׂמָא קְדִישָׁא
 דְּכָלָא בָּהּ, וְאִיהִי סְתִים וְגִלְיָא, כְּלִילָא דְעִילָא
 וְתַתָּא, רוּא דְעִילָא וְתַתָּא. (משלי לא) פִּיהָ פִּתְחָה בְּחִכְמָה,
 בְּגִין דְּאִיהִי סְתִימָא דְלֹא אֲתִידַע כְּלָל, דְּכַתִּיב, (איוב
 כח) וְנִעְלָמָה מֵעֵינַי כָּל חַי וּמַעֲוֵף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה. וְכֵן
 שְׂאִירֵי לְאֵת־פֶּשֶׁטָא בְּחִכְמָה דְּאֲתִדְבֵּק בָּהּ, וְאִיהִי בְּגִוּוּהָ,
 (ואִיהִי) אֲפִיקַת קָלָא, דְּאִיהִי תוֹרַת חֶסֶד.

פִּיהָ פִּתְחָה בְּחִכְמָה, דָּא ה"א בְּתִרְאָה דְּאִיהִי דְבוּר,
 וּמְלָא תְלִיָא בְּחִכְמָה. וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה.
 דָּא קוּל דְּקִיּוּמָא עַל דְּבוּר לְאַנְהָגָא לִיהָ. וְתוֹרַת חֶסֶד,
 דָּא יַעֲקֹב, (דף קמה ע"ב) דְּאִיהִי עַל לְשׁוֹנָה, לְאַנְהָגָא מְלָא
 וּלְאַחֲדָא לָהּ, דְּהָא לִית דְּבוּר בְּלֹא קוּל, וְאוּקְמוּתָא.

לשון הקודש

לְהַתְּפַשֵּׁט בְּחִכְמָה שְׁנִדְבָקָה בָּהּ, וְהִיא
 בְּתוּכָה, (וְהִיא) מוֹצִיָּאָה קוּל, שְׂהִיא
 תוֹרַת חֶסֶד.

פִּיהָ פִּתְחָה בְּחִכְמָה – זוּ ה"א הָאֲחֵרוֹנָה
 שְׂהִיא דְבוּר, וְהַדְּבוּר תְּלוּי בְּחִכְמָה.
 וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה – זֶה הַקּוּל
 שְׁעוֹמֵד עַל הַדְּבוּר לְהַנְהִיגוֹ. וְתוֹרַת
 חֶסֶד – זֶה יַעֲקֹב, שְׂהוּא עַל לְשׁוֹנָה,
 לְהַנְהִיג הַדְּבָר וּלְאַחֲזוֹ אוֹתוֹ, שְׂהִירֵי אֵין
 דְּבוּר בְּלִי קוּל, וּבְאֵרוּחַ.

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, כְּתִרְגוּמוֹ.
 וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה – שְׂהִירֵי אַחֵר
 כֵּן מְסַפֵּר וְאוֹמֵר, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי
 אוֹר וַיְהִי אוֹר.

פִּיהָ פִּתְחָה בְּחִכְמָה – זוּ ה' וְהִרְאֵשׁוּנָה
 שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ שְׂהַכֵּל בָּהּ, וְהִיא
 סְתוּמָה וְגִלְוִיָּה, כְּלוּלָה מִמַּעֲלָה וּמִטָּה,
 הַסּוּר שֶׁל מַעֲלָה וּמִטָּה. פִּיהָ פִּתְחָה
 בְּחִכְמָה – מִשּׁוּם שְׂהִיא סְתוּמָה שְׂאִין
 נִדְרַעַת כְּלָל, שְׂכַתוּב וְנִעְלָמָה מֵעֵינַי כָּל
 חַי וּמַעֲוֵף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה. וּבְשִׁמְתַּחֲלִילָה

פֶּתַח רַבִּי חֵיִיא אֲבִתְרִיָּה וְאָמַר, (משלי ח) אֲנִי חֲכָמָה שִׁכַּנְתִּי עֶרְמָה וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֶמְצָא. אֲנִי חֲכָמָה, דָּא בְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. שִׁכַּנְתִּי עֶרְמָה, דָּא יַעֲקֹב דְּאִיהוּ חַבִּים, וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֶמְצָא דָּא יִצְחָק, דְּהוּה לִיה דַּעַת מְזֻמּוֹת לְבָרְכָא לִיה לַעֲשׂוֹ. וּבִגִּין דְּחֲכָמָה אֲשִׁתְּתָף בְּחֲדִיָּה דְיַעֲקֹב דְּאִיהוּ עֶרְמָה, וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֶמְצָא, דְּאִתְבָּרַךְ יַעֲקֹב מֵאֲבֹי, וְשָׂרוּ עָלֶיהָ כָּל אֵינוֹן בְּרָכָאן, וְאִתְקַיְּמוּ בֵּיה וּבְבָנָיו לְעָלָם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין.

מֵאֵינוֹן אִתְקַיְּמוּ בְּהָאֵי עֲלָמָא, וּבְלָהוּ יִתְקַיְּמוּן לְזֻמְנָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא, דְּכִדִּין יְהוֹן יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאַרְצֵי וְעַם אֶחָד לְקַדְשָׁא בְּרִידָא הוּא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (יחזקאל לו) וַעֲשִׂיתִי אֹתָם לְגוֹי אֶחָד בְּאַרְצֵי. וַיִּשְׁלֹטוּן לְעִילָא וְתַתָּא, דְכְּתִיב, (דניאל ז) וְאָרוּ עִם עֲנְנֵי שָׁמַיָא כְּבַר אֱנֶשׁ אֹתָהּ, דָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא, דְכְּתִיב,

לשון הקודש

הַבְּרָכוֹת, וְהַתְקַיְּמוּ בּוֹ וּבְבָנָיו לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

מִחֵן הַתְקַיְּמוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּכְלֵן יִתְקַיְּמוּ לְזֻמְן מַלְכֵּי הַמְּשִׁיחִת, שְׂאֵז יְהִיֹּי יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאַרְצֵי וְעַם אֶחָד לְקַדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. זֶהוּ שְׂכָתוֹב וַעֲשִׂיתִי אֹתָם לְגוֹי אֶחָד בְּאַרְצֵי. וַיִּשְׁלֹטוּ לְמַעַלְהָ וּלְמַטָּה, שְׂכָתוֹב (דניאל ז) וְהָיָה עִם עֲנְנֵי הַשָּׁמַיִם כְּבֶן אָדָם בָּא. זֶה מַלְכֵּי

פֶּתַח רַבִּי חֵיִיא אֲחֲרֵיו וְאָמַר, (משלי ח) אֲנִי חֲכָמָה שִׁכַּנְתִּי עֶרְמָה וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֶמְצָא. אֲנִי חֲכָמָה - זֶה בְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. שִׁכַּנְתִּי עֶרְמָה - זֶה יַעֲקֹב שֶׁהוּא חֲכָם. וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֶמְצָא - זֶה יִצְחָק, שֶׁהִתְהַלֵּךְ לוֹ דַּעַת מְזֻמּוֹת לְבָרַךְ אֶת עֲשׂוֹ. וּמִשּׁוֹם שֶׁחֲכָמָה הִשְׁתַּתְּפָה עִם יַעֲקֹב, שֶׁהוּא עֶרְמָה - וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֶמְצָא, שֶׁהִתְבָּרַךְ יַעֲקֹב מֵאֲבֹי, וְשָׂרוּ עָלָיו כָּל

(דניאל יב) וּבְיוֹמֵיהוֹן דִּי מַלְכֵּינָא אֲנוּן יְקִים אֱלֹהֵי שְׁמֵינָא
מַלְכוּ וְגו'. וְעַל דָּא בָּעָא יַעֲקֹב, דִּי־סִתְּלִקוֹן בְּרָכוּי
לְהֵהוּא זְמַנָּא דְאַתִּי, וְלֹא נָטַל לוֹן לְאַלְתֵּר.

פֶּתַח רַבִּי יִיסָא אֲבִתְרִיהּ וְאָמַר, וְאַתָּה אַל תִּירָא
עַבְדֵּי יַעֲקֹב נְאֻם יי וְאַל תַּחַת יִשְׂרָאֵל וְגו'.
הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ. אֲבָל בְּהֵיחִיא שְׁעָתָא דְנִפְק יַעֲקֹב
מִקְמֵי אָבוּי, בְּאֵינוֹן בְּרַכָּאן, אִסְתַּכֵּל בְּנִפְשִׁיהּ. אָמַר,
הָא אֵלִין בְּרַכָּאן, בְּעֵינָא לְסִלְקָא לוֹן לְבִתֵּר לְאֲרִיכוּ
יּוֹמִין, וְהָוָה דְּחִיל וּמִסְתַּפִּי, נִפְק קָלָא וְאָמַר, (יִרְמִיָּה מו)
וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדֵּי יַעֲקֹב נְאֻם יי כִּי אֶתְּךָ אֲנִי,
לֹא אֲשַׁבּוֹק לָךְ בְּהָאִי עֲלֵמָא. (יִרְמִיָּה מו) כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעַךָ
מִרְחוֹק, לְהֵהוּא זְמַנָּא דְאַנְתָּ סְלִיק לוֹן לְאֵינוֹן בְּרַכָּאן.
וְאַתָּה זִרְעֶךָ מֵאֶרֶץ שְׁבִיִּים, (יִרְמִיָּה מו) דְּאַף עַל גַּב

לשון הקודש

בְּעֵצְמוֹ וְאָמַר: הִנֵּה הַפְּרָכּוֹת הִלְלוּ אֲנִי
רוֹצֶה לְהַעֲבִירָן לְאַחַר כֶּד, לְאַרְבֵּי
הַיָּמִים. וְהָיָה יֵרָא וּפּוֹחַד. יֵצֵא קוֹל
וְאָמַר: וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדֵּי יַעֲקֹב נְאֻם
ה' כִּי אֶתְּךָ אֲנִי. לֹא אֲעֻזֹב אוֹתְךָ בְּעוֹלָם
הַזֶּה. כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעַךָ מִרְחוֹק, לְאוֹתוֹ
הַזֶּמֶן שְׂאֵתָה מַעֲבִיר אוֹתְךָ, אֶת אוֹתְךָ
הַפְּרָכּוֹת.

וְאַתָּה זִרְעֶךָ מֵאֶרֶץ שְׁבִיִּים, שְׂאֵף עַל גַּב
שְׁעִכְשׁוֹ נוֹטֵל עֲשׂוֹ בְּרָכּוֹתֵי וְיִשְׁתַּעֲבְדוּ

הַמְּשִׁיחַ, שְׁכָתוֹב (שם) וּבִימֵיהֶם שֶׁל אֱלֹהֵי
הַמַּלְכִּים יַעֲמִיד אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם מַלְכוּת.
וְעַל כֵּן רָצָה יַעֲקֹב שְׁיַעֲבְדוּ בְּרָכּוֹתָיו
לְאוֹתוֹ עֲתִיד לְבֹא, וְלֹא נָטַל אוֹתָם
לְאַלְתֵּר.

פֶּתַח רַבִּי יִיסָא אֲחֵרֵיו וְאָמַר, (יִרְמִיָּה ל)
וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדֵּי יַעֲקֹב נְאֻם ה' וְאַל
תַּחַת יִשְׂרָאֵל וְגו'. הַפְּסוֹק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ.
אֲבָל בַּשְּׁעָה הַהִיא שְׁיֵצֵא יַעֲקֹב מִלְּפָנֵי
אָבוּי עִם אוֹתְךָ הַפְּרָכּוֹת, הַסִּתְּכֵל

דַּהֲשֵׁתָא נָטִיל בְּרָכוֹי עֲשׂוֹ וַיִּשְׁתַּעֲבְדוּן בְּבִנְךָ, אֲנָא
אֶפִּיק לֹון מִיְדוֹי, וּבְדִין יִשְׁעֲבְדוּן בְּנִיךָ בֵּית. וְשָׁב
יַעֲקֹב, לְאִינוֹן בְּרָכָאן, וְשָׁב יַעֲקֹב, דָּא שְׂכִינְתָּא (נ"א דהיא
עמיה דיעקב). וְשָׁב יַעֲקֹב וּדְאִי. וְשָׁקֵט וְשֹׁאֲנָן, בְּמָה
דְּאוּקְמוּתָהּ. מֵאִינוֹן מְלָכּוֹון, מִבְּבֵל מִמְּדִי וּמִיִּינוֹן,
וּמֵאֲדוּם. דְּאִינְהוּ הִיוּ דְּאִשְׁתַּעֲבְדוּ בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל. (שם)
וְאִין מִחְרִיד, לְעֵלָם וּלְעֵלְמִי עֲלָמִיא.

אַזְלוּ, עַד דִּהּוּ אֲזִלִּי, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וּדְאִי כָל מָה
דְּעֵבִיד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא, כֹּלָּא הוּא
בְּרוּזָא דְּחֻכְמָתָא, וְכֹלָּא בְּגִין לְאַחֲזָא חֻכְמָתָא עֲלָאָה
לְהוּ לְבָנֵי נָשָׂא, בְּגִין דִּילָפּוֹן מִתְּהוּא עוֹבְדָא רְזִין
דְּחֻכְמָתָא, וְכֹלָּא אִינוֹן בְּדָקָא יְאוּת, וְעוֹבְדוֹי כִּלְהוּ
אוּרְחֵי דְּאוּרֵייתָא, בְּגִין דְּאוּרְחֵי דְּאוּרֵייתָא, אִינוֹן
אַרְחֵי דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלִית מְלָחָה זַעֲיָרָא דְּלִית
בָּהּ בְּמָה אוּרְחִין וְשְׂבִילִין, וְרְזִין דְּחֻכְמָתָא עֲלָאָה.

לשון הקודש

חֲלָבוֹ. בעודם הולכים אמר רבי יוסי,
ודאי כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא
בְּאַרְץ, הכל הִיָּה בסוד החכמה, והכל
כְּדִי לְהִרְאוֹת אֶת הַחֻכְמָה הָעֲלִיוֹנָה
לְבָנֵי הָאָדָם כְּדִי שִׁילְמְדוּ מִהַמַּעֲשֶׂה
הַהוּא אֶת סודות החכמה, והכל הם
כְּרָאוֹי, וְכָל מַעֲשָׂיו דְּרָכֵי הַתּוֹרָה, מְשׁוּם
שֶׁדְּרָכֵי הַתּוֹרָה הֵם דְּרָכֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ

בְּבִנְיָה, אֲנִי אוֹצִיא אוֹתָם מִיְדֵי, אִין
בְּנִיךָ יִשְׁתַּעֲבְדוּ בּוֹ. וְשָׁב יַעֲקֹב, לְאוֹתָן
הַבְּרָכוֹת. וְשָׁב יַעֲקֹב – זֶה הַשְׂכִּינָה וְשֶׁהִיא
עִם יַעֲקֹב. וְשָׁב יַעֲקֹב וּדְאִי. וְשָׁקֵט וְשֹׁאֲנָן,
כְּמוֹ שֶׁבְּאוּרָה, מֵאוֹתָן מְלָכִיּוֹת: מִבְּבֵל,
וּמִדִּי, וּמִיִּינוֹן, וּמֵאֲדוּם. שֶׁהֵם הִיוּ
שֶׁהִשְׁתַּעֲבְדוּ בְּיִשְׂרָאֵל. וְאִין מִחְרִיד –
לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

תָּא חַיִּי, דִּהָא רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַבְדִּי הָוָה אָמַר תְּלִת
מָאָה הִלְכוֹת פְּסוּקוֹת, בְּרִזָּא דְחִבְמָתָא עֲלָאָה,
בְּפָסוּק (בראשית לו) וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל בֵּת מְטִרְד בֵּת
מִי זָהָב, וְלֹא גָלִי לֹוֹן, אֶלָּא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דִּהָוָה
עֲמִיָּה, בְּגִין לְמַנְדַּע דְּכַמָּה רִזִּין עֲלָאִין אֵינוֹן בְּכָל
עוֹבְדָא וְעוֹבְדָא דְאִיהִי בְּאוּרִייתָא, וּבְכָל מְלָה וּמְלָה
חִבְמָתָא אִיהִי, וְאוּרִייתָא דְקִשּׁוּט, בְּגִין כֶּךָ אֵינוֹן מְלִין
דְּאוּרִייתָא, מְלִין קְדִישִׁין אֵינוֹן, לְאַחֲזָא מִינָהּ
נִפְלְאוֹת, כַּמָּה דָּאֵת אָמַר, (תהלים קיט) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָהּ
נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ.

תָּא חַיִּי, בְּשַׁעְתָּא דְעֻקִּים הָהוּא חֲוִיָּא לְאָדָם
וְלְאַתְתִּיָּה, דְּאַקְרִיב לְאַתְתָּא וְאַטִּיל בָּהּ זִוְהָמָא,
וְאַתְפֹּתָא בֵּיהּ אָדָם כִּדִּין אֶסְתָּאב עֲלָמָא וְאַתְלִטִּיא
אַרְעָא בְּגִינִיָּה, וְגָרִים מוֹתָא לְכָל עֲלָמָא, וְקִיָּמָא

לשון הקודש

עליונים הם בכל מעשה ומעשה, שהוא
בתורה, ובכל דבר ודבר, היא חכמה
ותורת אמת. משום כך דברי התורה
הם דברים קדושים להראות ממנה
נפלאות, כמו שנאמר גל עיני ואביטה
נפלאות מתורתך.

בא ראה, בשעה שעקם הנחש ההוא
את אדם ואת אשתו, שקרב לאשה
והטיל בה זחמא, והתפתה בו אדם, אז

ואין דבר קטן שאין בו כמה
דרכים ושכילים וסודות של חכמה
עליונה.

בא ראה, שהרי רבי יוחנן בן זבדי היה
אומר שלש מאות הלכות פסוקות
בסוד החכמה העליונה בפסוק ושם
אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי
זהב, ולא גלה אותם אלא לרבי אליעזר
שהיה עמו, כדי לדעת שבמה סודות

עֲלָמָא לְאַתְפָּרְעָא מִנִּיהּ. עַד דְּאַתָּא אֵילָנָא דְחַיִּי, וְכַפִּי
(וְכַפֵּר) עַל אָדָם, וְכַפִּיָּא לִיהּ לְהֵהוּא נָחֵשׁ דָּלָא יִשְׁלוּט
לְעֲלָמִין עַל זֶרְעָא דִּיעֶקֶב.

דִּהָא בְּזִמְנָא דְאַקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל שְׁעִיר, הָוָה אֶתְכַפֵּיָא
הֵהוּא נָחֵשׁ וְאַתְהֶפֶד לְעֵבְדָא, בְּמָה דְאַתְמַר.
וְעַל דָּא אַקְרִיב יַעֲקֹב לְאַבּוּי תְּרִין שְׁעִירִין. חַד,
לְאַכְפֵּיָא לְעֵשׂו דְּאִיהוּ שְׁעִיר. וְחַד, בְּגִין דְּרָגָא דִּהָוָה
תְּלִי בִּיהּ עֵשׂו וְאַתְדַּבֵּק בִּיהּ וְאַתְמַר.

וּבְגִין כֵּן קָיָמָא עֲלָמָא, עַד דְּתִיתִי אֶתְתָּא בְּגִוּוֹנָא
דְּחָוָה, וְבַר נָשׁ בְּגִוּוֹנָא דְּאָדָם, וַיַּעֲקִימוּ
וַיַּחְבִּימוּ (דף קמו ע"א) לִיהּ לְהֵהוּא חֲוָיָא בִּישָׁא וְהֵהוּא
דְּרָכִיב עָלֶיהּ וְכָלָא אֶתְמַר.

פִּתְחָא וְאָמַר, (בראשית כה) וַיְהִי עֵשׂו אִישׁ יוֹדֵעַ צִיד אִישׁ

לשון הקודש

לְאַבּוּי שְׁנֵי שְׁעִירִים. אֶחָד לְהַכְנִיעַ אֶת
עֵשׂו, שֶׁהוּא שְׁעִיר, וְאַחַד בְּשִׁבִּיל
הַדְרָגָה שֶׁהִיתָה תְּלוּיָה בְּעֵשׂו וְנִדְבֵק בּוֹ
וְנִתְבָּאָר.

וּמִשּׁוּם כֵּן עָמַד הָעוֹלָם עַד שֶׁתְּבֹא אִשָּׁה
כְּמוֹ חוּה, וּבֶן אָדָם כְּמוֹ אָדָם, וַיַּעֲקִמוּ
וַיַּחְבִּימוּ אֶת אוֹתוֹ הַנָּחֵשׁ הָרַע וְאוֹתוֹ
שְׂרוּכֵב עָלָיו, וְהִבֵּל נִתְבָּאָר.

פִּתְחָא וְאָמַר, וַיְהִי עֵשׂו אִישׁ יוֹדֵעַ צִיד אִישׁ

נִטְמָא הָעוֹלָם, וְהִתְקַלְלָה בְּשִׁבִּילוֹ
הָאֲדָמָה, וְגַרְם מוֹת לְכָל הָעוֹלָם, וְעָמַד
הָעוֹלָם לְהַפְרַע מִמֶּנּוּ, עַד שֶׁבֹא עֵץ
הַחַיִּים וְכִפָּה (וְכַפֵּר) עַל אָדָם, וְהַכְנִיעַ
אוֹתוֹ הַנָּחֵשׁ שֶׁלֹּא יִשְׁלֹט לְעוֹלָמִים עַל
זֶרְעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב.

שְׁתֵּרֵי בְּזִמְן שֶׁהִקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל שְׁעִיר,
הָיָה נִכְנָע אוֹתוֹ הַנָּחֵשׁ וְהִתְהַפֵּד לְעֵבֶד,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, וְעַל בֶּן הַקְּרִיב יַעֲקֹב

שָׁדָה, וְהָא אֶתְמָר וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יָשֵׁב אֲהָלִים. אִישׁ
תָּם, גִּבֹּר שָׁלִים, בְּתַרְגּוּמוֹ. יָשֵׁב אֲהָלִים, אִמָּאֵי אִיהוּ
תָּם, בְּגִין דְּאִיהוּ יָשֵׁב אֲהָלִים, דְּאֶחִיד לְתַרִין סְטָרִין,
לְאַבְרָהָם וּלְיִצְחָק. וְעַל דָּא, יַעֲקֹב בְּסִטְרָא דְיִצְחָק
אָתָּא לְגַבִּיּה דְעֵשָׂו, בְּמָה דְאֶתְמָר. דְּכַתִּיב, (שמואל ב כה)
עִם חָסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם עֶקֶשׁ תִּתְפַּל. וְכֵן אָתָּא עִם
בְּרָכָאן, בְּסִיּוּעָא דְלַעִילָא קָא אָתָּא, בְּסִיּוּעָא דְאַבְרָהָם
וַיִּצְחָק, וּבְגִין כֵּן בְּחֻמְתָּא חֲוָה, בְּמָה דְאֶתְמָר.

תָּא חֲוֵי, כֵּן יַעֲקֹב אֶתְעַר לְגַבִּי סְמָאֵל, דְּרָגָא דְעֵשָׂו,
וְקַבִּיל עָלֶיהָ לְיַעֲקֹב, וַיַּעֲקֹב נָצַח לִיה בְּכֻמָּה
סְטָרִין, נָצַח לְחֻיָּא בְּחֻמְתָּא וּבְעַקִּימוֹ, וְלֹא אֶתְנַצַּח,
כֵּן בְּשַׁעִיר. וְאַף עַל גִּב דְּכֻלָּא חֵד, נָצַח כְּמוֹ כֵּן
לְסִמָּאֵל בְּנִצְחוֹנָא אַחֲרָא, וְנִצְחִיָּה, הָדָא הוּא דְכַתִּיב
(בראשית לב) וַיֹּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר. וַיֵּרָא כִּי
לֹא יָכוֹל לוֹ.

לשון הקודש

סִיּוּעַ שְׁלִמְעָלָה הוּא בָּא, עִם סִיּוּעַ שֶׁל
אַבְרָהָם וַיִּצְחָק, וּמִשּׁוּם כֵּן זֶה הָיָה
בְּחֻמְתָּא, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.
בָּא רָאָה, כְּשִׁיעֲקֹב הִתְעוֹרֵר אֶל סִמָּאֵל,
דְּרָגָתוֹ שֶׁל עֵשָׂו, וְקַבֵּל עָלָיו אֶת יַעֲקֹב,
וַיַּעֲקֹב נָצַח אוֹתוֹ בְּכֻמָּה צְדָדִים – נָצַח
אֶת הַנָּחֵשׁ בְּחֻמְתָּא וְעַקְמוּמִיּוֹת, וְלֹא נָצַח,
רַק מִהַשְׁעִיר. וְאַף עַל גִּב שֶׁהִכֵּל אֶחָד,

שָׁדָה, וְהָרִי נֶאֱמָר וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יָשֵׁב
אֲהָלִים. אִישׁ תָּם – גִּבֹּר שָׁלֵם, בְּתַרְגּוּמוֹ.
יָשֵׁב אֲהָלִים – לָמָּה הוּא תָּם? מִשּׁוּם
שֶׁהוּא יָשֵׁב אֲהָלִים, שְׂאוּחִזוּ אֶת שְׁנֵי
הַצְּדָדִים, אֶת אַבְרָהָם וְאֶת יִצְחָק. וְעַל כֵּן
יַעֲקֹב בָּצָדוֹ שֶׁל יִצְחָק בָּא אֶל עֵשָׂו, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמָר, שְׁכָתוֹב עִם חָסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם
עֶקֶשׁ תִּתְפַּתֵּל. וּבְשָׂבָא עִם בְּרִכּוֹת – עִם

תָּא חַיִּי, וְכוּתִיָּה דִיעֲקֹב בְּמָה הָוָה, דִּאִיהוּ אָתָּא
 וּבָעָא לְאַעֲבְרָא לִיה מַעֲלָמָא. וְהָוָה לִילִיָּא,
 הָוָה לִילִיָּא דְאַתְבָּרִי בִיה סִיחָרָא, וִיעֲקֹב אֲשַׁתָּאֵר
 בְּלַחֲזוּדֵי. דִּלָּא הָוָה עֲמִיָּה אַחֲרָא, דִּתְנֵן לָא יַפּוֹק בַּר
 נָשׁ יַחֲידָאֵי בְּלִילִיָּא, וְכָל שָׁכֵן בְּלִילִיָּא דְאַתְבָּרִיָּאוּ בִיה
 נְהוֹרִין, דִּהָא סִיחָרָא אִיהִי חֲסָרָא, דְכַתִּיב, (בראשית א)
 יְהִי מְאֹרֹת חֹסֶר. וְהָוָה לִילִיָּא, אֲשַׁתָּאֵר בְּלַחֲזוּדֵי,
 בְּגִין דְּכַד סִיחָרָא חֲסָרָא, חֲזִיָּא בִישָׂא אֶתְתַּקַּף
 וְשִׁלְטָא, וּכְדִין אָתָּא סַמְאֵל, וְקַטְרִיג לִיה, וּבָעָא
 לְאוּבָדָא לִיה מַעֲלָמָא.

וִיעֲקֹב הָוָה תַּקִּיף בְּכָל סְטֵרִין, בְּסִטְרָא דִיעֲחָק
 וּבְסִטְרָא דְאַבְרָהָם, דִּאֵינֻן הָווּ תַּקִּיפּוּ
 דִיעֲקֹב. אָתָּא לִימִינָא חָמָא לְאַבְרָהָם תַּקִּיף בְּתַקִּיפּוּ
 דִיזְמָא, בְּסִטְרָא דִימִינָא דְחֶסֶד. אָתָּא לְשִׁמְאֵלָא, חָמָא

לשון הקודש

בו המאורות, שהרי הלבנה חסרה,
 שכתוב יהי מאר"ת חסר. ואותו הלילה
 נשאר לבדו, משום שכאשר הלבנה
 בחסרונה, הנחש הרע מתגבר ושולט,
 ואז בא סמא"ל וקטרג עליו, ורצה
 להאבירו מן העולם.

ויעקב היה חזק בכל הצדדים, בצד של
 יצחק ובצד של אברהם, שהם היו חזקו
 של יעקב. בא לזמין, וראה את אברהם

נצח כמו כן את סמא"ל בנצחון אחר
 ונצח אותו. זהו שכתוב ויאבק איש עמו
 עד עלות השחר. וראו כי לא יכל לו.

בא ראה במה היתה זכותו של יעקב,
 שהוא בא ורצה להעבירו מן העולם,
 ואותו הלילה היה הלילה שנגברא בו
 הלבנה, ויעקב נשאר לבדו, שלא היה
 מישהו אחר עמו. ששנינו, אל יצא אדם
 יחידי בלילה, וכל שכן בלילה שנגבראו

לִיצְחָק תִּקְיָה בְּדִינָא קִשְׁיָא. אַתָּא לְגוּפָא, חֲמָא
 לִיעֲקֹב, תִּקְיָה מִתְרִין סְטִרִין אֵלִין דְּסִתְרָן לִיה, חַד
 מִכָּאן, וְחַד מִכָּאן. בְּדִין, (בראשית לב) וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכוֹל
 לוֹ וַיַּנֵּעַ בְּכַף יָרְכוֹ, דְּאִיהוּ אֶתֶר לְבַר מְגוּפָא, וְאִיהוּ
 חַד עֲמוּדָא דְגוּפָא, בְּדִין וְתַקַּע בָּהּ יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ
 עֲמוֹ וְגו'.

בִּיּוֹן דְּאֶתֶר צִפְרָא וְעֵבֶר לִילְיָא, אֶתְתַּקַּף יַעֲקֹב,
 וְאֶתְחַלֵּשׁ חִילִּיה דְּסִמְאָל, בְּדִין אָמַר שְׁלַחֲנִי,
 דְּמָטָא זְמָנָא לִזְמַר שִׁירְתָּא דְּצִפְרָא. וּבְעֵי לְמִיּוֹל,
 וְאוּדִי לִיה עַל אֵינוֹן בְּרַכָּאן, וְאוּסִיף לִיה בְּרַכָּתָא
 אַחֲרָא, דְּכִתִּיב (בראשית לב) וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שָׁם.

תָּא חַיִּי, כְּמָה בְּרַכָּאן אֶתְבָּרַךְ יַעֲקֹב, חַד דְּאֶבּוּי,
 בְּתַחֲוָא עֲקִימוֹ, וְרִוּוּחַ פֶּל אֵינוֹן בְּרַכָּאן. וְחַד
 דְּשְׂכִינְתָּא דְּבָרִיךְ לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד הָוָה

לשון הקודש

בִּיּוֹן שְׁהִתְעוּרֵר הַבֶּקֶר וְעֵבֶר הַלֵּילָה,
 הַתְּנַבֵּר יַעֲקֹב, וְנַחֲלֵשׁ כְּחוֹ שֶׁל סִמְאָל,
 אִזְ אָמַר שְׁלַחֲנִי, שְׁהַגִּיעַ הַזְּמַן לִזְמַר אֶת
 שִׁירַת הַבֶּקֶר. וְרָצָה לְלַכֵּת, וְהוּדָה לוֹ עַל
 אוֹתָן הַבְּרָכוֹת, וְהוּסִיף לוֹ בְּרָכָה אַחֲרֵת,
 שְׁכָתוּב וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שָׁם.

בָּא רָאָה כְּמָה בְּרָכוֹת הַתְּבָרַךְ יַעֲקֹב:
 אַחַת שֶׁל אֲבִיו בְּאוֹתָהּ הַתְּעַקְמוֹת,

חֲזַק בְּחֻזַּק הַיּוֹם, בְּצֵד הַיָּמִין שֶׁל הַחֶסֶד.
 בָּא לְשִׁמְאָל, רָאָה אֶת יִצְחָק חֲזַק בְּדִין
 הַקִּשְׁיָא. בָּא לְגוּף, רָאָה אֶת יַעֲקֹב חֲזַק
 מִשְׁנֵי הַצְּדָדִים הִלְלוּ שְׁמִקְיָפִים אוֹתוֹ
 אַחַד מִכָּאן וְאַחַד מִכָּאן. אִזְ, וַיֵּרָא כִּי לֹא
 יָכֹל לוֹ וַיַּנֵּעַ בְּכַף יָרְכוֹ, שְׁהוּא מְקוּם מַחוּץ
 לְגוּף, וְהוּא עֲמוּד אַחַד שֶׁל הַגּוּף. אִזְ,
 וְתַקַּע בָּהּ יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ עֲמוֹ וְגו'.

אֶתִּי מִלְכָּן, דְּכָתִיב, (בראשית לה) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יַעֲקֹב.
 וְחַד, דְּבִרְכִיָּה לִיָּה הָהוּא מִלְאָכָא מְמַנָּא דְעֵשׂוֹ. וְחַד,
 בְּרָכָה אַחְרָא, דְּבִרְכִיָּה לִיָּה אַבוּתָּ, כַּד הָוָה אָזִיל לְפָדֵן
 אָרֶם, דְּכָתִיב (בראשית כח) וְאֵל שַׁדִּי יְבָרֶךְ אֶתְּךָ וְגו'.

בְּהָהוּא זְמַנָּא דְחָמָא יַעֲקֹב גְּרָמִיָּה בְּכָל הַנִּי בְּרָכָאן,
 אָמַר, בְּמָאן בְּרָכְתָּא דְמַנִּיָּהוּ אֶשְׁתַּמֵּשׁ
 הַשְׁתָּא. אָמַר, בְּחִלְשָׁא מַנִּיָּהוּ אֶשְׁתַּמֵּשׁ הַשְׁתָּא, וּמָאן
 אִיָּהוּ, דָּא בְּתַרִּיתָא, דְּבִרְכִיָּה אַבוּתָּ, וְאַף עַל גַּב
 דְּאִיָּהי תְּקִיפָא, אָמַר, לָאו אִיָּהי תְּקִיפָא בְּשִׁלְטֻנוּתָא
 דְּהָאִי עֲלֵמָא בְּקִדְמָאָה.

אָמַר יַעֲקֹב, אֲפֹול הַשְׁתָּא דָּא וְאֶשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ, וְאַם לֵק
 כָּל אֵינוֹן אַחֲרָנִין לְזְמַנָּא דְאַצְטְרִיד לִי וּלְבָנָאִי
 בְּתַרִּאִי. אִימָתִי, בְּזְמַנָּא דִּיתְכַּנְשׁוֹן כָּל עַמִּמִּיא
 לְאוּבָדָא בְּנֵי מַעֲלָמָא, דְּכָתִיב, (תהלים קיח) כָּל גּוֹיִם

לשון הקודש

אֶשְׁתַּמֵּשׁ פֻּעִת? אָמַר, פֻּעִת אֶשְׁתַּמֵּשׁ
 בְּחִלְשָׁה שְׂפָהֶן, וּמִי הִיא? זוּ הָאֲחֵרוֹנָה,
 שְׂפָרָה אוֹתוֹ אָבִיו. וְאַף עַל גַּב שֶׁהִיא
 חֲזָקָה, אָמַר, אֵינָה חֲזָקָה בְּשִׁלְטוֹן הָעוֹלָם
 הַזֶּה כְּרֵאשׁוֹנָה.

אָמַר יַעֲקֹב, אֲטַל עֲבָשׁוּ אֶת זוּ וְאֶשְׁתַּמֵּשׁ
 בָּהּ, וְאַעֲבִיר אֶת כָּל אוֹתָן הָאֲחֵרוֹת לְזִמְן
 שְׁאַצְטְרִיד לִי וּלְבָנֵי אַחֲרֵי, מָתִי? בְּזִמְן
 שִׁיתְכַּנְסוּ כָּל הָעַמִּים לְהַאֲבִיד אֶת בְּנֵי מִן

וְהַרְוִיחַ אֶת כָּל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת. וְאַחַת שֶׁל
 הַשְּׂכִינָה, שְׂפָרָה אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 בְּשִׁהְיָה בָּא מִלְכָּן, שְׂפָתוֹב וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים
 אֶת יַעֲקֹב. וְאַחַת שְׂפָרָה אוֹתוֹ הַמִּלְאָךְ
 הַהוּא, הַמְּמַנָּה שֶׁל עֵשׂוֹ. וְאַחַת בְּרָכָה
 אַחֲרֵת שְׂפָרָה אוֹתוֹ אָבִיו בְּשִׁהְלָךְ לְפָדֵן
 אָרֶם, שְׂפָתוֹב וְאֵל שַׁדִּי יְבָרֶךְ אֶתְּךָ וְגו'.

בְּזִמְן הַהוּא שְׂרָאָה יַעֲקֹב אֶת עַצְמוֹ בְּכָל
 הַבְּרָכוֹת הַלָּלוּ, אָמַר, בְּאִיזוֹ בְּרָכָה מֵהֶם

סְבּוּנִי בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילֶם. סְבּוּנִי גַם סְבּוּנִי וְגו'.
סְבּוּנִי כְּדַבָּרִים וְגו'. הָא הָכָא תִּלְתָּא, לְגַבִּי תִּלְתָּא
דְּאַשְׁתָּאֲרוּ. חַד, אֵינוֹן בְּרַכָּאן קְדָמָא דְּאֲבוּהָ. תְּרִין,
אֵינוֹן בְּרַכָּאן דְּבִרְכִיָּה קִדְשָׁא בְּרִידָא הוּא. תִּלְת, אֵינוֹן
בְּרַכָּאן דְּבִרְכִיָּה הֵחֹא מְלֶאכְא.

אָמַר יַעֲקֹב, לְהִתֵּם אֲצִטְרִיכוּ, לְגַבִּי מְלָכִין וְכָל עַמִּין
דְּכָל עֲלָמָא, וְאַסְלִיק לֹון לְהִתֵּם. וְהַשְׁתָּא לְגַבִּי
דְּעֵשָׂו, דִּי לִי בְּהָאִי. לְמֶלְכָּא, דְּהָווּ לִיה בְּמָה לְגִיזְנִין
תְּקִיפִין, בְּמָה מְאִירִי מְגִיחִי קְרָבָא לְאַנְחָא קְרָבִין,
דְּזִמִּינִין לְגַבִּי מְלָכִין תְּקִיפִין (דף קמו ע"ב) לְאַנְחָא בְּהוּ
קְרָבָא. אֲדַהֲכִי שָׁמַע עַל לְסֻטִּים חַד קִפְחָא, אָמַר,
הֵינִי בְּנִי תִרְעִי יִהְיוֹן תִּמְוִן. אָמַר לִיה, מְכָל לְגִיזְנִין
דִּילָךְ, לִית אַנְתָּ מְשִׁדֵּר הִתֵּם אֶלָּא אֵלִין. אָמַר, לְגַבִּי
הֵחֹא לְסֻטִּים, דִּי בְּאֵלִין. דְּהָא כָּל לְגִיזְנוּתִי וּמְאִירִי

לשון הקודש

הַמְּלָכִים וְכָל הָעַמִּים שֶׁל כָּל הָעוֹלָם,
וְאֶעְבִּיר אוֹתָן לְשֵׁם, וְכַעַת כְּלָפִי עֲשׂוּ דִּי
לִי בְּזוֹה. לְמַלְכָּא שְׁחִיו לוֹ בְּמָה לְגִיזְנוּת
חֲזָקִים, בְּמָה בַּעֲלִי לוֹחֲמִי קְרָבוֹת
לְהִלָּחֵם בְּקְרָבוֹת, שְׁמֻזְמָנִים כְּלָפִי
מְלָכִים חֲזָקִים לְהִלָּחֵם בָּהֶם קְרָבוֹת.
בִּינְתִּים שָׁמַע עַל שׂוֹדֵר אֶחָד רוֹצֵחַ.
אָמַר, בְּנֵי הַשְּׁעָרִים הִלְלוּ יִלְכוּ לְשֵׁם.
אָמְרוּ לוֹ, מְכָל הַלְגִּיזְנוּת שִׁלְךָ אֵינְךָ

הָעוֹלָם, שְׁכַתּוֹב כָּל גּוֹיִם סְבּוּנִי בְּשֵׁם ה'
כִּי אֲמִילֶם. סְבּוּנִי גַם סְבּוּנִי וְגו'. סְבּוּנִי
כְּדַבָּרִים וְגו'. הֵנָּה כָּאן שְׁלִשָּׁה, כְּלָפִי
שְׁלִשָּׁה שְׁנֵשְׁאֲרוּ. אַחַת – אוֹתָן הַבְּרָכוֹת
הָרֵאשׁוֹנוֹת שֶׁל אָבִיו. שְׁתֵּי – אוֹתָן
בְּרָכוֹת שֶׁבִּרְךְ אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
שְׁלֹשׁ – אוֹתָן הַבְּרָכוֹת שֶׁבִּרְךְ אוֹתוֹ
הַמְּלָאךְ הַהוּא.

אָמַר יַעֲקֹב, לְשֵׁם צְרִידָא אוֹתָן, אֵל

קָרְבָּא, אֶסְתַּלַּק לְגַבִּי אֵינֹן מְלָכִין תְּקִיפִין, בְּיוֹמָא
דְּקָרְבָּא, דְּאֶצְטְרִיכוּ לִי, לִיהוּוּ.

אוּף הָכִי יַעֲקֹב אָמַר לְגַבִּי עֲשׂוּ, דִּי לִי הַשְׁתָּא
בְּאַלִּין בְּרַבָּאן. אָבֵל לַהֲהוּא זְמָנָא, דְּאֶצְטְרִיכוּ
לְבַנֵּי לְגַבִּי כָּל מְלָכִין וְשְׁלִיטִין דְּכָל עֲלָמָא, אֶסְלַק
לֹזֶן. כִּד יִמְטִי הַהוּא זְמָנָא, יִתְעָרוֹן אֵינֹן בְּרַבָּאן מִכָּל
סְטָרִין, וְיִתְקַיִים עֲלָמָא עַל קִיּוּמִיהּ בְּדָקָא יָאוּת,
וּמַהֲהוּא יוֹמָא וְלַהֲלָאָה, יָקוּם מְלָכוּתָא דָּא עַל כָּל
שְׂאָר מְלָכוּ אַחֲרָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּתָהּ, דְּכַתִּיב, (דְּנִיאל ב)
תִּדְק וְתִסַּף כָּל אֱלִין מְלָכוּתָא וְהִיא תְּקוּם לְעֲלָמִיָּא.
וְהֵינֵנוּ הַהִיא אַבְנָא, דְּאַתְגִּזְרַת מִן טוּרָא דִּי לֹא בִידִין,
כְּמָה דְּאַתָּ אָמַר (בְּרֵאשִׁית מו) מִשָּׁם רוּעָה אֲבָן יִשְׂרָאֵל,
מֵאֵן אֲבָן דָּא. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְּאַתָּ אָמַר,
(בְּרֵאשִׁית כח) וְהָאֲבָן הַזֹּאת אֲשֶׁר שִׁמְתִּי מִצְבֵּה וְגו'.

לשון הקודש

כְּשֵׁינִיִּיעַ אוֹתוּ הַזְּמַן, יִתְעוּרְרוּ אוֹתָן
הַבְּרָכוֹת מִכָּל הַצְּדָדִים, וְיִתְקַיִם הָעוֹלָם
עַל קִיּוּמוֹ בְּרָאוּי. וּמַהֲהוּם הַהוּא וְהַלָּאָה
תְּקוּם הַמְּלָכוּת הַזֶּה עַל כָּל שְׂאָר מְלָכוֹת
אַחֲרָת, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוִיָּה, שְׂכָתוֹב (דְּנִיאל ב)
תְּכַתֵּם וְתַכְלֶה כָּל אֱלֹו הַמְּלָכוֹת וְהִיא
תְּקוּם לְעוֹלָם. וְהֵינֵנוּ הָאֲבָן הַהִיא
שֶׁנִּגְזְרַת מִן הָהָר וְלֹא בִידִים, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר מִשָּׁם רָעָה אֲבָן יִשְׂרָאֵל. מִי

שׁוֹלַח לְשֵׁם אֱלֹא אֱלֹו? אָמַר, כָּלפִּי אוֹתוּ
הַשׁוֹדֵד דִּי בְּאֵלֹו, שְׁהָרִי כָּל לְגִיּוֹנוֹתִי
וּבַעֲלֵי הַקָּרֵב אַעֲבִיר אוֹתָם לְאוֹתָם
הַמְּלָכִים הַחֲזָקִים. בְּיוֹם הַקָּרֵב
כְּשֵׁינִיִּיעַ לִי, לִיהוּוּ.

אַתָּה כִּד יַעֲקֹב אָמַר כָּלפִּי עֲשׂוּ, דִּי לִי
כְּעַת בְּבְרָכוֹת הִלְלוּ. אָבֵל לַזְּמַן הַהוּא
שְׁיִצְרִכוּ לְבַנֵּי כָּלפִּי כָּל הַמְּלָכִים
וְהַשְׁלִיטִים שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, אַעֲלֶה אוֹתָם.

רַבִּי חֵיָּיא אָמַר, מִהֲכָא (ישעיה י') שָׂאָר יָשׁוּב שְׂאָר יַעֲקֹב,
 אֵלֶּיִן בְּרָכָאן אַחֲרָנִין דְּאַשְׁתָּאָרוּ, וּכְתִיב, (מיכה ה)
 וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים (אלֵּיִן בְּרָכָאן
 אַחֲרָנִין כְּתִיב, (מיכה ה) וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב) בְּגוֹיִם בְּלָחוּ, וְלֹא בַעֲשׂוּ
 בְּלַחֲוִידָהּ, וּכְתִיב וְהָיָה שְׂאֵרִית וְגו', פִּטְל מֵאֵת יִי.

פִּתְח רַבִּי יִיסָא וְאָמַר (מלאכי א) בֵּן יִכְבֵּד אָב וְעֶבֶד
 אֲדֹנָיו, בֵּן, דָּא עֲשׂוּ. דְּלֹא הָוָה בֵּר נָשׁ בְּעֵלְמָא
 דִּיזְקִיר לְאָבוּי, כְּמָה דְּאֻקִּיר עֲשׂוּ לְאָבוּי. וְהָוָה
 יִקִּירוּ דְּאֻקִּיר לִיה אֲשֻׁלִּיט לִיה בְּהָאֵי עֵלְמָא.

וְעֶבֶד אֲדֹנָיו, (שם) דָּא אֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם
 וְאֻקְמוּתָּהּ, דְּהָא בֵּר נָשׁ דְּהָוָה אֲתִי לְחָרֵן,
 בְּכֵמָה עוֹתָרָא, וּבְכֵמָה מִתְּנֵן וְנִבְזִיזִין, וְגַמְלִין טְעִינֵן.
 דְּלֹא אָמַר לְבִתּוּאֵל וּלְבֵן, דְּאִיהוּ רְחִימּוּי דְּאַבְרָהָם, אוֹ

לשון הקודש

פִּתְח רַבִּי יִיסָא וְאָמַר, (מלאכי א) בֵּן יִכְבֵּד
 אָב וְעֶבֶד אֲדֹנָיו. בֵּן זֶה עָשׂוּ, שְׁלֹא הָיָה
 אָדָם בְּעוֹלָם שְׂיִכְבֵּד אֶת אָבִיו כְּמוֹ
 שֶׁעָשׂוּ כִּבְד אֶת אָבִיו, וְאוֹתוֹ הַכְּבוֹד
 שֶׁכִּבְד אוֹתוֹ הִשְׁלִיט אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה.
 וְעֶבֶד אֲדֹנָיו – זֶה אֱלִיעֶזֶר עֶבֶד
 אַבְרָהָם, וּבְאֲרוּחַ שְׁהָרִי אָדָם שְׁהָיָה כָּא
 לְחָרֵן בְּכֵמָה עֲשָׂר וּבְכֵמָה מִתְּנוֹת
 וְאוֹצְרוֹת וְגַמְלִים טְעוּנִים, שְׁלֹא אָמַר
 לְבִתּוּאֵל וּלְבֵן שֶׁהוּא אוֹהֲבוֹ שֶׁל אַבְרָהָם

הָאֵבֶן הַזֶּה? זֶה בְּנִסְת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שְׁמִתִּי
 מִצֵּבָה וְגו'.

רַבִּי חֵיָּיא אָמַר, מִכָּאן, (ישעיה י') שְׂאָר
 יָשׁוּב שְׂאָר יַעֲקֹב – אֵלֶּיִן הַבְּרָכוֹת
 הָאֲחֵרוֹת שֶׁנִּשְׁאָרוּ. וּכְתוּב (מיכה ה) וְהָיָה
 שְׂאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים.
 וְאֵלֶּיִן בְּרָכוֹת אֲחֵרוֹת. כְּתוּב וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב
 בְּגוֹיִם כָּלָם, וְלֹא רַק בְּעֲשׂוּ. וּכְתוּב וְהָיָה
 שְׂאֵרִית וְגו' כְּפִל מֵאֵת ה'.

בַּר נֶשׁ אַחֲרָא דְּאֵתִי בְּפִיּוּסָא דְּאַבְרָהָם, אֵלֶּא עַד לֹא
יְמַלִּיל מַלְוִי, מַה בְּתִיב, (בראשית כד) וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם
אֲנִכִּי, וּלְבַתֶּר אֲדֹנִי אֲדֹנִי, בְּגִין דִּיּוֹקִיר לִיה לְאַבְרָהָם
הָהוּא יִקְרָא וְהָהוּא טִיב, אֲוִרִיךְ לִיה לְכַמָּה זְמַנִּין.

כִּךְ עֲשׂו, תְּהוּא יִקְרָא דְּאֻקִּיר לִיה לְאַבּוּי, אֲוִרִיךְ
לִיה כָּל הַיְּ זְמַנִּין דִּישְׁלוּט בְּעֶלְמָא דָּא. וַאֲיִנּוּן
דְּמַעִין, אֲוִרִידוּ לֹון לְיִשְׂרָאֵל בְּשַׁעְבוּדָא דִּילִיה, עַד
דִּיתוּבּוֹן יִשְׂרָאֵל לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּבִכְיָה וּבְדְמַעִין.
דְּבְתִיב בְּבִכִּי יְבֹאוּ וְגו', וּבְדִין בְּתִיב, וְעֵלּוּ מוֹשִׁיעִים
בְּהַר צִיּוֹן לְשַׁפֵּט אֶת הָרָע עֲשׂו וְהִיתָה לִּי הַמְּלוּכָה.
בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

לשון הקודש

בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאוֹתָן הַדְּמַעוֹת הוֹרִידוּ אֶת
יִשְׂרָאֵל לְשַׁעְבוּדוֹ עַד שִׁישׁוּבוֹ יִשְׂרָאֵל
לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּבִכְיָה וּבְדְמַעוֹת,
שְׂכַתוּב (ירמיה לא) בְּבִכִּי יְבֹאוּ וְגו', וְאִזּוּ
כְּתוּב (עובדיה א) וְעֵלּוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן
לְשַׁפֵּט אֶת הָרָע עֲשׂו וְהִיתָה לָּהּ הַמְּלוּכָה.
בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

או איש אחר שָׂבֵא עִם פִּיּוּס שֶׁל
אַבְרָהָם, אֵלֶּא טָרַם יְדַבֵּר אֶת דְּבָרוֹ מַה
כְּתוּב? וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אֲנִכִּי, וְאַחֲרָי
כִּךְ אֲדֹנִי אֲדֹנִי, כִּדִּי שִׁיכְבֵּד אֶת
אַבְרָהָם, אוֹתוֹ הַכְּבוֹד וְאוֹתוֹ הַחֶסֶד
הָאֲרִיךְ לוֹ לְכַמָּה פְּעָמִים.

כִּךְ עֲשׂו, הַכְּבוֹד הָהוּא שִׁיכְבֵּד אֶת אָבּוּי
הָאֲרִיךְ לוֹ כָּל הַפְּעָמִים הִלְלוּ שִׁישְׁלֵט